

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מזה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֵשׁ
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קון הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

דשדא ליפתא בני פילי – שרוע לפת בתוך נקעים של קרקע הגר, ולא כיסה עפר ולא עשה כלום, כי אם דיקת הפלת בתוך החרץ – לא היא חזקה, שררי לא עשה שום תיקון בקרקע. והשכלת זרע בקרקע אינו מעשה, אלא אם כן זרוע ואחר כך מכסהו. ואף על פי שגדול הפלת ומרשה של בקרקע היום ולמחר – ממילא הוא דקשבת, ולא דמי לרפך בה פורתא, דמעשה קעביד גוון הקרקע ומשביח הקרקע מיד בחרושה זו, וכן צמד לה מיא דאמרן ליעל – דהי משקה את השדה, ומנגב את חזקתה, אבא רבי – מאי קעביד? ואיבלת הפלת נמי אינה חזקה, דאיבלת פירות אינו קונה, ולא היא חזקה לקנות, שררי אינו עושה בליקטת הפירות ולא באיבלתם שום תיקון בליקטת, שיהא דומה לנעל וגר ופרץ, וגם לא לחיצע מצעות בבבסי הגר, דרותם מיימתינו גופו מן הקרקע, וקמשמשא ליה קרקע כעבד לרב, וחיבי נמי אמרינן לקמן בשמעתה (נו, א), וזרי אבילת פירות דבבבסי חבירו קנה – לענין חזקת שלש שנים, ליתות אבילת הפירות של שלש שנים עומדים במקום שטר, ובבבסי הגר לא קנה – כלומר, לביב לקנות קרקע מיד, כדון קרקע שקניית בכסף בטר ובחזקה נדעל וגדר – לא היא חזקה, פילי – כמו פילא, רפשה דיקלא – כמו "רופשחני" (איכה א) – נוטל מן הנעפים, רש שמשפוזן אורו לצורך הדקל, לפי שפעמי מרובים, אם מניחן אורו ליגדל, ומנהיג ליה הפשיתא כימורו כתר, אשתא דדיקלא – כדי שיגדל, קני – הדקל, אדעתא דחיותא – אם מפשיתו לצורך בהמותיו להאבילן, ואינו מתכוון להנאת הדקל, ומיהו בליקטת הנעפים חזקתו הוא לחזוקה בדיקל ולקנותו בחזקה זו – לא קני, ואף על גב דבמילא מהני דקל, כיון דאינו מתכוין לחקן הקרקע דומיא דעל וגדר, אלא לליקטת פירות מתכוין – לא היא חזקה, וממוקם שלא מדעת דמי, וכי קאמר "מתכוין אני לקנות בליקטת זו" – הרי הוא מבי שיהלך בשוק ואומר "רצוה אני לחזוקה בשדה פלוני", דביבויב בלא מעשה לא היא חזקה, דררתי בעיני, שיעשה תיקון בקרקע בידים, ובאותו יום חזקתו היא מתכוין לשם תיקון.

ארעתא דציבי לא קני – ואף על פי שמתקן הקרקע, וכן פשח דיקלא אדעתא דחיותא, אף על פי שהקל מתקן בכך, לדעולם לא קני אלא אם כן מתכוין לקנות, כדאמרין לעיל: לקנות את הבתירה – אף אותה לא קני, כיון שלא נתברר לקנותה, ובכמות פרק "רבן גמליאל" (גב, ב) אמרו לא חלה זה דומה – לעודד בבבסי דאבא וכסבור שן, ולא קנה, ובי"פרד" (בבבסי קמא מכו, ב) אמרו דהמחזיק בשטרותיו של גר מהו? מאן דמחזיק בשטרא – אדעתא דארעא הוא מחזיק, ובארעא הוא לא חזקה, ושטרט הוא לא קנה – דלא דעתיה אשטרא, או דלמא דעתיה נמי אשטרא, ואן לקשיות: דאף על גב דאין דעתיה אשטרא – אמאי אין ידו קונה לו שלא מדעתו כמו חצרו דחצר מתורתו יד איתרוא, דהא דחצר קונה לו שלא מדעתו – היינו שררי יודע אם הוא בחצרו, ואם היה יודע – היה רוצה לקנות, אבל אם יודע ואין מתכוין לקנות – לא קני, ואם תאמר: מצא בגל ואם כותלי ישן, דתנן "באלו מעשה אבות ומצא כותל קנה, הרי ידו שלו, מפני שיכול לומר של אמורים הוא, אמאי לא קניא ליה חצרו? ויש לומר: דביבויב שניא דהוא שימצא – לא קנה חצרו שלא מדעת, **מוליא** (במוליא רב) – הקשה הרב רבינו יוסף דאורליינשי: משמע שצריך קרקע שוח

- 1 **דְּשָׁדָא לִיפְתָא בִּי פִילִי דְּאָרְעָא דְּגֵר** - לֹא הָיָה חֲזָקָה;
- 2 **מַאי מְטַעְנָא? בְּעֵדְנָא דְּשָׁדָא לֹא הָיָה שְׂבָחָא, הֲשִׁתָּא**
- 3 **דְּקָא שְׂבַח - מִמּוּלָא קָא שְׂבַח, אָמַר שְׂמוּאֵל: הָיָה**
- 4 **מֵאֵן דְּפָשַׁח דְּיֻקְלָא, אֲדַעְתָּא דְּדִיקְלָא - קִנֵּי אֲדַעְתָּא**
- 5 **דְּחִיּוּתָא - לֹא קִנֵּי. הֵיכִי דְּמִי? שְׁקַל מִהָיָה גִּיסָא וּמְהֵיָה**
- 6 **גִּיסָא - אֲדַעְתָּא דְּדִיקְלָא, כּוּלָּא מִחַד גִּיסָא - אֲדַעְתָּא**
- 7 **דְּחִיּוּתָא, וְאָמַר שְׂמוּאֵל: הָיָה מֵאֵן דְּזִבְי וְזִבְיָא,**
- 8 **אֲדַעְתָּא דְּאָרְעָא - קִנֵּי, אֲדַעְתָּא דְּצִיבִי - לֹא קִנֵּי. הֵיכִי**
- 9 **דְּמִי? שְׁקַל בְּרַבְרִי וְזוּטְרִי - אֲדַעְתָּא דְּאָרְעָא, שְׁקַל**
- 10 **בְּרַבְרִי וְשִׁבְק וְזוּטְרִי - אֲדַעְתָּא דְּצִיבִי, וְאָמַר שְׂמוּאֵל:**
- 11 **הָיָה מֵאֵן דְּאִתְקַלַּי תִּיקְלָא, אֲדַעְתָּא דְּאָרְעָא - קִנֵּי,**
- 12 **אֲדַעְתָּא דְּבִי דְרִי - לֹא קִנֵּי. הֵיכִי דְּמִי? שְׁקַל**
- 13 **מּוּלָּא וְשָׂדָא בְּנֻצָּא - אֲדַעְתָּא דְּאָרְעָא, מּוּלָּא בְּמּוּלָּא**
- 14 **וְנֻצָּא בְּנֻצָּא - אֲדַעְתָּא דְּבִי דְרִי, וְאָמַר שְׂמוּאֵל: הָיָה**
- 15 **מֵאֵן דְּפִתַח מִיָּא בְּאָרְעָא, אֲדַעְתָּא דְּאָרְעָא - קִנֵּי,**
- 16 **אֲדַעְתָּא דְּכוּוְרִי - לֹא קִנֵּי. הֵיכִי דְּמִי? פִּתַח תְּרִי**
- 17 **בְּבִי, חַד מְעִיל וְחַד מְפִיץ - אֲדַעְתָּא דְּכוּוְרִי, חַד**
- 18 **בְּכָא - אֲדַעְתָּא דְּאָרְעָא. הֵיחָא אִיתְתָּא דְּאִכְלָה דְּיֻקְלָא**
- 19 **בְּתַפְשִׁישָׁא תְּלִיסַר שְׁנִין, אִתָּא הָהוּא דְּפִיץ תּוֹתֵיהּ**
- 20 **פּוֹרְתָא; אִתָּא לְקַמְהָ לְלוּי, וְאָמְרִי לָהּ קַמְהָ דְּמַר**
- 21 **עוֹקְבָא, אִוְקַמְהָ בִּידֵיהּ. אִתָּא קָא צְוּוּחָא קַמְהָ,**
- 22 **אָמַר לָהּ: מַאי אַעֲבִיד לָךְ, דְּלָא אֲחִיוּתָךְ בְּדַמְחִין**
- 23 **אִנְשִׁי. אָמַר רַב: הַצֵּר צִוְרָה בְּנִבְסֵי הַגֵּר - קִנְיָהּ,**
- 24 **בְּצִוְרָתָא. אִיתְתָּא: שְׂרָה הַמְסוּיָמִית בְּמַצְרַיִת - אָמַר רַב הוֹנָא אָמַר רַב: מִיּוֹן שְׁהִבִישׁ**
- 25 **בָּהּ מַבּוּשׁ אַחֵר - קִנְיָהּ פּוֹתְלָהּ, וְשְׂמוּאֵל אָמַר: לֹא קִנְיָהּ אִלָּא מְקוֹם מַבּוּשׁוֹ בְּבִבְרֵי.**

צריכון לחשות קרקע כל כך, ושאינה

דאי אדעתא דדיקלא או אדעתא דחיותא עבד, שלא יוכל לכפור ולטעון "אדעתא דדיקלא עבדי" מהאי גיסא ומהאי גיסא – אם מכל צדדן ליקט, כאן מעט ובאן מעט – אדעתא דדיקלא, שכן מנהג לעשות, וכי האי גוונא הוא דאיכא למימר אדעתא דדיקלא, ואף על גב דאיכא למימר נמי אדעתא דחיותא – מסתמא כל אדם אדעתא לחזוקתו מתכוין, ודכי איכא דאיכא למימר הכי והכי – אמרינן אדעתא למימני מכוון, כולה מחד גיסא – ממקלל הוא את האילן, שמגדלו הוא מצד אחד, וההוא דאי אדעתא דחיותא לחוד מכוין, דלאילן לא חישי, האי מאן דובי זיכא – מכבד ומטהר את השדה מקסימם ועשבים רעים, אדעתא דארעא – שתהא נוחה לחרוש, אדעתא דציבי דרואין לשריפה ולשוק, דאחילי תיקלא – מסיר המכשולות ומשהו פני הקרקע, עתא חלקה ולא תכשל המחרישה שתר, קני – דמי לחרוש, רבי דרי – גרן לרוש של הבואה, כיון דקרקע זה לחרושה עומד ולא לגרן, ואף לארזי שהחליקו לגרן ויתכנס שם חסין ארץ שם לחרוש ולהרוע – ומצא שרין, ונמשך הוא את חלקו ונשית חזקה שיהא אילן סופן לקלקלו, וכל תיקון שסופו לסתור – אינו אלא לקלקול, ומעיקרא לא מתקן הוא, ולא דמי לנעל וגדר ורפך ביה פורתא, והשקאת מים – שכל דברים הללו אין סופן לסתור, אבל גרן זה – סופן לקלקלו ולסתרו, ועיקר דארעא לחרושה קיימא, אבל אם רצה לעשות שם גרן קבוע לעולם – נראה בעיני דקני, דאין חך חזקה גדולה מזה, מוליא – תל, נצא – גזומא, שכן מוליא ושדא נצא אדעתא דארעא – דתקן לחת ושלחין בגוומא, נמצא שהשוד כל הקרקע – איכא למימר לחרוש עשה, ולא התעבב המחרישה, מוליא כבוליא ונצא נצא – דתל הרדיח אדריב במקומו והשפילו, ורואן ונתן מנגדו כביטרו לצדדן, שיהא ארץ חף כל כך, וכן נצא נצא – שפתי הגומא השפילו וגדר אדעתא, ונשית חזקה חלקה הרי הגומות לבד והתלים לבד, והרי יש כאן מקומות מקומות חלקים כל אחד לבדו, אדעתא דרי דרי – ראינו הוא לחבוט חסילים, ולא לחרושה, וכל החזקות הללו בין בבבסי הגר, בין במנהגו, בין במכר, והאחין שחלקן, רפתת מיא – שיכנסו שדהו, פתח תרי בני – אחד לצד הגדה ליכנס המים, ואחד לצד שני לצאת, אדעתא דכווורי – לצדדן דגים נתכוין, ולא להשקות השדה, דאי להשקות השדה מתכוין – היה לו לעשות פתח אחד ויתעכבו שם המים, וגם הדגים יהו נצודין שם מליהון, כתפשישא – אדעתא דדיקלא לעיל, דפשה דיקלא אדעתא דחיותא, כולה מחד גיסא, רפך תותיה פורתא – הידעי עור תות האילן, ומהני ליה בחורש לרושה, כדמחזיק אינשי – אדעתא דדיקלא דיינינו מהאי גיסא ומהאי גיסא, חצר גורא – צורת היהא או עוף, בבבסי הגר – בכתלי הבית, אבל סוד וכיור דאמר לעיל (גב, ב) אמה כנגד הפתח – לאו היינו צורת בריה, אלא צורה, שיעשה בעלמא גשה, צעצועעו ופרדום, אבל צורת היהא או עוף – חשובה, ודי באחד, ולא בעינן אמה, ולא כנגד הפתח, דרב לא קנה לניחא, דבי רב – גינה הסמוכה לביב דחורש, והיתה של גר, ומקאה רב בכך שעשה בה צורה לחזוקה בין, ומכללא דחק מעשה איתן דרב, הכפופים במצריה – שיש לה מצר בארבע רוחותיה, כיון שחבשי בה – חצר בריה, ולא אמה מושב אחד – הבאה אחת בקנה, קנה כולה, הידעי רפך בה פורתא, אינון קרקע שעומד לחרושה, אבל בבית לא היה חזקה, ולא שנת מבר ולא שנת נבסי הגר – קנה כולה, לא קנה אלא מקום מבוש בלבד – דוקא נבסי הגר, אבל מבר וקבל זוהי, אפילו עשר שדות בעשר מדינות, והחזיקו באותה מדין – קנה כולן, כדאמר שמואל בפריק קמאי בבבא קמא וקדושין, וכדפרישית לעיל (גב, ב), ובדך פלוגתא הלכתא כרב, דהא רב נתמן עבד עובדא כותיה דרב לקמן בשמעתין, ושאינה

ומשביח הקרקע מיד בחרושה זו, וכן צמד לה מיא דאמרן ליעל – דהי משקה את השדה, ומנגב את חזקתה, אבא רבי – מאי קעביד? ואיבלת הפלת נמי אינה חזקה, דאיבלת פירות אינו קונה, ולא היא חזקה לקנות, שררי אינו עושה בליקטת הפירות ולא באיבלתם שום תיקון בליקטת, שיהא דומה לנעל וגר ופרץ, וגם לא לחיצע מצעות בבבסי הגר, דרותם מיימתינו גופו מן הקרקע, וקמשמשא ליה קרקע כעבד לרב, וחיבי נמי אמרינן לקמן בשמעתה (נו, א), וזרי אבילת פירות דבבבסי חבירו קנה – לענין חזקת שלש שנים, ליתות אבילת הפירות של שלש שנים עומדים במקום שטר, ובבבסי הגר לא קנה – כלומר, לביב לקנות קרקע מיד, כדון קרקע שקניית בכסף בטר ובחזקה נדעל וגדר – לא היא חזקה, פילי – כמו פילא, רפשה דיקלא – כמו "רופשחני" (איכה א) – נוטל מן הנעפים, רש שמשפוזן אורו לצורך הדקל, לפי שפעמי מרובים, אם מניחן אורו ליגדל, ומנהיג ליה הפשיתא כימורו כתר, אשתא דדיקלא – כדי שיגדל, קני – הדקל, אדעתא דחיותא – אם מפשיתו לצורך בהמותיו להאבילן, ואינו מתכוין להנאת הדקל, ומיהו בליקטת הנעפים חזקתו הוא לחזוקה בדיקל ולקנותו בחזקה זו – לא קני, ואף על גב דבמילא מהני דקל, כיון דאינו מתכוין לחקן הקרקע דומיא דעל וגדר, אלא לליקטת פירות מתכוין – לא היא חזקה, וממוקם שלא מדעת דמי, וכי קאמר "מתכוין אני לקנות בליקטת זו" – הרי הוא מבי שיהלך בשוק ואומר "רצוה אני לחזוקה בשדה פלוני", דביבויב בלא מעשה לא היא חזקה, דררתי בעיני, שיעשה תיקון בקרקע בידים, ובאותו יום חזקתו היא מתכוין לשם תיקון.

ושאינה

מסוימת במצריה עד כמה – פירושו: כמה יקנה במכוש אחד – כדאול תימרא ארך לשו, דהוה גרודלה לא חזרשים במענה אחד כל אורך השדה. ולא כפירושו הקונטרס: כשירשו צמד כך שורה אחד מקצה גבול שדהו עד קצהו ומתוך כך קונה כל השדה. ודא – דלישא לא משמע הכי ועי' הנה.

דאמאי בעי והדרת רק כשירשו פעם אחת, אף על גב דלא הרי. **גוי** מכי מני וזוי לדיה אטולג 1
ליה – פירש הקונטרס: משהו דכל קנינו של גוי 2
בכסף, כדאמרינן פירמ קמא קדושין (יד, ב), 3
אשכחו גוי דכל קנינו בכסף. ולא ראהו היא 4
לפירושו רבנו חנן, ומפרש ההו: דוקא בעינן 5
עברי קמינו, שאין בו קנא אחר. דהטרט לא אצטרי 6
ביה אפילו בשמאלא פירמ קמא מדרושק לאמה 7
העבריה, ואמה העבריה לאזרתה, אבל בגוי, דלא 8
שייך ביה קדושין – ליכא למילף מאזרתה. ועוד, 9
תניא תהם: "מכסף קמתנה" – בכסף הוא קנהה, 10
ואני קנהה בחבורא ובכסף. ודיניה וליפין. משמע 11
דהוא הדין בשטר אינו נקדה, דאפילו כל שיה כסף 12
היה מנעט תהם "מכסף" אי לאו דתניב "וישיב" 13
לרבות שוח ספק בכסף. אגב בעלמא אמור רבינו 14
תהו: דאזרביה לגוי קונה. הוא בכסף אלא 15
במשיכה. וכדכרי יוחנן קיימא לן, דדריש (בכורות 16
ג, ב) "מיד עמיתך" בכסף, דהא מיד גוי – 17
במשיכה. וכל בפרק תרתי דעבריה ויהי (עא, א) 18
מסק דאזרביה לגוי קונה. דהא וקאמא אלא: גוי 19
מכי מטו וזוי לדיה אסתלק ליה – היינו משום 20
דמצינו בגוי קנין כסף בעפרין. ושטר דרבי לא קנה 1
בגוי, משום דישראל גופיה לא קנה בשטרא אלא 2
מיספר "קמתנה" ידומיה. ויהי תהם ישראל הוה. 3
וישראל לא קנה עד דמטי שטרא לדיה – 4
שדחי ועומדים במקום שכתובין את השטר. וקשיא 5
לרבינו שמשון בן אברהם: דאמאי לא קנה בכסף 6
גרדיא. מנפתי, בקל וחומר גרדיא. גופו בארתי ממונו בשתיים? כדאמרינן בבכורות בפרק 7
שני (ג, א). דליכא למימר שאינו גומר בדעתו לקנות עד שיהיה בשטר, דמאחר שהגוי 8
מסתלק – למה לא יגמר בדעתו לקנות, ויחזרו להיות הפקדי? והוה לן למימר דהוי 9
כאילו פירש "אי בעינא בכספא אשתי", מהאי טעמא דפרשיתו צריך לומר: דאגן סודיא 10
שלא היה בעינא אלא במנות שאינו יקנות עם ישראל, דהיינו בשטר, מהאי טעמי 11
פירש "אי בעינא בכספא אשתי". אבל קשיא לרבינו שמשון בן אברהם: דבפרק שני 12
דבכורות (שם) אמר רבי יצחק: ישראל שתתן מעות לגוי בחבורא בדיניהן, אף על פי 13
שלא משך – קנה, ודיחיה בבכורה. ואמאי לא אמרינן: אף על גב דקנה מן התורה. 14
כדאמרינן תהם: בדיניהם שפסקה לזון תורה – "מיד עמיתך" בגמיעה, הא לא מדי 15
בגוי בכסף, מכל מקום אין בדעתו לקנות אלא עד שימשך, כמו שהוא רגיל לקנות 16
עם ישראל, כדאמרינן הבא ופי לומר: דהתם בדיניהם קאמר. ונראה דרשי לישראל 17
לתבות מיניהו מעותיו, ולא תתן לו מעות אלא עד מנת שתבא הקרקע לידו. ואם הדין 18
קא תבע ליה, ולא תתן לו מעות אלא עד מנת שתבא הקרקע לידו. ואם הדין 19
יכול לישמע מן הגוי – ישמע, אף על פי שהלוקח מפסיד. אי אבדחין בעי לפירוט 20
לו מעותיו, אם יפקיענו הראשון הקרקע מידו על ידי גוי – נראה דהוה ליה מסור 1
ממש. **באני** דטמירי הוה כו' – דהא דאמר בביהיקין (גיטין נ, ב) דאולו מרווחיהו, 2
דבאג, ואולי גידול בה ריעליא ויהיב ספקא דהלת שטרי, ולכי אתו מרווחיהו הדרת אתי, 3
ולא אמרינן כיון דלא יחבי טסקא הופקעה מידים וזכה בה גידול בה ריעליא. דהתם מיירי כגון 4
שאמרו מרווחיהו לבני באגי שחירש הקרקע וירעו ויאכלו פירות ויפרשו טסקא עד שחירו, 5
ותצרו להם בני באגי ותננהו לגידול, הלכך לא הופקעה מידים, וכשישאר חזרו לזון. אבל 6
הבא הוה טמירי ריעליא בשביל דהם שלא רצו לפרות.

וְשֵׁאִינָה מְסוּיֵמֶת בְּמִצְרַיִה, עַד כַּמֶּשֶׁת? אָמַר רַב 1
פֶּפְאָ: פְּדִיאָלָה תִּימְרָא דִּישְׁרֵי וְהִרְהִי. אָמַר רַב יְהוּדָה 2
אָמַר שְׂמוּאֵל: נִכְסֵי גוֹי הֲרִי הֵן כְּמִדְרָב, כֵּל 3
הַמְחֻזָּק בְּהֵן וְכֵה בְּהֵן; מַאי טַעְמָא? גוֹי מִכִּי 4
מִטּוּ זִוְי לְיִדְיָה אֶסְתַּלַּק לִיה, יִשְׂרָאֵל לֹא קִנִּי 5
עַד דְּמִטֵּי שְׂמִירָא לְיִדְיָה. הֲלִקְדָּה הֲרִי הֵן כְּמִדְרָב, 6
וְכֵל הַמְחֻזָּק בְּהֵן וְכֵה בְּהֵן. אָמַר לִיה אַבְי לְרַב 7
יוֹסֵף: מִי אָמַר שְׂמוּאֵל הֲכִי? וְהָאִמַר שְׂמוּאֵל: דִּינָא 8
דְּמִלְכוּתָא דִּינָא, וּמְלִכָא אָמַר: לֹא לִקְנִי אֶרְעָא 9
אֲתָא בְּרִוּא דְרַעְוֵתָא, בְּיִשְׂרָאֵל דִּיבֵן אֶרְעָא מְגוּי, 10
וְאֲתָא יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵינָא רַפִּיק בְּהָ פוּרְתָא, אֲתָא 11
לְקַמְיָה דְרַב יְהוּדָה, אִיקְמַה בִּידָא דִּישְׁנֵי. אָמַר 12
לִיה: דִּוּרָא דְרַעְוֵתָא קְאָתְרִית? הֲתָם בְּאִי מְטַפְרִי 13
הוּו, דְרַאֲנִיהוּ גּוֹפִינְהוּ לֹא הוּוּ וְהִיב טַסְקָא לְמִלְכָא, 14
וּמְלִכָא אָמַר: מַאן דְרַיְהִיב טַסְקָא לִיכּוּל אֶרְעָא. 15
רַב הוּנָא וְבֵן אֶרְעָא מְגוּי, אֲתָא יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי 16
רַפִּיק בְּהָ פוּרְתָא, אֲתָא לְקַמְיָה דְרַב נַחְמָן, אִיקְמַה 17
בִּידְיָה. אָמַר לִיה: מַאי דְעִתִּיבִיד? דְאָמַר שְׂמוּאֵל: 18
נִכְסֵי גוֹי הֲרִי הֵן כְּמִדְרָב, וְכֵל הַמְחֻזָּק בְּהֵם וְכֵה? 19
לִיעֲבַד

ושאינה מסוימת במצריה – אלא בקעה גדולה, ופתוחה לשדות אחרים או לרשות הרבים, עד כמה צריך לחפור יקנה כולה אליכא דרנב דהא דרבי לשמאלא לא חשיבא מסוימת טפי משאינה מסוימת, דאפילו במסוימת קאמר לא קנה אלא מכורשו, וכל שכן בשאינה מסוימת. יש מפרשים בענינין אחרים, כגון כדאמרינן תהם אחרת תהוה וחדר – ושרורו של צמל בקר שורה אחת מקצה גבול השדה ועד קצהו החדר, ובחורחו יעשה עד שדה אחרת, והיינו שתי שורות על פני כל השדה משפתו אל שפתו ממזרח למערב, מתוך כך קנה כל השדה גם מן הצפון לדרום. וכיון דהרש שתי שורות על פני כל אורך השדה או על כל הרבו – כאילו קנה כולה, שררי החוק בו מראשו ועד סופו. כן נראה שכוונתו. אמר רב יהודה אמר שמואל נכסי גוי – בעינינו הגוי לישראל, שקבל הגוי הדומים ממנו, ועדיין לא חזיקו בה ישראל זה הקונה אותם. הרי הן כפודים. הפקר. כדפרשין לקמן, אפי' קדם ישראל אחר החוקים עם. קנה, כאילו הן נכסי הגר שמת. ויש מפרשין דמעות מידא יחידו לזקוק ראשון. ולי אין נראה כלל, דאם כן מאי הרי הן כמבדרי? אלא זכה ובה לן לגמרי. ואם יכול לוקח ראשון לדון עם הגוי ולדנוציא ממנו מעותיו – יעשה, ואם לאו – יפסיד. ומיהו נראה בעיני דהאי שני ששע מקרי, דכיון דרבה לוקח ראשון חזר – לא גרע מעשה המפחד בחריה באו ונטלה, דמקרי עשי ההוה אחר. ופירש רבינו הנגאל דלית הלכתא בשמואל. ומשום דמקשי עלה אביי איך דשמואל דאמר דינא דמילכותא דינא, ובא רב יוסף לתרץ, והשטרי אביי דמילכותא דינא, ובא רב אמרה שמואל, דאם כן קשיא דשמואל ארשמואלא, דאמר דינא דמילכותא דינא. ולי נראה דהלכתא בשמואל, דהא רב נחמן, דריינא הוי והלכתא כוותיה בדיני, דן כותיה לקמיה. וגם תרבה אמריאם בשמואל סבירא ליה לקמן, וסליק שמעתין בהכי. והא דאמר שמואל דינא דמילכותא דינא – רב יוסף עצמו היה יודע תירוץ לרבו, דאמר ליה לאביי: אמא לא ידענא עובדא היכי הוה כו' – לא חישש לתרץ, מאחר דהוה מיניו טעמא. וכן פשו וזוי לדיה – כן פשו וזוי ליה. כן הלוקח. **אסתלק** חשש ליה, שהיה יל קנינו של גוי בכסף, כדאמרינן קמא קדושין (יד, ב). ומשקבל המעות – לגבי ידיה הויה מכירה גמורה, שאין יכולין עוד לחזור זה בזה. וישראל לא קני במתן מעות עד דאתא שטרא לדיה, כדאמרינן בקדושין, ובפרשיתו לעיל, דאפילו מישראל חבירה לא קני בווי עד שיכתוב לו את השטר, וכל שכן מגוי, דסתם גוים אנסים הם ואין בדעתו לקנות בלא שטר. והלכך, אי אתא ישראל אחרינא רפך ביה פורתא מקמי האי – קנה. ודוקא בלוקח מגוי, אבל לוקח מישראל חבירו, נדי עדין קני לוקח עד דאתי שטרא לדיה – לא חזי מיהא אי יכול לקדם ולהחזיק, שהרי בלתי ברשות מוכר קיימא. שכל זמן של לא חזי לוקח או לא בא השטר לידו – יכולין שניהם לחזור זה בזה. **אם אפר שמואל** חיי – אלא שמואל חיי – אי ליכול ארעא עם מחזיק בארעא אלא אם כן שני בידו שטר מכירה מן המוכר, והיאך יקנה זה המחזיק, הואיל ואין לו שטר מן הגוי? אלא לוקח ראשון יקנה בדינא דמילכותא כפי אתר שטריה דגוי לדיה. **אמר ליה אמא לא ידענא** – רב יוסף קנה בעל כרחו עד ידע ליה דהא דאמר שמואל דינא דמילכותא דינא, והא דקמיה ליה לאביי "אמא לא ידענא" כו' – והוא היה יודע תירוץ לרבו, אלא דעדיף ליה למימר עובדא, ולכך לא חיש לתרץ. ואביי מהדר ליה דמהחזיק עובדא ליכא לאיתויי ארעא. ומיהו, רב יוסף קנה חזו בו, דמכל מקום שמואל אמרה, דאמר בשמוך. **ומלכא אמר** לא ליכול ארעא בשטרא, דלאו דינא דמילכותא הוא. אבל בחוקה נמי ליכול. **בדורא דרעויתא** – שם מוקים. אי נמי, כפר של רועים. **אתא לקמיה דרב יהודה** – ורוב משערי שטעם שמואלא רב. **דורא דרעויתא קאמריה** – בתמייה, וכי משא אתה מביא ראה נכסי אתי הדין הן כמבדרי באי ימימינו – שרות מעונת, שלא וזי בעלמם נתנן את המס למלך, אלא ממריחין עצמן. **דאינו גפייהו** – בעלים ודאינים לא היה יחבי טסקא. ומדינא דמילכותא לא היה בידם דבעלים כח למכור, ומכרן טלה. וזה השני שהחזיק – קנה בדינא דמילכותא, שהתנה בחוקה על מנת ליתן את הטסקא למלך, ומלכא אמר: מאן דיהיב טסקא – ליכול ארעא בחוקה בלא שטרא. אבל בקרקע שהיא ירושה לגוי מאבותיו, ומכרה – לעולם אימא לך: אם בא אחר והחזיק בה – מוציאין אותה מידו, ומחזיקין לראשון כשיהיה לו השטר מן המוכר.

אם

ליעבד לי מר באידך דשמואל – כיון דכשמואל סבירא לך, ולא ליקני אלא ההוא פורתא דרפך, הוא לא מניז למומר; ליעבד לי מר באידך דשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא, ולא ליקני אלא בשטר. דכיון דמדורי רב הונא דשמואל אמרה להדיא דבכסי רגא הוירן קין כבדרי – כל כרוך זקוק אתא לחרץ דלא תקשי שמואל אדשמואל, וכדפרישית לעיל: אין מוציאין בו' – כשמואל:

1 וכן הויר רבותינו בו' – כל זה שלח רב הונא
2 בר אבון. דינא דמלכותא איתא – ביהגול
3 קמא? – כבא קמא פלוני, דינא דרע דתע דקטילו
4 דקילי וגושי שגרי ועבדתי עליהו. דאריסא
5 דפרסיא ארבעין שנין – חזקת פרסיים ארבעים
6 שנים היא על ידי דינא דמלכותא. דאף על גב
7 דלא קני אינש כל בשטר, מיהו, אם החזיק
8 בה ג' ארבעים שנים, ובא ישראל וקנה ממנו
9 – הויר קנן גמור, ולא יוכל ישראל אתר לומר
10 "שלי היא שגולה ג' ממני", ואף על גב
11 דאמרנין (בבא בתרא לה, ב): ישראל האב
12 ממתת הויר הויר הוא ממני, ואין לו חזקה אלא
13 בההוא שטרא שמכרה ישראל לגוי – הכא ש
14 לו חזקה. אי נמי, אתא לאשמעינן דאף על גב
15 דבשאר מקומות היא חזקה לישראל בשלש
16 שנים, בארץ פרס אינש חזקה פחות מארבעים
17 שנים, דינא דמלכותא הוא שם קן. הני זיהוירי
18 – בעלי תלות העשירים קונים מעבדי המלך
19 שדעו עניי הוירי, שאין יכולין ליתן חססקא
20 למלך, והו פריע את המלך, ומחזיק בקרקע
21 בשביל המס. שכן דינא דמלכותא: דמאן דיהיב
22 חססקא ליכול ארעא, כדאמר לעיל, וביניהו
23 זבני – מה שקנין הקרקע מעבדי המלך
24 בשביל המס שנותנים – כגון קוים, דינא
25 דמלכותא דינא. ואם יחזור בעלים ראשונים, או
26 תיעשרו, ויאמרו לחזירי המס להני זיהוירי –
27 לא יוכלו לערער על הני זיהוירי כלל, דוביניהו

3 זבני. והוירי – על שם נחלה שקרוי ויזרח לקנן,
4 דינא, ובאריסא דפרסיא, והני זיהוירי שתלוין דינא דמלכותא דינא – הרי תלת. והני מילי – דוביניהו זבני – אי זבין לטסקא, בשביל מס הקרקע שלא נתנו הבעלים. אבל
5 לברגא – בשביל כסף וגולגולת שלא פרעו מכרו להם עבדי המלך קרקעותיו של זה – לא הוו זבני, דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע שבטלו מס הראש, כי אם בשביל
6 מס הקרקע. ואפקרמא דגברא מנח – או יתפשוהו עד שיתן ממאילו, או יברח מן העיר. והך מלתא גמרא קאמר ליה. אפילו שערי כרדא – שבער תשלשו מס הקרקע ומתחן
7 כבדו, וכל שכן קרעא זבני לטסקא או לברגא – וביניהו זבני, דהני הוו דינא דמלכותא. שערי כרדא – כלומר, כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין
8 למלך בשביל מס ראשו. והכיבא דלא פרע – נתחייב כל אשר לו, ומי שקנה מעבדי המלך בין קרקעות בין מטלטלין – זבניהו זבני. אמ כן – דאפילו שערי כרדא משתעבדי
9 לברגא, היכי יתקיים התבט דבתיב (דברים כא) "בכל אשר ימוצא לוי? הרי באותה המלכות בטלת ירושת בנו הבכור. דכל ממון האב, אם מת ולא פרע עדיין כרגא דשנה זו –
10 הזה ליה ממונו ראוי, דינו מוחזק בו כלל כי אם המלך, דשעבדו המלך עדיף משאר שעבדין וכגווי דמי. מיהו, לאו אתקפתא מעלייתא היא, דאיכא למומר: אפי הני נמי, תבטל
11 ותבטל לשם, ובשאר מקומות יתקיים. ודקשה לקרא אדיוה דחזק ומוקף אנפשיה. אמ הכי אפילו טסקא נמי – רב אשי הויר דמלך דקפדף עליה דאממנר דמי, דכיון דקשיא ליה לאממנר
12 הכי – אפילו כי אמרנין ארעא לטסקא אשעבדא לדברי הכל – אם כן בטלת בקרקעות ירושת בנו הבכור. אלא מאי אית לך לימיר – היכי דמי דלא תבטל – כגון דיהיב טסקא
13 של אותה שנה בתלת השנה ומית, דעד סוף השנה אינה משועבדת למלך עוד, והנה ליה מוחזק, ויטול בה בכור פי שנים. הכא נמי וכו', ולא היא תבטל – לית הלכתא כרב הונא
14 בריה דהי. והושע, מילא השעבדא לא קרקעותו בין מטלטלין לברגא, ואו זבין לברגא – לא הוו זבניהו זבני, דברגא אקרקתא דגברא מנח. ואינהו ספרי דרבא דאמרי הלכתא כרב
15 הונא – לאוקמו מילתייהו בעי, לקיים מעמדתו ושטרות שכתבו על מכירת קרקעות שנמכרו לברגא, ובאו לומר דמשתעבדי לברגא, כדי שיהיו המכירות והשטרות קיימין, ומיהו, שלא
16 כדון נכתבו השטרות ומכרו הקרקעות. והרי זבני. פריכת – אדם בטל ממלאכה ומלמדו ומודרך ארץ, ואין עוסק בישובו של עולם כלל. מסייע פתא – הוא חייב בעול הקהלה, ואף
17 על פי שהוא אינו עושה ריוח בעיר, והני מילי – דמסייע ליתן גמס מקהלה. כגון דאצילתייהו פתא – עבדי המלך היו הונעיים לו לברו, והם הצילוהו והקלו עמו שבעולם לחשבון, ואף
18 עליו שאין לו ממון, ומתוך כך נתרבה מס הלחן והכביד עלון יותר. כגון שהמלך גריל ליקח מכולן מס קצוב לשנה, ובאו לתבוע לכל אחד כפי אומד דעתה עד שיעלה גיבויים לחשבון
19 מס הקצוב, והיו שואלין למה יותר מראי, והם שפירו ונתנו מראי, והם הפירו ופטרותו; והנה שפירו מוח – יגבו מס השאר. אמ סבורין – מילא דהרילין מכלל מלך בית מכל איש ואיש
20 עד שיעלה החשבון למוס הקצוב, ושכחודו לזה, או לא רצו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם בטלן וסבורין היו שאין לו ממון, וגבו כל המס מכל השאר. אלא על פי שהכביד עליהם
21 המס כדי שיהיו לו לוח ליתן – פטור, דסייעתא דשמיא הוא שמואל לו. הפגרי והוצב בו' – שתי שדות של גר, ומצר אחד ביניהן, החזיק באחת חנוך – לא קנה את תביעתה, אלא
22 האי דאזויק ביה לבדו קפי. כדאמר רבי יוסי בר רב הונא לעיל בשמעתתא. והוא הדין אם אין שם מצר, אבל יש חצב נטוע ביתנים – מפסיק. חצב – הוא אילן או עשב שתיחים
23 הידועה את ארץ ישראל, לפי שידור ויזק כנגדו, ואינו יונק לא מכאן ולא מכאן, כדאמר (ביצה כה, ב): חצובא מקטע רליהוה דרשעים, שמשיגין גבול ריעוהו, וזה אינו משיג גבול אחר.
24 אבל לענין פתא או פוטאה לא – לפי שהסך לחשבון שתי שדות, אלא יניח פאה אחת על שניהם, והואיל וסמוכין זה לזה. דמן התורה אין מצר מפליג קרקע המחוברת לחיבה שתי
25 פאות. ומיהו, לגבי חזקה די לנו אם יקנה מבוכש שתי פאות, דהא אפילו שכדה אחת איכא למאן דאמר לא קנה אלא מקום מבוכש, וכל שכן בשתי שדות – לדברי הכל דלא
26 קנה אלא מה שהחזיק, וטבא בעלמא איתיה. דחזקה מעלייהו בעינן שידויק בכל השדות. פתא ופוטאה – לקמיה מפרש שם נפקא מינה בין שדה אחת ולשתי. אפילו לפתא או לפוטאה
27 – דמאי נשן מוחזק. אמר פתא או פוטאה – לזבני, וזבני וזבני מנח, הפסק. רגון – הדפסק מחייב לזניח פאה בכל אלה, ושלח – כגון אילן אשר לא יעבד בו ולא יחזיק קרקע קשה מלא
28 צורות וזבני, אלא זריעה. והשלולית – קבוצת מי גשמים. כדבכנס צאן לדירי" (בבא קמא א, א) מאי השלולית? אמר רב יהודה דהא שמואל: מקום ששוללין מי גשמים

אם כן בטלת ירושת בנו – דבשלמא מכל אדם שיש עליו כתובת אשה ובעל חוב, אף על
1 פי שבכנס משועבדין לך – מכל מקום אין ירושת בנו הבכור בטילה, משום דמלח
2 ואשה מחסרי גובינא, ומריכי אדרכתא ואכורא ושוקא. אבל לגבי חנוך – אפילו קרקע
3 שוה אלף זה משועבדת לדבר מועט. והקרקעות יומרו של המלך, והקרקעות יומרו של המלך, וביני זיקוק רבתינו על

אנדיסקין פירושו: חובבי שטרות המלך.
1 דייסקא הוא שטר, כדאמר
2 ב"הגולו בתרא" (בבא קמא קיב, ב) האי מאן
3 דנקט יסיקא מביה דין הגולו, ובפרק "השולח"
4 (גיטין לו, א) מעיקרא במאי אפקננהו – בדיסקי,
5 דרך
6 ליעבד לי מר באידך דשמואל, דאמר שמואל: לא
7 קנה אלא מקום מבוכשו בלבד אמר ליה: בהאי
8 אגא בשמעתין סבירא לי, דאמר רב הונא אמר
9 רב: פיון שניפיש בה מבוש אחר – קנה כולה.
10 שלח רב הונא בר אבין: ישראל שלקח שדה מגוי,
11 ובא ישראל אחר והחזיק בה – אין מוציאום אותה
12 מידו. וכן היה רבי אבין ורבי אילעא וכל רבותינו שוין פדרי, אמר רבה, הני תלת
13 מילי אישתעי לי עוקבן בר נחמיה ריש גלותא משמיהו דשמואל: דינא דמלכותא
14 דינא, ואריסותא דפרסאי עד ארבעין שנין, והני זיהוירי זבני ארעא לטסקא –
15 זבניהו זבני. והני מילי לטסקא, אבל לברגא לא; מאי טסקא? פרגא אפקדף
16 דנקרי מנח. רב הונא גריה דרב יהושע אמר: אפילו שערי כרדא משתעבדי
17 לברגא. אמר רב אשי: אמר לי הונא בר נתן, קשי בה אממיר: אם כן, בפלת
18 ירושת בנו הבכור, דתורה ליה ראוי, ואין הבכור נוטל בראוי כבמחזק אמרי ליה: אי
19 הכי, אפילו טסקא נמי אלא מה אית לך למימר? דיהיב טסקא ומית, הכא נמי –
20 דיהיב פרגא ומית. אמר רב אשי, אמר לי הונא בר נתן: שאילתינהו לספרי דרבא,
21 ואמרו לי: הלכתא קרב הונא גריה דרב יהושע. ולא היא, התם לאוקמו מילתייהו
22 הוא דאמר. ואמר רב אשי: פדרכתא מסייע מותא. והני מילי דאצילתייהו מותא, אבל
23 אנדיסקין – סייעתא דשמיא היא. אמר רב אשי אמר רבי יוחנן: הפגרי והחצב מפסיקין
24 בכנסיהו הגר, אבל לענין פאה ופוטאה – לא. פי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אפילו
25 לפאה ופוטאה, פאה – מאי היא? דתנן, ואלו מפסיקין לפאה: הנחל, והשלולית,
26 ודרך

אם כן בטלת ירושת בנו – דבשלמא מכל אדם שיש עליו כתובת אשה ובעל חוב, אף על
1 פי שבכנס משועבדין לך – מכל מקום אין ירושת בנו הבכור בטילה, משום דמלח
2 ואשה מחסרי גובינא, ומריכי אדרכתא ואכורא ושוקא. אבל לגבי חנוך – אפילו קרקע
3 שוה אלף זה משועבדת לדבר מועט. והקרקעות יומרו של המלך, והקרקעות יומרו של המלך, וביני זיקוק רבתינו על

אנדיסקין פירושו: חובבי שטרות המלך.
1 דייסקא הוא שטר, כדאמר
2 ב"הגולו בתרא" (בבא קמא קיב, ב) האי מאן
3 דנקט יסיקא מביה דין הגולו, ובפרק "השולח"
4 (גיטין לו, א) מעיקרא במאי אפקננהו – בדיסקי,
5 דרך
6 ליעבד לי מר באידך דשמואל, דאמר שמואל: לא
7 קנה אלא מקום מבוכשו בלבד אמר ליה: בהאי
8 אגא בשמעתין סבירא לי, דאמר רב הונא אמר
9 רב: פיון שניפיש בה מבוש אחר – קנה כולה.
10 שלח רב הונא בר אבין: ישראל שלקח שדה מגוי,
11 ובא ישראל אחר והחזיק בה – אין מוציאום אותה
12 מידו. וכן היה רבי אבין ורבי אילעא וכל רבותינו שוין פדרי, אמר רבה, הני תלת
13 מילי אישתעי לי עוקבן בר נחמיה ריש גלותא משמיהו דשמואל: דינא דמלכותא
14 דינא, ואריסותא דפרסאי עד ארבעין שנין, והני זיהוירי זבני ארעא לטסקא –
15 זבניהו זבני. והני מילי לטסקא, אבל לברגא לא; מאי טסקא? פרגא אפקדף
16 דנקרי מנח. רב הונא גריה דרב יהושע אמר: אפילו שערי כרדא משתעבדי
17 לברגא. אמר רב אשי: אמר לי הונא בר נתן, קשי בה אממיר: אם כן, בפלת
18 ירושת בנו הבכור, דתורה ליה ראוי, ואין הבכור נוטל בראוי כבמחזק אמרי ליה: אי
19 הכי, אפילו טסקא נמי אלא מה אית לך למימר? דיהיב טסקא ומית, הכא נמי –
20 דיהיב פרגא ומית. אמר רב אשי, אמר לי הונא בר נתן: שאילתינהו לספרי דרבא,
21 ואמרו לי: הלכתא קרב הונא גריה דרב יהושע. ולא היא, התם לאוקמו מילתייהו
22 הוא דאמר. ואמר רב אשי: פדרכתא מסייע מותא. והני מילי דאצילתייהו מותא, אבל
23 אנדיסקין – סייעתא דשמיא היא. אמר רב אשי אמר רבי יוחנן: הפגרי והחצב מפסיקין
24 בכנסיהו הגר, אבל לענין פאה ופוטאה – לא. פי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אפילו
25 לפאה ופוטאה, פאה – מאי היא? דתנן, ואלו מפסיקין לפאה: הנחל, והשלולית,
26 ודרך

היחיד ודרך הרבים – בירושלמי פריך: אמאי איצטריך למיתני דרך הרבים? דכיון דתנא דדרך היחיד מפסיק, כל שכן דרך הרבים ומשני: משום סיפא נקטינן, דקתני: הכל מפסיק לרעים, ואין מפסיק לאילנות אלא גדר בו, וקא משמעו דן דאפילו דרך הרבים לא מפסיק לאילן, ומפרש נמי אמאי תנא שכיב הרבים, כיון דתנא שכיב היחיד מפסיק. דמשום אילן לא צריך למיתנייה – שכיב

וְדָרְךְ הַרְבִּים, וְדָרְךְ הַיְחִיד, וְשִׁבְלֵי הַרְבִּים, וְשִׁבְלֵי הַיְחִיד הַקְּבֻעַ בֵּין בֵּימֹת הַחֶמְהָ וּבֵין בֵּימֹת הַגְּשָׁמִים. מִמּוּמָהּ מַאי הָיָא? דִּתְנִין: תַּכְנֵסִים לְבִקְעָה בֵּימֹת הַגְּשָׁמִים וְטוּמְאָה בְּשָׂדֵה פְּלוּזִית, וְאָמַר: "הַלֶּכְתִּי לְמָקוֹם הַזֶּה וְאִינִי יוֹדֵעַ אִם נִכְנְסְתִי לְאוֹתוֹ מְקוֹם וְאִם לְאוֹ" – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַרְח, וְהַכְמִיז מְטַמְאִין, שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: סָפֵק בִּיאָה – כְּחוֹז, סָפֵק מִזְנֵעַ מִמּוּמָהּ – סָמָא. אֲכַל לְשַׁבְת – לֹא. רַבָּא אָמַר: אֲפִילוּ לְעֵינֵי שַׁבְת; דִּתְנִינָא: הוּצִיא חֲצֵי גְרוּגְרַת לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים וְהַנְּיָחָה, הוּרוּ וְהוּצִיא חֲצֵי גְרוּגְרַת אַחֲרַת, בְּהַעֲלֵם אַחֲר – חֵיב, בְּשִׁנֵּי הַעֲלְמוֹת; פְּטוּר; רַבִּי יוֹסֵף אוֹמֵר: בְּהַעֲלֵם אַחֲר בְּרִשּׁוֹת

דרך הרבים – שש עשרה אמה רוחב, דרך היחיד ארבע אמות. ו'לא זו אף זו' קתני. שכיב הרבים – שחולקין שם רבים בגרליהן. אבל דרך הרבים – מקום היחיד העגלות והסוסים. וכולהו "לא זו אף זו" קתני. הקבוע בין בימות החמה – ואפילו בימות הגשמים, שאין רגילים להלך בקבועה, מהלכין שם. שאין חרישה חריעה לשם. מומאה מאי היא? – מאי הפסק שייך בשדה לענין טומאה? דתנא כו' – ואילבא דרבי אליעזר הוא דשייך הפסק. בדמפרש ואילי. בימות הגשמים – היא שרות היחיד לטומאה. וספיקא טמא, שחרי אין מהלכין בה בני אדם, שלא לקלקל חריעה. חלפתי למקום חלו – נכנסתי בבקעה זו. והכפסי מנמיאם – דסוף סוף מה לי שדה אתה מה לי שתי שרות – חדא ספיקא היא, שמא הלך עד הקבר והאחיל, שפיקא לא הלך – וספיקו טמא. ספק ביאה פטור – היכא דמספקא ליה אם נכנס באותה שדה, ואם תמצא לומר נכנס – ספק אם בא עד מקום טומאה לאו, וספק פסיקא הוא. ותוהו. אבל היכא דליכא אלא ספק מנע, דפשיטא ליה דנכנס באותה שדה, אלא שספק לו אם בעי הקבר את לרבי אליעזר, אי מפסיק מצד החצב ביתנים וטומאה באחת מזן, ואין יודע באיזה מהן נכנס – ספק ביאה הוא. ותוהו. ואי ליכא מצד ביתנים – ספק מנע איכא ולא ספק ביאה, וכדלוח שדה אחת הו', וטמא. וקדיקי גמרא דלרבין קמור רבי יוחנן דוקא פאה וטומאה, אבל לשבת – לא הו' הפסק. אי ספק מצד החצב בין שני רשות הרבים, והוציא חצי גרוגרת בזה ואחר כך הוציא חצי גרוגרת בשני – היכא, דאפילו לרבי יוסי דפטר בשני רשויות, דאין המצר מסיקן לשתי רשויות. במסכת שבת תנן: המוציא אונקלין חייב בגרוגרת. דבשבת מלאכת משבת אסרה תורה, ולא חשיבא הוצאת דבר חשוב כפחות מנגרוגרת. בהעלם אחי חייב – שלא נודע לו ביתנים, שהוא שבת, ידיעה מחלקת.

ברשות

רבי. רבי אליעזר מטרדה – רבינו שמאלא בן מאיר פירש דפליג, דרבי אליעזר חשיב ליה ספק ספיקא, ורבנן לא חשיבי ליה אלא ספיקא אחת. ורש"י פירש ספק בתרא דעבודה זרה (ע, א) דאין שבה מלאה טומאה. ופליגי, דרבי אליעזר סבר אף על גב דליכא אלא חדא ספיקא, כיון דליכא ספק מנע אלא ספק ביאה – טוהר. והיינו טעמא, דטומאה מטטה גמריקן, ובני סוטה היו ספק מנע ולא ספק ביאה, הודאי (מטרדה) וצריך להיות: נטרדהו. חכמים מטמאין, כיון דאין כאן אלא ספיקא אחת. וסוגיא דעבודה זרה מוכחת כפירושא. ורבי דרבי אליעזר מטרד אלא ספיקא אחת, דקמור: עובדא היה בנהרדעא, ואמר שמואל: חמרא שרי. כמאן – כרבי אליעזר, דאמר ספק ביאה טוהר. פירוש: דמטעם רוב גבוי ישראל ניתוה לא מצינן למיטרד דשרא שמואל כשרא רבא לעיל בעובדא דפומבדיתא, דדוקא בפומבדיתא הו' רוב גבוי ישראל, דרעים הו', כדאמרין לעיל (מו, א): תא אזיח לך רמאי דפומבדיתא, ואמרין (תולין קכו, א): אמפובדיתאי לויין – אשני אושפיךן. ומשני לה: שאני תבם, כיון דאיכא דפתחי לשם ממונא הוה ליה ספיקא. פירוש: ספק גבוי גוים ספק גבוי ישראל, ואם תמצא לומר גוים – אימור גוים – אימור לא נגעי, כיון דידעי על ידי ריה שדיה יין לא היו חוששין כו'. משמע דלמאי יהוה בעי לאוקומי רבי אליעזר, ודלסקא דערך דלא פתחי לשם ממונא, וברואי גנוב – היו שרי אף על גב דליכא חדא ספיקא, אם גוים אם ישראלים, משום דהו' ספק ביאה אם באו גוים לשם או לאו. ומיהו, קשה מהזוהו פולמוס (עבודה זרה ע, ב) דסליק לנהרדעא ורשייה רבי אליעזר, דקמור רבי יוחנן לא ידענא אי משום דסבר רבי אליעזר דסבר ספק ביאה טוהר, אי משום רוב דאתי בריהו פרומוטו יספק ניתוה. ופ' ספק ביאה: ספק מנע הוא ומשני: כיון דמיתו חביות טובא – אימור אדעתא דממונא תבם, וכספק ביאה דמי. ואף על גב דתלינן אדעתא דממונא הו' ספק ניתוה, ושרי אפילו הכי לא שרי אלא לרבי אליעזר, ולעיל שרי שמואל בהאי טעמא אפילו לרבנן, ופירש רש"י תבם: גבוי נהרדעא ליה הו' ידעי אם רוב גוים או רוב ישראלים, ושרי אפילו לרבנן. דספק ספיקא היא. אבל הנהו דאילי בתר פולמוס – ההו' ידע רבי אליעזר דשרא הוא אם רוב גוים. הלכך, אף על גב דאיכא כמורל דאתו אדעתא דממונא – ליכא אלא חדא ספיקא אם הו' רוב גוים. ושרי לרבנן אליעזר כיון דפתח חביות טובא. דמכתבא מילתא לישא ממון באו ולא מצינן, דהוי כבולשת למלחמה, דקתני: חלו ואלו מותרות, הלכך, אף על גב דספק מנע הוא. כיון דמכתבא מילתא לקולא – כספק ביאה דמי. ומיהו, קשה לרבני תם לשני הפירושים: דבמסכת טהרות (פרק ששי משנה ד) מוכח דרבנן מטמאין אפילו בספק ספיקא, דתנן: כל שאתה יכול לרבות ספיקות וספיקות ספיקות, ברשות היחיד – טמא, ברשות הרבים – טוהר, כיצד בו, ואחר כך קתני: דנכנס לבקעה בימות האשלים טמאין ספיקא, ומיהו, הוורא דעבודה זרה וביב לפרש כשיתר רש"י, דרבי אליעזר שרי אפילו בספיקא אחת, כדמוכח הסוגיא. ורבנן, נהו דבטומאה מתמריז טמאות אפילו בספק ספיקא, בין נסך שריא ספק ספיקא. ורבנן תם מפרש: דפליגי, דרבנן מטמאין אפילו כהמה ספיקות, משום דהו' חזין אפילו בהאי ספיקא טוהר, דאוקמה אחזקה. וליפנין מטטה טמא – ואם כן מה לי חדא ספיקא, ומה לי תרי ספיקא, דאפילו כהאי ספיקא טוהר, ופ' למימר דטוהר. ורבי אליעזר סבר: אין לך בו דאין חרישוהו, ודוקא חדא ספיקא טמא. ואתי שפיר יהוהו דפולמוס, דמשמע אפילו בספק ספיקא לא שרי אלא לרבי אליעזר דוקא. ובהדיא עובדא דנהרדעא לא גריס רבינו תם "לא, שאני תבם" כו', דלהאי גירסא משמע דמדור רבנן דבספק ספיקא שרי, ורבי אליעזר שרי אפילו בספיקא אחת. אלא מפרש רבינו תם: כמאן – כרבי אליעזר, בניחוחא גריס. והדר גריס: האי ספק ביאה ספק מנע הוא ולא דוספק ספיקא קמור, דאדרבה ספק ביאה הוא. דספק אם באו גוים או לא, דספק אם לא, דאימור ישראל ניתוה. אלא לספיקא אחת קרי ספק מנע, דספק ספיקא דרבי אליעזר היינו ספק ספיקא, חמי פריך: חדא ספיקא אחת היא, אפילו לרבי אליעזר לא שרי בספיקא אחת אלא דמי. ומנא לן לדרבנן דאין לך ספק אסירי בספק ביאה? ויש לומר: דבכמה דוכתי מדמה במסכת עבודה זרה חומרא דין נסך לחומרא דטהרות. רבי אליעזר מטרד – נראה דגרסינן "רבי אלעזר". דאי רבי אליעזר – הכי בעי למימר בפרק בתרא דעבודה זרה (ע, א) דשמואל רבי אליעזר כרבי אליעזר: הוא שמואל רבי אליעזר את לוח סוף פרק קמא תנדה (ת, א) דאין הלכח כרבי אליעזר בסוד טהרות אלא בארבע, דרך עליה – חייב. מה צריך דרך עליה? חד לא בעי הכא אלא לרשות אחת, אפילו רחוקות זו מזה יוש לבונה: ודואי בלא דרך עליה חייב, חלו ואלו מותרות, ודוקא רבין עליה – לאשמעינן דאם רבין ערבי תוך שלשה לחצי גרוגרת מונחת – חייבי, אף על גב דלא היו תוך שלשה לקרקע. והקשה רבינו תנאל: לרבי יוסי דשתי רשויות, אמאי פטר? והאמר בפרק "בבונה" (ש, קד, ג): כתב אתה אתה סבוראי ואתה בציור – חייבי, מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי וגריס רבינו תנאל: מרשות אחת – חייבי, משתי רשויות – פטור. אם הוציא חצי גרוגרת משתי רשויות לרשות הרבים – פטור, אבל אם ברשות אחת לקרקע, אפילו חלקה הוציאה משתי רשויות – חייבי, דמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי. ולרבינו יוחנן נראה דאין פירכא היא, דלמי דמי, דהתם שם גמלאבב, ובתיבה נגמרה שכיכותה, ואפילו רחוקות זו מזה. ואלא באלא – שם המלכאבב היא הוצאה, וכשהוציא ליה הוצאה, ואכתי לא נגמרה הוצאה על שקירבם. אבל

ברשות אחת — ברשות הרבים עצמה שהוציאה חיצי נגורגרת ראשון, באותה עצמו הוציא האחרון. בשתי רשויות — הרבים, המופלגים זה מזה — פטור, דרשויות מחלוקת סבירה ולא ואמר רבה — אימתי רשיתו שתי רשויות. והוא שיש חיוב הנמאת בנייהן — שיש רשות היחיד בין שתי רשויות הרבים, שאם הוציאו ממנו לחן או מהן הכניסו לו — חייב חטאת, הלכך חשבו הפסק לעשותן שתיים.

- 1 אבל ברמילת — כגון בקעה שבניתום — לא מחלקא להו, אבלט מן החתרה להבא ולהכא.
- 2 אבל פיסלא לא — כגון חתיכת עץ או עמוד שאין בעלה עשר אמות אוה רוחב ארבעה, לא נמי גבה עשר אלא שאך רוחב ארבעה. דהוי מקום פטור, דאפילו מדרבנן מותר לטטל מתוכו לרשות הרבים ומרשות הרבים לתוכו, וכן מתוכו לרשות היחיד ומרשות היחיד לתוכו, וכיון דבטל לגמרי להבא ולהכא, אפילו מדרבנן, ודליכא מקום חשוב של ארבע טפחים — הלכך לא הוי הפסק, רבא אמר אפילו פיסלא — מחלקת מרשותי לרשותי מקומות שבת, דלא גרע ממצר וחצבא, ואודאי רבא למעניה — דאמר לעיל: אפילו לענין שבת, ברשות גיטין דמי — דאמרנן במבסכת גיטין ב' בחוריק' (עו, א) דאם הקנה לה חצרו הרביעית, חוק לה לא נגא תפל על הפיסלא שבחצר — אינה מגורשת. דהא פיסלא מקום אחר הוא בנינו עצמו, ואינו בכלל חצר, ונצר הקנה לה ולא פיסלא, דחד מקום — ומחלק רשויות אמר הוא ממוצע ביתים, מושיל איניש. הכי מפרשין לה תהם. וקאמר רבא: רשות שבת דומה לרשות גיטין, דהכי נמי לענין שבת היא חיץ פיסלא מקום חשוב בפני עצמו, ומחלק רשויות אמר הוא ממוצע ביתים. דכי היכי דלא בטיל פיסלא לגבי חצר — הכי נמי לא בטיל הבא לענין שבת לגבי רשות הרבים. וקביע נגרא: לרבי יוחנן, דאמר המיצר והחצב ממטיקן בבבסי יתרי, שלא יקנה בחוקת

- 1 ברשות אחת - חייב, בשתי רשויות - פטור. ואמר רבה: והוא, שיש חיוב הנמאת ביניהם, אכל פרימילת לא; אבוי אמר: אפילו פרימילת, אבל פיסלא - לא; רבא אמר: אפילו פיסלא. ואודאי רבא למעמיה, דאמר רבא: רשות שבת פרישות גיטין דמי. אין שם לא מצר ולא חצב, מאי? פירש רבי מרינוס משמו: כל שנקראת על שמו. היכי דמי? אמר רב פפא: דקרו ליה בי נגרותא דפלגיא. יתיב רב אהא פר אסיי פרי הנינא; חצובא מפסיק פנכסי הגרי. מאי חצובא? אמר רב יהודה אמר רב: שבו יתיחם יהושע לישאל את הארץ. ואמר רב יהודה אמר רב: לא מנה יהושע אלא עיריות העומדות על הגבולין. אמר רב יהודה אמר שמואל: כל שהרהרו הקדוש ברוך הוא למשה - חייב במעשה. לאפוקי מאי? לאפוקי קני, קניניו, וקדמוניא. רבי מאיר אומר: גפחותא, ערבאה, ושלמאה; רבי יהודה אומר: הר שעור, עמון, ומואב; רבי שמעון אומר: ערדיסקים, אסייא, ואספמייא. משנה היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים, ונמצאו זוממים - משלמין לו את הכל שנים פראשוניה, שנים בשניה, ושנים בשלישית משלשין

חבירו עד שחיוק בשתיהן. ואם אין של מצר ולא חצב, דאינה מסויימת במצריה — מה לי אמר רבי יוחנן? כמה צריך להחזיק שוקנה ההל? דאילו רב ושמואל אבוי לעיל: כדאיל תירא דתורי וסדרי. אלא משהו דשמעין ליה לרבי יוחנן שיעור אחר, כקביע ליה. פירש רבי מרינוס הומו. כל רב יוחנן. כל שנקראת על שמו — כגומתא: שדה אחד בלשון יחיד על שמו, שקורין לה "שדה פלוני", שאין אומר "שדות פלוני" — קנה הכל במכוש אחד. בי נגרותא דפלגיא — כל הושהו שהיה הגר משקה ממדור — קנה הכל במכוש אחד. מאי חצובא? איזה דבר הוא, ומאי חשיבותו להחשב כמצר? שבו יתיב — בין שבת לשבת, בין איש לאיש, לפי שאינו יונק לא מבאן ולא מבאן, לא טנא יהושע בו" — כדאמר בפרק קמא (לעיל די, ב): יהושע כתב ספרו. על הגבולין — כדיר הרהרות התחומין. ופשוטא דקראת אנתא לאשמענין, מה טעם חשב אתון עיריות. כל שהרהרו הקדוש ברוך הוא למשה, בשעת מיתתו, כדכתיב "ויאמר ה' את כל הארץ את הגולגד עד דן" (דברים לז, א). חייב במעשה — דהם טעם שבעה עשר הכותבים בכל מקום. אבל קניני קנינו וקדמוני שנתנו לאברם אבינו בין הבתרים — לא יתייבבו במעשר לעתיד לבא כשיתחייב לנו לעתיד, כדאמר בבבא שבי רבה. אי נמי, אם כבשו ישראל מהם אדרי ומו' יהושע — כולן פטורין מן המעשר, דכתיב תהם "הא אתר ארץ את ג' נשבעתו" וזו (שם) "אתם" — למעוטי שני שנתפוסו לאברם על השבעות. בין נראה בעיני. ואף על פי דרפאים נמי כתיב באברדם — לא ממעטינן ליה, דהיינו חוי, דלא כתיב תהם, ומיננו שכבשם משה, דכתיב (דברים א) "והוא יקרא ארץ רפאים" כלומר, היינו רפאים שנתנו לאברדם בין הבתרים. תנא רבי מאיר אומר בו" — כוליהו שני תנאי בפירוש דקני קנינו וקדמוני פלוגי: "משנה ג' נמצאו זוממים כלום, משלשין ביניהן — היאך ראייתם חוקה זו? והלא באותו הזמן עמנו דייחם במקום פלוני. משלמין לו את הכל — כפי דמי קרקע שחיו רוצים להפסידו ויגבה מהן, כדכתיב (דברים טז) "כאשר זמם ולא כאשר עשה, לבד קרקע שלו שיתול מן המחזיק. שנים פראשוניה בו" — דהיינו שלש תרות לשלש השנים, שת לא לשנת א, ולא לשנת ב, ולא לשנת ג, ושנים משלשין ביניהן — כל בת תלת השלישי, דשנת תרות הם. וקיימאן לן (מכות ז, ב) אי עדים נעשים וממון עד שיזנום כולם.

אבל פיסלא לא — הקשה רבינו יצחק בן אשר: והלא פיסלא היא ברמילת, דביחוריק' (גיטין עו, ג) מפרש דפיסלא דהוי גיט שותל לעצמה, כגון דלא לבהיה עשרה — אם כן משמע דגובהה שלשה. ומסתמא איירי ברחבה ארבעה, ולא אשכחן רשות פנינו עצמי שהוא חשיב כפחות מארבעה. ועמוד גבהו שלשה ודחב ארבעה ברשות הרבים — הוי ברמילת. ואם כן אמאי קאמר: אבל פיסלא לא?

ויש לומר: דמכל מקום, הואיל וקטן הוא כל כך ומטטל לו — לא חשיבא לאיבי להפסיק בין שתי רשויות בארמילת.

אין שם לא מצר בו" — דאמר רבא: ותיב רב אהא פר דקדמי: הניבס לבקעה בימות השמים ותומאה בשדה פלוני. אמרו לפני רבי אליעזר: הוי היא של רשות היחיד, פירש רבי מרינוס משמו: לא שיש לה שם בפני עצמה בו, ולא כפירוש הקונטרס דפירש "משמר" דקאמר רבי מרינוס — היינו משמו של רבי יוחנן.

העומדות על הגבולים — אין לפרש על הגבולים של ארץ ישראל — דכמה עיריות חשיב שהם באמצע ארץ ישראל, אלא בגבולים דכל שטט ושטט וכו'. כל שהרהרו בו" — ספ' הוי ליה דלימניט מה שתיחם ב"אלה מסעי" שמונה עיריות של המצר, ושם מפרש היטב תחום של ארץ ישראל.

חייב גבשוש עולי בבל, ולא יתייבבו במעשה, אף על פי שהראש למשה וש' לומר, דקסבר: קדושה ראשוה — קדושה לשעתה וקדושה לעתיד לבא. והשתא נחא, שלא תקשה: "כל" לאתניי מאי. דאתא לאתניי כרבים שכבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל. לאפוקי מאי — תימה: מאי קאמר לאפוקי מאי? הא "כל" קאמר, דמשמע לאתניי וש' לומר: דמי' שהרהרו דייקי, דמשמע

לאפוקי. ואם תאמר: ולימא לאפוקי חוץ לארץ? וש' לומר: דאין זה הידוש. ולכך אמר לאפוקי קניי וקנינו וקדמוני, אף על פי דבמארץ ישראל הם. קמי' שיעני עמון ומואב — תימה: דמשמע דעמון ומואב לאי כבשוש עולי מצרים. ובסוף פרק קמא דביבמות (טו, א) אמרין: עמון ומואב מעשרין מעשר שני בשביעית, דאמר מר: הרהרו כרבים כבשו בו" — קסבר: קדושה ראשוה לא קדושה לעתיד, דהייחוס שיימכו עליהם עמים בשביעית. ואין לומר דקדושה בעמון ומואב שיהיו בסיחון — דהתם נהג בשביעית, דהיינו עבר הירדן, דאמרנן בספחים (נג, א): שלל ארצות לביעור, יהודה ועבר הירדן והגליל ואומר רבינו תם: דעבר הירדן — היינו ארץ סיוח ועוג, שלא היתה מעמון ומואב. ועוד מרבינו עמרם דביבמות נמי איירי בעמון ומואב שלא שחרו בסיחון כדכחא, ולא בא לפרש תהם אמאי אין שביעית נהגתו שם, דהא חוצה לארץ היא, אלא לפרש למה מעשרין מעשר שני ולא מעשרין מעשר שני, שלא לשנות סדר השנים. דבמבסכת ידים (פרק רביעי משנה ג) איכא פלוגתא. דרבי אלעזר בו עוררה גור ששמו מעשר שני כגון בבבלי, שלא לשנות מסדר הרשום. ורבי יוחנן גור שישעורו מעשר שני, כגון במצרים שהיא קרובה מעשרין מעשר שני, כד' שיהו עניי ישראל נסמכים עליהם — אין עמון ומואב שהם קרובים בו". ואם תאמר: ואמאי לא יתייבבו ביבמות ההוא טעמא דמצרים? דהתן במבסכת ידים (שם) וש' לומר: דהיא ליה למימר טפי הרבה כרבים בו", דלמאן דאמר לא קדושה — הניחו אפילו מאי קדושה עצמה ליכבש טעמי פני עינים. וכן התידירין עוקי, דבבבאי מיתרצא

דלא קאמי דרבי אליעזר אדרבי אליעזר ורבי יהושע אדרבי יהושע. ואין להאריך. **עריסקים** אסיא בו" — תימה: דמשמע אסיא בחוץ לארץ היא, ואם כן הדיכי קאמר בפרק "זה בורד" (סנהדרין כו, א) רבי חיאי בר רזונקי ורבי שמעון בין היודקן הוה קאולי לעבר הנהר בעטיא, והתיניא דפרק קמא סנהדרין (יא, א). דאין מעברין אלא בידודה ובשלמא רבי מאיר דעבר שנה בעטיא (מגילה יז, ב) — איכא למימר דלא הניח כמותו בארץ ישראל, כדאמרנן בבבכות (סג, א) רביי עקיבא, אלא רבי חיאי ורבי שמעון — ליכא למימר דלא הניחו כמותן, דהא רבי לקיח חוי קרוי לה: רועי קו השחידים על השביעית קרוי לומר: והואיל לעבר — דאין חשבונו, והוא ניכר שלם שנים זו אחר זו, דפרק דהתם (בי, א) חזר, ע"ה. שנה שביעית היתה, ותני תהם סוף פרק קמא (יב, א) דאין מעברין שנים בשביעית.

משלשין

בניהם - הבא אל שייך למיפרך: ולמירו הנך קמאי "אנן מנא ידעינן דכל דקאי בבי דינא לאסחדיז אתי אהאי ארעא: אבן לחובי מחזיק פירות אקתינן כדפרין בפרק "כיצד הרגל" (בבא קמא ד, כ) גבי שור: ולמירו הנך (קמאי) כי "אבן לחובי פלגא ניקא אקתינן. לדיכן מדחזיק מבינאן לבית דין - ודאי לטובתו כבי כדו לחזוקין בקרקע, ולא כדו לחייבו פירות. הרי" אלו שלש

- 1 עדיית - שרתי העד שהעיד בראשונה הוא עצמו
- 2 יכול להעיד בשניה, ולא אמרינן אדם קרוב אצל
- 3 עצמו, כגון כי אחיו יכול להעיד (בשע"ט. והן
- 4 עדות אחת - דאין משלמין עד שזומו כולן.
- 5 **ורבנן** היא דבר ולא חצי דבר מאי עבידי ליה -
- 6 ואם תאמר: הדבא כרובי עלמא דרשי
- 7 "דבר ולא חצי דבר", והבבא רוביה" (שע"ט. עא. ב)
- 8 אמרינן: "חמשה בקר" אמר רחמנא, ואפילו חמשה
- 9 חצאי בקר יש לומר: הדבא משום דדבר מיותר
- 10 הוא. ואם תאמר: הוא איצטרך ל"בדבר" "דבר"
- 11 משמין, לאשתמושתו הוא דבר בעתירה פחות
- 12 משמין (גיטין ג, א) ויש לומר: "דבר" דבני ערה
- 13 מופנה הוא. ואפילו למאן דאמר דלמדין ומשביכן
- 14 - שמא ליכא מופרף מידו, ואי איכא מופרף -
- 15 יש לומר דאין מידבר" דרשי, אלא מיעל פי שנים
- 16 יקום, ומישע יקום כל השרות ולא חצי. אבל גבי
- 17 ממון - מה לי ממון גדול ומה לי ממון קטן, לפי
- 18 מה שגבגב שלם, לחכי אן כרברא למעט חצאי
- 19 בקר. ואת דרשנן בפרק "ארבעה המושב" (בבא
- 20 קמא מ, א) גבי שור של שותפין: "כופר" (בבא
- 21 חצי כופר - שאני התם, ולכפרה אתי, דאין אדם
- 22 מביא אתה כפרה, חצי חטאת וחצי אשם, ודא
- 23 דאמרית דחצי (גיטין מב, ב) גבי חצי עבד חוצו
- 24 כן חורין ומגשיל חצי כופר - התם כל הכופר
- 25 דשיך בו משלם, וחשיב כופר שלם, דלא הורג
- 26 אלא חצי בן חורין, ובפרק "יש בכורי" (בכורות מה,
- 27 ב) דרשינן: "חשמי ולא חצי חמש - התם גמי,
- 28 מצות פדיונו חמשה חלצים, ולא מקיימא מצותה
- 29 בפחות.
- 30 **אלא** למעוטי שנים אומרים אהת בגבה -

אומר רבינו גמסוהן בן אבהדו: אהת אהת אהת חזקת הלול כפירוש הקנטרס, דאפילו (יהתה) חטובה גדולה

כשבדקו שני עדים היום בכל מקום ולא ראו כי אם אחת בגבה, וברקו למחר אותם עדים עצמון ולא ראו כי אם אחת בכריסה בשתי יתני עדים - חשיב חצי דבר, אף על פי שראו כל מה שיכולין, ולא נתי עדות חזקה, דהבא אין עדותן בלא עדות שני אחרונים שמו מעיל לשום דבר בעולם, כל שחזי חזק, אבל שני בראשונה, אף על פי שאין עדות מועיל לענן חזקה - מכל מקום נפקא מינה בעדותן שלשומי פירי, דובר שלם הוא.

אלא מעתה אחד אומר אבלה אשנתה שלישיית כ"י פירש הקנטרס: דרש נחמן היה סבור דר יהודה אימרי באחד אומר אבלה חטים היינו אשנתה שלישיית. ואין נראה, דאם בן מאן פרי: אלא מעתה אבלה ראשונה כ"י אין הכי נמי, ולדבריה אמר רב יהודה דהוי חזקה. והכי הוה ליה למיפרך: אמאי הוי חזקה? והא אין שום אדם אומר שאבלה רצופין, ולא דמי לרבי יהושע בן קרחה הנראה לפישר: דרב נחמן ידע דתרייהו אחתה שותא מקסחדי, והכי פירשו: כיון דאמר דהוי חזקה אף על גב דמכשתי אהדיה משום דתרייהו אחזקה מקסחדי - אלא מעתה אחזקה מקסחדי. אמר רב יהודה: אבלה ראשונה שלישיית חמשיית, ושנית רביעית וששית היתה כדרך מובר באגו, ואחד אומר: לא כי, אלא אבלה שנית רביעית וששית, וראשונה שלישיית חמשיית הנהיה בורה - הכי נמי הוה חזקה אף על גב דמכשתי אהדיה, כיון דתרייהו מיהא אחזקה קא מקסחדי ומגשי:

והיינו שש שנים בדילוג, ושאלתי לעובדי הארמה, ואמרו לי שלעולם כן הוא המנהג, שנה אחת חטין ושנה אחת שערורין כן כל הימים, ואינה צריכה שביתה כלום - הרי זה חזקה, שרתי אן מבחשישם חת זה כלל, ומנמה נפשך כל אחד מעיד שאבלה שני חזקה, והלכך תהיא חזקה. דרמאי להא דרבי יהושע בן קרחה דאמרין פברקין לעיל (לב, א) אין עדותם מצטרפת עד שראו שניהם כאחד, רבי יהושע בן קרחה אומר: אפילו בזה אחר זה, וטעמא דרבי יהושע מפרש שבסדרין בפרק "זה בורר", דף ר"ז, דאמנא דתקסחדי היא לא מסחדי הוא, מיהו תרייהו אחזקה מקסחדי. והכא נמי, דתרייהו אחזקה מקסחדי. אלא מעתה אחד אומר אבלה ראשונה שלישיית, וכן עיקרה: רבי יהודה, דלא דימי דתהיה הכי חזקה? הא דרמי כלל לרבי יהושע בן קרחה אלא היכא דאחד אומר: אבלה ראשונה ושניה ושלישיית, ואחד אומר: אבלה רביעית חמשיית וששית, דתרייהו אחזקה מעלייתא מקסחדי. אבל הבא - לא זה ולא זה מעידים על חזקה רצופה, דחזקה תיגוב אינה כלום. וכן עיקרה: שישטו זה בנמו שפירשתי: **אמר** ליה רב יהודה הכי חזקה בתים כ"י - וכיון דליכא אתא עד אחד לשנה - חצי עדות הוא. הכא תרייהו בחדא שתא מקסחדי, כשזה אומר אבלה חטין וזה אומר אבלה שערורים - אין לנו לחוש ולומר לשנתה בדילוג קא מסחדי, אלא מסחדי על אותם שלש שנים נמי מעיד, וכיון דעדותן שערורין על חצי השלש שנים - מה לי פסול ערף: אי משום דזה אומר אבלה שערורים. כ"י חטין ושלישי דאמינא

שלשה אחים ואחד מצטרף עמהם - דהיינו אח לשנה, אח לשנה, ואחד עם האח, שאותו אחד מעיד עם כולם, הרי אלו שלש עדיית - ולהכי בשר עדותן, דאשנתא דקא מסחדי היא לא מקסחדי האי, ואין כאן שני עדים קרובים בעדות אחת. והוי עדות **אחת** לחזמה - שאם החזמו - משלשין ביניהם, וגם אין שזומו יקום. **גמרא**

- 1 **משלשין ביניהם. שלשה אחים ואחד מצטרף עמהם**
- 2 - הרי אלו שלש עדיית, והן עדות אחת לחזמה.
- 3 **גמרא** מתניתין דלא פרבי עקיבא; דתניא, אמר רבי
- 4 יוסי: כשהלך אבא חלפתא אצל רבי יוחנן בן נורי
- 5 ללמוד תורה, ואמרי לה: רבי יוחנן בן נורי אצל אבא
- 6 חלפתא ללמוד תורה, אמר לו: הרי שאכלה שנה
- 7 ראשונה בפני שנים, שניה בפני שנים, שלישיית בפני
- 8 שנים, מהו? אמר לו: הרי זו חזקה, אמר לו: אף אני
- 9 אומר כן, אלא: שאני שרבי עקיבא חזק בדרך זה, שיהיה
- 10 רבי עקיבא אומר: "דבר" - ולא חצי דבר. ורבנן, היא
- 11 "דבר" - ולא חצי דבר, מאי עבדי ליה? אילימא
- 12 למעוטי אחד אומר "אחת בגבה" ואחד אומר "אחת
- 13 בכריסה" - האי חצי דבר וחצי עדות היא אלא,
- 14 למעוטי שנים אומרים "אחת בגבה" ושנים אומרים
- 15 "אחת בכריסה". אמר רב יהודה: אחד אומר "אכלה
- 16 חטים", ואחד אומר "אכלה שערורים" - הרי זו חזקה.
- 17 מתקיף לה רב נחמן: אלא מעתה, אחד אומר "אכלה
- 18 ראשונה שלישיית וחמשיית", ואחד אומר "אכלה
- 19 שניה רביעית וששית", הכי נמי דהויא חזקה אמר ליה
- 20 רב יהודה: הכי השתא? התם בשתא דקא מסחדי
- 21 מר לא קא מסחדי מר, הכא תרייהו פחדא שתא קא
- 22 מסחדי; מאי איכא למימר, בין חטין לשערורי? לאו
- 23 אדעתיהו דאינשי. "שלשה אחין ואחד מצטרף עמהן
- 24 - הרי אלו שלש עדיית, והן עדות אחת לחזמה".

הוא

ביחד בבת אחת. שאם נראה אחד היום מכאן, ולמחר גדל שני במקום אחר, וכבר נשר הראשון - אמרינן: שזמא ניהו ואין כלום, אלא אם כן שוקן מידו, וכל כת וכת יכול לראות שתי השערות, דהיא ביחד היא. נמצא שכל כת עדות של חצי דבר מעדיין, וכל אחד הונו מעיד שהיא גדולה, אלא חצי סימנא גזרות אינון. אבל שר שני חזקה דמתניתין, שאין יכולין להיות כי אם בזה אחר זה, ומי שרואה אבלת שנה זו אינו יכול לראות של שנה שניה, אלא אם כן שרדה שני ביה הובח המלכות. הלכך בן שנה ושנה וכל יום ויום חשיב דבר שלם בפני עצמו. דעל כרחיך, כיון דהוא אכלה למעוטי אתא, ומיעוט אחד הונו דאיכא (לממור), אן כל למעט כי אם חצי דבר ומסתחב פי למעוטי, דהיינו עדות דשתי שערות בשתי כתות. ואחד אומר - אותן שלש שנים שאתה אומר אבלה חטין - אני מעיד כמותך שאכלה, אבל אבלת שערורים היתה - הרי זו חזקה. וטעמא מפרש לקמיה. מתקיף לה רב נחמן **אלא** מעתה כ"י - רב נחמן לא היה יודע טעמו שכל שני הידות המגשרות לפינטי, דבין חטין ושערורין שני אנשי. אלא סבירא ליה דהא דקאמר רב יהודה אחד אומר אבלה חטין ואחד אומר אבלה שערורים כ"י - לאו באותן שלש שנים דקמסחדי היא מסחדי האי, דאם כן עדות מוכשתה היא. ותביטל, אלא סבירא ליה לרב נחמן דהא דאמר רב יהודה: אחד אומר אבלה חטין שלש שנים כפי מעמד עובדי ארמה, ואחד אומר אבלה שערורים אחד אומר אבלה חטין שנה עובדי ארמה, והיינו שש שנים בדילוג, ושאלתי לעובדי הארמה, ואמרו לי שלעולם כן הוא המנהג, שנה אחת חטין ושנה אחת שערורין כן כל הימים, ואינה צריכה שביתה כלום - הרי זה חזקה, שרתי אן מבחשישם חת זה כלל, ומנמה נפשך כל אחד מעיד שאבלה שני חזקה, והלכך תהיא חזקה. דרמאי להא דרבי יהושע בן קרחה דאמרין פברקין לעיל (לב, א) אין עדותם מצטרפת עד שראו שניהם כאחד, רבי יהושע בן קרחה אומר: אפילו בזה אחר זה, וטעמא דרבי יהושע מפרש שבסדרין בפרק "זה בורר", דף ר"ז, דאמנא דתקסחדי היא לא מסחדי הוא, מיהו תרייהו אחזקה מקסחדי. והכא נמי, דתרייהו אחזקה מקסחדי. אלא מעתה אחד אומר אבלה ראשונה שלישיית, וכן עיקרה: רבי יהודה, דלא דימי דתהיה הכי חזקה? הא דרמי כלל לרבי יהושע בן קרחה אלא היכא דאחד אומר: אבלה ראשונה ושניה ושלישיית, ואחד אומר: אבלה רביעית חמשיית וששית, דתרייהו אחזקה מעלייתא מקסחדי. אבל הבא - לא זה ולא זה מעידים על חזקה רצופה, דחזקה תיגוב אינה כלום. וכן עיקרה: שישטו זה בנמו שפירשתי: **אמר** ליה רב יהודה הכי חזקה בתים כ"י - וכיון דליכא אתא עד אחד לשנה - חצי עדות הוא. הכא תרייהו בחדא שתא מקסחדי, כשזה אומר אבלה חטין וזה אומר אבלה שערורים - אין לנו לחוש ולומר לשנתה בדילוג קא מסחדי, אלא מסחדי על אותם שלש שנים נמי מעיד, וכיון דעדותן שערורין על חצי השלש שנים - מה לי פסול ערף: אי משום דזה אומר

הוא שפרא – והוצרך המלוה לקיימו. שכבי חד מינייהו – מת אחד מזה קודם שנתקיים השטר. ואילו לא מת – היה כל אחד בא ומעיד לבדו על חתימת ידו. ואין צורך לצרף עמו אחר, אלא נאמן לומר "זה כתב ידו". כדנתן בפרק שני דכתובות (כ, ב): זה אומר "זה כתב ידו" זה אומר "זה כתב ידו", וחכמים אומרים: אין צריכין לצרף עמהם אחר, אלא נאמן לומר "זה כתב

ידו". ואמרין בגמרא: לרביי הבתים על מנה 1
 בשטרן חזן מעידין – אנתנו ראינו המלוה 2
 וחתמנו. הלכך בתרי סגו, לרבי עירך דמינייהו 3
 לאסהודי אחרבניה. והיכא דמת אחד מהן 4
 אמרינן: התם אליבא דרבנן דצריך שנים מן 5
 השוק להעיד על חתימת יד המת, והחי יעיד 6
 הוא לבדו על חתימת יד. אבל העד הוא לא 7
 יצטרף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת 8
 המת. וכיון דידע מנה שבשטרן חזן מעידין, וכי 9
 אמר "זה כתב ידו" נפק פלגא דממונא אפומיה, 10
 שהיה הוא לבדו מעיד על חתימתו ואין צריך 11
 אחר להעיד עמו. וכל הדר מצטרף עם ההוא 12
 מן השוק להעיד על חתימת המת. הדר נפיק 13
 ריבעא דממונא על פומיה – אשתבח דכוליה 14
 ממונא נבי ריבעא נפק אפומיה, ואנן "על פי 15
 שנים עדים" בעינן, חצי דבר על פוי של זה 1
 וחצי דבר על פוי של זה. והלכך, הכא דשכיב 2
 חד מינייהו – אין עד החי יכול להצטרף עם 3
 אחר מן השוק להעיד על חתימת יד המת, 4
 אלא צריך שנים מן השוק להעיד עליו. הוה

ומשני: דהכא ולא מכחשי אהרדי, דבין חטיי ושערי לא דייקי אינשי. אף על גב דדייקי 1
 בין מנה שחור למנה לבן ביה "בורר" (סנהדרין ל, א) – התם צריכי למדיק, שחייב 2
 לשלם אותו מנה שלהו. אבל הכא לא דייקי, דבכל ענין שאכלנה, חטיי וא שעורים 3
 היא חזקה. ומיהו, זה אומר אכלה חטיי וזה חזקה, ערותן גבלה, דאפילו בלא 4

דקדוק אין אדם טועה בין חטיין לקטנית. 1
הכא נפק בני רבעא דממונא אפומא דחד – 2
 ואף על גב דיש תנאה, כדאמרין בפרק שני 3
 דכתובות (בבא, א), דאם אחד מת אחד מן החתומין ואין 4
 שנים מן השוק להעיד עליו – לכתוב חתימת ידיה 5
 אחספסא ושדי לבי דינא ומוקפי ליה כו, הכי נבי 6
 הכא. אלא דריבנא בעי למימר דבלאו הכי יכול 7
 אחזי להעיד, והוה מרמזה במתניתין. 8
 בשותפין 9

היה מעמיד בהמה פחצה, תנור, ריחים 1
 וכיריים, ומגדל תרנגולים, ונתן וכלו הפחצה – אינה חוקה; אבל עשה מחיצה לבהמהו 2
 גבוהה עשרה מפתחים, וכן לתנור וכן לפרייט וכן לריחים, הכניס תרנגולין לתוך הבית, 3
 ועשה מקום לזבול עמוק שלשה או גבוה שלשה – הרי זו חוקה. **גמרא** מאי שנא 4
רישא ומאי שנא סיפא? אמר עולא: כל שאילו בונכסי הגר קנה – בונכסי הכירו 5
 קנה, כל שאילו בונכסי הגר לא קנה – בונכסי הכירו לא קנה. מתקף לה רב ששת: 6
 ובכללא הוא? ותרי גיר, דבונכסי הגר קנה, בונכסי הכירו לא קנה ותרי אכילת פירות, 7
 דבונכסי הכירו קנה, בונכסי הגר לא קנה אלא אמר רב נתנן אמר רבה פר אבות; 8
הכא

אחוז ההיא דקאי – אחזי על עד החי בא להצטרף עם אחד מן השוק להעיד על חתימתו, כדפרישית בצריך שנים מן השוק להעיד על חתימת דאיך המת. היינו מתניתין – 1
 דאף על גב דשני אחזין פסולין לעדות אחת, דלא חשיבי אלא כחד – אפילו הבי מכאשר להו מתניתין שלשה אחין בעדות קרקע אחת, מאורז שאין זה מעיד על אחת שנה 2
 שזה מעיד. אף כאן, דעד החי מעיד על החתימה שלו, ואחזי על חתימת יד המת. התם – במתניתין, לא קפיק כל הממונן. נבי **ריבעא** – חסר רביע, והיינו שלשת חלקים ממונן. 3
 אפומא דאחי. אלא פלגא הוא דביק אפומא דעד נביר, ופלגא נפיק אפומא דאחי, והלכך כשירין לעדות זו. וטעמא דפסיל רחמנא קרובים בעדות אחת – לפי שאינן חשובין 4
 אלא כאיש אחד, ולגבי חוקת שלש שנים כאיש אחד דמו, שהרי איש אחר שבמצטרף עמוחל בשלשתן אם ראה החוקה שלש שנים. אבל **הכא** – גבי שטרא, נפיק נבי רבעא 5
 דממונא. דהיינו שלש חלקי הממונן אפומא דאחי, וכי השבת לאחי כעד אחד – נמצא עד אחד מנבזה שלשת חלקים והאחד רביע, ולא קרינא "עד פני שנים עדים" וגו'. **משנה** 6
אלו דברים שיש להם חוקה – כלומר, אלו מיני תשמישין דאמרין לקמן שארם משתמש בשל חבירו, שאם משתמש שלש שנים ולא מיהא בו חבירו – יש לו חוקה שלש המחוץ, 7
 ויכול לעדות על תתלו לה תשמישין בקוניו, כדמפרש לקמן, שארם מקפיד עליהן אם נגשין שלא ברשותו. והלכך בשלש שנים הואי 8
 חוקה – דומיא דברות שידחן ומערת ובית השלחן וכל הך דלעיל, דכיון דקביעות תשמיש הוא – כדמחזיק בגופה של קרקע חבירו דמי, והואי חוקה בשלש שנים. ורבינו 9
 גננאל פירש: אלו דברים שיש להם חוקה – כאשר כבר פירשנו. ולא נהירא, אלא לקביעה קאי, כדפרישית. דאי לעיל קאי, ומנסקא דמתניתין דלעיל היא – אריכות לשון על 1
 הבל הוא בלא צורך. ועוד, דאבתי נתנין לקמן "יש להם חוקה" טובא. כלא דמילתא. כל כהני "יש להן חוקה" דנתן במתניתין עד סוף הפרק – בחוקת שלש שנים מיירי, כדמנבח 2
 בבביתא (לקמן גט ב), כל אפני רבי ריחאי, אמר לה יונת בני יגעת. וכלא מעמיד בהמה ב' – כל הך דרביי המיסטלטלין חז, ואינן תשמש של קביעות, ואין בעל חצר מקפיד עד 3
 ארבע וחמש שנים. ולכך אין לו חוקה לחמוחק לומר: מדוע לא מחית בידי? דאמר ליה בעל חצר: לא חששתי למחות, דלא מחוקת בגוף הקרקע כדמחוקי אינשי, ולא הייתי נפסד כלום. 4
 ומעתה אני מקפיד. תנור וכיריים – מטלטלין הן, וכן ריחים, בריחאי וידא. אבל עשה מחיצה בחצר ב' – הרי זה גדר. והרי זו חוקה. כל מקום תוך המחיצה עששה – יכול לטעון 5
 "לוקח הוא בידו". הכניס תרנגולין לתוך הבית – יש תחבירו, שלש שנים – גם על זאת ודאי מקפיד אינשי, ואם לא מיהא – הפסיד, דודאי על פיו עשה וברשותו. ועשה מקום ב' – 6
 או עשה מקום. עמוק שלשה – או נבזה שלשה – מחיצה גבוהה שלשה. **גמרא** מאי שנא רישא – דבחיצומת בהמה כדו, בלא מחיצה. אין זו חוקה. ומאי שנא 7
סיפא – דבעשיית מחיצה, קנה. וקא סלקא דעתך השתא דבאינשי בעלמא, שאינו בר חצר זו, קאמר דאין זו חוקה. והלכך קשיא ליה: מאי שנא רישא מספיא? הא ודאי מקפידין בני 8
 חצר על דאש נבזי שביא כאן בהמותיו, ומדלא מיהו – ראי הקנו לו מקום בחצר זה להעמיד בהמותיו. ואמאי אין לו חוקה? ולקמן מתרין לה בשותפין. אמר **עולא** – כל חזקה 9
 רעועה היא קנה, אם בא בעל עשותה בנכסי הגר לקנותה מיד. והוא הדין לענין קונה קרקע מחבירו. ואמר לו "לך חזק וקני" הלך והחזיק חזקה רעועה לא קנה, כגון העמדת שלם בהמתו 1
 או נהורן וכיריים, דאין זה אלא עשה שנים חוקין בעיקר. **בבבסי הכירו נמי לא קנה** – כלומר, לענין חוקת שלש שנים, שלוקח אומר "לקחתה" ומכר אומר "לא מכרתה" 2
 – אינה קרויה חוקה, לדחות במקום עדי מכירה, דוא לא עבד ולא מידי. כל שאילו בונכסי הגר קנה – כגון עשיית מחיצה, ורפס בה פורתא. **בבבסי הכירו נמי קנה** – כלומר, הואי 3
 חוקה. ומיהו, הקנין על ידי מעות או מתנה היא. ומיהו, הכניס תרנגולין לתוך הבית דקתני סיפא. דהוי חזקה בבבסי הגר – לא היאי חזקה. והאי דלא פריך לה – משום דעריפא מינה 4
 פריך רב ששת. ואית דמפרש דהכניס תרנגולין נמי הואי חזקה בבבסי הגר, דהיינו נעל – שנעל את הדלת בבנייה. ולא מילתא היא. דנעילת דלת לאו חזקה היא. דאינו דומא אלא 5
 למבריא ארי, כדאמרן לעיל (ג, א). ונעל דלת – בבנין מיירי, שעשעה דלת או סתימה. ובללא הוא – בתמיה, דקא מדמינת חזקת שלש שנים שותלוי בקפיידא, לחזקת קנין נכסי הגר 6
 שתלוי בתקן הקרקע. ניד – אמרינן בפירקין דלעיל (לו, ב) דלכולי עלמא ניד לא הוי חזקה. דבבבסי הגר קנה אפילו רפס בה פורתא. ובבבסי חבירו לענין שלש שנים לא קנה בחוקה 7
 זו. לפי שהכל תלוי באכילת הפירות, שאם חררוש ולא יאכל – אין בעל הקרקע מנספי, שהרי יורע ואחר יאכל. והרי אכילת פירות – לקסת הפירות, דבבבסי חבירו קנה אם אכל 8
 הפירות שלש שנים, דהויא אכילת שלש שנים במקום ערות שקנה הקרקע זו מן הבעלים. כדאמרן בבוליה פירקין. ובבבסי הגר לא קנה – דאין זה נעל וגדר, כדאמרן לעיל (נד, א), 9
 האי מנא דפשה דוקלא אדעתא דהוינא לא קני. **אלא אמר רב נתנן אמר רב אבהו** – לעולם נבי איש נכרי שבא להעמיד בהמה בחצר אחרים שאין לו בה שותפות, לא שנא 1
 רישא ולא שנא סיפא – דהויא חזקה, שאין בני חצר מניחין לנכרי להשתמש תשמישין הללו בחצר שלהן אלא אם כן נטלו רשות מהן, ואם לא מיהו בתוך שלש שנים – היאי חזקה. 2
והכא

בשותפין עסקין דבהעמדה כדי לא קפדי - תימה: דאמר הכא דהיכא קפדי קני, האמר לעיל (נמב, ב) דשותפין אין מחזיקין זה על זה, דפעמים מניח האחד להשתמש לחברו בשנים, ואחר כך שיתמש הוא יש לומר: הא דנחית לפלגא הוא הנחית לכלא: האי גאסא או לחאי גיסא. כדאמר לעיל. ועוד נראה: דיש לחלק בין שדה לחצר, דהכא מיירי בשבתי אלו פתוחין לחצר זה, דכיון

שהוא יוצא ונכנס דרך חצר זה, היכא קפדי - שאין מניח לו לעשות, אי יאלו רובנה מיניה. **אסור** - ליכנס בחצר - בגמרא מפורש קול בין חצר שיש בה דין חלוקה, בין אין בה. ואף על גב דבאין בה דין חלוקה אין יכול למחות בו מליכנס בחצר - מכל מקום יכול לאסור לעיל מידי הדיה אנשכדי בית לחברו שיכול המושכר להקדישו, כדאמר ברק"ה דאמנותא משקלי עליו" (ערכין נא, א), דאף על פי שאין יכול למחות בידו של שוכר מליכנס בו, ומיהו, היא נופא מיהו: דמאי שנא ממעל חוב, דאם הקדיש שדדו דאתי בעל חוב וסקיל (שם כג, א), אלא משהו דרבי אבהו שאי יאמר חובו יוצא לחולין בלא פדיון מוסף דינר ויש לומר: דשאני בעל חוב, שגוף הקרקע יוצא מתחת יד מקדיש, אבל חתם - אין גוף הקרקע יוצא מתחת יד משכיר לעולם. **רבינא** - אמר לעולם א קפדי - משמע הכא דכולי עלמא קפדי אינשי אדריסת הרגל. דאפילו רבינא לא קאמר אלא בשותפין. ותימה: דתנן בפרק קמא דמגילה (ת, א): אין בן משרד הנאה מחבירו למודר הימנו מאכל - אלא אדריסת הרגל, וכלים שאין עשין לגמרא דאמנותא איירי בבקעה ולא קפדי, דאי לא קפדי ומפשי רבינו תם: דחתם משמע ליה לגמרא דאמנותא איירי בבקעה ולא קפדי. דאי חצר, דקפדי - אפילו מודר הימנו מאכל אסור. דכיון דקפדי, אם כן כרינא בו משכירים, ותנן בפרק "אין בין אמוד" (נדרים א, א), דכיוצא בו משכירים - אסור, אפילו כלים שאין עשין בהן אוכל נפש. ולחכי פרקי: כיון דעל כרחק איירי אדריסת הרגל בבקעה ולא קפדי, אם כן אפילו מודר הימנו הנאה בלאי אסור? והוא הדין דהוה מצי למימרא קפדי, את לא קפדי מצפין

טפי, דאפילו דבר שאינו הנאה כל כך אסר. **אפילו** ויתור אסור - כגון בעל הבית שמודר הנאה מחנוני, ושלוה לו בעל הבית פרטה לחנוני לקנות ממנו מאה אגוזים בפרסה, והוספין לו חנוני אחת ויתרה או שתי - אסור בעל הבית באתור ויתור שהותירו לו חנוני, ומתנה הוא. ואף על פי שלשאר לוקחין ממנו מהם חסין בעל, דמכל מקום בשביל המכח או מוסף ליה על החשבון הקצוב לפירושו, שאילו לא היה לוקח ממנו בדמים - לא היה נתון לו חנוני שלשאר בעל כלום. **בכל תושפין מעכבין** בו, ככל שדדו שמשפין הקובעין בחצר, דומיא דהעמדת בתמות תנור וכיריים. משמעטין איירי החצר - יוכלין לעכב, אם האחד רוצה לעשות לבדו וחבירו אין רוצים לעשות. **כחן** מן הכבשים - שתקנו לו חכמים שיעשה בחצר בעל כרחן של שותפין חביריו. **לפי שאין דבין** מן' להתבות - שצרכיות לעמוד שם ויחפזו, לגלות שוק לעמוד בחדר. **שאין מתכבלי** - ששהוא הולך על שפת הגתר. **חיבי דמי** - דמשתבח ביה קרא אם ערצם ענינו, דמשמע שאם לא יעצום ענינו - אינו לא צדיק ולא רשע? **אי דאיכא דרבא אחרינא** - ואילו בתוך. **רשע הוא** - ואף על פי שנוצח ענינו, שאל היה לו לקרב, אלא דהרוקח מן העבירה, דקיימא לו חלין (מד, ב). הרוקח מן הכיעור. **אנוס הוא** - אם מתכבלי כרחק הלכיתו, ואנוס רחמנא פסית רגלו, שלא יראה כשילך יחף. **מלית** - מקטרון שמתכסה בו על כל בגדים שהוא לובש. **שאין נראה בו** - וכל שבין דאי קאי עד להדי חלוקה, דאיכא צניעות טפי, שני שלישי גידל ושלש גלאי - שני שלישי רוחב השלחן מכוסה מצד האוכלין לקחת את פיהו, ולתת עליה את הפת. **ישלוש היתוצין מגולה**, להניח עליו קערות ובוטות שלא ילכבחו המפה ויחבדו האוכלין, ואית דמפרשי: שליש גלאי באמצע, שני שלישי גידל, דהיינו מפה, מבחוץ ומבפנים כל סביב השלחן, ואמצעייתו מגולה. גידל קרי המפה על שם שאורגה, ולשון צח הוא. **ומבטעיה** - שישו בו אצל אביו לאכול, צריך להודיש השלחן שיהא עד שבו קבוע השלחן תעבת מבחוץ, פן יצדק היתוצין בטעבה, וינענע השלחן. **ואני** - בעד הסוקר לו. **הויכא דאיכא ינוקא** - שישו בו אצל אביו לאכול, צריך להודיש השלחן שיהא עד שבו קבוע השלחן תעבת מבחוץ, פן יצדק היתוצין בטעבה, וינענע השלחן. **ואני** - לויכא ינוקא - יעשה מבפנים ולא יתכבדו מבחוץ, פן יכשל בו השמש והשוק, ויהא **דיכא דאיכא שמשא** - אם שמש, יעשה מבפנים, פן יכשל בו השמש והשוק, ויהא **דיכא דאיכא שמשא** - יעשה מבחוץ ולא מבפנים, ומיהו, והוא דיכא דאיכא שמשא - יעשה מבפנים מצד הוישבין, ולא מבחוץ, שיכולין להודור כן השמש, שהוא הולך ורץ וישובין. **הא כיפמא** - יהיה מבחוץ, שיכול השמש להודור, ולא מבפנים, דמוק לאוכלין, שצר להם המוקם.

והכא בחצר השותפין עסקין - שאחד מן השותפין עצמו העמיד בדמותו ותנור ואשפה שלו בחצר שלש שנים, ולא מיוז בו, וסתם חצר לניסיה ויציאיה הוא, ולא להעמיד שם בדמותו וחפציו זמן מרובה, והלכך, בהעמדת בדמותו יצאיה בלא בנין - לא היא חזקה, דבהעמדה כדי לא קפדי שותפין זה על זה עד שישטרכו לאותו מקום, וכשרצו יקפידו ויטלק זה חפציו, דאין לו חזקה בשותקות, אפוא חזקה קפדי - ונדשותקו ולא מיוז - דאי ברשותו עשה, והיא חזקה. **אסורין** - ליכנס לחצר - שכל בו שלא חלק את החצר נכנס כל אחד בחלק חבירו, וקם ליה ב"לא יחל דברו", שרדו נהנה מחבירו, שעומד בחצרו, דבהעמדה קפדי. דאם איתא דלא קפדי - מותר לעמוד בחצרו חבירו ע"פ ששודר ממנו הנאה, וכן דלא קפדי בעמדה - לא הפקיר את החצר לכל בני החצר לעמוד בו, ולגבי עמידה אין לו חלק בו. **הבא בתבהא בו** - מתנתין ברבחה שאחורי הבתים, דאינו מקפיד מלכ, אבל בחצר שלפני הבתים צריך שיזא מקום פניו לביאה ויצאיה, והלכך קפדי בהעמדה כדי. **אידי ואידי** - מתנתין דהבא ודנדרים. **איכא חזקה** - בהעמדה כדי. **נבי פמונא** - לענין קפדי. **קלולא** - יש לנו לילך להקל, ולומר שאין השותפין מקפדין זה על זה, ומותר להעמיד בו בדמותו בחצר כל זמן שאין חבירו מעכב עליו. **היינו קולא**, שאנו מתירין ליה משתבח להעמיד שם בדמותו צריך על פי שלא נטל רשות מחבירו, ודבודתא אחרינא (בבא מציעא נא, א) אמרין דשואל שלא מדעת גזול הוי, והכא בלא דעת יכול להכניס בדמותו, והלכך לא הוי חזקה. **דחא לא קפדי**, ומאיזה טעם נאמר כך - משום דאמר ליה שותף לחבירי המחזיק, אנא מתוך דלא קפדי אנא, והלכך שחקתי, ואין חזקתך חזקה. **ואם רצונך להחזיק** - אייתינא ראייה דמתוך דקפדי אנא, ותיתוי חזקתך חזקה, והלכך לא היא חזקה, שכל מקום שיש עמדה למתערער למח לא ייחיד - לא היא חזקה של מחזיק חזקה. **נבי אסוריא** - השותפין שזרדו. **לחוריא** - ואסורין

הכא בחצר השותפין עסקין, ובהעמדה כדי לא קפדי, והא קפדי, אמנותא קפדי. הנן: השותפין שגזרו הנאה זה מזה - אסורין ליכנס לחצר אלא אמר רב נתנן אמר רבה בר אבהו: הכא ברחבה של אחורי בתים עסקין, ובהעמדה כדי לא קפדי, ואמנותא קפדי. רב פפא אמר: אידי ואידי בחצר השותפין, ואיכא דקפדי ואיכא דלא קפדי, גבי ממונא - לקולא, גבי אסוריא - לחוריא. רבינא אמר: לעולם לא קפדי, והא מני? רבי אליעזר היא, דתניא, רבי אליעזר אומר: אפילו ויתור אסור במודר הנאה, אמר רבי יוחנן משום רבי ננאה: כפל שותפין משכבין זה את זה, חזין מן הכבשים, שאין דרין של בגות ישראל להתבנות על הכבשים. ויעצום ענינו מראות ברע" - אמר רבי יהוי בר אבא: זה שאין מסתכל בגושים בשעה שעומדות על הכבשים. חיבי דמי? אי דאיכא דרבא אחריתא - רשע הוא, אי דליכא דרבא אחריתא - אנוס הוא - לעולם דליכא דרבא אחריתא, ואפילו הכי מיכעו ליה למינס נפשיה. בעא מיניה רבי יוחנן מרבי ננאה: חלוק של תלמוד חכם ביצד? - כל שאין בשרו נראה מתחתיו, מלית של תלמוד חכם ביצד? - כל שאין חלוקו נראה מתחתיו מפת. שלחן של תלמוד חכם ביצד? - שני שלישי גידל ושלש גלאי, ועליו קערות ורקו, ומבטעיה מבחוץ. והא תניא: מבטעיה מבפנים לא קשיא: הא דאיכא ינוקא, הא דליכא ינוקא. ואי בעית הא דאיכא שמשא, הא דליכא שמשא. ואי בעית איכא: הא והא דאיכא שמשא, ולא קשיא: הא ביכמא, הא בליכא. ושל עם הארץ דומה למורה

למורה

מצ"ן מערתא – משום דקבר סתום טומאה בוקעת ועולה, כדאמר בכמה דוכתי. ואם תאמר: הוא אין קברי גויים מטמאים באהל, משום דאין קרויין "אדם". ואפילו רבנן דפליגי ארביי שמעון (יבמות א, א) ואמרי דמטמאים באהל, מכל מקום בקבר שלפני הדיבור לא מרבה לה בניוד (גד, א) אלא לענן נגיעה: "או בקבר" – לרבות קבר שלפני הדיבור, ומקרא דכתב גבי נגיעה מרבי לה התם ושל לומר: דאברהם נקרא "אדם", דכתיב "האדם הגדול", וכן אדם הראשון, ולכפי אן למעטם מקרא ד"אדם" כל

למדרה, וקדרות מקופות אותה. משה של תלמידי החכמים צידד? – כל שאין תחתיה אלא סנדליו בימות התקפה ומנעליו בימות הנשמים. ושל עם הארץ – דומה לאוצר בלום. רבי בנאה הוה קא מצ"ן מערתא, פי מטא למערתא דאברהם, אשפחיה לאליעזר עבד אברהם דקאי קמי בנא. אמר ליה: מאי קא עבד אברהם? אמר ליה: אנאי בכנפה דשרה וקא מצינאי ליה ברישיה. אמר ליה, זיל אינאי ליה: בנאה קאי אברהם, אמר ליה: ליעול, מידע דיע דיצר בהאי עקמא ליפא. עייל, עיינא ונפק. פי מטא אשפחיה דאדם הראשון, יצתה בת קול ואמרה: נסתפלת בדרמות דיוקני, בדיוקני עצמה אל תסתפל. – הא בעינאי לצינוי מערתא – פמדת התחוננה. פמדת הפנימית. ולמאן דאמרו: שני בתים זו למעלה מהו, פמדת עליונה פד פמדת התחוננה. אמר רבי בנאה: נסתפלת בשני עקיבוי, ודומים לשני גלגלי חמה; הכל בפני שרה כקוף בפני אדם, שרה בפני חנה – כקוף בפני אדם, חנה בפני אדם – כקוף בפני אדם, אדם בפני שכינה – כקוף בפני אדם. שופריה דרב פנהא מעין שופריה דרב, שופריה דרב מעין שופריה דרבי אבהו, שופריה דרבי אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו, שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון. ההוא אמגושא דהוה חמיט שכבי, פי מטא אשפחיה דרב טובי בר מתנה תפשיה בדיקניה. אתא אבין, אמר ליה: כמטותא מיןד, שכיחיה. לשנה אחריתי הדר אתא, תפשיה בדיקניה. אתא אבין, לא שבקיה עד דאייתי מספרא ונזיא לדיקניה. ההוא דאמר להו: חביתא דעפרא לחד בראי, חביתא דנרמיו לחד בראי, חביתא דאודרדא לחד בראי. לא הוו ידעי מאי קאמרו להו, אתו לקמיה דרבי בנאה, אמר להו: אית לכו ארעא? אמרו ליה: אין. – אית לכו חיותא? אין. – אית לכו פסתרקי? אין. – אי הכי, הכי קאמרו לכו. ההוא גברא דשמעה לדיביתו דקא אמרה לברתה: אמאי לא צניעת באסורא? הך איתתא עשרה בני אית לה, ולית לי מאבנד אלא חד. פי שכיב, אמר להו: כל נכסי לחד ברא. לא ידעו להי מינייהו. אתו לקמיה דרבי בנאה, אמר להו: זילו תבוטו בקרא דאבוכו, עד דקאי ומנלי לכו להי מיניכו שבקא. מלפא, אמרו: איפא גברא חד ביהודאי, דקא מפק ממונא מאנשי פלא סהדי ובלא מירי. אתויהו חכשוהו. אזלא דיביתו אמרה להו: עבדא חד הוה לי, פסקו לרישיה, ופשטו למשכיה ואכלו בישריה, וקא מלו ביה מיןא ומשקו ביה לחבריאי, ולא קא יחבי לי דמי ולא אגריה. לא ידעו מאי קא אמרה להו, אמרו: יתרו לחפיקא דיתודאי ולמיא. קרויהו לרבי בנאה, אמר להו: ורננא אמרה לכו, אמרו: הואיל וחסים פולי האי, ליתיב אבבא ונידון דינא. תוא דהוה פתיב באבולאי: כל דיין דמתקרי לדין – לא שמוה דיין. אמר להו: אלא מעתה, אתא איניש מעלמא ומזמן

למדרה – שמוקפת קיריות והאש באמצע. אף כאן, המפה הולחם באמצע, והקערות סביב. כל שאין תחתיה בו – דאמרינן בפסחים (ק"ב, א): אפולק תחת המטה, אפילו מחפזין בכלי ברזל – רוח רעה שורה עליהם. דרך לנעול מנעליו בימות החמה, וסנדלים בימות הגשמים, שבשיל חטט. אלא מנעליו, אלא מנעליו, אלא מנעליו שם עד ימות הגשמים, שיצטרך להם. לאוצר בלום – בסמך, כמו "יעשה בלוטה" במסכת שבת בפרק 'כלל גדול' (ע"ב, ב) – עישה מעורבת ממנין הרבה. וכן 'איצר בלוטה' (גיטין פ"ג, א) – מנין הרבה מעורבין בתוכה ביחד. וכן מיטת עם הארץ – כל דבר מניחין תחת מטתן, אפולק וכליה. וכי בנאה – אדם גדול וחשוב היה, לפיכך ניתן לו חשוד ליכנס אצלו. גיטין פ"ג, א) – אבל אחר לא כדאמרינן (חולין ב, ב) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבהיתן. והיה נכנס בערוער ומודד מדת ארכן במפנים, ואחר כך מודד בחוקן כנגדו, ועשה שם שני סוד יחד להכיר במתן כנפשה – ולא יביאו טהרות דרך כאן, שלא יאהיל על הקבר. אשפחיה לאליעזר – דתניא במסכת דרך ארץ דשבעה צדיקים קימב שלא מתו, וקא חשוד בהדיהו אפילו עבד אברהם. כנפשה – בין זרועותיה. אמר ליה – רבי בנאה לאליעזר. זיל אינאי ליה – לאברהם. בנאה קאי אבא – ותן לו רשות לכנס. אמר ליה ליעול – דאין כאן חזפת דאינינו אביתא בכנפה דשרה. דמידע דיע דיצר הרע בהאי עקמא ליפא – ולא צריכנא לאיצטעני מניה. הכי נרסין: על עיין ונפיץ – כנס רבי בנאה ותסתכל מרת אורח המערה ורנא, ואחר כך ציין מבחוץ. לפערתא דאם הראשון – כדרשטין בעירובין (ג, א) "ממרא קרית ארבע", אמר רבי יצחק: קרית ארבע ונותן אדם וחה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ורבקה, כפופות יוקני – יעקב, דאמרו שבעה: שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון. בדיוקני עצמה – הדיינו אדם הראשון, דכתיב ביה (בראשית א) "צצלם אליהם ברא אורתי". אמר בעינאי ליינו – מבחוץ, ולפיכך צריך אל למודו תחלה במפנים. מרת החיונה – שבה שלשה אבות ואמהות, כך מרת הפנימית. ובמאן דררש ממפלה – שני בתים זה לפנים מזה. ופולגנא דרב ושמואל היא ביביצי מערבין – שבתא פה. כן, כל מרת התחתונה – ודי לך בעיון עליונה. בשני עקיבוי שם אל עם הראשון – והאי דכתיב 'כי עפר אתה לא עפר תשוב' – האי פרכין ליה במסכת

שבת בפרק 'שואל' (ק"ב, ב) ומתקבלין לה: ההוא שעה אחת קודם תחית המתים. שופריה דרבי אבהו מעין שופריה דיעקב – ובי"חשור את הפועלים" פריך. וליחשוב גמי רבי יוחנן ומשני: הדרת פנים לא היא ליה. אמגושא – מנשף. חמיט שכבי – חופר המתים להפשיטם בגדיהם. אתא אבין בו' – בשביל שהיה הגוי אתוהו. ההוא דאמר להו – מעזה מחמת מיתה היה, והמלך נכסיו לבניו על פיו. חביתא דעפרא – אני מניח לאחד מבני. ודרך חכמה אמר, שלא יבנו הכל שהוא עשיר ובעל בכסים. חביתא דגריפי – חבית מלא עצמות. אוריא – מוכין. אית לכו ארעא – נשתתיר לכם קרקע מאביכם – דאם כן היינו חביתא דעפרא, והבמות שיש בהן עצמות – זהו חביתא דגריפי. כוסתרקי – כל מיני בגדים עשויין ממוכין. לחד ברא – לאחד מבני, אותו שיבררו בית דין. תבוטו – הזכר הבאות על קברו. ולנסותו נתבוטו, שאותן שחן ממורים – חן עזי פנים, ולכלו לחבטו. אמר להו כולוהו נכסי דהאי – שלא רצה לחבטו על קברו של אביו. שזה הוא הצנעו שבכם, ומסתברא דלזה אתה יותר. ויפה דן רבי בנאה, דלא שייך הבא אלא שודא דדיני, והיינו שודא – שלא רצה לחבטו. והכי נמי אמרינן גבי ההוא דאמר "נכסי לטובה" בו (כתובות פה, ב). אולו – תשנה האוזן. אכלו ביה קורבא = הלשעו עליו. אולא דיביתו – דרבי בנאה, לצעוק אל בית המלך בלשון חכמה, כדי שלא יבנו הם אלא על ידי בעלה. ואכלו בישריה – של עבד. וקפלו ביה מיא – שואבים בו מים בעורו, ומשקו ביה בעורו לחבריאי – לבני השיבה. לחפיקא דיתודאי – לרבי בנאה. ורננא = נוד של עור. וכך אמרו: תיש הזה לי, וגלוזהו ממני ושחטוהו, ואכלו את הבשר ומן העור עשו חמת, ושואבין בו מים ושותין בו. כנאולא – על דלתות השער היה כתוב, כדי שילמדו משם בני אדם. כל דיין – המיוחד לדון דיני העיר, והימנן דמיקרי לדינא, שתובעין אותו לדון על מון שתובעין ממנו. לא שמה דיין – ופסול לדון, וכיון דאזכה בצע הוא – יקבל שודא.

כל דין דמתקרי לדינא ומפקי מיניה כו - כגון אם כפר והוציא ממנו בעדים. אבל אם חייבוהו שביעה ולא רצה לישבע, ושילם - משום הכי לא מיפסל לדינא. **אנבג** אנפק אנטל - ואמר הרב רבינו חיים. דאנבג ואנפק הם משקים דרפואה. והיינו אספרוט דאמר (כפרק ב' חזקת חולין ק"ק) וצריך להיות: בברכות נא. א.ו. אספרוט שפה ללב. כדמשמע בפרק "עשרה יוחסין" (דקדושין) פ"א.

- 1 ה"כ קאמר הבאי. מה שקרין אנבג ואנפק - צריך
- 2 לתשתיהו בשיעור אנטל, שהוא רביעית. והיינו
- 3 דאמר בפרק "גיד שהוא" (חולין צ"ד, א) אנפקא
- 4 חייא, משמע שהיא אספרוט, כדאמר בברכות
- 5 דאספרוט אין שוחין אלא הי. והא דלא חשיב
- 6 בברכות (נא, א) גבי תשתיהו בדריס שנאמר
- 7 באספרוט, שצריך להשתחו בשיעור רביעית -
- 8 משום שאינו חדש לחשוב מה שתלוי בשיעור.
- 9 הוא דאמר בפרק "שמנה שריצים" (שבת קט, ב)
- 10 (וילשקליה) ושמע ליה לוחיה. ונישקולנהו עד דקאי
- 11 אאנפקא, שצריך הדוא מדה יש לומר. עד דקאי
- 12 אשעור (שתיהו) וצריך להיות: שבתיהו אנפקא
- 13 קאמר. אי נמי: לכלי נמי קרי אנפקא. על שם
- 14 ששתים אורו באורו שיעור. **המרוב** אין לו
- 15 חזקה מרוב אחת - פירושו: שאם הוא במרוב יכול
- 16 לומר לו: נתנו במרוב. אבל לטעון לגמרי משתי
- 17 רוחות - לא. ותימה: דמחזילה היאך יש לה
- 18 חזקה? והלא בשניה המרוב לראש אחר של
- 19 המחזילה - וגם המחזילה צריך לזוהר, ולהגביל
- 20 ראש אחד לעקר מראה האחד שנתון שם
- 21 המרוב, והיכי קאמר דמרוב אין לו חזקה
- 22 דמחזילה יש לה חזקה? והלא לעולם לא יזיז
- 23 המרוב אם לא יזיז גם המחזילה יש לומר: דמכל
- 24 מקום של זה חזקה לענין שאין צריך לעקרה
- 25 לגמרי ממוקמה כמו שצריך לעקור המרוב. אי
- 26 נמי: כגון שהמחזילה שוה. ואין בה צד זה יותר
- 27 מצד זה, ודהשתא לעולם אין צריך לזוהר ממוקמה,
- 28 אלא לטעום לצד משפטי מרוב. והרב
- 29 רבינו יוסף פירש: דמרוב שאין לו חזקה מרוב אחת
- 30 - שיוכל לטות ראש המרוב לצד צפון או לצד
- דרום, כשהוא בעל במורה. יש לו חזקה משתי
- רווחות - שאין יכול לעקרה לטעור לראש לצד
- אחד של מחזילה. וכענין זה פירש רבינו תנאל,
- שם המרוב קבע באמצע רוח מרובה - יכול
- בעל הצד לעקור ממנו באמצע ולקבעו בשליש הגג
- או ברביע, וכלל אותה רוח בכל מקום שריצה.
- אבל לרוח אחרת אין יכול לטעון, לפי שיש לו
- חזקה.

במחזילה

שנתים ושלוש. אבל יש למקומו חזקה - בגמרא מפרש לה. המחזילה - הוא צעור הגדול, מחזיק כל ארץ הגג וממלאת דקביעות הוא - והלכך יש לו חזקה, ולא עביד אינש דשתיק, אלא קפיד. ומדשתיק - איכא למימר הדין עם המחזיק, ודאי נתרצה עצמו בדמיים. סולם המצרי - קטן הוא, והלכך אין לו חזקה. דכיון דלאו ממלאת דקביעותא הוא - לא קפיד, ולא חש למחות. והלכך, אם נתן סולמו בחצר חבירו לעלות לגג ולשוככו - אינה חזקה. ולצורו - סולם גדול. הלון המצרית - קטנה היא. אין לה חזקה. אם עשה הלון בביתו ביתו לרביע דרך שם ולשומר פרדסו וגינתו, החלוק פתח לחצר חבירו, והחזיק בה שלש שנים - אינה חזקה. דכיון דלאו ממלאת דקביעותא הוא - לא חש למחות. אבל אם עשה רוחו, שלא היה לו אורה מצד ארץ כי אם מכאן - יש לו חזקה, ולשם קביעות עשאו. דאינו יכול להשתמש בביתו בלא אורה, וכל מליח דקביעות היו חזקה. והכי אמר שמואל בגמרא: ולאורה, אפילו כל שהוא היו חזקה. מלבן - הוא משוקף החלוק מלמעלה ומלמטה מימין ומשמאל, כעין פתח. **נמרא** אין לו חזקה מרוב אחת - אם המרוב מונח בראש דרומי של מחזילה, ושופך שם מים, והחזיק בו שלש שנים - אינה חזקה. ואם עירך בעל חצר להשתמש שם - צריך זה לעקור מרוב מכאן, ולהגבי בראש השני של מחזילה. דאין בעל הגג מפסיד בכך כלום, והלכך אין כאן קביעות לחיות מונח לעולמים לרוח זה. והלכך לא חשש בעל חצר למחות. אבל יש למקומו חזקה - כדאמר שטיינזל, אבל אם עציני או דרומי, שאם יעקרו מצד זה - ינצחו בעל חצר. ואין בעל חצר יכול לעקור לגמרי מן החצר, שהרי החזיק מליח בתוך החצר, וכל מליח אחת משתי רוחות היו מרוב ממלאת דקביעותא. דסתם בית אי אפשר בלא מרוב, ובשעשה זה מרוב בתחלה בחצר - לשם קביעות עשאו, והיה לו לבעל החצר למחות בתוך שלש, ומדלא מוחה - הפסיד. **שאם** היה ארוך - יותר מכויד צרכו, ותוספס בארץ חצר הירבה - מקצרו. והיינו אין לו חזקה - לארבו. אבל יש למקומו שהוא מונח שם חזקה. דלא יעקרו ממוקמו כלל, אפילו מצד זה לצד אחר, אלא באותו רוח ובאותו מקום חזקה. **שאם** רוצה - בעל החצר לבנות תחתיו - בונה הגג על שמיניו למרוב. ולא מצי טעין בעל הגג. כי היכי דאחזיק במקום המרוב אחזיק נמי בהם שחתיו. שאם נתן רשות לחלות מרוב בארץ - לא נתן לו קבעו של חצתה. וכל ששנדו לו לבלתי עשות בו צרכו, חזקתו בן בן דבר העירך. ולו באם הם דלעקרו ולהגביה בנינו במקום שהיה המרוב - אינו יכול לעקור, דלמקומו מירא יש לו חזקה.

ומזיני ליה לדינא - שלא כדון, ויצא מן הדון זכאי. ומפקין מיניה ממונא כדינא לא שמייה דיון - דגולגו פסול לדון, שיעותו הדין בשביל שחזה. בריש כל מורא אמא דם - ראש לכל המתות הוא דם, שאין אדם מת אלא על ידי רוב דם, שלא הקיזו במונו הראוי לו. בריש כל חזין אמא חמר - שחזין מחזה כל שותיה. ודרביה למיפת - כגון גוסס. בריש כל מרעין אמא דם - כל תולואי האדם - על הים הם. שמתרבה עליו. בריש כל אסון אמא חמר - שאם יחלה. יתן כהלכה וכראוי - לא יבא לידו חוליה. תמן מתבטן סמננין - שם מבקשין סמננים לרפואה. שבמקום שאין ין מוציין תולואין. כתיב: איתחא דקפוסאי - מילתא באנפי נפשתי איהו, ואנבג רבא נסבה. ולמדו דמי דהייר נשעה חבנה, בשלשה שמינה הללו מדה אחת הן. ונפקא מינה למקח וממכר, שאם התנה למכור לחבירו מלא מדה זו, באיזה לשון שיאמר - יתן שיעור אחד. ומקומות מקומות יש. של שקרין אנפק או אנטל או אנבג, וכדאמר בקדושין (ע, א) לישתי מן אנבגא. אמר ליה: מי סני מר אספרוט כדאמיני אינשו, או אנטל כדקריהו רבנן? ואיחוו אנפל - גמרא קאמר ליה. כלומר: ואיזה שיעורו של אנטל? רביעית של תורה - רביעית הלוג, והיינו ביצה ומוצצה. ומשום דארבעה כוסות של פסח שיעורן רביעיית, ומצאה לזון כחכמים סמך מן התורה מארבעה כוסות האמורים במצרים מארבעה לשוני וגאולה האמורים בפרשה: "והוצאתי וגאולתי ולקחתיו והבאתיו", לפיכך קרי ליה רביעית של תורה. וכן רביעית של יין יעקב - הלכה למשה מסיני. ובמסכת נזיר (לח, א) חשיב עשר רביעית הן, שמן התורה שיעורן בתוך רביעית. והכי נמי אמרין (חולין קו, א) דשעור מלאת היינו רביעית, דאתקין רבי יעקב מנהר פקוד נטלא בת רביעיתא. **משנה** המרוב - צעור קטן, ורגילין לחיותו לטוף צעור גדול והוא שם פני כל הלוג, ורגילין להפכו לכל הארץ שיעור. ומרוחק קילוח מן הכותל. ולשון מרוב - טפה של מים זו דרך שם, כדכתיב: (ישעיהו מ) "כמר מל" - לשון טפה. והלכך אין לו חזקה, דאינו דבר קבוע. ואם החזיק בו בעל הגג שלש שנים, ותלה אותו בארץ חצר חבירו - אינו יכול לטעון "החזקתי", דכיון דלאו חזקה ושתיק דקביעותא הוא - לא קפיד בעל חצר, ושתיק

- 1 ומוזיני ליה לדינא - שלא כדון, ויצא מן הדון זכאי. ומפקין מיניה ממונא כדינא
- 2 לא שמייה דיון - דגולגו פסול לדון, שיעותו הדין בשביל שחזה. בריש כל מורא
- 3 אמא דם - ראש לכל המתות הוא דם, שאין אדם מת אלא על ידי רוב דם, שלא
- 4 הקיזו במונו הראוי לו. בריש כל חזין אמא חמר - שחזין מחזה כל שותיה. ודרביה
- 5 למיפת - כגון גוסס. בריש כל מרעין אמא
- 6 דם - כל תולואי האדם - על הים הם. שמתרבה עליו. בריש כל אסון אמא חמר -
- 7 שאם יחלה. יתן כהלכה וכראוי - לא יבא לידו חוליה. תמן מתבטן סמננין - שם
- 8 מבקשין סמננים לרפואה. שבמקום שאין ין
- 9 מוציין תולואין. כתיב: איתחא דקפוסאי -
- 10 מילתא באנפי נפשתי איהו, ואנבג רבא נסבה.
- 11 ולמדו דמי דהייר נשעה חבנה, בשלשה שמינה הללו מדה אחת הן. ונפקא מינה למקח
- 12 וממכר, שאם התנה למכור לחבירו מלא מדה
- 13 זו, באיזה לשון שיאמר - יתן שיעור אחד.
- 14 ומקומות מקומות יש. של שקרין אנפק או
- 15 אנטל או אנבג, וכדאמר בקדושין (ע, א)
- 16 לישתי מן אנבגא. אמר ליה: מי סני מר
- 17 אספרוט כדאמיני אינשו, או אנטל כדקריהו
- 18 רבנן? ואיחוו אנפל - גמרא קאמר ליה.
- 19 כלומר: ואיזה שיעורו של אנטל? רביעית של
- 20 תורה - רביעית הלוג, והיינו ביצה ומוצצה.
- 21 ומשום דארבעה כוסות של פסח שיעורן
- 22 רביעיית, ומצאה לזון כחכמים סמך מן התורה
- 23 מארבעה כוסות האמורים במצרים מארבעה
- 24 לשוני וגאולה האמורים בפרשה: "והוצאתי
- 25 וגאולתי ולקחתיו והבאתיו", לפיכך קרי ליה
- 26 רביעית של תורה. וכן רביעית של יין יעקב
- 27 - הלכה למשה מסיני. ובמסכת נזיר (לח, א)
- 28 חשיב עשר רביעית הן, שמן התורה שיעורן
- 29 בתוך רביעית. והכי נמי אמרין (חולין קו, א)
- 30 דשעור מלאת היינו רביעית, דאתקין רבי יעקב
- 31 מנהר פקוד נטלא בת רביעיתא. **משנה**
- 32 המרוב - צעור קטן, ורגילין לחיותו לטוף
- 33 צעור גדול והוא שם פני כל הלוג, ורגילין
- 34 להפכו לכל הארץ שיעור. ומרוחק קילוח מן
- 35 הכותל. ולשון מרוב - טפה של מים זו
- 36 דרך שם, כדכתיב: (ישעיהו מ) "כמר מל" -
- 37 לשון טפה. והלכך אין לו חזקה, דאינו דבר
- 38 קבוע. ואם החזיק בו בעל הגג שלש שנים,
- 39 ותלה אותו בארץ חצר חבירו - אינו יכול
- 40 לטעון "החזקתי", דכיון דלאו חזקה ושתיק
- 41 דקביעותא הוא - לא קפיד בעל חצר, ושתיק
- 42 מלאת דקביעותא הוא - והלכך יש לו חזקה, ולא עביד
- 43 אינש דשתיק, אלא קפיד. ומדשתיק - איכא למימר הדין עם המחזיק, ודאי נתרצה עצמו בדמיים. סולם המצרי - קטן הוא, והלכך אין לו חזקה. דכיון דלאו ממלאת דקביעותא הוא - לא קפיד, ולא חש למחות. והלכך, אם נתן סולמו בחצר חבירו לעלות לגג ולשוככו - אינה חזקה. ולצורו - סולם גדול. הלון המצרית - קטנה היא. אין לה חזקה. אם עשה הלון בביתו ביתו לרביע דרך שם ולשומר פרדסו וגינתו, החלוק פתח לחצר חבירו, והחזיק בה שלש שנים - אינה חזקה. דכיון דלאו ממלאת דקביעותא הוא - לא חש למחות. אבל אם עשה רוחו, שלא היה לו אורה מצד ארץ כי אם מכאן - יש לו חזקה, ולשם קביעות עשאו. דאינו יכול להשתמש בביתו בלא אורה, וכל מליח דקביעות היו חזקה. והכי אמר שמואל בגמרא: ולאורה, אפילו כל שהוא היו חזקה. מלבן - הוא משוקף החלוק מלמעלה ומלמטה מימין ומשמאל, כעין פתח. **נמרא** אין לו חזקה מרוב אחת - אם המרוב מונח בראש דרומי של מחזילה, ושופך שם מים, והחזיק בו שלש שנים - אינה חזקה. ואם עירך בעל חצר להשתמש שם - צריך זה לעקור מרוב מכאן, ולהגבי בראש השני של מחזילה. דאין בעל הגג מפסיד בכך כלום, והלכך אין כאן קביעות לחיות מונח לעולמים לרוח זה. והלכך לא חשש בעל חצר למחות. אבל יש למקומו חזקה - כדאמר שטיינזל, אבל אם עציני או דרומי, שאם יעקרו מצד זה - ינצחו בעל חצר. ואין בעל חצר יכול לעקור לגמרי מן החצר, שהרי החזיק מליח בתוך החצר, וכל מליח אחת משתי רוחות היו מרוב ממלאת דקביעותא. דסתם בית אי אפשר בלא מרוב, ובשעשה זה מרוב בתחלה בחצר - לשם קביעות עשאו, והיה לו לבעל החצר למחות בתוך שלש, ומדלא מוחה - הפסיד. **שאם** היה ארוך - יותר מכויד צרכו, ותוספס בארץ חצר הירבה - מקצרו. והיינו אין לו חזקה - לארבו. אבל יש למקומו שהוא מונח שם חזקה. דלא יעקרו ממוקמו כלל, אפילו מצד זה לצד אחר, אלא באותו רוח ובאותו מקום חזקה. **שאם** רוצה - בעל החצר לבנות תחתיו - בונה הגג על שמיניו למרוב. ולא מצי טעין בעל הגג. כי היכי דאחזיק במקום המרוב אחזיק נמי בהם שחתיו. שאם נתן רשות לחלות מרוב בארץ - לא נתן לו קבעו של חצתה. וכל ששנדו לו לבלתי עשות בו צרכו, חזקתו בן בן דבר העירך. ולו באם הם דלעקרו ולהגביה בנינו במקום שהיה המרוב - אינו יכול לעקור, דלמקומו מירא יש לו חזקה.

במחילה יש לה חזקה – ובבא דקתני המרוב אין לו חזקה, קאמר: אבל המחילה יש לה חזקה. בשלמא לפאן דאמר הנך תרתי שפיר – דלשמואל דאמר אין לו חזקה מרוב אחת – שפיר איצטרך למימר: אבל המחילה יש לה חזקה, דדבר קביעות הוא, ואין גרילין לעקרה במקום למקום, וכן דרבי תינאי, שאם היה ארז קמציז – אבל המחילה יש לה חזקה,

ואין קמציז אותה, אלא לפאן דאמר – גבי מרוב, ולחכי אין לו חזקה – שאם רצה לבנות תחתיו בונה, מאי שנא מחילה דקאמר יש לו חזקה בענין תחתיו? מאי נפקא ליה מינה לבעל מחילה אי בני בעל חצר ותוהו? הא לא מפיסד מידי, ובעל חצר לא שעבד לו חצריו ולמחילתו, לדבר שאינו מויק לו של בנין – אבל מפיסד דאמר לא ניתא לי שתבנה תחתיה, דיתרע אשיאתי – כלומר, מחילה שלי תפול לקול מקבת והגרזן וכל כלי ברזל בהבנות בנין. אבל גבי מרוב, לא חשיב כל כך – אפילו הוי של בנין בונה תחתיו, אי נמי, האי דקא מפליג בין מרוב למחילה, היינו משום דסמך מרוב של עץ וסמך מחילה של אבנים. צינור – של עטמין, לדידי נמי קני לי מיא דאינד – להשקות בהמותי, שעל מנת כן נתיציתי לך. דמי למקח וממכר, שאני שעבדתי לך – חצירי בשביל מימך. ואם אתה חוזר כך – אני לא אחזור בך, ומכאן בעל הגג.

אינו מעכב – דלא שעבד לו מימיו, אלא כל ימי שהיו יורדן לחצירו, אויל שיליה לרבי ביסא – אבוי של רבי חמא, חקני של רבי אשעיאי, לא ממרתה ליה? כדרשנין נמי (בבא מציעא פה, א): "מפי זרעך ומפי זרע זרעך" וגו' – מרוב שליש ואילך תורה מחורה על אבסגיא חוקה, זה רבי אשעיאי – שאמר כותבי שולחן – וקבני מרבי: מאי שנא גבי חכי דקמפרש של חבין, משום דקבני לא יציגוני רבי? – משום דקבני שיעורא, כי חכי דקמפרש של חבין, משום דקבני לא יציגוני רבי? – משום דקבני שיעורא, כי לא יציגוני רבי ויהיה – אין חילון, חזקת קמא דפרש שיעורו, אמר רבי יודא למטה מארבע אמות – מרקקע הבית קתני מתניתין דחילון צורי יש לו חזקה, דכין דאיכא תרתין, שהוא גדול ונמוך, ויכולין להסתכל ממנו בחצר – יש לו חזקה, שלא היה זה מניחו לעשות, אלא היא ברשותו עשה, ואם בא שכנו לבנות – הדין להחזיק, כדתנן (לעיל בב, א): לחלונות מלמעלה ומתחתיו מרוב, מאי שנא מחילה דקאמר יש לו חזקה בענין תחתיו? מאי נפקא ליה מינה לבעל מחילה אי בני בעל חצר ותוהו? הא לא מפיסד מידי, ובעל חצר לא שעבד לו חצריו ולמחילתו, לדבר שאינו מויק לו של בנין – אבל מפיסד דאמר לא ניתא לי שתבנה תחתיה, דיתרע אשיאתי – כלומר, מחילה שלי תפול לקול מקבת והגרזן וכל כלי ברזל בהבנות בנין. אבל גבי מרוב, לא חשיב כל כך – אפילו הוי של בנין בונה תחתיו, אי נמי, האי דקא מפליג בין מרוב למחילה, היינו משום דסמך מרוב של עץ וסמך מחילה של אבנים. צינור – של עטמין, לדידי נמי קני לי מיא דאינד – להשקות בהמותי, שעל מנת כן נתיציתי לך. דמי למקח וממכר, שאני שעבדתי לך – חצירי בשביל מימך. ואם אתה חוזר כך – אני לא אחזור בך, ומכאן בעל הגג.

אינו מעכב – דלא שעבד לו מימיו, אלא כל ימי שהיו יורדן לחצירו, אויל שיליה לרבי ביסא – אבוי של רבי חמא, חקני של רבי אשעיאי, לא ממרתה ליה? כדרשנין נמי (בבא מציעא פה, א): "מפי זרעך ומפי זרע זרעך" וגו' – מרוב שליש ואילך תורה מחורה על אבסגיא חוקה, זה רבי אשעיאי – שאמר כותבי שולחן – וקבני מרבי: מאי שנא גבי חכי דקמפרש של חבין, משום דקבני לא יציגוני רבי? – משום דקבני שיעורא, כי חכי דקמפרש של חבין, משום דקבני לא יציגוני רבי? – משום דקבני שיעורא, כי לא יציגוני רבי ויהיה – אין חילון, חזקת קמא דפרש שיעורו, אמר רבי יודא למטה מארבע אמות – מרקקע הבית קתני מתניתין דחילון צורי יש לו חזקה, דכין דאיכא תרתין, שהוא גדול ונמוך, ויכולין להסתכל ממנו בחצר – יש לו חזקה, שלא היה זה מניחו לעשות, אלא היא ברשותו עשה, ואם בא שכנו לבנות – הדין להחזיק, כדתנן (לעיל בב, א): לחלונות מלמעלה ומתחתיו מרוב, מאי שנא מחילה דקאמר יש לו חזקה בענין תחתיו? מאי נפקא ליה מינה לבעל מחילה אי בני בעל חצר ותוהו? הא לא מפיסד מידי, ובעל חצר לא שעבד לו חצריו ולמחילתו, לדבר שאינו מויק לו של בנין – אבל מפיסד דאמר לא ניתא לי שתבנה תחתיה, דיתרע אשיאתי – כלומר, מחילה שלי תפול לקול מקבת והגרזן וכל כלי ברזל בהבנות בנין. אבל גבי מרוב, לא חשיב כל כך – אפילו הוי של בנין בונה תחתיו, אי נמי, האי דקא מפליג בין מרוב למחילה, היינו משום דסמך מרוב של עץ וסמך מחילה של אבנים. צינור – של עטמין, לדידי נמי קני לי מיא דאינד – להשקות בהמותי, שעל מנת כן נתיציתי לך. דמי למקח וממכר, שאני שעבדתי לך – חצירי בשביל מימך. ואם אתה חוזר כך – אני לא אחזור בך, ומכאן בעל הגג.

אינו מעכב – דלא שעבד לו מימיו, אלא כל ימי שהיו יורדן לחצירו, אויל שיליה לרבי ביסא – אבוי של רבי חמא, חקני של רבי אשעיאי, לא ממרתה ליה? כדרשנין נמי (בבא מציעא פה, א): "מפי זרעך ומפי זרע זרעך" וגו' – מרוב שליש ואילך תורה מחורה על אבסגיא חוקה, זה רבי אשעיאי – שאמר כותבי שולחן – וקבני מרבי: מאי שנא גבי חכי דקמפרש של חבין, משום דקבני לא יציגוני רבי? – משום דקבני שיעורא, כי חכי דקמפרש של חבין, משום דקבני לא יציגוני רבי? – משום דקבני שיעורא, כי לא יציגוני רבי ויהיה – אין חילון, חזקת קמא דפרש שיעורו, אמר רבי יודא למטה מארבע אמות – מרקקע הבית קתני מתניתין דחילון צורי יש לו חזקה, דכין דאיכא תרתין, שהוא גדול ונמוך, ויכולין להסתכל ממנו בחצר – יש לו חזקה, שלא היה זה מניחו לעשות, אלא היא ברשותו עשה, ואם בא שכנו לבנות – הדין להחזיק, כדתנן (לעיל בב, א): לחלונות מלמעלה ומתחתיו מרוב, מאי שנא מחילה דקאמר יש לו חזקה בענין תחתיו? מאי נפקא ליה מינה לבעל מחילה אי בני בעל חצר ותוהו? הא לא מפיסד מידי, ובעל חצר לא שעבד לו חצריו ולמחילתו, לדבר שאינו מויק לו של בנין – אבל מפיסד דאמר לא ניתא לי שתבנה תחתיה, דיתרע אשיאתי – כלומר, מחילה שלי תפול לקול מקבת והגרזן וכל כלי ברזל בהבנות בנין. אבל גבי מרוב, לא חשיב כל כך – אפילו הוי של בנין בונה תחתיו, אי נמי, האי דקא מפליג בין מרוב למחילה, היינו משום דסמך מרוב של עץ וסמך מחילה של אבנים. צינור – של עטמין, לדידי נמי קני לי מיא דאינד – להשקות בהמותי, שעל מנת כן נתיציתי לך. דמי למקח וממכר, שאני שעבדתי לך – חצירי בשביל מימך. ואם אתה חוזר כך – אני לא אחזור בך, ומכאן בעל הגג.

תנן: המחילה יש לה חזקה; בשלמא לפאן דאמר הנך תרתי – שפיר, אלא לפאן דאמר שאם רצה לבנות תחתיו בונה, מאי נפקא ליה מינה? – הכא במחילה של בנין עסקינן, דאמר ליה: לא ניתא לי דתתרע אשיאתי. אמר רב יהודה אמר שמואל: צינור המקלח מים לחצר חברו, ובא בעל הגג לסותמו – בעל החצר מעכב עליו, דאמר ליה: פי חכי דאת קניתי לך חצר דידי למשרד ביה מיא, לדידי נמי קני לי מיא דאינד. איחומר, רבי אשעיאי אמר: מעכב, רבי חמא אמר: אינו מעכב. אול שיליה לרבי ביסא, אמר להו: מעכב. קני עליה רמי בר חמא: "החוט המשולש לא במקרה יצאך" – זה רבי אשעיאי בנו של רבי חמא בנו של רבי ביסא. "סולם המצרי אין לו חזקה", חכי רמי דאינד המצרי? אמר רבי יואל: כל שאין לו ארבעה חוקין, חילון המצריית אין לה חזקה" כו'. מאי שנא גבי סולם דלא קמפרש, ומאי שנא גבי חילון דמפרש? – משום דקא בעי אפילו רבי יהודה בסיפא, אמר רבי יודא: למטה מארבע אמות – יש לו חזקה, ויכול למחות; למעלה מארבע אמות – אין לו חזקה, ואינו יכול למחות; ורבי אילעא אמר: אפילו למעלה מארבע אמות – אין לו חזקה, ויכול למחות. לכאפין על מדת סדום קא מפיגני, דמר סבר: פופין ומר סבר: אין פופין – לא, דכולי עלמא – פופין ושאיני קא, דאמר ליה: וימנין דמתבתך שרשפא תוקיך, וקיימת וקא חיות. יהוא דאתא לקמיה דרבי אמי, שרדיה לקמיה דרבי אבא בר כמל, אמר ליה: עבד ליה פרבי אילעא. אמר שמואל: ולאורה, אפילו כל שהוא יש לו חזקה. במשנה הזו, עד טפח – יש לו חזקה, ויכול

תנן: המחילה יש לה חזקה; בשלמא לפאן דאמר הנך תרתי – שפיר, אלא לפאן דאמר שאם רצה לבנות תחתיו בונה, מאי נפקא ליה מינה? – הכא במחילה של בנין עסקינן, דאמר ליה: לא ניתא לי דתתרע אשיאתי. אמר רב יהודה אמר שמואל: צינור המקלח מים לחצר חברו, ובא בעל הגג לסותמו – בעל החצר מעכב עליו, דאמר ליה: פי חכי דאת קניתי לך חצר דידי למשרד ביה מיא, לדידי נמי קני לי מיא דאינד. איחומר, רבי אשעיאי אמר: מעכב, רבי חמא אמר: אינו מעכב. אול שיליה לרבי ביסא, אמר להו: מעכב. קני עליה רמי בר חמא: "החוט המשולש לא במקרה יצאך" – זה רבי אשעיאי בנו של רבי חמא בנו של רבי ביסא. "סולם המצרי אין לו חזקה", חכי רמי דאינד המצרי? אמר רבי יואל: כל שאין לו ארבעה חוקין, חילון המצריית אין לה חזקה" כו'. מאי שנא גבי סולם דלא קמפרש, ומאי שנא גבי חילון דמפרש? – משום דקא בעי אפילו רבי יהודה בסיפא, אמר רבי יודא: למטה מארבע אמות – יש לו חזקה, ויכול למחות; למעלה מארבע אמות – אין לו חזקה, ואינו יכול למחות; ורבי אילעא אמר: אפילו למעלה מארבע אמות – אין לו חזקה, ויכול למחות. לכאפין על מדת סדום קא מפיגני, דמר סבר: פופין ומר סבר: אין פופין – לא, דכולי עלמא – פופין ושאיני קא, דאמר ליה: וימנין דמתבתך שרשפא תוקיך, וקיימת וקא חיות. יהוא דאתא לקמיה דרבי אמי, שרדיה לקמיה דרבי אבא בר כמל, אמר ליה: עבד ליה פרבי אילעא. אמר שמואל: ולאורה, אפילו כל שהוא יש לו חזקה. במשנה הזו, עד טפח – יש לו חזקה, ויכול

החצר. ולא טעם דפרישית, אלא משום דיש לו חזקה בעל הגג על חצי – רצה להשתמש בו כל שעה, ולא יתא את בעל החצר להשתמש בו, אבל בעל החצר, אין יכול למחות בעל החצר. אלא בעל החצר בעל הגג – יכול למחות, והוי כמו בר הוגא מפתח טפח. וכל דמפליג בין טפח לפחות – הא בהא חליא, בדטפח דמזניי ביה חזקה – יכול למחות בעל החצר, אבל בפחות מטפח דלא הוא חזקה – אין יכול למחות. ואפילו

תנן: המחילה יש לה חזקה; בשלמא לפאן דאמר הנך תרתי – שפיר, אלא לפאן דאמר שאם רצה לבנות תחתיו בונה, מאי נפקא ליה מינה? – הכא במחילה של בנין עסקינן, דאמר ליה: לא ניתא לי דתתרע אשיאתי. אמר רב יהודה אמר שמואל: צינור המקלח מים לחצר חברו, ובא בעל הגג לסותמו – בעל החצר מעכב עליו, דאמר ליה: פי חכי דאת קניתי לך חצר דידי למשרד ביה מיא, לדידי נמי קני לי מיא דאינד. איחומר, רבי אשעיאי אמר: מעכב, רבי חמא אמר: אינו מעכב. אול שיליה לרבי ביסא, אמר להו: מעכב. קני עליה רמי בר חמא: "החוט המשולש לא במקרה יצאך" – זה רבי אשעיאי בנו של רבי חמא בנו של רבי ביסא. "סולם המצרי אין לו חזקה", חכי רמי דאינד המצרי? אמר רבי יואל: כל שאין לו ארבעה חוקין, חילון המצריית אין לה חזקה" כו'. מאי שנא גבי סולם דלא קמפרש, ומאי שנא גבי חילון דמפרש? – משום דקא בעי אפילו רבי יהודה בסיפא, אמר רבי יודא: למטה מארבע אמות – יש לו חזקה, ויכול למחות; למעלה מארבע אמות – אין לו חזקה, ואינו יכול למחות; ורבי אילעא אמר: אפילו למעלה מארבע אמות – אין לו חזקה, ויכול למחות. לכאפין על מדת סדום קא מפיגני, דמר סבר: פופין ומר סבר: אין פופין – לא, דכולי עלמא – פופין ושאיני קא, דאמר ליה: וימנין דמתבתך שרשפא תוקיך, וקיימת וקא חיות. יהוא דאתא לקמיה דרבי אמי, שרדיה לקמיה דרבי אבא בר כמל, אמר ליה: עבד ליה פרבי אילעא. אמר שמואל: ולאורה, אפילו כל שהוא יש לו חזקה. במשנה הזו, עד טפח – יש לו חזקה, ויכול

החצר. ולא טעם דפרישית, אלא משום דיש לו חזקה בעל הגג על חצי – רצה להשתמש בו כל שעה, ולא יתא את בעל החצר להשתמש בו, אבל בעל החצר, אין יכול למחות בעל החצר. אלא בעל החצר בעל הגג – יכול למחות, והוי כמו בר הוגא מפתח טפח. וכל דמפליג בין טפח לפחות – הא בהא חליא, בדטפח דמזניי ביה חזקה – יכול למחות בעל החצר, אבל בפחות מטפח דלא הוא חזקה – אין יכול למחות. ואפילו

החצר. ולא טעם דפרישית, אלא משום דיש לו חזקה בעל הגג על חצי – רצה להשתמש בו כל שעה, ולא יתא את בעל החצר להשתמש בו, אבל בעל החצר, אין יכול למחות בעל החצר. אלא בעל החצר בעל הגג – יכול למחות, והוי כמו בר הוגא מפתח טפח. וכל דמפליג בין טפח לפחות – הא בהא חליא, בדטפח דמזניי ביה חזקה – יכול למחות בעל החצר, אבל בפחות מטפח דלא הוא חזקה – אין יכול למחות. ואפילו

ולסתום — אם החוק בחלון שלש שנים בחצר השותפין, ובא חבירו וסתמו, שבנה כותל כנגדו והוא שחק — לאלתר היא חזקה לזה הסתום, שלא יפתח עוד חבירו אלא ברשותו. וחזקת שלש שנים שהיה חלונו פתוח אינה כלום. מאחר ששחק כשסתמו זה. שאין אדם עשוי שסתמין אורו בפניו ושותק — ומדשקת, ארזוי ליה דשלא כדין החוק מעיקרא. שמרבה עליהן את האדם החדר — שרוב בני אדם יוצאין ונכנסין עכשיו בחצר יותר מבתחלה. וליכא צניעות כדמעיקרא. והלא מרבה עליהן את הדרך — בבנין עליהן זו שלא היתה שם קודם לכך, והוא מנכס לתוכה דירוקי, לבד דירוקין שבביתו. אף על פי שכולן נכנסו ויוצאין דרך פתח ביתו — דרי נתרבו נכנסין ויוצאין בחצר פאי — בונה החדר דקמתו מתניתין —

לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנה לחצר השותפין — פירושו: אפילו לביתו, כדי שלא יכנס ממנו לחצר השותפין. **רואוין** הללו שתשרה שכניה עליהם — מסיפיה דקרא ודרשו, דכתיב: "ותהי עליו רוח אלהים". נפלה

ולקטום - לאלתר הוי חזקה, שאין אדם עשוי שסתומים אורו בפניו ושותק. **לקח בית בחצר אחרת** - לא יפתחנו להצד השותפין. **מאי מעמיא? מפני שמרבה עליהם את הדרך. אימא סיפא: אלא אם רצה** - בונה את החדר לפניו מביתו, ובונה עליה על גבי ביתו; והלא מרבה עליו את הדרך אמר רב הונא: **מאי הדר? שחלקו בשנים, ומאי עליה? אפוא. משנה** לא יפתח אדם להצד השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון; **היה קטן** - לא יעשנו גדול. **אחד** - לא יעשנו שנים. **אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון; היה קטן** - עושה אותו גדול, ועושה אותו שנים. **גמרא** מנהיגו מילי? אמר רבי יוחנן, דאמר קרא: **ויושא אותו וירא את ישראל שבן לשבטיה**, מה ראה? ראה שאין פתחי אלהים כמכונין זה לזה, אמר: **ראוין הללו שתשרה עליהם שכניה**. **היה קטן** - לא יעשנו גדול. **סבר רמי בר חמא למימר: בר ארבעי לא לישויה בר תמניא, דקא שקול תמניא בחצר, אבל בר תרתי לישויה בר ארבעי - שפיר דמי; אמר ליה רבא, מיצי אמר ליה: בפיתחא וזמרא מצינא לאצטנועי מינד, בפיתחא רבה לא מצינא אצטנועי מינד. אחד** - לא יעשנו שנים. **סבר רמי בר חמא למימר: בר ארבעי לא לישויה תרי בני תרתי תרתי, דקא שקול תמני בחצר, אבל בר תמני לישויה בני ארבעי ארבעי** - שפיר דמי; **אמר ליה רבא, מיצי אמר ליה: בחד פיתחא מצינא אצטנועי מינד, בתרי לא מצינא אצטנועי מינד. אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח. דאמר ליה: סוף סוף הא בעית אצטנועי מפני רשות הרבים. משנה** אין עושין חלל תחת רשות הרבים, בורות, שיחין ומעורות; **רבי אליעזר מתייר פדי שתהא עגלה מהלכת ומעונה אבנים. אין מוציאין זיוין וגזוזמראות לרשות הרבים, אלא אם רצה** - פונם לתוף שלו ומוציא. **לקח חצר ובה זיוין וגזוזמראות** - הרי זו בתוקחה. **גמרא** ורבנן? זימנין דמפחית ולא אדעתיה. **אין מוציאין זיוין וגזוזמראות** וכו'. **רבי אמי הוה ליה זיוא דהוה נפיק למבואה, וההוא גברא נמי הוה ליה זיוא דהוה נפיק לרשות הרבים, הוה קא מעקבי עליה בני רשות הרבים. אתא לקמיה דרבי אמי, אמר ליה: זיל קוץ. אמר ליה: והא מר נמי אית ליה - דידי למבואה מפיק, בני מבואה מחילין גבאי, דידיך לרשות הרבים מפיק, מאן מחיל גבך? **רבי ינאי הוה ליה אילן הנוטה לרשות הרבים, הוה ההוא גברא דהוה ליה זיוא דהוה נפיק למבואה, וההוא גברא רבנים, אתו בני רשות הרבים הוה קא מעקבי עליה. אתא לקמיה דרבי ינאי, אמר ליה:****

לא בנה ממש כדקאמרת, אלא שחלקו לחדר שלו לשנים, שעשה חוצה באמצעיתו להושיב שם דירוקין מרובין. כד דבריה דאבי מעיניה להושיב שיהיה חלונו פתוח אינה כלום. מאחר ששחק כשסתמו זה. שאין אדם עשוי שסתמין אורו בפניו ושותק — ומדשקת, ארזוי ליה דשלא כדין החוק מעיקרא. שמרבה עליהן את האדם החדר — שרוב בני אדם יוצאין ונכנסין עכשיו בחצר יותר מבתחלה. וליכא צניעות כדמעיקרא. והלא מרבה עליהן את הדרך — בבנין עליהן זו שלא היתה שם קודם לכך, והוא מנכס לתוכה דירוקי, לבד דירוקין שבביתו. אף על פי שכולן נכנסו ויוצאין דרך פתח ביתו — דרי נתרבו נכנסין ויוצאין בחצר פאי — בונה החדר דקמתו מתניתין — לא בנה ממש כדקאמרת, אלא שחלקו לחדר שלו לשנים, שעשה חוצה באמצעיתו להושיב שם דירוקין מרובין. כד דבריה דאבי מעיניה להושיב שיהיה חלונו פתוח אינה כלום. מאחר ששחק כשסתמו זה. שאין אדם עשוי שסתמין אורו בפניו ושותק — ומדשקת, ארזוי ליה דשלא כדין החוק מעיקרא. שמרבה עליהן את האדם החדר — שרוב בני אדם יוצאין ונכנסין עכשיו בחצר יותר מבתחלה. וליכא צניעות כדמעיקרא. והלא מרבה עליהן את הדרך — בבנין עליהן זו שלא היתה שם קודם לכך, והוא מנכס לתוכה דירוקי, לבד דירוקין שבביתו. אף על פי שכולן נכנסו ויוצאין דרך פתח ביתו — דרי נתרבו נכנסין ויוצאין בחצר פאי — בונה החדר דקמתו מתניתין —

שמנה — נוטל שמנה אמות באורך החצר כנגד רוחב כל הפתח. ואילו מעיקרא לא היה שקול אלא ארבע אמות. אבל לצניעותא לא היה חייש רמי בר חמא, דכי היכי דמצטנעי מפתח קטן מצטנעי מפתח גדול. בר תרתי — השקול נמי ארבע אמות בחצר כבר ארבע, כדאמרין: נוטן לכל פתח ארבע אמות. לישויה בר ארבעי — דלא מופסיד לחבריה מיד, דמעיקרא היה מה שקול ארבע אמות בחצר. לישויה תרין בני ארבעי — הדשאת נמי לא שקול אלא תמני בחצר כמעיקרא. ולאצטנועי נמי לא חיישין, דמה לי שמונה אמות בפתח אחד מה לי שמונה אמות לרשות לשני פתחים בשני מקומות? מכל מקום שמנה אמות יש לו פתחות לחצר. **בחד פיתחא מצינא איצטנועי** — כשהוא נעול יכלית להשתמש בחצר, אי נמי להשתמש שלא כנגדו. אבל בשני פתחים לא מצינא לאצטנועי כל כך, דאפילו אם האחד נעול — השני יהיה פתוח. **סוף סוף הא בעית איצטנועי** מבני רשות הרבים — שראין בביתך דרך פתח הבית, ורוביני סוסים וגמלים רואין בתוך הלונותיו. **משנה** אין עושין חלל תחת רשות הרבים — ואף על גב דמוקב עליה כל היזק דאתי ממחיתה. שאין צרונם של בני אדם לזוה ולירד לזין על עסקי ממונו. ומפרש ואיליה מה הוא אותו חלל: בורות שיחין ומעורות. **רבי אליעזר מתייר** — אלא שיסבחו כסיו חזק כדי שתהא עגלה מהלכת. **דבי אליעזר** אול ברה השתא, לין אי חייש לשמא דיומ ולמחר יכלה הכיסוי ויפול. והכי אמרינן בבבא קמא (ב. טז. א.) זיוין — קורות קטנות. **נוושראות** — קורות גדולות להבולטות מן הבית לחוץ, ואיכא למיחש פן יכשלו בהם בני רשות הרבים. והלכך אין מוציאין, דהא כל בני רשות הרבים לינתהו גביה דלימחלו. **כונס לתוך קרקע שלו** — את כותלו, ומניח מרקעו לתוך כשיעור הוצאת זיוין, ומוציא. **ובה זיוין וגזוזמראות** — הבולטות לרשות הרבים. **הרי זו בחזקתה** — דטענינן לוקות, ואומריה: אימר כונס לתוך שלו היה. אבל המוכרה לו, שהוציא חזיקין — הוא היה צריך להטות עדים שבנס לתוך שלו, או שיתען "שני החוקה החזיקתי ונכסתי לתוך שלי", והוא לא חזקה שיש עמה טענה. אבל לוקח לא צריך למיטען מיד, אלא: "כך לקחתיה", ואין צריך להטות היאך הוציא המוכר את החזיקין לחוץ לרשות הרבים, דטענינן לירוש וטענינן ללוקח. **גמרא** ורבנן — דאסרי, סרי: לא אולינן ביה השתא. וחיישין משום דוימנן דמתילע מתוכו ויפחיתו. ולא אדעתיה דעובר ברשות הרבים, ועיבור ויפול. **מפיק למבואה** — מוציא למבואה, והמבי מקום הלך כל בני החצירות והא. הוה מעקבי עליה בני רשות הרבים — שנפיו מוזקין לגמול ורובנו.

נפלה אינו חזרו ובונה אותה - השתא סלקא דעתך דבית שבנה בזמן שביט המקדש קיים, ונפלה - חזרו ובונה. וכשלקח חצר המטוית - הרי זו בחזקתה, דכל זמן שהיא קיימת יש לנו תלדות שבחיהר עשה. בזמן שביט המקדש קיים. אבל כשנפלה - תלינן שבאיסור עשייה, לאחר חורבן, ומשום הכי פריך ארב הונא: אמאי חזרו ובונה אותה? כיון דנפלה - אית לן למילתי שבאיסור הוציא ומשני:

איסורא שאני, דאפילו דריא נבנה בהדחה, כי נפלה 1
 - אסור למנותה ולסדרי. **מיס** לא נשתה וברין 2
 שחקו - ואם תאמר: אמאי לא הדררו דאפשר 3
 בני בורות, דפסולין לנאכל, כדמשמע בסוכה 4
 (מת, א)? ואומר רבינו יצחק: דדבר דהוי ממין 5
 שעשויין בו ניסוך חשיבי כמו דבר עצמו. דאי לאו 6
 הכי - תקשה: ודשתו זין מביטן דפסול לנסכים. 7
 ואין קיימין דאפשר בני תוהתינן זין תפוחים 8
 שלא דהו יבולין לסבול שלא לשנות בלא מיס. 9
 דין הוא שגזרו על עצמנו שלא לישא נשים - 10
 תימה: הכתיב "פרו ורבו" ושמה על אותו 11
 שכבר קיימו פריה רוביה קאמר. ודיעני "דעני של 12
 אברהם כלדי" - שלא יוליד אלא בן ובת. **מומב** 13
 שיהיו שוגגין ואל יהיו מודיעין - דברב שאין ידוע 14
 אם יקבלו כשנבנה בהן אלא לאו - צריך למחות. 15
 כדבונה בפרק "במה ובמהו" (שבת נה, א) 16
 דאמרה מרת דרין: אם לפנך גלוי - לפנינסי מי 17
 גלוינו ונעשנו. אבל דברב שאנו יודעין בבירור 18
 שלא יקבלו - אמרינן: מוטב שיהיו שוגגין וכו'. 19
 הדרן עלך חזקת הבתים

זיל האידינא ותא למחר. בליילא שדר קציה ליהווא
 דידיה. **למחר איתא לקמיה, אמר ליה:** זיל קוין. **אמר**
ליה: הא מר גמי אית ליה אמר ליה: זיל חו, אי קוין
 דידי קוין דיך, אי לא קוין דידי לא תקוין אתה.
מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר? מעיקרא סבר:
ניחא להו לבני רשות הרבים, דיתבי בטוליה. בין
דחוא דקא מעפבי, שדר קציה. ולימא ליה: זיל קוין
 דיך והדר אקוין דידי - משום דריש לקיש, **דאמר:**
"התקוישו וקושו" - קשוטו עצמך ואחר כך קשוט
אחרים. "אבל אם רצה - פונם לתוך שלו ומוציא."
איבעי ליה: פנס ולא הוציא, מהו שחזור ויוציא?
רבי יוחנן אמר: פנס. **מוציא, וריש לקיש אמר:** פנס
אינו מוציא. אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר
תחליפא: אסברה קך; להוציא - בולג עקמא לא פליגי
דמוציא, כי פליגי - להחזיר פתלים למקומן, ואיפכא
איתמר: רבי יוחנן אמר: אינו מחזיר, וריש לקיש אמר:
מחזיר. רבי יוחנן אמר אינו מחזיר - משום דרב יהודה,

זיל האידינא - שהיה רוצה לקשת עצמו תחלה, כדלמן. אי קוין דידי - אם שלי קצוץ כבר. כיון דחיא דמכבי - הבין שבשבל כבודו שותקין על שלו. ולימא ליה זיל קוין בו - ואמאי אמר ליה "זיל האידינא"? התקישו - סדר שכן עזר תחלה, כמו "לקוש קש" (שמות ה). כלומר, קשוט עצמך. **איבעי ליה** - לתוך של זיל הוציא עשהו זיקן, מהו שחזור ויוציא לאחר זיקן? מהו אמרינן דיתירה לבני רשות הרבים ואבד כחו, או לא? וריש לקיש אמר פנס גמי מוציא - קא סלקא דעתך: לא יוציא עוד זיקן, דאבד כחו. וירושלמי **איתמר** - דמוקמינן לרבי יוחנן כרב רביה, והלכתא ביהודה, וקיימא לן כרב יהודה בוק. פנז - שבין שתי שדות, שהחזיקו בו. והכא גמי - הרי החזיקו בוק בניסא. **איכא רווחא** - כשחזרו בתלים למקומן אבתי איכא לן דרוב רשות הרבים, וסמך רשות הרבים מרווח הוא. הכי נרטינן: אמר רב הונא נפלה בו - חזרו אי נמי; ואם נפלה, ולא גרס "שאם נפלה", חזרו ובונה אותה - להוציא זיקן כבתחלה. אין מסיידין שמינן, משום אבל בי דהמקדש. ואין מביי רובין - צורות שצר בסיד. ויש מפרשים דהיינו בני סיד, אלא שחזרו לבן יותר. פסיחין - צורות של מיני צבעונים. נפלה אינו חזרו בו - אלמא: כל בנין שאינו רשאי לעשות בתחלה, אם היה לו ונפל - אינו חזרו ובונה. וגבי הוצאת זיקן לרשות הרבים נמי, כיון דאי אפשר להוציא בתחלה, אם נפל אינו חזרו ומוציא. **איסורא שאני** - מהדוקא. חול או תבן - משום אבל בי דהמקדש. ואין מביי רובין - ואף על פי שמשחר קצת - אסור. **אפשר בפירות אחרים**, ונפרשו גם מן הלחם. **פפירות אחרים** - שאין מביאים ביכורים אלא משבעת המינין. **שכבר יחזרו גיירה** - חלל וחיובנן להתאבל, דכתיב "שישו אתה משוח כל המתאבלים עליה" (ישעיהו סו). **מבאיה אתה נארים** - קבלתם עליכם בגיורת ארור להביא המעשר אל בית הוצאתה, כדכתיב במלאכי (א) "הביאו את כל המעשר" וגו'. ואף על פי כן - ואת החרומה, כדכתיב התם "ואמרתם במה קבענו וחתרנוה". **אין כולו** - כלומר, וכל הקהל כולו קיבלו את הגזירה. ומסתמא אם לא היו יכולין לעמוד בה - לא היו מסכימין. ורובן ככולן, אלמא: לא חשיבא גיירה אלא אם כן רובן יכולין לעמוד בה. **אלא כן אמרו חכמים בו** - מסקנא דמילתיה דרבי יהושע היא. **כפא דהרסנא** - קערה של מאכל דגים מטוגנין בשמן כסולת. **בת צרימא** = טפיל; ש גזירות לסוד שם ולהשיר בשמן שערך. **מסנאפא אשחתינו** וכו' - אכולהו קאי. **אמר מקלה** - אפר הכירה השרופה באש קרוי כן. **פאר תחת אפר** פריה נמי הוצרך לפרש כן. **פאר תחת אפר** - מכלל שהיו רגילין ליתן אפר מנוקם פאר. דהיינו תפילין, כדכתיב "פארך חבוש עליך" (יחזקאל כד). לשבעת הבן - מילה, שהיא לסוף שבעה. ונמצא דיעני של אברהם **אבינו כלה מאינו** - ענינו טוב, ולא על ידי גוים. ומצות לא יבטלו עה. **אמר תה עלה לישראל** - מוטב שיהיו שוגגין - במה שחוקין נשים. שאינם סבורים שיש איסור בדבר. ואל יהיו מודיעין - ומשום דלא יוכלו לעמוד בה בטילה, ונמצא מודיעין. הלכך לא גזרינן. הדרן עלך חזקת הבתים

דאמר רב יהודה: מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. **וריש לקיש אמר מחזיר:** הגי מילי 18
היכא דליפא רווחא, הכא הא איפא רווחא. "לקח חצר ובה זיקן וגוונטראות - הרי היא 19
בחזקתה." אמר רב הונא: נפלה - חזרו ובונה אותה. **מיתבי:** אין מסידין ואין מכיירין ואין 20
מפיחין בזמן הגוה. לקח חצר מסודרת, מכיירת, מפוחת - הרי זו בחזקתה; נפלה - אינו חזרו 21
 ובונה אותה - איסורא שאני. תנו רבנן: לא יסוד אדם את ביתו פסיד, ואם עירב בו חול 22
 או תבן - מותר; רבי יהודה אומר: עירב בו חול - הרי זה מרסקיד ואסור, תבן - מותר. 23
 תנו רבנן: משחורב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. 24
 ובפול לקח רבי יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין? 25
 אמרו לו: נאכל בשר, שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטלו נשתה יין, שממנוסכל על 26
 גבי המזבח ועכשיו בטלו? אמר להם: אם כן, להם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות - אפשר 27
 בפירות. - פירות לא נאכל, שכבר בטלו בכורים - אפשר בפירות אחרים. - מיס לא נשתה, 28
 שכבר בטל ניסוך המים שתקו. אמר להן: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר 29
 אי אפשר - שכבר גזירה גזרה, ולהתאבל יותר מדיא אי אפשר - שאין גזרין גזירה על 30
 הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה; דכתיב: "במארה אתם נארים ואתי אתם 31
 קבעים הגוי פלו", אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו פסיד, ומשיר בו דכר מועט. 32
 וכמה? אמר רב יוסף: אמה על אמה. אמר רב חסדא: פנגד הפתח. עושה אדם פל צרכי 33
 סעודה, ומשיר דכר מועט. מאי היא? אמר רב פפא: פסא דהרסנא. עושה אשה פל 34
 תכשיטה, ומשיר דכר מועט. מאי היא? אמר רב: פת צרימא, ששאמרו: "אם אשפחה 35
 ורושלה משבח מימיני. תרדב לשוני להכי" וגו'. מאי "על ראש שמחתך"? אמר רב רבא: זה 36
 אפר מקלה שביאש חתנים. אמר ליה רב פפא לאביו: היכא מנח לה? - במקום תפילין. 37
 ששאמרו: "לשום לאכלי ציון לתת להם פאר תחת אפר". וכל המתאבל על ירושלים - וזהה 38
 ורואה בשמחתה, ששאמרו: "שמחו את ירושלים" וגו'. תניא, אמר רבי ישמעאל בן אליעזר: 39
 מיום שחרב בית המקדש, דין הוא ששגזרו על עצמנו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין, אלא 40
 אין גזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה; ומיום שפשטה מלכות 41
 הרשעה, שגזרת עלינו גזרות רעות וקשות, ובמבטלת ממנו תורה ומצות, ואין מנחת אותנו 42
 ליפנס לשבעת תבן, ואמרי לה: לישוע תבן, דין הוא ששגזרו על עצמנו שלא לישא אשה 43
 ולהוליד בנים, ונמצא דיעני של אברהם אבינו פלה מאלין. אלא תנח להם לישראל, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מודיעין. 44
 הדרן עלך חזקת הבתים

תני, נותנין כלי תחת הדלף בשבת. נתמלא, שופך ושונה ואינו חושש. אמר רבי תננית: עשו אותו בנהרות ומעינות שבאו מהויז לתחום לתוך התחום.

ותני בן, נהרות ומעינות שבאו מהויז לתחום לתחום – ממלא מהן בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב.

הלכה ב' מתני' – כל שהוא משום שבות, משום רשות, משום מצוה בשבת, היכיך עליו ביום טוב.

ואלו הן משום שבות, לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים, ולא מטפחין, ולא מספקין, ולא מרקדין.

ואלו הן משום רשות, לא דנין, ולא מקדשין, ולא חולצין, ולא מובכמין.

ואלו הן משום מצוה, לא מקדשין, ולא מעריכין, ולא מחרימין, ולא מנביהין תרומות ומעשרות ביום טוב.

כל אלו ביום טוב אמרו, קל וחמר בשבת.

אין בין יום טוב לשבת, אלא אכל נפש בלבד.

גמרא – שבות שהיא רשות, ורשות שהיא

[דף כ' ע"א]

מצוה, אי זו היא שבות שהיא רשות? לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים, ולא מספקין, ולא מטפחין, ולא מרקדין. אי זו היא רשות שהיא מצוה? לא דנין, ולא מקדשין, ולא חולצין, ולא מובכמין.

תני, אין עולין באילן, בין לח בין יבש. ניקח לח, יבש? כך אנו אומרין: אסור לדוש על גבי זמורה בשבת?

אלא ברבי מאיר, דרבי מאיר אמר: גפן שייבשה – אסורה ואינה מקדשת.

דברי הכל, אסרו אילן יבש מפני אילן לח.

רב הוה בר אשי אתא ופרי קומי רב, אמר ליה: ביידא אתותה? אמר ליה: ביהוה תמרתא עקימתא. אמר ליה: מאן שרא לך?

רבי בשם רב: אסור לְדוּשׁ עַל גְּבִי זְמוּרָה בְּשֶׁבֶת, הִיא שׁוֹרְשֵׁי אֵילָן, הִיא קוֹלְמֵי אֶפְרוֹב, בְּגִבּוֹהֵינן שְׁלֹשָׁה, אֲבָל אִם אֵינָן גְּבוּהֵינן שְׁלֹשָׁה – בְּאֶרְצָן הֵם.

מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אֵין עוֹלִין בְּאֵילָן? שָׂמוּ יִשְׁכַּח וְיֵאכַל, אוֹ שָׂמוּ יִשְׁכַּח וְיִרְעִיד?

נִישְׁמְעִינָה מִן תְּדָא: הֵיךְ רוֹכֵב עַל גְּבִי בְּהֶמְה, אוֹמֵר לוֹ: רַד; תְּדָא אָמְרָה: שָׂמוּ יִשְׁכַּח וְיִרְעִיד!

מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ הֵיךְ רוֹכֵב עַל גְּבִי בְּהֶמְה אוֹמְרִים לוֹ רַד? חֲבַרְיָא אָמְרוּ: שָׂמוּ תִינוּק הַבְּהֶמְה.

אָמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: הִנֵּעַ עֲצָמוֹךְ שְׁהֵיךְ הַיּוֹגֵן אֶחָד גְּדוֹל.

תְּנָא רַבִּי אֶהָא בַר פֶּפְא קוּמִי רַבִּי זְעִירָה: שְׁנִיָּא הִיא, שְׁהוּא מִצְוָה עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְה כְּמוֹהוּ – "לְמַעַן יִגְוַח שׁוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ" כְּמוֹךְ.

אֵית תַּנְיִ תַּנְיִ: נִשְׁעָנִים בְּבְהֶמְה. אֵית תַּנְיִ תַּנְיִ: אֵין נִשְׁעָנִים בְּבְהֶמְה. אָמַר רַב הֶסְדָּא: מֵאֵן דְּאָמַר נִשְׁעָנִין – בְּבַרְיָא, מֵאֵן דְּאָמַר אֵין נִשְׁעָנִין – בְּתַשׁ.

רַבִּי יוֹסֵה אוֹמַר: אֵיתְפְּלִגּוֹן רַבִּי בָּא בַר מְמַל וְחֲבַרְיָא. חַד אָמַר: נִשְׁעָנִים. וְחוֹרְנָה אָמַר: אֵין נִשְׁעָנִים. מֵאֵן דְּאָמַר נִשְׁעָנִים – בְּהוּא דְּמִיִּסְתְּמִיךְ צִיבְחַר . מֵאֵן דְּאָמַר אֵין נִשְׁעָנִין – בְּכוּבֵשׁ אֵת בְּבַדוּ.

וְלֹא יִדְעִין מֵאֵן אָמַר דָּא וּמֵאֵן אָמַר דָּא, מִן מַה דְּלֹא אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי בָּא בַר מְמַל: בְּלוּם הָנִי דוּ אָמַר נִשְׁעָנִים – בְּבַרְיָא, וְאֵין נִשְׁעָנִים – בְּתַשׁ:

וְלֹא שְׁמִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם – רַבִּי יַעֲקֹב בַר זְבֵדִי בְּשֵׁם רַבִּי אֶבְהוּ: זֹאת אוֹמְרַת שְׂאֵסוּר לְהִשִּׁיט דְּבַר וּלְהוֹלִיכוּ מֵאֲצִלוּ, וּדְכֹתְהוּ, אֵסוּר לְאֲדָם לְהִשִּׁיט דְּבַר וּלְתַבִּיאֵוּ אֲצִלוּ.

רַבִּי אֶבְיָ מְרִי וְרַבִּי מַתְנִיָּה הוּוֹן יְתִיבוּן, חֲמוּן לְחַד בַּר נֵשׁ פְּצַל מֵיָא לְכָא וּלְכָא וְשִׁתִּי . אָמַר רַבִּי אֶבְיָ מְרִי לְרַבִּי מַתְנִיָּה: תְּדָא הִיא דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב רַבִּי זְבֵדִי בְּשֵׁם רַבִּי אֶבְהוּ: אֵסוּר לְאֲדָם לְהִשִּׁיט דְּבַר וּלְהוֹלִיכוּ מֵאֲצִלוּ.

[דף כ' ע"ב]

אָמַר לִיָּה תְּדָא הִיא דְּתַנְיִנֵּן: שׁוֹבֵר אֲדָם אֵת תְּחַבִּית לֹכֵל מִמֶּנּוּ גְרוּזָרוּת.

וְלֹא מִסְפְּקִין – "סְפּוּק" – שְׁהוּא מַחְמוּתוֹ, כְּפֹה דְּאֵת אָמַר (בְּמִדְּבַר כַּד, י): "וַיַּחַד אֶף בְּלֶק אֵל בְּלַעַם וַיִּסְפַּק אֵת כְּפִיו". וְלֹא מִטְפְּחִין – "טַפְּחִי" – שְׁהוּא לְרַצּוֹנוֹ.

רבי יונה וְחִבְרָיָא, חד אמר הכין שרי והכין אסור. וְחִוְרְנָה אמר בין הכין ובין הכין אסור, ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא.

מן מזה דאמר רבי יונה: אית תוה סבין ביומינן ותוון מטפחין לאחורי ידיהון בשופתא, תווי דו אמר הכין שרי והכין אסור.

רבי תוה מסב לרבי שמעון ברביה, ותוון מטפחין לאחורי ידיהון בשופתא, עבר רבי מאיר ושמע קלהון, אמר: רבותינו! התרה השבת? שמע רבי קליה, אמר: מי הוא זה שבא לרדותינו בתוך ביתינו? ואית דאמרי, הכין אמר: מי הוא זה שבא לצנעניו בתוך ביתינו?

שמע רבי מאיר קליה וערק, נפקין, פריי בתריה מפרי, אפרה רוחא פיקייליה מעל קדליה דרבי מאיר, אודיק רבי מן פותא, ותמא קדליה דרבי מאיר מן אחוריו. אמר: לא זכית אנא לאורייתא, אלא בגין דתמי קדליה דרבי מאיר מן אחוריו.

רבי יודנן ורבי שמעון בן לקיש, תריהון אמרי: אנן לא זכינן לאורייתא, אלא בגין דתמינן אצבעתיה דרבי מן גולגיקין דידיה.

ולא מרקדין – רבי ירמיה רבי זעירה בשם רב הונא: קפויז – עוקר שתי רגלי פאחת. רקוד – עוקר אחת ומניח אחת.

אמר רבי לעזר: כל משמיעי קול – אסורין בשבת.

רבי שמואל בר רב יצחק סבא מקושה דכנישתא תרתא.

רבי ליל ברבי אלם – מקש על כסא.

רבי אילא עני בסדרא, סלק לבייתא, אשפחון דמיכין, רבע ליה על סולמא, בגין דלא מקשה על תרעא בשופתא.

רבי ירמיה תוה פשט עם ברביה דרבי אימי, אזל בעי מתערתא בקריצתא דשופתא, שרי מיקש על תרעא. אמר ליה: אבא! מאן שרא לך?

רבי אבא בר כהנא בעא קומי רבי יסא: מהו מקשה על כרסא בשופתא? אמר ליה: בחולא מאן שרא לך? אמר רבי שמואל בר אבדומא: נהגין רבנן בחולה, מן תפיבור ולמעלן; בכנדין, מן תפיבור ולמפון.

ולא דנין – רבי הוסיא רבי אחא בשם רבי אבהו: אסור לדון דיני ממונות בערב שבת.

והא מתניתין פליגא! לפיכך אין דנין, לא בערב שבת, ולא בערב יום טוב, דיני נפשות – הא דיני ממונות דנין? ותני רבי הוסיא: דנין דיני ממונות בערב שבת, אבל לא דיני נפשות בערב שבת. אמרי: באן להלכה, וכאן לדבר תורה:

ולא מקדישין – רבי בא בר כהן אמר קומי רבי יוסה, רבי אחא בשם רבי יעקב בר אידי: אסור לארס אשה בערב שבת, הדיא דאת אמר שלא לעשות סעודת ארוסין, הא לארס – יארס.

שמואל אמר: אפלו בתשעה באב – יארס, שלא יקדמנו אחר. מחלפא שיטתיה דשמואל, תמן הוא אמר: "מושיב יחידים ביתה" – "במאננים לעלות הפת מהכל יחד" והכא הוא אמר הכין? שלא יקדמנו אחר בתפלה.

אפלו בן לא

[דף כ"א ע"א]

קיימה.

ולא מקדישין – רבי יעקב בר אחא בשם רבי אימי: איתפלגון רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, חד אמר: מקדישין. וחורנה אמר: אין מקדישין.

רבנן דקפרין מפרשין להו, רבי יוחנן אמר מקדישין – בתחלה ביום טוב. רבי שמעון בן לקיש אמר אין מקדישין – בתחלה ביום טוב.

אית תנאי תני: הולך לו אצל מוכרי טלאים, אית תנאי תני: הולך לו אצל מוכרי פסחים.

מאן דאמר הולך לו אצל מוכרי טלאים – במאן דאמר מקדישין. מאן דאמר הולך לו אצל מוכרי פסחים – במאן דאמר אין מקדישין.

הדיא אמרה, שאינו יוצא להולין, והזור וקדש, אין תימר יוצא להולין חזור וקדש יהא אסור משום מקדיש! ותנינן, אין מקדישין.

רבי חנניה ורבי מנא, חד אמר: במקדיש למחר. וחורנה אמר: במקדיש לבדק תבית.

אמר רבי שמוי ואפילו במאן דאמר מקדישין בעזרה, משום שבות שהתירו במקדש.

כל אלו ביום טוב אמרו קל וחומר לשבת – אילין אנין? והא אית לה הורנין.

סקילה בשבת ואין סקילה ביום טוב, פרת בשבת ואין פרת ביום טוב, מכות ביום טוב ואין מכות בשבת.

אין תימר בדברים שיש בהן אכל נפש אתינן מיתני, והא תנינן, משחילין פרות דרף ארבה ביום טוב, אכל לא בשבת.

ועוד מן תדא, שוחקין עצי בשמים למילה ביום טוב, אכל לא בשבת. אמר רבי יוסה: והוא שפול, ועוד מן תדא, דתני, מודין חכמים לרבי מאיר בהותמות שבקרקע, שפופקפין ומתירין והותכין בשבת, מפקפין אכל לא מפקיעין, ולא מתירין, ולא הותכין.

בכלים, בשבת – מתר, אין צריך לומר ביום טוב.

אין בין יום טוב לשבת אלא אכל נפש בלבד – מה ביניהון? רב הסדא אמר: לתדד ראשו של שפוד ביניהון. רבי חנינה בריה דרבי אבהו אמר: להוציא אש מן העצים ביניהון.

תנא, רבי יהודה בר פזי דבר דלייא: הוא תדבר. מהו "הוא תדבר"? לתדד ראשו של שפוד "הוא תדבר"? או להוציא אש מן האבנים "הוא תדבר"?

לית לה אלא פתדא: אין משחיון את הפסין, אכל משיאה על גפי חברתה. אמר רב הסדא: דרבי יודה היא.

דאמר רב יהודה בשם שמואל: דברי הכל היא כדי להעביר שמנונית שעליה. מהו להדליק נר של אבטלה? הוקיה אמר: אסור. מתניתא פליגא על הוקיה. "לא תבערו אש בכל משבתים ביום השבת", בשבת אין את מבעיר, אכל מבעיר את ביום טוב.

אין תימר בדברים שיש בהם אכל נפש אנו קמיין, והכתיב "אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם"! אלא בינן קמיין בנר של אבטלה.

אמר רבי אבונה:

[דף כ"א ע"ב]

ותני תמן, בית שמאי אסרין ובית הלל מתירין.

רבי נחום אחוי דרב אילא בעא קומי רבי יוחנן, אמר ליה: לא תאסר ולא תישרי.

הלכה ג' מתני' – הבהמה והפלים כרגלי הבעלים.

המוסר בהמתו לבנו או לרועה, הרי אלו כרגלי הבעלים.

פלים המיחדין לאחד מן האחיין שבבית – הרי אלו כרגליו. ושאין מיחדין – הרי אלו במקום שהולכין:

גמרא – מתניתין בשמסרה לו ביום טוב, אבל אם מסרה לו מערב יום טוב – כרגלי הרועה,

בשיש שם רועה אחר, אבל אם אין שם רועה אחר – כרגלי הבקר,

ותני פן המוסר בהמתו לבקר, אף על פי שלא הודיע לבקר – הרי זו כרגלי הבקר.

הלכה ד' מתני' – השואל כלי מחברו מערב יום טוב – כרגלי השואל. ביום טוב – כרגלי המושאל.

האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעסתה – הרי אלו כרגלי שתיהן.

רבי יהודה פוטר בפנים מפני שאין בהן ממש.

גמרא – אמר רבי בא: תחומין עשו אותן כמדת הדין. תדע לך שכן, תפון אמרין בשם רב הסדא,

ולא ידעין אין מן שמועה ואין מן מתניתין, ואפלו עצים, וסכרנן מימר: עצים אין בהן ממש.

רבי יודה פוטר בפנים מפני שאין בהן ממש – מה נפק מבניהון?

[דף כ"ב ע"א]

הפנים, מאן דאמר מפני שאין בהן ממש – הרי יש בהן ממש! מאן דאמר מפני שהן נבלעין בעפה

– הרי אינן נבלעין בתבשיל!

הלכה ה' מתני' – הנחלת כרגלי הבעלים, ושלחבת בכל מקום.

נחלת של הקדש מועלין בה, ושלחבת לא נהנין ולא מועלין.

גמרא – חמשה דברים נאמרו בנחלת וחמשה בשלחבת.

נחלת של הקדש – מועלין בה, ושלחבת – לא נהנין ולא מועלין.

גחלת של עכו"ם – אסורה, והשלהבת – מתרת. המוודר הניח מחברו – אסור בגחלתו ומתיר בשלהבתו. המוציא את הגחלת לרשות הרבים – חיוב. והשלהבת – פטור. ומכריז על השלהבת ואין מכריז על הגחלת. רב היה בר אשי בשם רב: אם היו הגחלים לוחשות – מכריז. רבי יוחנן דקציון בשם רבי נחום בי רבי סימאי: ובלבד בנקטפת.

הלכה ז' מתני' – בור של יחיד – ברגלי תיחיד. ושל אנשי אותה העיר – ברגלי אנשי אותה העיר. ושל עולי כבל – ברגלי הממלא.

גמרא – באר שפין שני תחומין, רבי יוחנן אמר: עושין לה מחיצה של פרזל. רבי יוסי בן חנינה אמר: אפלו מחיצה של קנים, ובלבד שלא יהו הפנים נמשכין לכאן ולכאן. אמר רבי יודן: התמירו בדבריהן יותר מדברי תורה. אמר רבי חנינה: ולא מוין במינו הוא? אלא התמירו בדבריהן מדברי תורה, הדיא אמרה: המוציא כלי בדרך – הרי זו ברגלי המוציא.

הלכה ז' מתני' – מי שהיו פרותיו בעיר אחרת, וערכו בני אותה העיר להביא אצלו מפרותיו – לא יביאו לו. ואם ערב הוא – פרותיו כמותו.

גמרא – רב ושמואל, חד אמר ברגלי המפקיד, וחורנה אמר ברגלי מי שהיו מופקדין אצלו הן מתניתין. פליגא על מאן דאמר ברגלי מי שהן מופקדין אצלו הן דתנינן, מי שהיו פרותיו בעיר אחרת וערכו בני אותה העיר לבוא אצלו – לא יביאו לו מפרותיו. אין תימר ברגלי מי שהיו מופקדין אצלו הם יביאו לו מפרותיו. אמר רבי יודן: תפתר שהיה מפתח ביד הבעלים או שלא מסרו להן רשותו מבעוד יום, ודיא אמר דא? מי שזמן אצלו אורחים – לא יוליכו בידם מנות אלא אם בן זכה להן אחד במנותיהם מערב יום טוב, מפיון שזכה להן אחר במנותיהן, לא ברגלי מי שהיו מופקדין אצלו הן? הלכה ה', מתניתין – מי שזמן אצלו אורחים – לא יוליכו בידם מנות, אלא אם בן זכה להם מנותיהם מערב יום טוב. אין משקין ושוחטין את המדבריות, אבל משקין ושוחטין את הביתות. אלו הן ביתות: הלנות בעיר. מדבריות: הלנות באפר. גמרא – אלו הן המדבריות: אלו שהן יוצאות בפסח ונכנסות בריעה. אלו הן ביתות: הלנות בעיר. רבי אומר: אלו ואלו נכנסו לתחום משחשכה, מתריץ לשחוט. אלו הן מדבריות: הגדלות באפר. אמר רבי זעירה: הדיא אמרה, כלי שבא מחוץ לתחום לתחום, משחשכה – מתיר למלטלו. רבי שמעון בר פרסא בשם רבי אחא: ובלבד בארבע אמות, כהדיא גמלייל זוגא אוקריה חד סרקי במהין. אתא שאל לרבי מנא, אמר ליה: קבלין בגו מגיריון דידך ואוכלין בארבע אמות.

תְּלִמוּד

מִסְכַּת בִּיצָה

יְרוּשָׁלַּמִי

הֲדָרוּ עַל־ף מִסְכַּת בִּיצָה, וְהִדְרָה עַל־ן. דַּעְתּוֹ עַל־ף מִסְכַּת בִּיצָה, וְדַעְתּוֹ עַל־ן. לֹא נִתְנָשִׂי מִנֶּה מִסְכַּת בִּיצָה, וְלֹא תִתְנָשִׂי מִנּוּ. לֹא בַעֲלָמָא הֲדִין וְלֹא בַעֲלָמָא דְאַתִּי: (ג' פְּעָמִים)

וְהִי רִצּוֹן מִלְפָּנֶיהָ וְיִי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיתְהָא תּוֹרַתָּה אֲמִנּוּתָנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְתִהְיֶה עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא.
הִינָּא בַר פְּפָא, רְמִי בַר פְּפָא, נַחְמֵנוּ בַר פְּפָא, אַחָאי בַר פְּפָא, אַבָּא מְרִי בַר פְּפָא, רַפְרַם בַר פְּפָא, רְכִישׁ בַר פְּפָא, סוּרְחַב בַר פְּפָא, אֲדָא בַר פְּפָא, דְרוּ בַר פְּפָא:

הַעֲרַב נָא וְיִי אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תּוֹרַתָּה בְּפִינוּ וּבְפִיפּוּיֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כְּלָנוּ אֶנְחֵנוּ וְנֶאֱחָאֵינוּ וְנֶאֱחָאֵינוּ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תּוֹרַתָּה:

מֵאַיְבֵי תַחֲכַמְנִי מִצּוֹתָךְ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: וְהִי לְבֵי תָמוּם בְּהַקְשִׁיָּה, לְמַעַן לֹא אֲבוּשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁפַח פְּקוּדֶיךָ, כִּי כִס חַיִּיתָנִי: בְּרוּךְ אַתָּה וְיִי, לְמַדְנִי חֲסִידָה: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סְלַח וְעֵד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיהָ וְיִי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשָּׂמַתָּ חֻלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְבָּר, וְלֹא שָׂמַתָּ חֻלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרִנּוֹת. שָׂאֲנוּ מִשְׁפִּימִים וְהֵם מִשְׁפִּימִים, אָנוּ מִשְׁפִּימִים לְדְבָרֵי תּוֹרָה וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדְבָרִים בְּטָלִים. אָנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים, אָנוּ עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שׂוֹכֵר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכִיר. אָנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים, אָנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְבָאֵר שַׁחַת, שְׁנֹאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לְבָאֵר שַׁחַת, אֲנָשִׁי דָמִים וּמְרַמָּה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ.

וְהִי רִצּוֹן מִלְפָּנֶיהָ וְיִי אֱלֹהֵי, כְּשֶׁשָּׂמַתָּ עִמָּנוּ לְסִיִּים מִסְכַּת בִּיצָה, כּוּן תַּעֲזֹרֵנִי לְהִתְחִיל מִסְכַּתוֹת וְסִפְרִים אַחֲרֵים וְלְסִימָם, לְלַמּוֹד וְלִלְמַד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְנוֹם אֶת כָּל דְּבָרֵי תְלִמוּד תּוֹרַתָּה בְּאַהֲבָה. וְזִכּוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּנָרָאִים וְתַלְמוּדֵי חֲכָמִים, נַעֲמוּד לִי וְלְזוֹרְעֵי, שְׁלֹא תִמּוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זֹרְעֵי וְזוֹרְעֵי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַנְנֵם בֵּי בְּהִתְחַלְקָה תִּנְחַה אֲתָךְ, בְּשִׂבְכָה תִשְׁמַר עֲלֶיךָ, וְהַקְיֹצוֹת הִיא תְּשִׁיחָה: כִּי בִי יִבְרוּ יְמֵיהָ, וְיִוָּסִיפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ וְיָמִים בִּימִינָה, בְּשִׂמְאֵלָה עֲשֶׂר וְכַבּוּד: וְיִי עֵז לְעַמּוֹ יִתְּנוּ, וְיִי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשִׁלּוּם:

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הַלְכָה א', מִתְּנִיתִין – אַרְבַּעַת רֵאשֵׁי שָׁנִים הֵן בְּאַחַד בְּנִיסָן רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה לְמַלְכִים וְלַרְגָלִים בְּאַחַד בְּאַלּוּל רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה ר' לְעֶזֶר וְר' שְׁמַעוֹן אוֹמְרֵי בְּאַחַד בְּתִשְׂרִי.

גמ' בְּתִיב "הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים" (שמות יב, ב), לָכֶם הוּא רֵאשֵׁי וְאַיִנוּ רֵאשֵׁי לֹא לְשָׁנִים וְלֹא לְשָׁמַיִם וְלֹא לְיוֹבְלוֹת וְלֹא לְנִטְיַעוֹת וְלֹא לְיִרְקוֹת וְאוֹמְרֵי לָכֶם הוּא רֵאשֵׁי וְאַיִנוּ רֵאשֵׁי לֹא לְמַלְכִים וְלֹא לַרְגָלִים. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא ר' יֵסָא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן בְּתִיב "וַיַּחַל לְבָנֹת בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּשָׁנִי בְּשָׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ" (דברי הימים ב' ג, ב) הִקִּישׁ שְׁנַת אַרְבַּעַת לְמַלְכוּתוֹ לְשָׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים מַה שְּׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים אֵין מוֹנִין אֲלָא מְנִיסָן אַף שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים אֲרַבְעָה לְמַלְכוּתוֹ אֵין מוֹנִין אֲלָא מְנִיסָן. אוֹ אֵינוּ אֲלָא שָׁנִים בַּחֲדָשׁ כֹּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר שָׁנִים בַּחֲדָשׁ פִּירֵשׁ. אוֹ אֵינוּ אֲלָא שָׁנִים בְּשַׁבַּת לֹא מְצִאֵנוּ חֲשֻׁבּוֹן זֶה מִן הַתּוֹרָה וְהָא בְּתִיב: "וַיְהִי עֶרְב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שְׁנִי" (בראשית א, ח), אֵין לְמִידִין מִבְּרִיתוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְהִי דִין הוּא שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים וְהִי דִין הוּא שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים ר' חֲנַנְיָה וְר' מְנַא חַד אָמַר וַיַּחַל לְבָנֹת בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי זֶה שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים בְּשָׁנִי זֶה שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים וְחוֹרְנָה אָפְלוּ מִיַּחְלָף לִית בָּהּ כְּלוּם. רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר פְּרָסְנָא בְּשֵׁם רַבִּי אֲחָא שְׁמַע לֵה מִן הַדָּא הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם מַעֲט רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם מַעֲט מַעֲט אַחַר מַעֲט לְרַבּוֹת לְמַלְכִים וְרַגָלִים.

[דף א' ע"ב]

וְרַבָּה לְשָׁנִים וְלְשָׁמַיִמוֹת וְלְיוֹבְלוֹת וְלְנִטְיַעָה וְלְיִרְקוֹת בְּהִיא דְאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא ר' יֵסָא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן וַיַּחַל לְבָנֹת בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּשָׁנִי בְּשָׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ, הִקִּישׁ שְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ לְשָׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים מַה שְּׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים אֵין מוֹנִין אֲלָא מְנִיסָן אַף שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים אֲרַבְעָה לְמַלְכוּתוֹ אֵין מוֹנִין אֲלָא מְנִיסָן. ר' יוֹנָה ר' יִצְחָק בַּר נַחֲמָן בְּשֵׁם ר' חֲתִיבָה בַּר יוֹסֵף וַיַּחַל לְבָנֹת בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי זֶה שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים בְּשָׁנִי זֶה שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים וְכִשְׁהוּא אוֹמְרֵי בְּשָׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ הִקִּישׁ שְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ לְשָׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים מַה שְּׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים אֵין מוֹנִין אֲלָא מְנִיסָן אַף שְׁנֵי שְׁבַחְדָּשִׁים אֲרַבְעָה לְמַלְכוּתוֹ אֵין מוֹנִין אֲלָא מְנִיסָן. תַּנְי שְׁמוּאֵל וּפְלִיג בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצִאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִיַּפְּן שְׁמוֹנִין חֲדָשִׁים לְיִצְיַאת מִצְרַיִם. אֵין לִי אֲלָא חֲדָשִׁים שָׁנִים מוֹנִין "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית" (במדבר מ, א), אֵין לִי אֲלָא לְשַׁעָה לְדוֹרוֹת מוֹנִין? "וַיְהִי

בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים" (מלכים א' ג, ט) וגו' משנבנה הבית התחילו מונין לבנינו. "ויהי מקצה עשרים שנה אשר בנה שלמה את שני הבתים" (מלכים א' ז, י) וגו' לא זכו למנות לבנינו התחילו מונין לחרבנו. "בעשרים שנה וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש" (יחזקאל מ, א) וגו', לא זכו למנות לעצמו התחילו מונין למלכות שנאמר "בשנת שתים לדריוש" (חגי א, א), "בשנת שלוש לכורש מלך פרס" (דניאל ג, א). ואומר "ויחל לבנות בחדש השני בשני בשנת ארבע למלכותו" (דברי הימים ב' ג, ב). הקיש שנת ארבע למלכותו לשני שבחדשים מה שני שבחדשים אין מונין אלא מניסן אף שני שבשנת ארבע למלכותו אין מונין אלא מניסן. ר' לעזר בשם ר' חנינה אף למלכי אמות העולם אין מונין אלא מניסן בשני בשנת שתים לדריוש בשמיני בשנת שתים לדריוש נאמר בשמיני בשנת שלש. חיפה אומר שמיני נאמר תחלה אלא שאין מקדם ומאחר בתורה. אומר רבי יונה כתיב: "ועתה שימו נא לבבכם מן היום הזה ומעלה מפרם שום אבן אל אבן בתיכל ה' (חגי ב, טו) הא ביצד? בשני הוסד בשמיני נאמר המקרא הזה. אין תימר כבר שמו יאות אומר חיפה אין תימר לא שמו לא אומר חיפה בלום. התיב רבי יצחק והכתיב "ויהי באחת ושש מאות שנה בראשון באחד לחדש" (בראשית ח, יג) ותני עלה שנת המבול אינו עולה מן המנין.

[דף ב' ע"א]

תיפתר בר' אלעזר דר' אלעזר אומר בתשרי נברא העולם והכתיב ויהי בחדש ניסן שנת עשרים ויהי בחדש כסליו שנת עשרים תיפתר בר' אלעזר דרבי אלעזר אומר כל שנה שלא נכנסו לה שלשים יום אין מונין אותה שנה שלימה. והכתיב "ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן" (שמות מ, יז). אין תימר שנת שלישית היא על ידי שלא נכנסו שלשים יום אין מונין אותה שנה שלימה. והכתיב "ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש" (במדבר ג, יא) והא אית בשתא חמשיין יומין ואין מונין אותה שנה שלימה תדא מן תתובתה דר' יצחק דאינין קשיין בין כמאן דאמר מניסן מונין בין כמאן דאמר מתשרי מונין מה ביניהון אומר ר' יונה שטרות יוצאות ביניהון. לזה מלזה באר וכתב בה שנייה למלכות מבר מכירה במרחשון וכתב בה שנייה למלכות מאן דאמר מניסן מונין מלזה קדמה מאן דאמר מתשרי מונין מכירה קדמה. ביצד למלכים מת באדר ועמד מלך באדר גמנית שנה לזה ושנה לזה. אומר רבי יונה והיא שנכנס לניסן די לא כן בהדא וימלך ירח ימים בשומרון

[דף ב' ע"ב]

איז לך לעמד על שני מלכי ישראל אלא משני מלכי יהודה ולא על שני מלכי יהודה אלא משני מלכי ישראל. כתיב ו'הימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה' (מלכים א' ב, יא) וגו' וכתיב ב'הכרוז מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים ובירושלם מלך' (שמואל ב' ה, ה) וגו', בכלל הסרים ובפרט יתרים. רבי יצחק בר קצצתהו ב'שם ר' יונה שלשים ושנים ומחצה היו אלא בשביל לחלק לו כבוד לירושלם הוא מונה אותן שלמות יהודה בי רבי אומר חשבון מרובה בולע לחשבון מועט. אומר רבי שמואל בר נחמן והיה 'פי ומלאו ימיה' (שמואל ב' ג, יב) אומר לו תקדוש ברוך הוא דוד ימים מלאים אני מונה לך איני מונה לך ימים חסרים שלמה בנה בית המקדש אלא להקריב קרבנות חביב עלי משפט וצדקה שלך יותר מכל הקרבנות שנאמר 'עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח" (משלי כא, ג). רב הונא אומר כל אותן ששה חדשים שהיה דוד בורח מפני אכשלום בנו בשעירה היה מתפפר בהדיוט. אומר רבי יודן בי ר' שלום כתיב 'כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל' (מלכים א' יא, טז) אומר לו הקדוש ברוך הוא אני אמרתי לך אל תתגרו בם ובקשית להתגרות בם היך שאינן נמנין לך. מאן תנא רגלים רבי שמעון דרבי שמעון אומר שלשה רגלים כסדרן בלבד חג המצות ראשון אשפחת אומר פעמים חמשה פעמים ארבעה פעמים ג'. לפני עצרת חמשה לפני החג ארבעה לפני הפסח שלשה. רבי לעזר בי רבי שמעון אומר ובלבד חג המצות אחרון אשפחת אומר פעמים שלשה פעמים שנים פעמים אחד. וחכמים אומרים רגל שפגע בו תחלה ובלבד שיעברו עליו רגלי שנה בולה. כתיב 'מלבד שבבת ה' ומלבד מתנותיכם' (ויקרא כג, לח) וגו'. 'אשר תתנו לה' מה תלמוד לומר שייכול אין ליקרב ברגל אלא קרבנות הרגל בלבד מנין קרבנות היחיד וקרבנות הצפור שהקדשו ברגל שייבואו ברגל שהקדשו לפני הרגל שייבואו ברגל תלמוד לומר מלבד שבבת ה'. אשר תתנו לה' אלו עופות ומנחות לרבות את פלם שיהו קרבין ברגל יכול רשות תלמוד לומר 'אלה תעשו לה' במועדיכם" – אלה קבעו חובה שיהו בולן קרבין ברגל. יכול באיזה רגל שירצה תלמוד לומר ובאת שמה ותבאתם שמה אם להתיר שמה אלא זה רגל הראשון שפגעת בו. יכול אם עובר אחד מהן. ולא הביא יהא עובר עליו משום כל תאחר תלמוד לומר אלה תעשו לה' במועדיכם רבי שמעון אומר שלשה רגלים כסדרן ביצד נדר לפני הפסח עד שיעברו עליו פסח ועצרת וחג נדר לפני העצרת עד שיעברו עליו עצרת וחג ופסח ועצרת וחג נדר לפני החג עד שיעברו עליו החג ופסח ועצרת וחג.

[דף ג' ע"א]

בְּעוֹז קוֹמֵי ר' אֵילָא עַד בְּדוֹן בְּעֵשָׂה בְּלֹא תַעֲשֶׂה מִנְיִן תְּלִמוּד לֹמַר וּבָאתָ שָׁמָּה וְהִבַּאתָם שָׁמָּה מַה אָנֹכִי קִימִין אִם בְּעֵשָׂה הָרִי כְּכֹר אָמֹר אֵלָא אִם אֵינִי עֲנִיין בְּעֵשָׂה תְּנִיחוּ עֲנִיין בְּלֹא תַעֲשֶׂה. פְּסָחִים בְּזִמְנָן מַהוּ שְׁיַעֲבֹר אֲשַׁכַּחַת תְּנִי פְּסָחִים בְּזִמְנָן עוֹבֵר. דִּלָּא פֶּן מַה אָנֹכִי אֲמַרִין. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרִיָּה דְרַבִּי יוֹסֵה בִּי ר' בּוֹן שְׁלֹא תֵאמַר שְׁאִם אָבֵד וְנִמְצָא מֵאַחַר שְׁכַפְרוּ בּוֹ הַבְּעָלִים גּוֹפּוּ קָרֵב שְׁלָמִים. עַד בְּדוֹן צְרִיכָה פְּסָחִים בְּזִמְנָן מַהוּ שְׁיַעֲבֹר. בְּעוֹז קוֹמֵי ר' זְעִירָא בֵּין רִגְלֵי לְרִגְלֵי מַהוּ שְׁיַעֲבֹר הַתִּיב ר' בָּא וְהַתְּנִי חֲגִיגָה שְׁלֹא קָרְבָה בְּרֵאשׁוֹן תִּקְרַב בְּשֵׁנִי וּמַתִּירִין לוֹ לַעֲבֹר וְעוֹד מִן הַדָּא וְעֵשִׂיתָ בְּעֵשָׂה תִשְׁמַר בְּלֹא תַעֲשֶׂה כְּלוּם הוּא עוֹבֵר עַל עֵשָׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה לֹא עַד שְׁיַעֲבֹרוּ עֲלֵיו ג' רִגְלִים. ר' אֲבִין בְּשֵׁם רַבְּנָן דְתַמְנָן בְּאוֹמַר הָרִי עָלֵי עוֹלָה לְהַבִּיאָה בְּשֵׁנִי בְּשַׁבַּת פִּיּוֹן שְׁבָא שְׁנֵי בְּשַׁבַּת וְלֹא הַבִּיאָה עוֹבֵר. שְׁלֹמָה שָׁנְתוּ אֶת מַפִּיל יוֹם הָאֲחֵרוֹן וְהוּא עוֹבֵר עַל כָּל יוֹם וְיוֹם.

[דף ג' ע"ב]

אֵין בִּינֵי עֲבָרוּ עֲלֵיו שְׁלֹשָׁה רִגְלִים אֶת מַפִּיל אֶת רִגְלֵי הָאֲחֵרוֹן וְהוּא עוֹבֵר עַל כָּל רִגְלֵי וְרִגְלֵי. ר' בּוֹן בַּר חִיָּה בְּעֵי שְׁלֹמָה שָׁנְתוּ בְּעֲצַרְתָּ אִיפְשָׁר לֹמַר הוּא אֵינִי כְּשֵׁר וְעוֹבֵר. בְּהָדָא "וְלֹא יִלִּין חֲלָב חֲגִי עַד בְּקָר" (שְׁמוֹת כג, יח) וְאֲמַוְרֵי הוּל קָרְבִין בְּיוֹם טוֹב. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ קִימִיתִיה בְּשַׁחַל אַרְבַּעַה עֶשְׂרִי לְהֵיוֹת בְּשַׁבַּת. אֵין חֲגִיגָה בָּאָה עִמּוֹ. אָמַרְתָּ תוֹרָה הִקְרִיבְהוּ מִבְּעוֹד יוֹם שְׁלֹא יָבֹא לְיַדִּי בַל תִּלִּין וְהָכָא הִקְרִיבְהוּ מִבְּעוֹד יוֹם שְׁלֹא יָבֹא לְיַדִּי בַל תִּנְאַחַר. אָמַר רַבִּי הִינְנָא אֵילוּ עָבַר וְהַבִּיא שְׁמָא אֵינִי כְּשֵׁר מֵאַחַר שְׁאֵלוּ עָבַר וְהַבִּיא כְּשֵׁר עוֹבֵר. כְּתִיב לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תִּאֲכַלְנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה שָׁנָה לֹא וְשָׁנָה לְתַמּוּרְתוֹ שָׁנָה לְתַם וְשָׁנָה לְבַעַל מוֹם שָׁנָה לְכַכּוֹר וְשָׁנָה לְקַדְשִׁים. שָׁנָה בְּשָׁנָה מִלְּמַד שֶׁהַכַּכּוֹר נֹאכַל לְשָׁנֵי יָמִים וְלְשָׁנֵי שָׁנִים הֵיךְ עֲבִידָא שׁוֹחֲמֵי בְּעָרֵב רֵאשִׁי הַשָּׁנָה וְאוֹכְלוּ עָרֵב רֵאשִׁי הַשָּׁנָה וּבְרֵאשִׁי הַשָּׁנָה. תְּנִי ר' יִשְׁמַעְיָא נֹלְדָ לֹא מוֹם בְּחֻמְשָׁה עֶשְׂרִי יוֹם בְּתוֹךְ שָׁנְתוֹ רִשְׁאֵי לְקִיּוּמוֹ לְאַחַר שָׁנְתוֹ עַד חֻמְשָׁה עֶשְׂרִי יוֹם אָמַר רַבִּי אֵילָא זֹאת אוֹמְרָת

[דף ד' ע"א]

שְׁאֵין שְׁנְתוֹ שֶׁל בַּעַל מוֹם מֵחַוּוֹרַת א"ר יוֹסֵה מַתְנִי' מִסִּיעֵא לר' אֵילָא הַכַּכּוֹר מִזְמָן הַזֶּה רִשְׁאֵי לְקִיּוּמוֹ אִפִּילוּ ד' וְחֻמְשֵׁי שָׁנִים עַד שְׁלֹא הִרְאֵהוּ לְמוֹמָחָה מַה אָנֹכִי קִימִין אִם לְתַם הָא כְּכֹר אֲמֹר אֵלָא אִם אֵינִי עֲנִיין לְתַם תְּנִיחוּ עֲנִיין לְבַעַל מוֹם. אֶחָד בְּכּוֹר וְאֶחָד כָּל הַקְּדוּשִׁים עוֹבֵר עֲלֵיהֶם מִשֵּׁם רִגְלִים בְּלֹא שָׁנָה בְּלֹא רִגְלִים נִיחָא רִגְלִים בְּלֹא שָׁנָה בְּלֹא רִגְלִים תְּמָן אֲמַרִין תִּפְתַּר שְׁחִיה מִחוּסַר זְמַן לְפַסְחָה.

כמה דאת אמר תמן הראוי למקצת שנה ראוי לכולה ואמור אוף הכא הראוי למקצת הפסח ראוי לכולו. א"ר אבא מרי תיפתר שהיתה עצרת הבאה בחמשה ונולד בששה והיתה עצרת הבאה בשבעה ר' בון בר חיייה בעא קומי ר' זעירה כתיב (ויקרא כז) לא יבקר בין טוב לרע עבר וביקר מהו שיעבור אמר ליה כל דבר שבא להתיר אינו עובר מזה בא להתיר כאן התורה התירה להקדיש בעלי מומין. תמן תנינן ביום השמיני מביא שלש בהמות הטאת ואשם ועולה והדל היה מביא הטאת העוף ועולת העוף. ואין הטאת העוף מחוסרת זמן אצל אשם א"ר לעזר כאן התירה התורה להקדיש מחוסרי זמן. ר' בא בר ממל בעא קומי ר' אימי

[דף ד' ע"ב]

פתיב בשמיני יבא עבר ולא הביא מהו שיעבור אמר ליה כל דבר שבא להתיר אינו עובר מה בא להתיר פהיא דאמר רבי לעזר כאן התירה התורה להקדיש מחסר זמן. אמר רבי יוסי בי ר' בון כל שבעה אין אומר לו הבא מיפן ואילך אומר לו הבא מתניתין פליגא על ר' יוסי בי ר' בון בולתם מתפניין ומביאין קרבנותיהן ברגל. ניהא נזיר מצורע לא מחסר כפורים הוא והא תנינן החלל והשומחה שמונה פתר לה בנזיר. ר' זכריה חתניה דר' לוי בעי רישא אתון פתרינן בנזיר וסיפא במצרע. אמר רבי חנניה בריה דר' הלל לא בכר אתתבת תמן ואמר ר' יוסה קיימה ר' אבודמא נהוהה בכתנים בשעיר אוף הכא הפתנים בשעיר. רבי חגי בעא קומי רבי יוסה פתיב וביום השמיני ימול עבר ולא מל אמר ליה פי תדר גדר ליי' אלהיך לא תאחר לשלמו דבר שהוא ניתן לתשלומין יצא זה שאינו ניתן לתשלומין. לא תאחר לשלמו ולא את חליפיו כהדא דתני ואל פתח אהל מועד לא הביאו ולא את חליפיו.

[דף ה' ע"א]

אמר רבי פרשה לוי בן סוסי קומי רבי באומר תרי עלי עולה ועברו עליה שלשה רגלים והביא אחרת והקריבה מיד הייתי אומר יופטר מן הראשונה לפום בן צריף מימר לא תאחר לשלמו ולא חליפיו. אמר רבי יוסה אם באומר תרי עלי מיד הוא עובר אלא בן אגנן קיימין באומר תרי זה עולה ועברו עליה ב' רגלים והביא אחרת תחתיה ולא הקריבה מיד ועבר עליה רגל שלישי הייתי אומר תצטרף עם תמונה שלשה רגלים לפום בן צריף מימר: "לא תאחר לשלמו" – ולא את חליפיו. "פי דרש ודרשנו" – אלו חטאות ואשמות. "וי אלהיך" – זה הקדש ביד הבית. "מעמד" – זה לקט שכחה ופיאה "והיה כד חטא" – ולא בקרבן חטא. דלא בן מה אגנן אמרין.

מִסְכַּת פְּלִים מְצִיעָא פְּרָק רֵאשׁוֹן

א. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא כל טמאה אלא לטמאת נפש. רבי שמעון אומר: אפלו כלי מתכת שהיה טמא טבול יום וטמא מת, וחזר להיות טבול יום. העושה כלי מן העקל שהוא עשוי להכביד בו את הספינה, ומכלי גדול שעשאו לגבות בו את המכס; רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרין. רבי יוסי אומר: העושה מן הקציצות - טמאין. רבי יוחנן בן נורי אומר: העושה פלים מן הגרודות - טמאין. אמר רבי אלעזר: ברבי יוסי: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המסמרות, שידוע שנעשה מן הפלים שהן טמאים, ועל המסמרות שלא ידוע שנעשים מן הפלים שהן טהורין, על מה נחלקו? על הסתם, שבית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין.

ב. העושה פלים מן הגרוטאות, בין משל הארץ ובין משל חוץ לארץ - טמאין. רבי יהודה אומר: העושה פלים מן הגרוטאות של חוץ לארץ - טהורים. פלים הטהורין שאנכן באנך הטמא - טהורין. העושה פלים מן האנך הטמא - טמאין. קרדם שעשאו מן הטמא ועשפו מן הטהור - טהור. עשאו מן הטהור ועשפו מן הטמא - טמא, הכל הולך אחר עושה מלאכה. עשאו מן הטהור, אף על פי שחסומיתו מן הטמא - טהור. קיתון שעשאו מן הטמא ושוליו מן הטהור - טהור. עשאו מן הטהור ושוליו מן הטמא - טמא, הכל הולך אחר המקבל. פורת שעשאה מן החלמא ושוליה מן הגללין - טהורה. עשאה מן הגללין ושוליה מן החלמא - הכל הולך אחר השולים; דברי רבי. רבי נתן אומר: עד שיהו שולים מקבלין. החלמא והגללין שטרפן זה בזה ועשה מהן פלים, אם רב מן הטמא - טמא, ואם רב מן הטהור - טהור, מחצה על מחצה; רבי אליעזר אומר: שורפין עליהן את התרומה ואין חיבין עליהן על טמאת

מקדש וקדשיו. אמר רבי יוסי: בא רבי יוחנן בן נורי אצל רבי חלפתא. אמר לו: מה אתה אומר בפיקה של מתכת. אמר לו: טמאה. אמר לו: אף אני אומר כן, אלא שעקיבה מטהר.

ג. קלוסטרך; רבי טרפון מטמא וחכמים מטהרין. וברוריא אומרת: שומטה מן הפתח זה ותולה בחברו בשבת, כשנאמרו דברים לפני רבי יהושע, אמר: יפה אמרה ברוריא. סמפוניא מצפה - טהורה. עשה בית קבול כנפים - טמאה, ואינו טמא אלא המשמש את הצרף. חליל המצפה - טהור, עשה בו בית קבול כוסות - טמא, ואין טמא אלא המשמש את הצרף. והכוסות שלו - טמאין, ואין חבור לו. היתה מצופית של מתכת, כלי חבור למצבות, חצוצרת של פְּרָקִים - הרי זו טמאה. נתפרקה, העליונה טמאה והתחתונה טהורה. מסמר שהוא מוציא בו הפתילה, ומלקחים שהוא ממעך בו הפתילה - טמאין. מסמר שהוא מעלה ומוריד בו קנה לבסיס - טהור. ורבי שמעון בן גמליאל מטהר. עשאו בבעץ ובקסטרון - חבור לטמאה ולהזאה. תקעו - חבור לטמאה ואין חבור להזאה. נוטל ונותן - אינו חבור, לא לטמאה ולא להזאה. הרחוש שנפרץ, ושנטל עוקצו - טהור, נשתירו בו אונקליות מכאן ומכאן - טמא, קטלא שחליות של אלמוג אחוזות באונקלאות של מתכת - הרי אלו טהורות, שאין עשויות אלא לחזוק. נתפרקה. כל אחת ואחת טהורה בפני עצמה. רבי אליעזר אומר: צינורא של כוס, טהורה בפני עצמה.

ד. כל הפרצופות טמאין ופרצוף הדקה - טהור. מנעל שלו של מתכת - הרי זה טמא טמא מת. כל החותמות טהורין, ואינו טמא אלא חותם של מתכת, שחותמין בו בלבד. קמיע של מתכת - הרי זה טמא טמא מת. נתפרק - התחתון טמא, והעליון - טהור. עור שפורך בו את הקמיע - טמא, פשטו -

טְהוּר. מְטָמָא וּמְטָהָר אֶפְלוּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים. פְּסָלִין שְׁהוּא כּוֹתֵב עָלָיו אֶת הַקְּמִיעַ - טְהוּר. סִפְתּוּ הֵימְנוּ וְנַעֲשֶׂה חוּלְיָא לְתַכְשִׁיט - טְמָאָה. אֶפְטֹט שִׁישׁ בּוּ מִתְכַּת - הָרִי זֶה טְמָא טְמָא מֵת. כָּל תַּכְשִׁיטֵי בְּהֵמָה, כְּגוֹן - הַשִּׁירִים הַנְּזֻמִּים וְהַקְּטָלְאוֹת וְהַטְּבָעוֹת - טְהוּרִין, וְאִין טְמָא אֶלָּא זֹג הַמְשַׁמֵּעַ קוּל לְאָדָם. הָעוֹשֶׂה זָגִין לְמַכְתֶּשֶׁת וְלַעֲרִיסָה וְלַמְטַפְּחוֹת הַסְּפָרִים, וְלַמְטַפְּחוֹת הַתִּינוּקוֹת - טְהוּרִין. עֲשֶׂה לָּהּ הָעֲנַבִּילִין - טְמָאִין. נִטְלוּ עֲנַבִּילֵיהֶן - טְהוּרוֹת. זֹג שֶׁל דֶּלֶת - טְהוּר, שֶׁל בְּהֵמָה - טְמָא. זֹג שֶׁל דֶּלֶת שֶׁעָשָׂא לְבֵהֵמָה - טְהוּר, וְשֶׁל בְּהֵמָה שֶׁעָשָׂא לְדֶלֶת, אֶפְלוּ חִבְרוּ בְּקַרְקַע וְאֶפְלוּ קָבְעוּ בְּמַסְמָר - טְמָאָה.

ה. חֲזַקְתָּ זָגִין הַנִּמְצָאִין בְּכָל מְקוֹם - טְהוּרִין, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִים בְּכַרְכִּין, מִפְּנֵי שֶׁרַבֵּן שֶׁל דֶּלֶתוֹת הֵן. אָמַר לְאִמֵּן: עֲשֶׂה לִי שְׁנֵי זָגִין, אֶחָד לְדֶלֶת וְאֶחָד לְבֵהֵמָה, עֲשֶׂה לִי שְׁתֵּי מַחְצָלוֹת: אַחַת לְשִׁכְיָה וְאַחַת לְאַהֲלִין. עֲשֶׂה לִי שְׁנֵי סְדִינִין: אֶחָד לְצוּרוֹת וְאֶחָד לְאַהֲלִין - הָרִי אֵלּוּ טְמָאִין, עַד שֶׁעָשָׂה שִׁיפְרִישׁ. וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן מְטָהָר עַד שֶׁעָשָׂה שִׁיפְרִישׁ. אָבֵל אִמֵּן שְׁהוּא עוֹשֶׂה, וּמֵנִיחַ זָגִין לְבֵהֵמָה, לְדֶלֶתוֹת וּמַחְצָלוֹת לְשִׁכְיָה, וּמַחְצָלוֹת לְאַהֲלִין, סְדִינִין לְצוּרוֹת, וְסְדִינִין לְאַהֲלִים, אִם רַב מִן הַטְּמָא - טְמָא, עַד שִׁיפְרִישׁ לְטְהָרָהּ. אִם רֹב מִן הַטְּהוּר טְהוּר עַד שִׁיפְרִישׁ לְטְמָאָה.

מִסְכַּת כָּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק שְׁנִי

א. טְבַעַת שְׁהוּא חוּגְרָ בֵּה אֶת מִתְנִיּוֹ, וּמְקַשֵּׁר בֵּה בֵּין כֶּתְפוֹ - טְהוּרָה. וְאִין טְמָא אֶלָּא טְבַעַת שֶׁל אֶצְבַּע בְּלָבָד. טְבַעַת, בֵּין חִקוּקָה וּבֵין שְׂאִינָה חִקוּקָה - טְמָאָה, וּמְצַפָּה - טְהוּרָה. אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי גְלִיל הָעֵלְיוֹן לְפָנָי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שְׁמַעְתִּי שְׁחוּלְקִין בֵּין טְבַעַת לְטְבַעַת. אָמַר לוֹ: שְׁמָא לֹא שְׁמַעְתָּ אֶלָּא לְעִנְיַן שַׁבָּת, שְׁהִיוּצָא בְּחִקוּקָה - חֵיב, וְשְׂאִין חִקוּקָה פְּטוּר. מַחֲט, בֵּין נְקוּבָה וּבֵין שְׂאִין נְקוּבָה -

טְמָאָה, וּמְצַפָּה - טְהוּרָה. עוֹד אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי גְלִיל הָעֵלְיוֹן לְפָנָי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שְׁמַעְתִּי שְׁחוּלְקִין בֵּין מַחֲט לְמַחֲט. אָמַר לוֹ: שְׁמָא לֹא שְׁמַעְתָּ אֶלָּא לְעִנְיַן שַׁבָּת, שְׁהִיוּצָא בְּנְקוּבָה - חֵיב, וְשְׂאִין נְקוּבָה - פְּטוּר.

ב. שְׁלֻשֶׁת דּוֹסְקָאוֹת - הָרִי זֶה טְהוּרָה, וְשֶׁל מְשׁוּחוֹת - הָרִי זֶה טְמָאָה, מִפְּנֵי שְׁמַמְתִּיחַ בֵּה אֶת אַהֲלִין. וְשֶׁל קוּפְלָאוֹת וְשֶׁל שְׂאָר כָּל הַכָּלִים, הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַטְּמָא - טְמָא, וְהַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַטְּהוּר - טְהוּר. שְׁלֻשֶׁת הַסִּיטוּנוֹת - טְמָאָה, מִפְּנֵי שְׁהִיא עֲשׂוּיָה לְכַפִּיתָהּ שֶׁל בְּעַלֵּי בְּתִים, אִם הִתְקִינָהּ לְשִׁמְרָהּ - טְמָאָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֶחָד הַחוּט, וְאֶחָד הַשְּׁלֻשֶׁת, וְאֶחָד הַמְשִׁיחָה. הֵיוּ שְׁנַיִם אוֹ שֶׁקְשַׁר חֲלוּזוֹן בְּרֹאשָׁה - טְמָאָה.

ג. קָנָה מֵאֲזֻנִים שֶׁל סְרוּקוֹת יֵשׁ בּוּ אוֹנְקִיּוֹת וְאִין בּוּ אוֹנְקִלָאוֹת, יֵשׁ בּוּ אוֹנְקִלָאוֹת וְאִין בּוּ אוֹנְקִיּוֹת - טְמָא. פָּרְשׁוּ - טְהוּר, וּכְשֶׁהוּא מְחַבְּרָן - חִבּוּר לְטְמָאָה וְלִהְיוֹתָהּ. דְּלוּסְקַת הַנְּעוּל, וְכֵן קְלוּסְטְרָא הַנְּעוּלָה - חִבּוּר לְטְמָאָה וְאִין חִבּוּר לְהִזְאָה. טוּרְטִינֵי שִׁישׁ בֵּה בֵּית קְבוּל מְעוֹת - טְמָאָה, וְאִינוּ טְמָא אֶלָּא הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצֶּרֶךְ. הַכִּיפִים שֶׁלוֹ שֶׁל מִתְכַּת, בֵּין מְקַבְּלוֹת וּבֵין שְׂאִין מְקַבְּלוֹת - טְמָאָה. וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית, מְקַבְּלוֹת - טְמָאוֹת. וְשְׂאִין מְקַבְּלוֹת - טְהוּרוֹת. חִבְרָה לְקָנָה, וְקָנָה לְטוּרְטִינֵי - כְּלוּ חִבּוּר אֶחָד. פִּיקְטוּ שִׁישׁ בֵּה בֵּית קְבוּל שְׁמֵן - טְמָאָה. בֵּית קְבוּל נֵר - טְהוּרָה, וְאִינוּ מְטָמָא אֶלָּא הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצֶּרֶךְ, תְּמִירוֹת שֶׁלָּהּ שֶׁל מִתְכַּת, בֵּין מְקַבְּלוֹת בֵּין שְׂאִין מְקַבְּלוֹת - טְמָאוֹת, וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית, מְקַבְּלוֹת - טְמָאוֹת. וְשְׂאִין מְקַבְּלוֹת - טְהוּרוֹת.

ד. מְנוּרָה שִׁישׁ בֵּה בֵּית קְבוּל שְׁמֵן - טְמָאָה. בֵּית קְבוּל נֵר - טְהוּרָה. וְאִינוּ טְמָא אֶלָּא הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצֶּרֶךְ. וּמַסְמָר שְׁהוּא תוֹלָה בּוּ אֶת הַמְשַׁפְּכִים - טְהוּר.

מֵהֵן גְּדוּל כְּשָׁנִים בְּחִבְרוֹ, שֶׁהַגְּדוּל טָמֵא וְהַקֵּטָן טָהוֹר, עַל מֵה נִחְלְקוּ? עַל שְׂאֵין אֶחָד מֵהֵן גְּדוּל כְּשָׁנִים בְּחִבְרוֹ, שֶׁהַשָּׁנִים שְׂוִין, שְׂרַבֵּן גַּמְלִיאֵל מִטְמֵא וְחֻכְמַיִם מִטְהַרִּין.

ו. מִסְמַר שֶׁעֲקָמוּ לוֹ לִהְיוֹת פּוֹתַח וְנוֹעַל - טָמֵא. הַתְּקִינוּ לְשִׁמְרָה - טָהוֹר. הַתְּקִינוּ לְמַנְעוּל אוֹ לְמַחְרִים - טָהוֹר. נִתְּנוּ בְּחֶרֶם שְׂלֵא יִשְׁמַט, הַמְּסִיט - טָמֵא. וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִטְהַר. נִתְּנוּ בְּרַחֲמִים שֶׁל יָד אוֹ בְּרַחֲמִים שֶׁל חֲמוּר - טָמֵא. צִינוּרוֹת הַתּוֹפְסוֹת אֶת הַרַחֲמִים מִלְמַעְלָה - הָרִי אֵלּוֹ טָהוֹרוֹת, שְׂאֵין עֲשׂוּיֹת אֶלֶּא לְחִזּוּק. הַסְּדוּר וְהַסְּדָן שֶׁל מַתְּכַת - טָמֵאִים. מִשְׁקָלוֹת שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, אִפְּי עַל פִּי שְׁמַחֲזִירֵן וְשׁוֹקֵל בְּהֵן - טָהוֹרִים. יַחַד מֵהֵן לְחֻצְאֵי לִיטְרִין, שְׁלִישֵׁי לִיטְרִין, רְבִיעֵי לִיטְרִין - טָמֵאִים. וְאֵלּוֹ הֵן גּוֹלְמֵי כָּלִי עֵץ שֶׁהֵן טָמֵאִים: כָּל שֶׁהוּא עֲתִיד לְשׁוֹף, לְגַרְד לְכַרְכַּב, לְטוֹל בְּטוֹנָס. הֵיוּ מְחַסְרִים כֵּן, אוֹגֵן, אֶזְנֵן וְיָד - טָמֵאִים. מְחַסְרִים חֲטִיטָה - טָהוֹרִים. סָאָה שֶׁהוּא עֲתִיד לְגוֹד, מְלַמְטָה - טָמֵאָה. מְלַמְעָלָה - טָהוֹרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּלִי עֵץ אֵין מְקַבְּלִים טָמֵאָה עַד שֶׁתִּגְמַר מְלַאכְתָּהּ, וְסָאָה - מְשִׁיקֶשׁר בְּהָ אֶת הַמְּשִׁיחוֹת כָּל גּוֹלְמֵי כָּלִי עֵץ טָמֵאִים חוּץ מִשְׁל פְּרֻשֶׁע, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מְחַסְרִים שְׁלִיקָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה כָּלִים מִגְּפוֹ שֶׁל זֵית - טָהוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְחַסְרִים שְׁלִיקָה, וּמְמִירִים אֶת מֵה שֶׁבָּהֶם.

מִסְכַּת כָּלִים מְצִיעָא פְּרָק שְׁלִישִׁי

מ גא, הכידון¹, והניקון², והפגיון³, והקסדא⁴, והמגפים⁵, שנחלקו - הרי אלו

והמשפכים טמאין, ואין חבור לו. אקונביאות שבמגדלים, שבקנופות, והסופין והסטיון שלהם - הרי אלו טהורין, שאינן עשויות אלא לנוי. אנקלי של שדה - טמאה, ואם היתה באה במדה - טהורה. אמר רבי יהודה: מפני מה של רוכלין שלפניו טמאה? מפני שהוא תולה בה, ושל אחריו - טהורה, מפני שהיא עשויה לשמירה. כסוי טני של מתכת, של בעלי בתים, רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין. ושל עץ - טהור. היתה משקע עד חציו ועד שלישו - טמא, מפני שהוא ככסוי קביא, פחות מכן - טהור, מפני שהוא ככסוי קמטרא. ומפני מה דלת שבמגדל של רופאים טמאה? מפני שהוא נותן עליה איספולניאות, ותולה בה את המספרים. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: מפני שהוא מעצב עליה את התינוק. אמרו לו: אם כן, תהא טמאה מדרס.

ה. ואלו הן גולמי כלי מתכות שהן טהורין: כל שהוא עתיד לשוף, ולגרר, ולכרפב, לשבץ, ולהקיש בקורנס. היו מחסרים כן, אוגן ואזן ויד - טהורים. מחסרים כסוין - טמאין. ואלו הן היתוכים: אלו שהחנוני מנער בהן את הקדרה. אלו הן הפרכין: אלו הקבוע בקירום, גולת חנוני שכלה מסמרים, אפילו כלם של עץ ואחת של מתכת - טמאה, ושל בעלי בתים, אפלו כלם של מתכת ואחת של עץ, שלא נעשית אלא לשמש עם הקרקע. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: מסמר הגרוע - טהור, שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע. אמר רבי נתן: לא נחלקו רבן גמליאל וחכמים על תלוי מגדרות של אוליירין שהוא טהור, שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע, על מה נחלקו? על ספות של מתכת של בעלי בתים העשויה כמפה, שרבן גמליאל מטמא, מפני שעבדים מתגרדים בה. וחכמים מטהרים. אמר רבי יהודה: לא נחלקו רבן גמליאל וחכמים על טבלא שנחלק לשנים, ואחד

1 נשק העשוי כמות; "הרמח הקטן אשר הוא ביד הפלכים ברב העתים" (רמב"ם פרוש המשניות כלים יא, ח).
2 הפרזל שבתוך הרמח.

ד. מְכַחֵל¹⁰ שְׁנִטְלָה הַזְכָּר שְׁלוֹ, אִף עַל פִּי שְׁהִיָּה הַמְקַבֵּל שְׁלוֹ מְלֵא חִלּוּדָה - טְמֵא. נִטְלָה הַמְקַבֵּל שְׁלוֹ, אִם הִיָּה הַזְכָּר שְׁלוֹ מְלֵא חִלּוּדָה - טְהוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹרֵחַ אֶת הָעֵינַן.

ה. זוּמָא לִיסְטְרִינִי¹¹ שְׁנִטְלָה כִּפְּהָ - טְמֵאָה מִפְּנֵי מְזֻלְג. נִטְלָה מְזֻלְג - טְמֵאָה מִפְּנֵי כִּפְּהָ. נִחְלָקָה לְשָׁנִים, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מַעֲיִן מְלֵאכְתָּהּ רִאשׁוֹנָה - טְמֵאָה. וְאִם לֹאוּ - טְהוֹרָה. מְרָדָה, נִטְלָה הַרּוּדָה - טְמֵא מִפְּנֵי הַצְּנוּרָתָה. נִטְלָה הַצְּנוּרָתָה - טְמֵא מִפְּנֵי הַרּוּדָה. נִחְלָקָה לְשָׁנִים, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מַעֲיִן מְלֵאכְתָּן הַרִאשׁוֹנָה - טְמֵאָה. וְאִם לֹאוּ - טְהוֹרָה. מְרָדַע שְׁנִחְלָק לְשָׁנִים, וְנִשְׁתִּיר בַּחֲרוּר¹² עַד שְׁבָעָה טְפָחִים, וּבְדַרְבָּן עַד אַרְבָּעָה טְפָחִים - טְמֵא. פָּחוּת מִכֵּן - טְהוֹר. וְאִם מִתְחִלָּה עֲשָׂאוֹ לְכֵן, אֶפְלוּ פָּחוּת מִכֵּן - טְמֵא. וּבְקִרְדָּם, אִף עַל פִּי שְׁנִטְלָה חֲסוּמָה - טְמֵאָה.

ו. מְגִרְפָּה שְׁנִטְלָה פִּיהָ¹³ וְנִשְׁתִּיר בָּהּ כְּמֵלֵא הַסִּיט עַל פְּנֵי כְּלָה - טְמֵאָה. נִטְלָה כְּלָה.

טְהוֹרִים. שְׁרִיזִין⁶ שְׁנִחְלָק לְאַרְכּוֹ - טְהוֹר. לְרַחְבּוֹ, אִם מְשַׁמֶּשׁ מַעֲיִן מְלֵאכְתּוֹ רִאשׁוֹנָה - טְמֵא, וְאִם לֹאוּ - טְהוֹר. וּמֵאִמְתִּי טְהִירָתוֹ? מִשְׁבְּלָה וְאִינוּ מְשַׁמֶּשׁ מַעֲיִן מְלֵאכְתּוֹ. בְּלֵה וְנִשְׁתִּיר מִמֶּנּוּ רַבּוּ מִלְמַעְלָה - טְמֵא, רַבּוּ מִלְמַטָּה - טְהוֹר. סִפְתָּ הַיְמָנִי⁷ וְעָשָׂה חוּלְיָא לְתַכְשִׁיט - טְמֵאָה.

ב. מִסְפֶּרֶת שֶׁל פְּרָקִים⁸ - הָרִי זֶה טְמֵאָה בְּפָנֶיהָ עֲצָמָה, וְזֶה טְמֵאָה בְּפָנֶיהָ עֲצָמָה. וּכְשֶׁהוּא מְחַבְּרָם - חִבּוּר לְטְמֵאָה וְאִין חִבּוּר לְהוֹאָה. מִסְפֶּרֶת שְׁנִחְלָקָה לְשָׁנִים - רַבִּי יְהוּדָה מְטֵמֵא מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבִתְחִלָּתוֹ. בִּתְחִלָּה, חוֹתֵךְ בָּהּ אֶת הַסִּבְךָ וְעַכְשָׁיו חוֹתֵךְ בָּהּ אֶת הַסִּבְךָ; וְחֲכָמִים מְטִהֲרִים.

ג. מְכַתֵּב⁹ שְׁנִטְלָה הַכּוֹתֵב שְׁלוֹ, טְמֵא מִפְּנֵי הַמוֹחֵק. נִטְלָה הַמוֹחֵק שְׁלוֹ, טְמֵא מִפְּנֵי הַכּוֹתֵב. נִחְלָק לְשָׁנִים וְנִשְׁתִּירוּ בְּכּוֹתֵב עַד שְׁמַגִּיעַ לְקִשְׁרֵי אֲצִבְעוֹתָיו. וּבְמוֹחֵק, מְלֵא פֶסֶד יָדוֹ - טְמֵא. פָּחוּת מִכֵּן - טְהוֹר.

³ 'סְבִין שֵׁישׁ לוֹ שְׁתֵּי פִיּוֹת' (רַבִּי עוֹבְדִיָּה בְּרַטְנוֹרָא בְּכוּרוֹת ה, ג)

⁴ כּוֹבֵעַ נִהְיֶה שְׁנוֹתָנִים אֲנָשֵׁי הַמְּלַחֲמָה עַל רֵאשִׁים (שָׁם בָּלִים יא, ח).

⁵ בְּתֵי שׁוֹקִים שֶׁל בְּרוֹל שְׁנוֹשְׂאִין אֲנָשֵׁי הַמְּלַחֲמָה (שָׁם).

⁶ פֶּאֲנִצְעֵר בְּלַע"ז.

⁷ הֵינּוּ שְׁלָקָה מִפְּנֵי חֶלֶק.

⁸ מִסְפָּרִים עִם שְׁנֵי חֶלְקִים, שֵׁיכּוּלָה לְהַחֲלֵק לְשָׁנִים.

⁹ רֵאשׁוֹ אֶחָד חָד בְּמַחַט לְכַתֵּב עַל פִּנְקָם שֶׁל שְׁעוֹת, וְרֵאשׁוֹ הָאֲחֵר עַב וְחֶלֶק לְמַחֵק בּוֹ הַכְּתָב הַחֲקוּק בְּשְׁעוֹת וְלִמְחִלָּקָה בְּדִי שֵׁיחָא רֵאשׁוֹ לְחוּר וְלְכַתֵּב בּוֹ (רַבִּי עוֹבְדִיָּה בְּרַטְנוֹרָא בָּלִים יג, ב).

¹⁰ רֵאשׁוֹ אֶחָד חָד בְּעֵינַן וְכוּרוֹת לְכַחֵל בּוֹ אֶת הָעֵינַן, וְרֵאשׁוֹ הָאֲחֵר רַחֵב לְנִקּוֹת בּוֹ אֶת הָאֵזֶן (שָׁם).

¹¹ רֵאשׁוֹ אֶחָד כֶּף עֲשׂוֹי לְקַבֵּל אֶת הַזֵּהוּמָא מִן הַקְּדֵרָה וְלִהְעֵבִירָהּ, וְרֵאשׁוֹ הָאֲחֵר בְּעֵינַן מְזֻלְג לְהַעֲלוֹת הַבָּשָׂר (שָׁם).

¹² תְּרַחוּר - כְּלֵי עֲשׂוֹי כְּמִין מְרָה לְשׁוֹפְרִים בּוֹ אֶת הַתְּרַקַּע, וּבְרוֹל שְׁלוֹ מְחַדָּד טְפֵי לְהַתֵּךְ בּוֹ הַשְּׂרָשִׁים שֶׁלֹּא יַעֲכּוּ אֶת הַמְּחַרְשָׁה.

¹³ מְגִרְפָּה. הוּא אֲשֶׁר יְנִיעוּ בּוֹ הַתְּבָשִׁיל בְּקְדֵרָה אֲצֵל בְּשׁוּלוֹ וְיִקְרָא תְּרַחַת אֲשֶׁר יַעֲרֹכוּ בּוֹ הַבְּנָאִים הַטֵּיט מְגִרְפָּה עַל הַרְךָ הַדְּמִיזוֹ, וְיִדוּעַ מִצּוֹרֵת זֹאת תְּרַחַת בְּאֲשֶׁר הוֹסְרָה כִּפְּהָ יִשְׂאֵר

בַּה אֶת הַגְּחָלִים. דְּיוֹסְטוֹר¹⁸ - טַמָּא. נְחָלֵק לְשָׁנִים - טְהוֹר. דְּיוֹפִי¹⁹ - טַמָּא. נְחָלֵק לְשָׁנִים - טְהוֹר. הַמְסָמְרוֹת וְהַסְנִיפִין שָׁבוּ - חִבּוּר לְטַמְאָה וּלְהַזְאָה.

ז. הַמְטְרִיד²⁰ שׁוֹפְרָן וְנֹטֵל עוֹקְצוֹ - טְהוֹר. נְחָלֵק לְשָׁנִים, וְנִשְׁתֵּיר בּוֹ טַפַּח - טַמָּא. חֲפִי פּוֹתַחַת²¹ - טְהוֹרִין. קִבְעֵן בְּפוֹתַחַת - טַמָּאִים. שְׁבַגְל²², אָפְלוּ קִבְעֵן בְּפוֹתַחַת וְנָתַן בְּדֻלַת - טְהוֹרִים.

ח. טְבַעַת שֶׁל מַתְכַת וְחוֹתֵם שֶׁלָּהּ שֶׁל אֶלְמוּג - טַמְאָה. רַבִּי נַחֲמִיָּה מִטְהַר, שֶׁהִיָּה רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: בְּטְבַעַת הוֹלְכִין אַחַר חוֹתְמָהּ. בַּעַל - אַחַר סְמִלוֹנִיו. בְּקוֹלֵב - אַחַר מְסָמְרוֹתָיו. בְּסֵלֶם - אַחַר שְׁלִיבוֹתָיו. בְּעַרְסָה - אַחַר שְׁלֹשׁוֹתָיו. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי: בְּסֵלֶם - אַחַר הַעוֹמְדִים. וּבְקוֹלֵב - אַחַר הַשְּׁלוּבִין. וּבְמִשְׁפָּךְ - אַחַר הַקְּעֵרָה. הַאִימָה²³, וְהַחֲפוּי, וְהַטַּס שֶׁעַל גְּבִי שָׁנִים - טְהוֹרִין. הַשְּׁרַתוּעָה²⁴,

אָמַר רַבִּי נִתָּן בֶּן יוֹסֵף בְּזוֹ בֵּית שְׁמַאי מִטַּמְאִים וּבֵית הַלֵּל מִטְהוֹרִין. הָאֲזַמֵּל שֶׁל רוֹקְנִי¹⁴ - הָאֲזַמֵּל טַמָּא בְּפָנַי עֲצָמוֹ. כִּשְׁהוּא מְחַבְרוֹ - חִבּוּר לְטַמְאָה וְאִין חִבּוּר לְהַזְאָה. מַחֵט שֶׁל מוֹכְסִין¹⁵ שְׁנֹטֵל עֲקָצָה - טַמְאָה מִשּׁוּם חוֹרָה. נֹטְלָה חוֹרָה - טַמְאָה מִפְּנֵי עֲקָצָה. נְחָלְקָה לְשָׁנִים, אִם מִשְׁמֶשֶׁת מַעֲיָן מְלַאכְתָּן רֵאשׁוּנָה - טַמְאָה. וְאִם לֹאוּ - טְהוֹרָה. הַסִּיף וְהַסְּכִין שֶׁהֶעֱלוּ חַלוּדָה - טְהוֹרִים. שְׁפָן וְהַשְּׁחִיזוֹן - חִזּוּר לְטַמְאָתָן רֵאשׁוּנָה. שְׁפוּפֶרֶת שֶׁל זֶהבִין, וְשֶׁל זָגִין, וְשֶׁל נִפְחִים, וְשֶׁל עוֹשֵׂי כְּלֵי זְכוּכִית שְׁנַחֲלָקָה לְאַרְכָּה - טְהוֹרָה. לְרַחֲבָה, אִם מִשְׁמֶשֶׁת מַעֲיָן מְלַאכְתָּהּ רֵאשׁוּנָה - טַמְאָה, אִם לֹאוּ - טְהוֹרָה. כְּלָבוֹס¹⁶ שֶׁל סְפָרִים¹⁷, וְשֶׁל רוֹפְאִים, וְשֶׁל עוֹשֵׂי כְּלֵי זְכוּכִית, שְׁנַחֲלָקָה לְשָׁנִים - טְהוֹרָה. וְשֶׁל נִפְחִים שְׁנַחֲלָקָה לְשָׁנִים - טַמְאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כַּתְחֵלְתוֹ. בַּתְחֵלָה חוֹתְמָה בַּה אֶת הַגְּחָלִים, וְעִכְשָׁו חוֹתְמָה בַּה אֶת הַגְּחָלִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּתְחֵלְתוֹ, בַּתְחֵלָה מְנַקֵּב בַּה אֶת הַגְּחָלִים וְעִכְשָׁו מְנַקֵּב

18 דְּיוֹסְטֵר - כְּלֵי שֶׁהוּא בַּעַל שְׁנֵי צְדָדִים, הֵינּוּ שְׁנֵי חֲתִיכוֹת נִפְרָדוֹת וּמְחַבְרוֹת.

19 דְּיוֹפִי - כְּלֵי שֶׁהוּא כְּעֵין קֶשׁ שְׁמִינִיקִים בּוֹ וְעִשׂוּי כְּעֵין הָאוֹת ד', וּמְצַד אֶחָד שְׁמַיִם בְּתוֹךְ הַפֶּה, וְקִצְחוֹ הַשְּׁנֵי בְּתוֹךְ הַמּוֹשְׁקָה.

20 כְּעֵין חֲנִית אוֹ מַעְדָּר.

21 'שָׁנִים הַקְּבוּעִים בְּהו' (רִשׁוֹי שְׁבַת פֶּא ע"א).

22 וְשֶׁל גַּל - וְאִם הַפּוֹתַחַת הוּאֹת אֵינָהּ שֶׁל כְּלִים, כְּגוֹן שֶׁל שְׂדֵה וּמְגִדֵל אֵלָּא שֶׁל גַּל, (כְּמוֹ מְרוּקֵי גְלִי כְּגוֹן דְּלָתוֹת שֶׁעָרִי הַחֲצָר אַף עַל פִּי שֶׁחִבְרָן בְּפוֹתַחַת, הוּאִיל וְחִבּוּר זֶה בְּדֻלַת הִיא, וְדֻלַת כְּנִזָּן מְחַבֵּר לְקַרְקַע טְהוֹרִין (רִשׁוֹי שָׁם).

23 חֲכָלֵי אֲשֶׁר יִתְחַבֵּר עֲלָיו הַפְּשִׁטָּן בַּעַת הַפּוּזָה.

24 שְׁפוּד שֶׁל כְּרִזָּל (רִשׁוֹי לְתַהֲלִים קַה, יח).

הַבֵּית יָד שֶׁלָּהּ דוּמָה לְקַרְנָם. רַמְבַּ"ם פְּרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת (כְּלִים יג, ד).

14 רוֹקְנִי - הָעֵץ שֶׁהַמְּפַסְלֵת קְבוּעָה בּוֹ קְרוּי 'רוֹקְנִי'. וְאִם נֹטֵל הַכְּרִזָּל שְׁפוּסֵל וּמְחַלֵּק, וְנִשְׁאָר הָעֵץ לְבִדּוֹ בְּלֹא הַכְּרִזָּל, טְהוֹר (רַבִּי עוֹבְדִיָּה בְּרַטְנֹרָא כְּלִים יג, ד). וְכַתּוּב בְּחֻמְדֵי דוֹד: בְּרִזָּל שְׁנוֹתָנִים הַנְּגָרִים בְּתוֹךְ עֵץ לְהַחֲלִיק הַנְּגָרִים.

15 הַגְּרָ"א גָּרַם: שֶׁל מַתּוּחַ.

16 צְבַת.

17 כְּעֵין כְּלֵי מוֹלֶמֶת שֶׁהַסְּפָרִים לוֹקְטִים בּוֹ אֶת הַשְּׁעָר.

וְהַדּוֹקְרָן²⁵, וְהַמְעַדִיר, וְהַמְלַקוּט שֶׁל כּוֹבְסִין, שְׁנִטְלָה אַחַת מִשְׁנֵיהֶן וְעָשָׂה שֶׁל מַתְכַת - הָרִי אֵלּוּ טְמֵאִין. עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: דְּבַר חֲדָשׁ חֲדָשׁ הַסּוֹפְרִים, וְאֵין לִי מָה אָשִׁיב.

ט. מִסְרַק שֶׁל פִּשְׁתָּן שְׁנִטְלוּ שְׁנָיו, אַחַת מִבֵּינֵיהֶם - טְהוֹר. נִטְלָה הֵימָנוּ שֵׁן אַחַת - טְהוֹרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כּוֹתֵב בָּהּ. וְאִם הִתְקִינָה לְהִיּוֹת כּוֹתֵב בָּהּ - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה. וְשֶׁל צְמֹר שְׁנַחֲלֵק, בֵּין לְאַרְכוֹ וּבֵין לְרַחְבוֹ - טְמֵא. שֵׁן שֶׁל זֶהָב - מִקְבֵּלֶת טְמֵאָה וּמִזִּין עָלֶיהָ בְּמִקּוּמָהּ, וְיוֹצֵאִין בָּהּ בִּשְׁבַת.

מִסְכַּת פְּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק רַבִּיעִי

א. כְּלֵי מַתְכוֹת הַבָּאוֹת בְּמִדָּה, כְּגוֹן: הַשְּׂדֵה, הַתְּבָה, וְהַמְגַדֵּל, הַבָּאִין בְּמִדָּה - טְמֵאִין. פְּשוּטֵי כְלֵי מַתְכַת, כְּגוֹן: הַשְּׁלֶחֶן, וְהַטְּבֵּלָא, וְהַדְּלִפְקִי²⁶ שֶׁל מַתְכַת - טְמֵאִים. וְשַׁעוֹרֵן בְּטַפַּח. כֵּלָל אָמְרוּ! כְּלֵי מַתְכַת הַמְּחַסֵּר חֲטִיפָה²⁷ - טְמֵא. הַמְּחַסֵּר לְטִישָׁה - טְהוֹר. דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: כְּלֵי מַתְכוֹת שְׁנִתְרוּעְעוּ, אִם מִשְׁמָשִׁין מְעִין מְלֹאכְתָן רֵאשׁוּנָה - טְמֵאִין. וְאִם לֹאוּ - טְהוֹרִין. כִּיצַד? דְּלֵי כְּדֵי לְמִלְאוֹת בּוֹ לְשִׁתּוֹת. הַמִּיחֵם - כְּדֵי לְהִחֵם בּוֹ לְשִׁתּוֹת. וְהַקִּיתוֹן - כְּדֵי לְשַׁמֵּשׁ בּוֹ אֶת הָאוֹרְחִין. סֶפֶל - כְּדֵי לְהַדִּיחַ בּוֹ אַחַת מִרוּגְלֵיו. נִקְבוּ קוּמְקִמִין - כְּדֵי לְקַבֵּל חֲמִין. מִיחֵם - כְּדֵי

לְקַבֵּל סְלָעִים. הַלְפָס - כְּדֵי לְקַבֵּל קַתּוֹנוֹת. קַתּוֹנוֹת - כְּדֵי לְקַבֵּל בּוֹ פְּרוּטוֹת. מִדּוֹת הֵיזִין וְהַשְּׁמֵן - שַׁעוֹרֵן בְּמִשְׁקִין. וְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּפְרוּטוֹת. נָר - שַׁעוֹרוֹ בְּשִׁמֵן. וְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּפְרוּטוֹת.

ב. מִקָּל שֶׁעָשָׂה בְּרֵאשׁוֹ מִסְמַר לְהִיּוֹת תּוֹפֵס בּוֹ בְּמִקּוּם הַדִּישׁ - טְמֵא. וְאִם בְּשִׁבִיל שְׁלֵא תֵהָא הָאֲרָץ אוֹכְלָתוֹ - טְהוֹר. עָשָׂה בְּרֵאשׁוֹ לְהִיּוֹת מִכָּה בּוֹ - טְמֵא. לְנוֹי - טְהוֹר. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֵּר צְדוֹק אוֹמֵר: דּוֹר אֶחָד - טְמֵא. וְשְׁנֵי דוֹרִין - טְהוֹר. פְּרָגוּל²⁸ שֶׁעָשָׂה בְּרֵאשׁוֹ מִסְמַר לְהִיּוֹת מִכָּה בּוֹ - טְמֵא. לְנוֹי - טְהוֹר.

ג. מִסְרַק²⁹ שֵׁישׁ בּוֹ דְרָבֵן - הָרִי זֶה טְמֵא. חוֹלֵץ שֶׁל נֶגֶר שֶׁהוּא מוֹצִיא בּוֹ אֶת הַמְּסַמְרִים³⁰ - טְמֵא. מִיְנִיקַת שֶׁעָשָׂהָ לְתַחַת הַדְּלֵת, אֶף עַל פִּי שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ - טְהוֹרָה. הֵיתָה טְמֵאָה וְעָשָׂהָ לְתַחַת הַדְּלֵת - טְמֵאָה, עַד שֶׁתְּטַהֵר. וּמֵאִימְתֵי טְהִרְתָּהּ? בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: מְשִׁיחֵבֵל. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: מְשִׁיחֵבֵר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: מְשִׁיחֵבֵל וְיַחְבֵּר. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: מְשִׁיחֵבֵל אוּ מְשִׁיחֵבֵר. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קִנְתוֹר שֶׁל בְּנֵאי³¹ - טְהוֹר. שְׁלֵא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. כֹּל כְּלֵי הַסֵּתֶת - טְמֵאִין. וְהַעֲרַעֲזִין³² עִמָּהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוּץ מִן הָעֲרַעֲזִין. הָאֵמָה,

²⁸ שוּמַי שֶׁל מִלְקוֹת.

²⁹ ה'חֲסָדִי דוֹד' גוֹרֵם "מְעַדֵּר".

³⁰ לְנֶגֶר יֵשׁ מְכַשִּׁיר כְּעִין כְּלֵי שֶׁהוּא מְשַׁתְּמֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַלֵּץ וּלְהוֹצִיא אֶת הַמְּסַמְרִים מִהַנְּסָרִים.

³¹ 'שְׁבֵט וּמִטָּה שֶׁל בְּרָזֵל שֶׁבְּנָאִים חוֹתְכִים בּוֹ אֶת הַכֶּתֶל' (רַבִּי עוֹבְדִיָה בְּרַטְנוֹרָא בְּלִים יד, ג).

³² כְּלֵי שֶׁל סֵתֶת שֶׁעִמּוֹ הוּא מְשַׁבֵּר אֶת גּוֹשֵׁי הָעֶפֶר.

²⁵ קָנִים שְׁמִתְפַּצְצִילִים מִחֵם עֲנַפִּים דּוֹקְרִים, וְהֵיוּ עוֹשִׂים קָנִים מְעִין וְהַעֲנַפִּים מִמַּתְכַת.

²⁶ הַדְּלִפְקִי - כְּלֵי עֵץ שְׁמִשְׁיִמִין בּוֹ צְלוּחִיוֹת וְאִשִּׁישׁוֹת וְאוֹכְלִין וּמְשַׁקִּין, וּמִמֵּנוּ כְּשִׁנְטוּלִין וּמְשִׁימִין עַל הַשְּׁלֶחֶן (רַבִּי עוֹבְדִיָה בְּרַטְנוֹרָא בְּלִים כב, א).

²⁷ כְּלִישׁוֹן 'חֲטִיבָה' הֵינּוּ שְׁלֵא מְעַבֵּד וְלֹא חֲקוּק עָלָיו כְּלוּם.

וְהַמְּחֹקֵן³⁴ שֶׁל מִתְּכַת - טְמֵאִין. וְהַמְּצוּפִין³⁵ - טְהוּרִים. אֶפְרוּמֵבִיא³⁶ - עֲשֵׂה בְּהַ שְׁלֶשֶׁת - טְמֵאָה. שְׁלֶשֶׁת שְׁעֵשָׂא אֶפְרוּמֵבִיא - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּכֹלֵנְס³⁶. שְׁלֶשֶׁה דְּבָרִים בְּסוּס: הַשִּׁיר, וְהַפְּרוּמֵבִיא, וְהַכְּלוּנְס. הַכְּלוּנְס שֶׁל סוּס - טְמֵא בְּפְנֵי עֲצָמוֹ. הַמְּשִׁיחוֹת וְהַרְצוּעוֹת תְּפוּרוֹת בּוֹ - חֲבוּר. וְקְשׁוּרוֹת - אֵינָן חֲבוּר. אַנְדְּרִטִין וְחֲלִיּוֹת שֶׁל צוּרָה, וְכָל שְׂאִינוֹ יוֹצֵא מִשׁוּם מְטַבֵּעַ - הָרִי אֵלּוֹ טְמֵאִין. אַנְדְּרִטִין שְׁעֵשָׂא בְּתוֹךְ הַבַּיִת. אִם לְנוּי - טְהוּר. וְאִם בְּשִׁבִיל שְׂיָהָא נּוֹתֵן עָלָיו אֶת הַכּוּס וְהַקְּעָרָה - טְמֵא. מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּדֹלּוּפְקִי. שְׁלֶשֶׁת נֵר - חֲבוּר עַל הַמְּסָרְק. אֵינן שֵׁם מְסָרְק - חֲבוּר עַל הַטְּבַעַת. שְׁלֶשֶׁת דְּלִי גְדוֹל אַרְבַּעַה טְפָחִים, וְשֵׁל קֶטָן וְשֵׁל עוֹלֵי רִגְלִים - עֲשֵׂרָה. קָשֶׁר בּוֹ חֶבֶל אוֹ מְשִׁיחָה, בֵּין מְלַמְעֵלָה וּבֵין מְלַמְטָה, אֶפְלוֹ מֵאָה אֵמָה - כָּלוֹ חֲבוּר.

ו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּלִי מִתְּכַת שְׁנֵטְמָא, וְנִשְׁבֵּר, וְהִתִּיכוֹ - מִזֶּה עָלָיו בּוֹ בִּיּוֹם, וְשׁוֹנָה עָלָיו בְּרִבְעִי, וְשְׁנֵטְמָא, וְהִזָּה עָלָיו וְנִשְׁבֵּר וְהִתִּיכוֹ - שׁוֹנָה וּמִזֶּה עָלָיו בּוֹ בִּיּוֹם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵינן הַזָּאָה פְּחוֹת מְשִׁלִּישִׁי וְשִׁבְעִי. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּלִי מִתְּכַת שְׁנֵטְמָא וְנִשְׁבֵּר וְהִתִּיכוֹ, מִזֶּה עָלָיו בּוֹ בִּיּוֹם, נִשְׁבֵּר וְהִתִּיכוֹ, יִשְׁנָה עָלָיו בּוֹ בִּיּוֹם; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵינן הַזָּאָה פְּחוֹת מְשִׁלִּישִׁי וְשִׁבְעִי.

ז. מִפְּתַח שֶׁל רְכוּבָה שְׁנִשְׁבֵּר מִתּוֹךְ רְכוּבָתוֹ. רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר. וְרַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חֲלוּף הַדְּבָרִים. מְסַנֵּגַת שֶׁל חֲרָדֵל שְׁנַחֲלָקָה לְאַרְכָּה - טְהוּרָה. לְרַחְבָּה, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מְעִין מְלֹאכְתָּהּ רֵאשׁוּנָה - טְמֵאָה. וְאִם לֹא - טְהוּרָה. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוּק: לֹא נִחְלָקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל מְסַנֵּגַת שֶׁל חֲרָדֵל שְׁנַפְרָצוּ בְּהַ שְׁלֶשֶׁה נִקְבִין מְלַמְטָה, זֶה בְּצַד זֶה שֶׁהִיא טְהוּרָה, עַל מַה נִּחְלָקוּ? עַל שְׁנַיִם, שְׁבִית שְׁמַאי מְטַמֵּאִין וּבֵית הַלֵּל מְטַהֲרִין. קִיתוּן שֶׁהוּא עֵתִיד לְטַפֵּחַ עַל פִּי וְלַעֲשׂוֹתוֹ כְּצִינּוֹר - טְהוּר, עַד שִׁיטַּפַּח אֶת פִּי.

מִסְכַּת כָּלִים מְצִיעָא פְּרָק חֲמִישִׁי

א. כָּלִי גָּלִילִים וְכָלִי אֲבָנִים וְכָלִי אֲדָמָה הַבָּאִין בְּמִדָּה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הָרִי הֵן כְּכָלִים. וְחֲכָמִים אוֹמְרִין: הָרִי הֵן כְּאֶהֱלִין. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: קְפוֹת גְּדוּלוֹת וְסוּגִין הַגְּדוּלִים שֵׁישׁ לְהֵן שׁוֹלִים, וְהֵן מְחֻזְקִין אַרְבָּעִים סָאִין בְּלַח שֶׁהֵם כּוֹרִים בִּיבֵשׁ - הָרִי

ד. מִגְרָה שְׁעֵשָׂה שְׁנִיָּה לְחוּר הַדְּלֵת, אֵף עַל פִּי שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַ - טְהוּרָה. הִיתָה טְמֵאָה וְעֲשֵׂה לְחוּרָה דְּלֵת - טְמֵאָה עַד שִׁיקְבַּעְנָה בְּמִסְמֵר. הַפְּכָה בֵּין מְלַמְעֵלָה וּבֵין מְלַמְטָה וּבֵין מִן הַצְּדָדִין - טְהוּרִים. כְּסוּי קִבְיָא וּמִיחָם, כְּסוּי טְנִי וּבֵית הַדִּיּוֹ - טְמֵאִין, וְשָׂאֵר כָּל הַכְּסוּיִן - טְהוּרִין.

ה. הַטְּבַעוֹת הַמְּקַבְּלוֹת אֶת הַרְצוּעוֹת - הָרִי אֵלּוֹ טְהוּרוֹת, שְׂאִינָן עֲשׂוּיוֹת אֵלּא לְנוּי. הַעֲשׂוּיוֹת לְהַכְּבִיד אֶת הַרְצוּעוֹת וְשֶׁהַרְצוּעוֹת תְּלוּיוֹת בָּהֵן - טְמֵאוֹת. בְּרוּזֵל שְׁתַּחַת צִנּוּר בְּהֵמָה וְשֵׁעַל גְּבִי צִנּוּר בְּהֵמָה - טְמֵא. מְסָמֵר שֶׁהוּא מְחַבֵּר בּוֹ אֶת הַגְּלָגֶל

³³ אֵמָה שְׁמוּדָדִים בְּהַ, וּמַחֵק שְׁמוּחֻקִים בְּהַ אֶת גְּדֵשׁ הַמּוֹדָה.

³⁴ הֵינּוּ שְׁעֵשׂוּיִים מְעִין וְרַק מְצַפִּים מִתְּכַת.

³⁵ רָסֵן שֶׁל בְּהֵמָה.

³⁶ כְּלוּנְס הוּא רָסֵן שְׁעוֹשִׂים לְסוּס.

אלו טמאים, אף על פי שאין מטלטלין במלואו - מטלטלין במשתיר בהן. וכמה הן? אמה על אמה ברום שלש אמות שהן ישנן שש מאות ארבעים ושמונה טפח, ראיה לדבר ממדת השלחן. רבי יוסי אומר: בים שעשה שלמה הוא אומר (דברי הימים ב ד, ה): "מחזיק בתים שלשת אלפים יכיל". במקום אחר הוא אומר (מלכים א ז, כו): "אלפים בת יכיל", אי אפשר לומר 'אלפים' שכבר נאמר 'שלשת אלפים', ואי אפשר לומר 'שלשת אלפים' שכבר נאמר 'אלפים', אמור מעתה: אלפים בלח שהם שלשת אלפים ביבש. החזיונות שבטרקלין שבעלי בתים אוכלין עליהן שחלקין כצפרן - טמאין, מפני שהן כטבבלא. ומעשה בבעל הבית אחד שהיו לו נצרים בתוך ביתו, והיו שואלין אותו לבית האכל ולבית המשתה, ובא מעשה לפני חכמים וטמאום.

ב. מפני מה ארכות של נחתומין טמאות? מפני שהן מיוחדין לכלי. של בעלי בתים - טהורות עד שיחדום לכלי. רבי שמעון אומר: מפני מה סרוד של נחתומין הפרוץ טמא? מפני שהוא קורץ עליו, ומביא מקרצות לתנור. ושל בעלי בתים, אם התקיננו להיות קורץ ומוליד עליו מקרצות לתנור - טמא.

ג. סרוד של צפירה אם יש לו גפים - טמא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על פי שאין לו גפים - טמא. ומפני מה ים נפה של סלתין - טמא? מפני שהוא מחזירו לכלי. ושל בעלי בתים - טהור, עד שיחזירוהו לכלי. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: אף של סלתין - טהור, עד שיחזירוהו לכלי. רבי יהודה אומר: של גדלת טמא מושב, מפני שהבנות יושבות בתוכו וגודלות.

ד. כל התלוין הנקובין - חבור ורבי יוחנן בן גורי אומר: אף הסדקין, מוסף עליהן

תלוי זיני וסופיני³⁷ מפני שהן מסייעין בשעת מלאכה. תלוי בית הלגינין ובית הכפוסות התפור - טמא. קשור וענוב - טהור. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: כל התלוין טמאים, לא טהרו אלא תלוי נפה וכברה של בעל הבית, אלא בזמן שהוא שני ראשין מצד אחד. כל הבורכות - טהורין. בורף המחרשה - טמאה. וכל החתיכות - טמאות. וחתיכה אלתות - טהורה.

ה. כל הנבלין - טהורין. ונבלי השירה - טמאין.

ו. כל המשקין - טמאין. ומשקה בית מטבחה - טהורין. ואלו הן משקה בית מטבחה: הדם, המים, היין והשמן. נטמאו בפנים אף על פי שיצאו לחוץ - טהורים. נטמאו בחוץ ונכנסו בפנים - טמאים.

ז. ספר עזרה שיצא לחוץ - מטמא את הידים. ולא ספר עזרה בלבד אמרו, אלא אפלו נביאים וחקמים. וספר אחר שנכנס לשם - מטמא את הידים. מטפחות בני לוי - טהורות. כיוצא בו בעל הבית שעשה מטפחות לחפות בהן כתלים ועמודין - טהורים. מלבני בני לוי - טהורין. כיוצא בו, בעל הבית שעשה מלבן להיות נותנו ממשח למטה, ומאבוס לאבוס - טהור. יחדו למטה אחת; רבי מאיר ורבי יהודה מטמאין, רבי יוסי ורבי שמעון מטהרין, שאינו עושה מלאכה בגופו.

ח. רבי יהודה אומר: מרכוף³⁸ של זמר - טהור, שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע. עשה בראשו מסמר להיות תופס בו ממקום הדיש - טהור. ורבי יוסי ברבי יהודה אומר: מצודת העכברים שיש בה בית

³⁷ מיני כלי זין.

³⁸ כלי זמר גדול, ומחמת כבדו, כשהוא מנגן מניח אותו על הקרקע ומנגן (באור הגר"א)

קבול - טמאה. הקוד³⁹, והקערה, האנטיל⁴⁰, והתמחוי שנחלקו, אף על פי שמקבלין על דופנותיהן כאלפסין - טהורין. הכסא, והספסל, והקתדרא, והעריסה, שנתפרקו - טהורין. מטה שנתפרקה - כל אבר ואבר טמא בפני עצמו. מודים חכמים לרבי מאיר, שאין חבלים חבור לטמאה עד שייסרג בה שלשה בתים לכל רוח.

ט. עריסה, מאימתי מקבלת טמאה? משתגמר מלאכתה, ואם עתיד לעשות לה עגלה - עד שיעשה לה עגלה. בית הלגינין ובית הכוסות של תמרה שחיסם וקינב מבחוץ, שאף על פי שלא קנב מבפנים - טמא, שכן מקימין. הקנונין הקטנים⁴¹ וכן הקלתות⁴², משיחסום וקינב. הקנונין הגדולים, והסוגין הגדולים⁴³ - משיעשה שני דורין לרחב שלהן⁴⁴, חוץ מזה שעל גבי האריג. ים נפה וכברה, וכף של מאזנים - משיעשה דור אחד לרחב שלהן, חוץ מזה שעל גבי האריג. הקפה, משיעשה

י. חמר בכלי פפיר⁴⁵ מכלי נצרון, שכלי נצרון אין מקבלין טמאה אלא משתגמר מלאכתן. וכלי פפיר, כיון שנעשה דור אחד על גבי הרחב שלהן - טמאין.

מִסְכַּת פְּלִים מְצִיעָא פָּרָק שִׁישִׁי

א. כלי עור, מאימתי מקבלין טמאה? הסנדל משיקמע⁴⁶, והמנעל משיגוב מעל האימום⁴⁷. ואם עתיד לכרכב עד שיקרכב, ולשרטט עד שישרטט⁴⁸. איסקורטיא⁴⁹ - משישטף. וקטבליא⁵⁰ - משירטב. עור העריסה⁵¹ שהוא עתיד לעשות לה טיבור - טהור, עד שיעשה לו טיבור. רבי יהודה אומר: בכר - אין פחות מחמשה. ובכסת -

ט. עריסה, מאימתי מקבלת טמאה? משתגמר מלאכתה, ואם עתיד לעשות לה עגלה - עד שיעשה לה עגלה. בית הלגינין ובית הכוסות של תמרה שחיסם וקינב מבחוץ, שאף על פי שלא קנב מבפנים - טמא, שכן מקימין. הקנונין הקטנים⁴¹ וכן הקלתות⁴², משיחסום וקינב. הקנונין הגדולים, והסוגין הגדולים⁴³ - משיעשה שני דורין לרחב שלהן⁴⁴, חוץ מזה שעל גבי האריג. ים נפה וכברה, וכף של מאזנים - משיעשה דור אחד לרחב שלהן, חוץ מזה שעל גבי האריג. הקפה, משיעשה

³⁹ מין קערה. (כמו קוד הבבלי במישניות פלים טו, א).

⁴⁰ נמלה שנומלים עמה את הידים.

⁴¹ בעין קערות קטנות שנגלעות מערכה רכה ודקה (תפארת ישראל פלים טו, ג).

⁴² קפות קטנות (רבי עובדיה ברטנורא). ויש מפרשים מצנפת של נשים (תפארת ישראל).

בלם קלועות כנ"ל.

⁴³ קפות גדולות.

⁴⁴ לאחר שארגו שולי הקפה, אורגים סביבותיה עגולים כפי מה שרוצה שתהיה רחבה בדפנותיה בגובהה, ואותן עגולים של דפנות קרויין דורים.

⁴⁵ מין זמורות ועושים מהם סלים.

⁴⁶ משיקמט, הינו משפתתהיל להתקמט צורת הסנדל.

⁴⁷ שייניה ליבש על הדפוס של סנדל.

⁴⁸ אלו הם הציורים והשרטומים שעושים לנעלים, ועד שאין עושה זאת - אינו גמר מלאכה.

⁴⁹ בגד של עור שלובש הסנדלר בשעת מלאכה.

⁵⁰ עור שמוניחים על השלחן.

⁵¹ התיבת עור נתונה תחת עריסה שמועמידן עליה את הרגל, להניד את העריסה.

שתי - מארבע במנה שהוא ארבעים בסלע. המסחיט⁵⁹ של דלת - הרי זה טמא, מפני שהוא נותן עליו עד שלא יכלה הראשון. נתפרק התחתון - טמא. העליון - טהור. ושעורו בטפח.

ג. רבי יהודה אומר בהן שלש מדות משום רבי עקיבה: העשוי לשמש את האדם כגון הסלם. את הכלים כגון הקולב, מנורה ואנחותא⁶⁰ - טהורין. העשוי לשמש את האדם ואת משמשי אדם, כגון השלחן והטבלא והדלפקי - טמאין. בית הלגינין, ובית הכוסות של עץ שנפחת אחת מהן - טהור ואין חבור לו. נפחת השני - טהור ואין חבור לו. נפחתו שלשתן - כלן טהורין. ארבעה סלין שבמרחץ, שנפחת אחת מהן - טהור, ואין חבור להן. נפחת השני - טהור, וחבור לו. נפחתו שנים מצד אחד, הרחב שביניהן - כלו טהור. נפחתו שנים זה כנגד זה, הרחב שביניהן - חולקים אותו. המשמש את הטמא - טמא. והמשמש את הטהור - טהור. נפחתו שנים אלכסון - הרחב שביניהן כלו טמא. משפלת⁶¹ שאמצעיתה גבוהה וזויותיה יורדות, ונפחתה מצד אחד - טמאה, מפני שהיא מקבלת מצד השני. נפחתה מצד השני - טהורה. ושאר כל הכלים שאין יכולים לקבל זיתים, כגון השפופרת והקנונין - שעורן ברבן; דברי רבי מאיר. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: בתבלין. נפרצו - שעורן בתבלין. נפגמו - שעורן בכל שהוא. אומר רבי יהודה: לא הזכרו

אין פחות משלשה. כלי עצם, מאימתי מקבלין טמאה? משתגמר מלאכתה. מחסרים פסוין - טמאין. שופר - טהור. חתכו לקבל - טמא. הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה - טהורה. חשב עליה - מקבלת טמאה מכאן ולהבא. חתול של תמרה שהוא עתיד לאכול התמרה וליקרן - טהור. חשב להכניס ולהוציא בו מן הבית ומן השדה - טמא.

ב. כל הכלים⁵² הנחפרים במחט, כגון הפיס ואנפיליא⁵³ - אין מקבלין טמאה, עד שתגמר מלאכתן. רבי יהודה אומר: פכיס עד כדי לקבל פרוטה, ואנפיליא כדי לקבל את הבקעת. כל הכלים הנארגין על גבי מחט, כגון גרנותני⁵⁴ ומצודה, כיון שעשה בהן בית קבול מלאכתן - טמאין. הסל והפחלץ של גמלים⁵⁵, ופופיראות⁵⁶ שעשאן מתחלתן מקבלי רמונין⁵⁷ - טמאים. רבי שמעון אומר: פופיראות שאינה יכולה לנטל בגפים⁵⁸ ולצאת בפתח - טהורה. חמת חדשה, אף על פי שמקבלת רמונין - טהורה. תפרה ונקרעה - שעורה ברמונים. רבי אלעזר אומר: בפקעיות של

⁵² הינו הנגדים.

⁵³ הוא פים גדול העשוי לקבל בקעת כשנושאים אותה (באור הגר"א).

⁵⁴ סל גדול ששופים בו יין ממת לבור (רש"י גטין נו:). הינו מסננת.

⁵⁵ עשוי פציו מכבר מעשה רשת, והנקבים שלו רחבים (רבי עובדיה ברטנורא פלים כד, ט).

⁵⁶ אורג מקנים שתי וערב.

⁵⁷ שעשה נקבים מתחלה כדי לקבל רמונים - טמאים. דאפלו הכי חוי כלי (גר"א).

⁵⁸ הינו שאינה חזקה, ואינה יכולה להנטל עם הדפנות שלה (גר"א).

⁵⁹ ברזל שעושים תחת הדלת כדי שלא יזיק את הדלת בשעה שהוא פותחה (גר"א, אמנם בבאורו גרים 'המסרט', אבל בהנחות לא הגיה).

⁶⁰ מקום שמוניחים שם כלים.

⁶¹ הרפה אשר יוליכו בה הנבל אל השדות (רמב"ם).

רמוני באדן⁶² וחצירי גבע⁶³ של בית הכותים, אלא שמתעשרין בודאי בכל מקום.

ד. רבי יהודה אומר: מביא גדולה שבגדולה וקטנה שבקטנות, ומביא כוס מלא מים, ומביא אוכלין שאינן בולעין ונותנן לתוכו, עד שיחזרו המים לכמות שהיו, וחוזרן וחולקן. אמר לו רבי יוסי: אף את נתתה שעור לשעורין. וכי מי מודיעני איזו גדולה איזו קטנה? אלא הכל לפי דעתו של רואה. בכוש הבינוני - כמרדע הבינוני, וכמה עבי המרדע? אצבע ושליש אצבע והקיפו טפח. אצבע - מארבע אצבעות בטפח. טפח - מששה טפחים באמה. זרת אמורה בתורה - חצי אמה של ששה טפחים. אמה בינונית - זה אמה של ששה טפחים.

ה. רבי מאיר אומר: כל המדות שאמרו חכמים בכרם, כגון חרבץ הכרם⁶⁴, ומחול

הכרם⁶⁵, ופסקי ערים⁶⁶, ומותר אפיפירות⁶⁷ - כלן באמה של חמשה טפחים, חוץ ממזבח הזהב, והקרן, והסוכב, והיסוד, שהן באמות של ששה טפחים, שנאמר (יחזקאל מג, יג): "ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטפח" - שיהו למזבח שתי מדות. יכול יהו כלן באמה של חמשה טפחים? תלמוד לומר (שם): "באמות אמה אמה וטפח"? באמה שהיא יתרה על חברתה טפח.

מסכת פלים מציעא פרק שביעי

א. מלא תרוך רקב שאמרו, ישנו מקשרי אצבעותיו ולמעלה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מלא חפניו. גוש מבית

⁶⁵ איזה הוא מחול הכרם? בין כרם לגדר. אם אין שם שתיים עשרה אמה, לא יביא זרע לשם, היו שם שתיים עשרה אמה, נותנין לו עבודתו וזורע את המותר (משנה בלאים ד, ב).

⁶⁶ ערים - שמסרגים קנים כמו עריסה, בדרך שמסרגים את המפות ומדלין עליה שריגי הגפנים (רע"ב בלאים ו, א). אילו הן פסקי ערים. ערים שהרב מאמצעו ונשתירו בו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן. אם יש שם שמונה אמות, לא יביא זרע לשם, שמונה אמות ועוד, נותנין לו כדי עבודתו, וזורע את המותר (משנה בלאים ו, ו).

⁶⁷ 'עצים או קנים ארוגים שתי וערב, ומדלים עליהם שריגי הגפנים ומשכיכים אותן בהן בשתן ארבות הרבה. ואם הדלה הנפץ על מקצת האריג אסור לזרע פחת המותר ואף על פי שאין עליו זמורות, ואם זרע לא קדש' (רע"ב בלאים ו, ג).

⁶² רמונים במקום שנקרא 'באדן' והיו גדולים ביותר.

⁶³ ברתני במקום שנקרא גבע, והוא כנ"ל, ושני המקומות האלו היו של כותים.

⁶⁴ היא קרחת הכרם - שש עשרה אמה אם לא היו שם אלא חמש עשרה אמה וזרע שבע אמות לא קדש.

הַמְצָפָה, לְפִי שְׂאִינוּ דְּבַר הַמְעַמִּיד⁶⁹. רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אִף בִּיצַת תְּרַנְגְלַת מְצָפָה מְקַבֵּלַת כָּל שֶׁהוּא - טְמֵאָה, וְלֹא הִזְכְּרוּ כִּנְף הָעֵז וּבִיצַת הַנְּעֻמִית אֲלֵא בַּהוּרָה.

ג. הַעוֹשָׂה פְּלִים מִדְּבַר שֶׁהוּא שֶׁל מְעַמִּיד - טְמֵא. מִדְּבַר שְׂאִינוּ שֶׁל מְעַמִּיד - טְהוֹר. הַלְפֵת, וְאַתְרוּג, וְדַלְעַת יְבִשָּׁה שֶׁחֶקְקוּם תִּינוּקוֹת לְמוֹד בֵּהֶן אֵת הָעֶפֶר, אוֹ שֶׁהִתְקִינָן לְכַף מֵאֲזֹנִים - טְהוֹרִין. הָרִימוֹן, וְהָאֶלוֹן, וְהָאֲגוּז שֶׁחֶקְקוּם תִּינוּקוֹת לְמוֹד בֵּהֶן אֵת הָעֶפֶר, אוֹ שֶׁהִתְקִינָן לְכַף מֵאֲזֹנִים - טְמֵאוֹת. כִּף שֶׁל לְפֶת שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית קְבוּל שֶׁל אָבֶר, כְּדָרְכוּ מִלְמַטָּה - טְמֵא. שֶׁלֹּא כְּדָרְכוּ מִלְמַעְלָה - טְהוֹר. מִכְתֵּשׁ שֶׁל פְּחָמִי שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית קְבֻלַת אָבֶר - טְהוֹר. כְּדָרְכוּ מִלְמַעְלָה - טְמֵא. שְׁפוּפֶרֶת שֶׁחֲתָכָה, וְנִתֵּן בָּהּ הַמְזוּזָה, וְאַחַר כֵּךְ נִתְּנָה בַּכֶּתֶל, אֶפְלוֹ שֶׁלֹּא כְּדָרְכוּ קְבֻלָּתָהּ - טְמֵאָה. נִתְּנָה בַּכֶּתֶל וְאַחַר כֵּךְ נִתֵּן בָּהּ אֵת הַמְזוּזָה, כְּדָרְכוּ קְבֻלָּתָהּ - טְמֵאָה. שֶׁלֹּא כְּדָרְכוּ קְבֻלָּתָהּ - טְהוֹרָה. קְבֻעָה אֶפְלוֹ כְּדָרְכוּ קְבֻלָּתָהּ - טְהוֹרָה.

ד. קִנְיָה מֵאֲזֹנִים וְהַמְחֻוֶק שֵׁישׁ בֵּהֶן בֵּית קְבוּל מִתְכוּת, וְהָאֶסֶל שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית קְבוּל מְעוֹת, וְקִנְיָה עֲנִי שֵׁישׁ בּוֹ בֵּית קְבוּל מֵיִם, וּמְקַל שֵׁישׁ בָּהּ בֵּית קְבוּל מְזוּזָה וּמְרַגְלִיּוֹת כֻּלּוֹ - אֵינוֹ טְמֵא אֲלֵא הַמְשַׁמֵּשׂ אֵת הַצֶּרֶף. וְעַל בֶּלֶן אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי: אוֹי לִי אִם אוֹמֵר, אוֹי לִי אִם לֹא אוֹמֵר. אִם אוֹמֵר עֲכָשׁוּ - מִלְמַד אֲנִי אֵת הַרְמָאִין לְרִמּוֹת, אִם לֹא אוֹמֵר עֲכָשׁוּ - אֲנִי מוֹנֵעַ אֵת הַתְּלֵמִיד, וּמִטְהַר אֵת הַטְּמֵאוֹת. דְּבַר אַחַר, שֶׁלֹּא יְהוּ הַרְמָאִין אוֹמְרִין: 'אֵין חֲכָמִים בְּקִיאִין בְּמַעֲשֵׂיהֶן'. מִפְּנֵי מַה תַּחְתִּית שֶׁל צוּרְפִי זְהָבִים טְמֵאָה? מִפְּנֵי שֶׁמְכַנְּסִים לְתוֹכָהּ.

הַפָּרֶס, וְגוֹשׁ מֵאַרְץ הָעַמִּים - שְׂעוֹרָן כְּפִיקָה גְדוּלָּה שֶׁל סְקָאִין, שֶׁהוּא כְחוֹתֵם הַמְרַצוּפִין, וְיִשְׁנוּ בְּצַד הָעֵלְיוֹן שֶׁל מְגוּפַת הַחֲבִית. הַלְחַמִּיּוֹת, רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר: עֶפֶר בֵּית הַפָּרֶס כְּדֵי לְחַפּוֹת בּוֹ עֵצִים כְּשַׂעוֹרָה. הָאֲגָרוֹף שְׂאֵמְרוֹ, רַבִּי טְרַפּוֹן פּוֹשֵׁט רֶאשֵׁי אֲצָבְעוֹתָיו וּמְרַאֶה. רַבִּי שְׂמַעוֹן קוֹפֵץ רֶאשֵׁי אֲצָבְעוֹתָיו וּמְרַאֶה. רַבִּי יְהוּדָה מֵנִיחַ אֲצָבְעוֹ עַל גְּדוּלוֹ. כּוֹפֵל חוּזֵר וּמוֹדֵד. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: יִשְׁנוּ כְּרֹאשׁ כְּרִים⁶⁸ גְּדוּלִים שֶׁל צְפוּרִי. אַחֲרֵים אָמְרוּ מִשְׁמוֹ: טַפַּח וּשְׁלִישׁ טַפַּח. וְכֵךְ הָיוּ מְשַׁעְרִין עַד שֶׁלֹּא בָּא בֶּן בְּטִיחַ. מֵדוֹת יִזֵּן וְשִׁמּוֹן - שְׂעוֹרָן כְּפִיקָה גְדוּלָּה שֶׁלָּהֶן. וְאִי זֶה הִיא פִיקָה גְדוּלָּה שֶׁלָּהֶן? הַנִּכְנָס דֶּרֶךְ פִּיהֶם. בְּמָה דְבָרִים אָמְרוּרִים? מִלְמַטָּה, אֲבָל מִן הַצַּד - הָרִי אֵלוֹ טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְקַבְּלִים מִן הַנֶּקֶב וּלְמַטָּה. תַּחֲלִתָּן אֵין מְקַבְּלִים טְמֵאָה עַד שִׁנְפַח וְיָגוּם. וְאִם נִגְמְמוּ - שְׂעוֹרָן בְּמָה שֶׁהֵן. רַבִּי שְׂמַעוֹן אוֹמֵר: נוֹדוֹת - שְׂעוֹרָן בְּמַשְׁקִין.

ב. הַעוֹשָׂה פְּלִים מִן הַגְּדֵל בֵּינָם - טְהוֹרִים. חֶבֶר לֶהֶן מִן הַגְּדֵל בְּאַרְץ כְּדָרְכוּ חֶבֶר וְרִין לְטְמֵאָה, אֶפְלוֹ מְעוֹר הַמְצָה, מִן הַנִּיָּר. דְּבַר שֶׁכִּלּוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה, וְדָבַר שְׂאִין כִּלּוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה, כְּגוֹן כִּלֵּי אֲבָנִים, וְכִלֵּי גְלָלִים, וְכִלֵּי אֲדָמָה - טְהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כִּלֵּי יָם רְאוּיִין לְטְמֵאָה אֲלֵא שְׁטֵהָרוּם הַתּוֹרָה, לְכַשְׁתַּמְצָא לָהֶם עֵלָה - הֵן טְמֵאִים. הַעוֹשָׂה כְּלִים מְעַצְמוֹת הַעוֹפּוֹת - טְהוֹרִין. חֶבֶר לֶהֶן מִן הַגְּדֵל בְּאַרְץ, אֶפְלוֹ חוּט וְאֶפְלוֹ מִשִּׁיחָה, דְּבַר הַמְקַבֵּל טְמֵאָה - טְמֵא, חוּץ מִכִּנְף הָעֵז וּבִיצַת נְעֻמִית הַמְצָפָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוּרִי: מִפְּנֵי מַה שָּׂנָה כִּנְף הָעֵז מִכָּל הַכִּנְפִים לְהַחֲמִיר? אֲלֵא שֶׁכָּל הַכִּנְפִים הַמְקַבְּלוֹת - טְמֵאוֹת. וְשְׂאִין מְקַבְּלוֹת - טְהוֹרוֹת. בִּיצַת תְּרַנְגְלַת הַמְצָפָה - טְמֵא, חוּץ מִכִּנְף הָעֵז וּבִיצַת נְעֻמִית

69 בְּנִסַּח הַפְּפָרִים: "לְפִי שְׂאִינָה אֲלֵא בְּמַעֲמִיד".

לְפִי גִירְסַת הַהַגְרָ"א בְּבִאּוּר (וּבַהֲנָחוֹת שְׁתַּק).

פְּרוּשׁ, וְתַכְפָּה נִשְׁבֵּר וְלֹא חֹשֵׁב כִּלֵּי.

68 כְּבִשִּׁים.

גְרוּטָאוֹת. וְשֶׁל נִפְחִין - הָרִי זֹו טְהוּרָה. וְאִם
הַתְקִינָה לְהִיּוֹת מְכַנִּיס לְתוֹכָה גְרוּטָאוֹת -
הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהִיא טְמֵאָה. מִשְׁחָזֵת שֵׁישׁ בַּה
בֵּית קְבוּל שָׁמֶן, וּפְנִקֵס שֵׁישׁ בַּה בֵּית קְבוּל
שַׁעוּה - כָּלֵן, אִין טְמֵא אֵלֵא הַמְשַׁמֵּשׁ אֵת
הַצָּרֶף. מִחֻצְלָת, מְאִימְתִי מְקַבֵּלֵת טְמֵאָה?
מְשִׁיחֵסוּם וַיִּקְנֹב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
מְשִׁיקְשֶׁר רָאשֵׁי הַמְעַדְנִין שְׁלֵה. הִיוּ
דְּבִלּוּלִין יוֹצְאִין הַיְמָנָה, כָּל שֶׁלְצָרֶף
הַמְעַדְנִין - טְמֵאָה. כָּל שֶׁלֵא לְצָרֶף הַמְעַדְנִין
- טְהוּרָה. שְׁפוּפֶרֶת הַקְּנָה, מְאִימְתִי מְקַבֵּלֵת
טְמֵאָה? מְשִׁיחֵסוּם וַיִּקְנֹב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
מְשִׁיּוּצִיא אֵת הַכִּכִּי שְׁבֵתוֹכָה. הַקָּרֶן,
מְאִימְתִי מְקַבֵּלֵת טְמֵאָה? מִשְׁתַּגְּמֵר
מְלֵאכְתָּה. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
מְשִׁיּוּצִיא אֵת הַזָּכָר מִתּוֹכָה. הַקְרוּיָה⁷⁰,
מְאִימְתִי מְקַבֵּלֵת טְמֵאָה? מִשְׁתַּגְּמֵר
מְלֵאכְתָּה. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
מְשִׁיּוּצִיא אֵת הַמַּעִים מִתּוֹכָה. וְכָלֵן שְׁמַצָּאָן
חֲתוּכִין וּמְגַקְבִּין - טְמֵאִין. מְצָא גוֹלְמֵיהֶן -
טְהוּרִין, בִּידוּעַ שְׁאִינֵן כָּלִים.

⁷⁰ דְּלַעַת יְבִשָּׁה שְׁמֹרוֹקָנִים אוֹתָהּ וּמִשְׁתַּמְשִׁים

בַּה כְּעִין דְּלִי רִיק.

וְיִהְיֶה תְּלַף דְּתַקְבְּלוֹן יִתְּ דִּינְיָא הָאֵלִין וְתַטְרוֹן וְתַעֲבָדוֹן יִתְהוֹן וְיִטַר יִי אֱלֹהֵיךָ לֵךְ יִתְ קַנְמָא וְיִתְ חֶסְדָא דְקַיִים לְאַבְהֶתְדָּ:	וְהִנֵּה עֵקֵב תִּשְׁמְעוֹן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרַתֶּם וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְשִׁמְרׁ י-הוֹה א-לֹהֵיךָ לֵךְ אֶת-הַבְּרִית וְאֶת-הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתֵּיךָ:
--	--

וְהִנֵּה עֵקֵב תִּשְׁמְעוֹן – אִם הַמְצוּוֹת קִלוֹת, שְׂאָדָם דָּשׁ בְּעַקְבֵיךָ, תִּשְׁמְעוּן. וְשִׁמְרׁ ה' א-לֹהֵיךָ לֵךְ אֶת הַבְּרִית וְגוֹמַר – וְשִׁמְרׁ לֵךְ הַבְּטָחָתוֹ.

וְיִרְחַמְנֵהּ וְיִבְרַכְנֵהּ וְיִבְרַכְנֵהּ וְיִסְגִּינֵהּ וְיִבְרִיךְ וְלִדְא דְמַעֲדָ וְאִבָּא דְאַרְעָה עֲבוּרָה וְתַמְרָה וְיַמְשַׁתְּהּ בְּקַרְיַ תוֹרָה וְעֲדְרֵי עֲנָה עַל אַרְעָא דְקַיִים לְאַבְהֶתְדָּ לְמַתְּנָ לֵךְ:	וְנִאֲהַבְּהָ וְיִבְרַכְּהָ וְהִרְבֶּהּ וְיִבְרַךְ פְּרִי-בִטְנֶיהָ וּפְרִי-אֲדָמָתֶיהָ דְגִנְיָהּ וְתִירְשֻׁנָּהּ וְיִצְהַרְּהָ שְׁגַר-אֶלְפִיָּהּ וְעִשְׂתַּרְתָּ צִאנְיָהּ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לְאַבְתֵּיךָ לָתֵת לֵךְ:
---	---

שְׁגַר אֶלְפִיָּהּ – וְלִדְי בְּקַרְהָ שְׁהַנְקִבָה מְשַׁגְרַת מִמַּעֲיָה. וְעִשְׂתַּרְתָּ צִאנְיָהּ – מְנַחֵם פֶּרֶשׁ "אֲבִירֵי בָשׂוֹן", מְבַסֵּר הַצֶּאֱנוֹן, כְּמוֹ "בְּעִשְׂתַּרְתָּ קַרְנַיִם", לְשׁוֹן חֲזַק. וְאוֹנְקָלוֹס תַּרְגָּם "וְעֲדְרֵי עֲנָה". וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ: לְמַה נִּקְרָא שְׁמֵם עִשְׂתַּרְוֹת? שְׁמַעְשִׁירוֹת אֶת בְּעִלְיָהּ.

בְּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל-הָעַמִּים לֹא-יִהְיֶה בְּךָ עֶקֶר וְעַקְרָה וּבְבִעִירָה:	בְּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל-הָעַמִּים לֹא-יִהְיֶה בְּךָ עֶקֶר וְעַקְרָה וּבְבִעִירָה:
--	--

עֶקֶר – שְׂאִינֹו מוֹלִיד.

וְיַעֲדֵי יִי מִנְּךָ כָּל מְרַעִין וְכָל מַכְתָּשֵׁי מִצְרַיִם בִּישְׂיָא דִּיזְעַתָּא לֹא יִשְׂיָמֵם בְּךָ וְנִתְנָם בְּכָל-שְׁנֵינְיָהּ:	וְהִסִּיר י-הוֹה מִמֶּנּוּ כָּל-חֲלֵי וְכָל-מִדּוֹי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יִזְעַתָּ לֹא יִשְׂיָמֵם בְּךָ וְנִתְנָם בְּכָל-שְׁנֵינְיָהּ:
---	---

וְתַגְמַר יִתְ כָּל עַמְּמִיָּא דִּי אֱלֹהֵיךָ יִהִיב לֵךְ לֹא תַחוּס עֵינְךָ עֲלִיהוֹן וְלֹא תַפְלַח יִתְ טַעֲוֹתְהוֹן אַרְי לְתַקְלָא יִהוֹן לֵךְ:	וְאִכְלַתְּ אֶת-כָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר י-הוֹה א-לֹהֵיךָ נִתְנוּ לֵךְ לֹא-תַחוּס עֵינְךָ עֲלִיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת-א-לֹהֵיהֶם כִּי מוֹקֵשׁ הוּא לֵךְ:
--	--

אַרְי תִּימַר בְּלִבְךָ סְגִיָּאִין עַמְּמִיָּא הָאֵלִין מַנִּי אִיכְדִין אַפּוֹל לְתַרְכוּתְהוֹן:	כִּי תֹאמַר בְּלִבְבְּךָ רַבִּים הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מַמְנֵי אִיכָּה אוֹכַל לְהוֹרִישָׁם:
--	--

כִּי תֹאמַר בְּלִבְבְּךָ – עַל כְּרַחֲךָ לְשׁוֹן "דִּילְמָא" הוּא: שְׂמָא תֹאמַר בְּלִבְבְּךָ, מַמְנֵי שְׁהֵם רַבִּים לֹא אוֹכַל לְהוֹרִישָׁם; אַל תֹּאמַר כֵּן, לֹא תִירָא מֵהֶם. וְלֹא יִתְכּוֹן לְפָרְשׁוֹ בְּאֶחָד מִשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת שֶׁל "כִּי" שְׂיַפּוֹל עֲלָיו שׁוֹב לֹא תִירָא מֵהֶם.

לֹא תִירָא מֵהֶם זָכַר תִּזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה י-הוֹה לְפָרְעָה וּלְכָל-מִצְרַיִם:	לֹא תִירָא מֵהֶם זָכַר תִּזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה י-הוֹה לְפָרְעָה וּלְכָל מִצְרַיִם:
--	--

הַמִּסַּת הַגְּדֹלָת אֲשֶׁר-רָאוּ עֵינֶיךָ וְהָאֲתַת וְהַמִּפְתִּים וְהִנֵּד הַחֲזַקָה וְהַזְרַע הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר הוּצָאָה י-הוֹה א-לֹהֵיךָ כְּוִי-עָשָׂה י-הוֹה א-לֹהֵיךָ לְכָל-הָעַמִּים אֲשֶׁר-אֲתָה יִרָא מִפְּנֵיהֶם:	הַמִּסַּת הַגְּדֹלָת אֲשֶׁר-רָאוּ עֵינֶיךָ וְהָאֲתַת וְהַמִּפְתִּים וְהִנֵּד הַחֲזַקָה וְהַזְרַע הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר הוּצָאָה י-הוֹה א-לֹהֵיךָ כְּוִי-עָשָׂה י-הוֹה א-לֹהֵיךָ לְכָל-הָעַמִּים אֲשֶׁר-אֲתָה יִרָא מִפְּנֵיהֶם:
--	--

הַמִּסַּת – נִסְיוֹנוֹת. וְהָאֲתַת – כְּגוֹן: "וְהִי לְנַחַשׁ"; "וְהִי לְדָם בִּיבֻשֶׁת". וְהַמִּפְתִּים – הַמְּכּוֹת הַמְּפִלְאוֹת. וְהִנֵּד הַחֲזַקָה – זֶה הַדְּבָר. וְהַזְרַע הַנְּטוּיָה – זֶה הַחֶרֶב שֶׁל מִכַּת כְּכוּרוֹת.

וְגַם אֶת-הַצְרָעָה יִשְׁלַח י-הוֹה א-לֹהֵיךָ בָּם עַד-אַבְדֵּי הַנְּשָׂאָרִים וְהַנְּסַתְרִים מִפְּנֵיךָ:	וְגַם אֶת-הַצְרָעָה יִשְׁלַח י-הוֹה א-לֹהֵיךָ בָּם עַד-אַבְדֵּי הַנְּשָׂאָרִים וְהַנְּסַתְרִים מִפְּנֵיךָ:
--	--

הַצְרָעָה – מִיִּן שְׂרָץ הָעוֹף, שְׁהִיָּתָה זוֹרְקַת בְּהֵם מְרָה וּמְסַרְסָתָן וּמְסַמָּאָה אֶת עֵינֵיהֶם בְּכָל מְקוֹם שְׁהִיוּ נִסְתַּרִין שָׁם.

לֹא תַעֲרִץ מִפְּנֵיהֶם כִּי-י-הוֹה א-לֹהֵיךָ בְּקַרְבְּךָ אַל גְּדוֹל וְנוֹרָא:	לֹא תַעֲרִץ מִפְּנֵיהֶם כִּי-י-הוֹה א-לֹהֵיךָ בְּקַרְבְּךָ אַל גְּדוֹל וְנוֹרָא:
--	--

אַל תַּתְּבַר מִן גְּדַמְיָהוֹן אַרְי יִי אֱלֹהֵיךָ שְׁכִינְתִּיהָ בִּינְךָ אֱלֹהָא רַבָּא וְדַחִילָא:

ויתריו יי אלהך ית עממיא האליו מן קדמך זעיר
זעיר לא תכול לשיציותהון בפריע דלמא תסגי עלך
חית ברא:

ונשל י-הנה א-להיך את-הגוים האל מפניך מעט
מעט לא תוכל פלתם מהר פן-תרבה עליך חית
השדה:

פן תרבה עליך חית השדה – והלא אם עושין רצונו של מקום אין
לפניו שצתידין לחטא.

וימסרנו יי אלהך קדמך וישגישנו שגוש רב עד
דישתיצון:

ונתגם י-הנה א-להיך לפניך והמם מהומה גדלה עד
השמדם:

והמם – נקוד קמץ פלו, לפי שאין מ"ם אחרונה מן ה'סוד, והרי הוא כמו 'והם אותם'. אבל 'והמם גלגל עגלתו' – פלו יסוד, לפיכך חציו
קמץ וחציו פתח, כשאר פעל של שלש אותיות.

וימסר מלכיהון בינך ותוביד ית שומהון מתחות
שמיא לא יתעתד אנש קדמך עד דתשיצי יתהון:

ונתן מלכיהם בינך והאבדת את-שמם מתחת
השמים לא-יתיצב איש בפניך עד השמדה אתם:

צלמי טעותהון תיקדון בנורא לא תחמיד כספא
ודהבא דעליהון ותסב לך דלמא תתקיל ביה ארי
מרסק קדם יי אלהך הוא:

פסילי א-להיהם תשרפון באש לא-תחמד פספא
וזהב עליהם ולקחת לך פן תנקש בו פי תועבת
י-הנה א-להיך הוא:

ולא תעיל דמרסק לביתך ותהי חרמא פותיה שקצא
תשקצניה ורסקא תרסקניה ארי חרמא הוא:

ולא-תביא תועבה אל-ביתך והיית חרם פמהו
שקץ | תשקצנו ותעב | תמעבנו פי-חרם הוא:

כל תפקידתא דאנא מפקיד לך יומא דין תטרון
למעבד בדיל דתיחון ותסגון ומיעלון ותירתון ית
ארעא דקיים יי לאבהתכון:

כל-המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות
למען תחיון ורבייתם ובאתם וירשתם את-הארץ
אשר-נשבע י-הנה לאבותיכם:

כל המצוה – כפשוטו. ומדרש אגדה: אם התחלת במצוה – גמר אותה; שאינה נקראת אלא על שם הגומרה, שצאמר: "ואת עצמות יוסף
אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם". והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם? אלא לפי שלא הספיק לגמרה, וגמרוה ישראל,
נקראת על שםם.

ותזכר ית כל אורחא דדברך יי אלהך דנו ארבעין
שנין במדברא בדיל לעניותך לנסיותך למדע ית
דבלבך התטר פקודוהי אם לא:

וזכרת את-פליהדרך אשר הוליקך י-הנה א-להיך
זה ארבעים שנה במדבר למען ענותך לנסתך לדעת
את-אשר בלבבך התשמר מצותו אם-לא:

התשמר מצותו – שלא תנסהו ולא תהרהר אחריו.

ועניך ואכפנך ואוכלך ית מנא דלא ידעתא ולא ידעו
אבהתך בדיל להודעותך ארי לא על לחמא בלחודוהי
מתקים אנשא ארי על כל אפקות מימר מן קדם יי חיי
אנשא:

ויענה וירעבה וינאכלך את-המן אשר לא-ידעת ולא
ידעו אבותיך למען הודיעך פי לא על-הלקחם לבדו
יחיה האדם פי על-כל-מוצא פי-י-הנה יחיה
האדם:

פסותך לא בליאת מנך ומסנך לא יחפיו דנו ארבעין
שנין:

שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה
ארבעים שנה:

שמלתך לא בלתה – ענני כבוד היו שפים בכסותם ומגהצים אותם כמין פלים מגהצים; ואף קטניהם, כמו שהיו גדלים הנה גדל לבושן
עמם, פלבוש הנה של חמט שגדל עמו. לא בצקה – לא נפחה כבצק, כדרך הולכי יסח שרגליהם נפוחות.

ותדע עם לבך ארי כמא דמליך גוברא ית בריה יי
אלהך מליך לך:

וידעת עם-לבבך פי כאשר ייסר איש את-בנו י-הנה
א-להיך מיסרך:

ותטר ית פקודיא דיי אלהך למחך באורחו דתקנו
קדמוהי ולמדחל יתיה:

ושמרת את-מצות י-הנה א-להיך ללכת בדרכיו
וליראה אתו:

כִּי יִ-הֲנֶה אֶ-לֹהֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל-אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ גִּחְלִי מֵיֵם עֵינַת וְתֵהְיֶה יִצְאִים בְּבִקְעָה וּבְהָרִ:

אָרִי יִי אֱלֹהֶיךָ מֵעִיל לְךָ לֹאֲרָעָא טָבְתָא אֲרַע נִגְדָא בְחִלִּין דְּמִיִּין מְבוּשֵׁי עֵינָנוּן וְתֵהוּמִין נִפְקִין בְּבִקְעוֹן וּבְטוֹרִין:

אֶרֶץ חֹטָה וְשֹׁעֲרָה וּגְפָן וְתֵאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ-זֵית וְשֶׁמֶן וְדָבָשׁ:

אֲרַע חֹטִין וְשֹׁעְרִין וְגוֹפְנִין וְתֵינִין וְרִמּוֹנִין אֲרָעָא דְזֵיתָהָא עֲבָדִין מִשְׁחָא וְהִיא עֲבָדָא דְבָשׁ:

זית שָׁמֶן – זיתים העושים שָׁמֶן.

אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכַל-בָּהּ לֶחֶם לֹא-תִחַסֵּר כָּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִינָהּ בְּרוּל וּמִהַרְרִיָּה תִחַצַּב נְחֹשֶׁת:

אֲרָעָא דְלֹא בְּמִסְפִּינוּ תִיכּוֹל בַּהּ לִחְמָא לֹא תִחַסֵּר כָּל מִדְעָם בַּהּ אֲרָעָא דְאֲבִנְהָא בְרוּזְלָא וּמִטוֹרְהָא תִפְסוּל נְחֹשָׂא:

וְאָכַלְתָּ וְשִׂבַּעְתָּ וּבִרְכַּת אֱתִי-הֲנֶה אֶ-לֹהֶיךָ עַל-הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר גָּתוּ-לְךָ:

וְתִיכּוֹל וְתִשְׂבַּע וְתִבְרִיךְ יְת יִי אֱלֹהֶיךָ עַל אֲרָעָא טָבְתָא דִּיהֵב לְךָ:

שְׁנִי

הַשְּׁמֶר לְךָ פֶן-תִּשְׁכַּח אֶת־יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ לְבַלְתִּי שְׁמֶר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶן הַיּוֹם:

אֲסַתְמַר לְךָ דְלִמָּא תִתְנַשִּׁי יְת דְחֻלְתָּא דִּיִּי אֱלֹהֶיךָ בְּדִיל דְלֹא לְמַטַּר פְּקוּדוֹהִי וְדִינּוֹהִי וּקְנִמוֹהִי דְאַנָּא מְפַקִיד לְךָ יוֹמָא דִּין:

פֶן-תִּשְׁכַּח וְשִׂבַּעְתָּ וּבִתִּים טָבִים תִּבְנֶה וְיִשְׂבַּת:

דְלִמָּא תִיכּוֹל וְתִשְׂבַּע וּבִתִּין שְׁפִירִין תִּבְנִי וְתִמִּיב:

וּבִקְרָה וּצְאֹנָה יִרְבּוּ וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבּוּ-לְךָ וְכָל אֲשֶׁר-לְךָ יִרְבּוּ:

וְתוֹרְךָ וְעִנְךָ יִסְגּוּן וְכֶסֶף וְזָהָבָא יִסְגִּי לְךָ וְכָל דְלְךָ יִסְגִּי:

וְרַם לְבַבְךָ וְשִׁכַחְתָּ אֶת־יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֶךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבַּיִת עֲבָדִים:

וְיִירַם לְבַבְךָ וְתִתְנַשִּׁי יְת דְחֻלְתָּא דִּיִּי אֱלֹהֶיךָ דְאַפְקוּךָ מֵאֲרָעָא דְמִצְרַיִם מִבַּיִת עֲבָדוֹתָא:

הַמּוֹלִיכְךָ בְּמִדְבָּר | הַגִּדְל וְהַנּוֹרָא נַחֲשׁ | שָׂרָה וְעַקְרָב וְצִמְאֹן אֲשֶׁר אִיוּ-מֵיִם הַמוֹצִיא לְךָ מֵיֵם מִצְוֹר הַחֲלָמִישׁ:

דְּזַבְרְךָ בְּמִדְבְּרָא רַבָּא וְדְחִילָא אֲמַר דְחִינּוֹן קִלּוֹן וְעַקְרָבִין וּבֵית צְהַנוּנָא אֲמַר דְלִית מִיָּא דְאַפִּיק לְךָ מִיָּא מִטְנָרָא תִקִּיפָא:

הַמְאֲכִלְךָ מִן בְּמִדְבָּר אֲשֶׁר לֹא-יִדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנֹתְךָ וּלְמַעַן נִסְתָּךָ לְהִיטִבְךָ בְּאַחֲרֵיתֶךָ:

דְּאוּכְלָךָ מִנָּא בְּמִדְבְּרָא דְלֹא יִדְעוּ אֲבֹתְךָ בְּדִיל לְעֵנְיוֹתֶךָ וּבְדִיל לְנִסְיוֹתֶךָ לְאוּטְבָא לְךָ בְּסוּפְךָ:

וְאַמְרַת בְּלִבְבְךָ כַחַל וְעֵצִים יָדִי עָשָׂה לִי אֶת־הַחֲתִיל הַזֶּה:

וְתִימַר בְּלִבְךָ חֲתִילִי וְתִקּוּף יָדִי קָנָא לִי יְת נִכְסֵיָא הָאֵלִין:

וּזְכַרְתָּ אֶת־יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ כִּי הוּא הִנְתֵּן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֲתִיל לְמַעַן הִקִּים אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם כִּיֵּם הַזֶּה:

וְתִזְכַּר יְת יִי אֱלֹהֶיךָ אָרִי הוּא יְהִיב לְךָ עֵינָא לְמִקְנֵי נִכְסִין בְּדִיל לְקַיְימָא יְת קְנִימֵיהָ דְקַיְיִם לְאַבְרָהָם כִּיֵּוֹמָא הַדִּין:

וְהָיָה אִם-שָׁכַח תִּשְׁכַּח אֶת־יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ אַחֲרֵי אֶ-לֹהִים אֲחֵרִים וְעַבַּדְתָּם וְהִשְׁתַּתְּוִיתָ לָהֶם הַעֲלֵתִי בְכֶם הַיּוֹם כִּי אָבָד תֹּאבְדוּן:

וְהִי אִם אֲתִנְשָׂאָה תִתְנַשִּׁי יְת דְחֻלְתָּא דִּיִּי אֱלֹהֶיךָ וְתִתְּךָ בְּתַר טְעוֹת עַמְמֵיָא וְתִפְלַחֲנִין וְתִסְגּוּד לְהוֹן אֲסַהֲיִדִית בְּכוּן יוֹמָא דִּין אָרִי מִיבָד תִּיבָדוּן:

כַּגּוֹלִם אֲשֶׁר יִ-הוּוֹל מֵאַבְיָד מִפְּנִיכֶם כֵּן תֹּאבְדוּן עֲקֵב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְ-הוָה אֶ-לֹהֵיכֶם:

כְּעַמְמֵיָא דִּיִּי מוֹבִיד מִן קְדַמִּיכוּן כֵּן תִּיבָדוּן חֲלָף דְלֹא קְבִילְתוּן לְמִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהֵיכוּן:

שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־עֲבַר יוֹמָא דִּין יֵת יִרְדְּנָא לְמִיעַל
לְמִירַת עַמְמִין רַבְרַבִּין וְתַקִּיפִין מִנְּדָ קְרוּיָו רַבְרַבִּין
וְכַרִּיכָן עַד צִית שְׁמִיָא:

שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־עֲבַר הַיּוֹם אֶת־הִירְדּוֹן לְבֵא
לְרֶשֶׁת גּוֹלִים גְּדֻלִים וְעַצְמִים מִמֶּנָּה עָרִים גְּדֻלַּת
וּבְצֻרַת בְּשָׁמַיִם:

גְּדֻלִים וְעַצְמִים מִמֶּנָּה – אֶת־הַ עֲצוּמִים וְהֵם עֲצוּמִים מִמֶּנָּה.

עַם רַב וְתַקִּיף בְּנֵי גְבַרְיָא דְאֵת יִדְעָתָא וְאֵת שְׁמַעְתָּא
מִן יְכוּל לְמַקְם קְדָם בְּנֵי גְבַרְיָא:

עַם־גְּדוֹל וְרַם בְּנֵי עֲנֻקִים אֲשֶׁר אֶת־הָ יִדְעָתָ וְאֶת־הָ
שְׁמַעְתָּ מִי יִתְנַצֵּב לְפָנַי בְּנֵי עֲנֻק:

וְתִדְעַת יוֹמָא דִּין אַרִי יֵי אֱלֹהִי הוּא עֲבַר קְדָמָה מִיִּמְרִיהָ
אִישָׁא אֲכָלָא הוּא יְשִׁיבִינוֹן וְהוּא יִתְבַּרְנוֹן קְדָמָה
וְתַתְרִיכְנוֹן וְתוּבִידְנוֹן בְּפָרִיעַ כְּמָא דְמַלִּיל יֵי לָהּ:

וְיִדְעָתָ הַיּוֹם כִּי יִי־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה הוּא־הַעֲבָר לְפָנַיִךְ
אֲשֶׁר אֲכָלָה הוּא יִשְׁמִידֶם וְהוּא יִכְנִיעֶם לְפָנַיִךְ
וְהוֹרֶשֶׁתֶם וְהֶאֱבַדְתֶּם מִהֵרָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יִי־הִנֵּה לָהּ:

שְׁלִישִׁי

לֹא תִימַר בְּלִבְךָ בְּדִיתְבַר יֵי אֱלֹהִי יִתְהוֹן מִן קְדָמָה
לְמִימַר בְּזָכוֹתַי אֲעֲלֶנִי יֵי לְמִירַת יֵת אֲרַעָא קְדָא
וּבְחֻבֵי עַמְמִיָא הָאֵלִין יֵי מְתִרִיךְ לְהוֹן מִן קְדָמָה:

אֶל־תֹּאמַר בְּלִבְבְּךָ בִּהְדָף יִי־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה
אֶתֶם | מִלְּפָנַיִךְ לֹא־אִמַרְ בְּצַדִּיקְתִּי הִבִּיאֲנִי יִי־הִנֵּה לְרֶשֶׁת
אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יִי־הִנֵּה
מִוִּרְשָׁם מִפְּנֵיִךְ:

אל תאמר בלבבך – צדקתי ורשעת הגוים גרמו.

לֹא בְּזָכוֹתַי וּבְקִשְׁיטוֹת לִבְךָ אֶת עֲלִיל לְמִירַת יֵת
אֲרַעָהוֹן אַרִי בְּחֻבֵי עַמְמִיָא הָאֵלִין יֵי אֱלֹהִי מְתִרִיךְ
לְהוֹן מִן קְדָמָה וּבְדִיל לְקִיָּמָא יֵת פְּתַגְמָא דְקִיָּים יֵי
לְאַבְהֶתָּה לְאַבְרָהָם לִיצְתָק וּלְיִעֲלָב:

לֹא בְּצַדִּיקְתְּךָ וּבִישׁוֹרְ לִבְבְּךָ אֶת־הָ בַּא לְרֶשֶׁת אֶת־
אֲרָצָם כִּי בְרִשְׁעַת | הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יִי־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה
מִוִּרְשָׁם מִפְּנֵיִךְ וּלְמַעַן הַקִּים אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יִי־הִנֵּה לְאַבְרָהָם לִיצְתָק וּלְיִעֲלָב:

לֹא בְּצַדִּיקְתְּךָ וּגְוִמַר אֶת־הָ בַּא לְרֶשֶׁת וּגְוִמַר כִּי בְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם – הָרִי כִי מִשְׁמַשׁ בַּלְשׁוֹן "אֵלֵא".

וְתִדְעַת אַרִי לֹא בְּזָכוֹתַי יֵי אֱלֹהִי יִתְהוֹן לְהִיב לָהּ יֵת אֲרַעָא
טְבַתָּא קְדָא לְמִירַתָּה אַרִי עַם קָשִׁי קְדָל אֶת־:

וְיִדְעָתָ כִּי לֹא בְּצַדִּיקְתְּךָ יִי־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה נִתָּן לָהּ אֶת־
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ כִּי עַם־קָשִׁי־עָרָף
אֶת־הָ:

הוּי דְכִיר לֹא תַתְנָשִׁי יֵת דְאַרְגִּיזְתָּא קְדָם יֵי אֱלֹהִי
בְּמִדְבָּרָא לְמַן יוֹמָא דְנִפְקַתָּא מֵאַרְעָא דְמַצְרַיִם עַד
מִיִּתְיָכוֹן עַד אֶתְרָא הַדִּין מְסַרְבִּין הַגִּיתוֹן קְדָם יֵי:

זָכַר אֶל־תִּשְׁפַח אֶת אֲשֶׁר־הִקְצַפְתָּ אֶת־יִי־הִנֵּה
אֶ־לִּהְיֶה בְּמִדְבָּר לְמַן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־יִצְאָתָּ | מֵאֲרָץ
מִצְרַיִם עַד־בְּאֶפְסֹס עַד־הַמְּקוֹם הַזֶּה מִמְּרִים הֵייתֶם
עִם־יִי־הִנֵּה:

וּבְחֻרְבַּ אַרְגִּיזְתוֹן קְדָם יֵי וְתַקִּיף רוּגְזָא דִּינִי בְּכוֹן
לְשִׁיבָאָה יִתְכוֹן:

וּבְחֻרְבַּ הַקְּצַפְתֶּם אֶת־יִי־הִנֵּה וַיִּתְאַנֶּף יִי־הִנֵּה בְּכֶם
לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם:

בְּמַסְקֵי לְטוֹרָא לְמַסַּב לוֹחֵי אַבְנִיָא לוֹחֵי קִיָּמָא דְגִזְרַ יֵי
עַמְכוֹן וַיִּתְיָבִית בְּטוֹרָא אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לֵילָוֹן
לְחַמָּא לֹא אֲכָלִית וּמִיָּא לֹא שְׁתִּיתִי:

בְּעַלְתֵי הַהֲרָה לְקַתַּת לוֹחַת הָאֲבָנִים לוֹחַת הַבְּרִית
אֲשֶׁר־כָּרַת יִי־הִנֵּה עִמָּכֶם וְאַשְׁבַּ בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֶם לֹא אֲכָלְתִּי וּמַיִם לֹא שְׁתִּיתִי:

וְאַשְׁבַּ בְּהָר – אִין יִשִּׁיבָה זוֹ אֵלֵא לְשׁוֹן עַפְכָּה.

וַיִּהְיֶה יֵי לִי יֵת תְּרִין לוֹחֵי אַבְנִיָא פְּתִיבִין בְּאַצְבָּעָא דִּינִי
וְעַלִּיהוֹן כָּל פְּתַגְמִיָּא דְמַלִּיל יֵי עַמְכוֹן בְּטוֹרָא מִגּוֹ
אִישְׁתָּא בְּיוֹמָא דְקַהֲלָא:

וַיִּתֵּן יִי־הִנֵּה אֵלָי אֶת־שְׁנַיִל לוֹחַת הָאֲבָנִים פְּתִיבִים
בְּאַצְבָּע אֶ־לִּהְיֶים וְעַלִּיהֶם כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
יִי־הִנֵּה עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקְּהָל:

לוֹחַת – לוֹחַת כְּתִיב, שְׁשִׁתִּיָּהוֹן שְׁוֹת.

וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה נָתַן י-הוָה אֵלַי אֶת-שְׁנֵי לְחַת הָאֲבָנִים לְחַת הַבְּרִית:

וַהֲנֵה מִסּוֹף אַרְבָּעִין יָמָיו וְאַרְבָּעִין לַיְלָוֹן יִהְיֶה יי לי ית תרין לוחי אבניא לוחי קימא:

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֵלַי קוּם רַד מִהָרַ מִזֶּה כִּי שָׁתַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרָיִם סָרוּ מִהָרַ מִן-הַדָּרָךְ אֲשֶׁר צוִיתָם עָשׂוּ לָהֶם מִסְכָּה:

וַאֲמַר יי לי קום חות בפריע מפא ארי חביל עמך דאפיקתא ממצרים סטו בפריע מן אורתא דפקידתנון עבדו להון מתכא:

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֵלַי לֹאֲמַר רְאִיתִי אֶת-הַעַם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם-קִשָׁה-עָרָף הוּא:

וַאֲמַר יי לי למימר גלי קדמי עמא הדין והא עם קשי קדל הוא:

הָרַף מִמְּנִיל וְאֲשַׁמִּידִם וְאִמְחָה אֶת-שִׁמְם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי-עֲצוּם וְרַב מִמֶּנּוּ:

אנח בעותך מן קדמי ואשיצינון ואמחי ית שומהון מתחות שמיא ואעביד יתך לעם תקיף וסגי מנהון:

וְאִפֹּן וְאֶרֶד מִן-הָהָר וְהִקַּר בְּעַר בְּאֵשׁ וְשָׁנִיל לִוְחַת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יָדָי:

ואתפניתי ונתתית מן טורא וטורא בער באישתא ותרין לוחי קימא על תרין ידי:

וְאֶרְא וְהִנֵּה חֲטֵאתֶם לִי-הִנֵּה א-לְהִיכֶם עֲשִׂיתֶם לָכֶם עֵגֶל מִסְכָּה סָרַתֶּם מִהָרַ מִן-הַדָּרָךְ אֲשֶׁר-צִוֵּינִי י-הוָה אֶתְכֶם:

וחזית והא חבתון קדם יי אלהכון עבדתון לכון עיגל מתכא סטיתון בפריע מן אורתא דפקיד יי יתכון:

וְאֶתְפַּשׁ בְּשַׁנֵּי הַלְחָת וְאֲשַׁלְּכֶם מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי וְאֲשַׁבְּרֶם לְעֵינֵיכֶם:

ואתפניתי בלוחי לוחי ורמיתנון מעל תרין ידי ותברתנון לעיניכון:

וְאֶתְנַפֵּל לִפְנֵי י-הוָה כְּרֹאשׁוֹנָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל-חַטֹּאתֶכֶם אֲשֶׁר חֲטֵאתֶם לַעֲשׂוֹת הַרְעָה בְּעֵינָי י-הוָה לְהַכְעִיסוֹ:

ואשתטחית קדם יי פד בקדמיתא ארבעין ימין וארבעין לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי על כל חובתכון דחבתון למעבד דבייש קדם יי לארגזא קדמוהי:

וְאֶתְנַפֵּל לִפְנֵי ה' כְּרֹאשׁוֹנָה אַרְבָּעִים יוֹם – שְׁנָאֲמַר: "וַעֲתָה אֶעֱלֶה אֶל ה' אוֹלֵי אֶכְפְּרָה". בְּאוֹתָהּ עָלְיָה נִתְעַכְּבְתִּי אַרְבָּעִים יוֹם, נִמְצְאוּ כָּלֵם בְּעֵשָׂרִים וְתִשְׁעָה בָּאָב; שֶׁהוּא עָלָה בְּשִׁמּוֹנָה עֶשְׂרִים בְּתַמוּז. בּוֹ בַּיּוֹם נִתְרַצָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לְמֹשֶׁה: "פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי לְחֹת". עֲשֶׂה עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם; נִמְצְאוּ כָּלֵם בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים. בּוֹ בַּיּוֹם נִתְרַצָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְחָה, וְאָמַר לוֹ לְמֹשֶׁה: "סִלַּחְתִּי כְּדַבְּרָךְ"; לְכַף הַקֶּבֶע לְמַחִילָה וְלִסְלִיחָה. וּמִנֵּינִי שְׁנִתְרַצָּה בְּרִצּוֹן שְׁלָם? שְׁנָאֲמַר בְּאַרְבָּעִים שָׁל לַוְחֹת אֶחָדוֹת: "וְאֲנִכִּי עֲמַדְתִּי כְּהָרַ כְּפִימִים הִרְאִישׁוּנִים"; מַה הִרְאִישׁוּנִים בְּרִצּוֹן, אִף הָאֶחָדוֹת בְּרִצּוֹן. אָמַר מֵעַתָּה: אֲמַצְעִיִּים הִיוּ בְּכַעַס.

כִּי יִגְרַתִּי מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחֲמָה אֲשֶׁר קָצַף י-הוָה עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע י-הוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהוּא:

ארי דחילית מן קדם רוגזא וחמתא דרגז יי עליכון לשיצאה יתכון וקביל יי צלותי אף בזמנא ההוא:

וּבְאַהֲרֹן הַתְּאֵנָף י-הוָה מָאֵד לְהַשְׁמִידוֹ וְאֶתְפַּלֵּל גַּם-בְּעַד אַהֲרֹן בְּעַת הַהוּא:

ועל אהרון הנה רגז מן קדם יי לחדא לשיצויתיה וצליתי אף על אהרון בעדנא ההוא:

וּבְאַהֲרֹן הַתְּאֵנָף ה' – לִפִּי שָׁשַׁמְע לָכֶם. לְהַשְׁמִידוֹ – זֶה כְּלוּי בָּנִים; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְאֲשַׁמִּיד פְּרִיּוֹ מִמֶּעַל". וְאֶתְפַּלֵּל גַּם בְּעַד אַהֲרֹן – וְהוֹעִילָה תְּפִלַּתִּי לְכַפֵּר מִחֲצָה, וּמָתוּ שָׁנִים וּנְשָׂאָרוּ הַשָּׁנִים.

וְאֶת-חַטֹּאתְכֶם אֲשֶׁר-עֲשִׂיתֶם אֶת-הָעֵגֶל לְקַחְתִּי וְאֲשַׁרְף אֹתוֹ בְּאֵשׁ וְאָפַת אֹתוֹ טָחוֹן הַיֵּטֵב עַד אֲשֶׁר-זָק לְעַפָּר וְאֲשַׁלְּף אֶת-עַפְרוֹ אֶל-הַנַּחַל הַיַּרְדֵּי מִן-הָהָר:

וית חובתכון דעבדתון ית עגלא נסיבית ואוקידית יתיה בנורא ושפית יתיה בשופינא יאות עד דהנה דקיק לעפרא ורמית ית עפריה לנחלא דנחית מן טורא:

טחון – לשון הנה, כמו: "הלוך וגדול"; מולב"ט בלעז.

ובתבערה ובמטה ובקברת המאנה מקצפים הייתם
אתי-הנה: **קדם יי:** ובדליקתא ובנסיתא ובקברי דמשאלי מרגזיו הויתון

ובשלת י-הנה אתכם מקדש ברנע לאמר עלו ורשו
את-הארץ אשר נתתי לכם ונתמרו את-פי י-הנה
א-להיכם ולא האמנתם לו ולא שמעתם בקלו:
ממרים הייתם עם-י-הנה מיום דעתי אתכם:

ואתנפל לפני י-הנה את ארבעים היום ואת-
ארבעים הלילה אשר התנפלתי כי-אמר י-הנה
להשמיד אתכם:

ואתנפל וגומר – אלו הן עצמם האמורים למעלה; וכפלן כאן, לפי שכתוב כאן סדר תפלתו, שנאמר: "ה' א-להים אל משחת עמך" וגומר.
ואתנפל אלי-הנה ואמר א-דני י-הנה אל-משחת
עמך ונתלתך אשר פדית בגדלך אשר-הוצאת
ממצרים בגד חזקה:

ואתנפל וגומר – אלו הן עצמם האמורים למעלה; וכפלן כאן, לפי שכתוב כאן סדר תפלתו, שנאמר: "ה' א-להים אל משחת עמך" וגומר.
ואתנפל אלי-הנה ואמר א-דני י-הנה אל-משחת
עמך ונתלתך אשר פדית בגדלך אשר-הוצאת
ממצרים בגד חזקה:

זכר לעבדך לאברהם ליצחק וליעקב אל-תפן אל-
קשלי העם הזה ואל-רשעו ואל-חטאתו:

פני-יאמרו הארץ אשר הוצאתנו משם מבלי יכלת
י-הנה להביאם אל-הארץ אשר-דבר להם
ומשנאתו אותם הוציאם להמתם במדבר:

והם עמך ונתלתך אשר הוצאת בכחך הגדל ובזרעך
הנטויה:

רביעי פרשת לקחי חטא העגל

בעת ההוא אמר י-הנה אלי פסל-לך שגיי-לוחת
אבנים פראשנים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון
עץ:

בעת ההוא – לסוף ארבעים יום, נתרצה לי ואמר לי: "פסל לך", ואחר כך "ועשית לך ארון"; ואני עשיתי ארון תחלה, שקשאבא ונהלוחת
בנדי – היכן אתנם?. ולא זה הוא הארון שעשה בצלאל; שהרי משכן – לא נתעסקו בו עד לאחר יום הכפורים, כי ברוחו מן הקר – צנה
להם על מלאכת המשכן; ובצלאל עשה משכן תחלה, ואחר כך ארון וכלים. נמצא זה – ארון אחר הנה; וזהו שהיה יוצא עמם למלחמה.
ואותו שעשה בצלאל – לא יצא למלחמה אלא בימי עלי, ונענשו עליו ונשבה.

ואכתב על-הלחת את-הדברים אשר הני על-הלחת
הראשנים אשר שברת ושמתם בארון:

ואעש ארון עצי שטים ואפסל שגיי-לחת אבנים
פראשנים ואעל ההרה ושגיי הלחת בנדי:

ויכתב על-הלחת כמכתב הראשון את עשרת
הדברים אשר דבר י-הנה אליכם בהר מתוך האש
ביום הקהל ויתנם י-הנה אלי:

ואכתב על לוחי פכתבא קדמא ית עשרא פתגמין
דמליל יי עמכון בטורא מגו אישתא ביומא דקהלא
ויהבנון יי לי:

וְאָפֶן וְאָרֵץ מִן־הַהָר וְאֲשַׁם אֶת־הַלֶּחֶת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי נִיחְיוּ שָׁם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי יְהוָה:

וְאֶת־פְּנֵיתַי וּנְחִיתִית מִן טוֹרָא וְשׁוֹיִתִּי יָת לֹחֲטָא בְּאֶרֶץ דְּעֵבְדִית וְהוּוּ תַמָּן כְּמָא דְּפִקְדֵנִי יְיָ:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֵרֶת בְּנֵי־יַעֲקֹב מוֹסְרָה שָׁם מֵת אֶהְרֹן וַיִּקְבֹּר שָׁם וַיִּכְהֹן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַחֲתָיו:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָטְלוּ מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב לְמוֹסְרָה תַמָּן מֵיֵת אֶהְרֹן וְאֶת־קִבְרֵהוּ תַמָּן וְשָׁמִישׁ אֶלְעָזָר בְּרִיֵהוּ תַחֲתוֹהֵי:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֵרֶת בְּנֵי יַעֲקֹב מוֹסְרָה – מָה עֲנִינוּ זֶה לְכַאן? וְעוֹד, וְכִי מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב נִסְעוּ לְמוֹסְרָה? וְהֲלֹא מִמוֹסְרָה בָּאוּ לְבְנֵי יַעֲקֹב, שְׁנָאֵמַר: "וַיִּסְעוּ מִמִּסְרוֹת" וְגוֹמֵר. וְעוֹד, שָׁם מֵת אֶהְרֹן? וְהֲלֹא בְּהַר הַהָר מֵת! צֵא וְחֹשֶׁב וְתִמְצָא שְׁמוֹנָה מִסְעוֹת מִמוֹסְרוֹת לְהַר הַהָר. אֲלֵא אִף זֶה מִן הַתּוֹכְחָה: וְעוֹד עֲשִׂיתֶם זֹאת; כְּשִׁמַּת אֶהְרֹן בְּהַר הַהָר לְסוֹף אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְנִסְתַּלְקוּ עֲנֵנֵי כְבוֹד, וַיֵּרָאֵם לָכֶם מִמַּלְחַמַת מֶלֶךְ עֶרֶד, וְנִתְמַם רֹאשׁ לַחֲזוֹר לְמִצְרַיִם, וְחִזְרַתֶם לְאַחֲרֵיכֶם שְׁמוֹנָה מִסְעוֹת עַד בְּנֵי יַעֲקֹב, וּמִשָּׁם לְמוֹסְרָה, שָׁם גִּלְחָמוּ בְּכֶם בְּנֵי לֹוי וְהִרְגוּ מִכֶּם וְאִתְּם מֵהֶם, עַד שֶׁהִתְחַזְּרוּ אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ חֲזוֹרְתְכֶם, וּמִשָּׁם חֲזַרְתֶּם הַגְּדָגְדָה, הוּא חֹר הַגְּדָגְדָה, וּמִן הַגְּדָגְדָה יִטְבַּתָּה. וּבְמוֹסְרָה עֲשִׂיתֶם אֲבָל כְּבֵד עַל מִיתַתוֹ שֶׁל אֶהְרֹן שְׁגַרְמָה לָכֶם זֹאת, וְנִדְמָה לָכֶם כְּאִלוֹ מֵת שָׁם. וְסִמְךָ מֹשֶׁה תּוֹכְחָה זֶה לְשִׁבְרֵית הַלּוֹחֹחוֹת, לֹמַר שֶׁקִּשָּׁה מִיתַתוֹ שֶׁל צְדִיקִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּיוֹם שֶׁנִּשְׁמְכְרוּ בּוֹ הַלּוֹחֹחוֹת; וְלִהְיוֹדִיעַךָ שֶׁהִקְשָׁה לוֹ מָה שֶׁאָמְרוּ "נִתְנָה רֹאשׁ" לְפָרֵשׁ מִמֶּנּוּ, כְּיוֹם שֶׁעָשׂוּ בּוֹ אֵת הַעֲגָל.

מִשָּׁם נִסְעוּ הַגְּדָגְדָה וּמִן־הַגְּדָגְדָה יִטְבַּתָּה אֶרֶץ גִּחְלִי מַיִם:

מִתַּמָּן נָטְלוּ לְגִדְגוֹד וּמִן גִּדְגוֹד לְיִטְבַּת אֶרֶע נִגְדָא גִחְלִין דְּמִיין:

בַּעַת הַהוּא הִבְדִּיל יְהוָה אֶת־שַׁבָּט הַלְוִי לְשֵׁאת אֶת־אֶרֶץ בְּרִית־יְהוָה לְעַמְדָּ לְפָנֵי יְהוָה לְשֵׁרְתוֹ וּלְבִרְךָ בְּשֵׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

בַּעַדְנָא הַהוּא אֶפְרִישׁ יְיָ יָת שַׁבָּטָא דְלוֹי לְמַטְל יָת אֶרֶץ קִימָא דִּי לְמָקָם קָדָם יְיָ לְשִׁמְשׁוֹתִיהָ וּלְבִרְכָא בְּשִׁמְיָה עַד יוֹמָא הַדִּין:

בַּעַת הַהוּא הִבְדִּיל ה' וְגוֹמֵר – מוֹסֵב לְעֲנִינוּ הִרְאִישׁוֹ; בַּעַת הַהוּא, בְּשָׁנָה הִרְאִישׁוֹנָה לְצַאֲתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְטַעֲיַתֶּם בְּעֲגָל, וּבְנֵי לֹוי לֹא טַעוּ, הַבְּדִילֶם הַמָּקוֹם מִכֶּם. וְסִמְךָ מִקְרָא זֶה לְחֲזוֹרַת בְּנֵי יַעֲקֹב, לֹמַר שֶׁאִף כִּזּוֹ לֹא טַעוּ בְּהַ לֹוי אֲלֵא עֲמָדוֹ בְּאִמְנוֹתֶם. לְשֵׁאת אֶת אֶרֶץ – הַלּוֹיִם. לְעַמְדָּ לְפָנֵי ה' לְשֵׁרְתוֹ וּלְבִרְךָ בְּשִׁמוֹ – הַפְּהִינִים, וְהוּא נְשִׂיאַת כַּפַּיִם.

עַל־כֵּן לֹא־הָיָה לְלֹנֵי חֶלֶק וְנִחַלָה עִם־אֲחָיו יְהוָה הוּא נִחַלְתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־לֵהִי לֹו:

עַל כֵּן לֹא הָיָה לְלוֹי חוֹלֵק וְאֶחְסָנָא עִם אֲחֵהֵי מִתְּנֵן דִּיהַב לִיָּה יְיָ אֲנֹון אֶחְסָנְתִּיהָ כְּמָא דְּמַלִּיל יְיָ אֶלְהֵךָ לִיָּה:

עַל כֵּן לֹא הָיָה לְלוֹי חֶלֶק – לְפִי שֶׁהִבְדִּלוֹ לְעַבּוֹדַת מִזְבֵּחַ, וְאֵינֶן פְּנוּיִין לְחֶרֶשׁ וְלִזְרַע. ה' הוּא נִחַלְתוֹ – נוֹטֵל פָּרִס מִזְמָן מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

וְאֲנֹכִי עֲמַדְתִּי בְּהַר פִּימִים הִרְאִישׁוֹנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפֶּעַם הַהוּא לֹא־אָבָה יְהוָה הַשְׁחִיתָךָ:

וְאֲנֹא הוֹיִתִי קָאִים בְּטוֹרָא פִּיומִיָּא קְדָמָי אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלָון וְקִבִּיל יְיָ צְלוֹתִי אִף בְּזַמְנָא הַהוּא לֹא אָבָא יְיָ לְחַבְלוֹתָךָ:

וְאֲנֹכִי עֲמַדְתִּי בְּהַר – לְקַבֵּל הַלּוֹחֹחוֹת הָאֶחְרוֹנוֹת. וּלְפִי שֶׁלֹא פָּרַשׁ לְמַעְלָה כְּמָה עֲמַד בְּהַר בְּעֲלִיָּה אֶחְרוֹנָה זֶה, חֲזַר וְהִתְחַיֵּל בְּהַ. פִּימִים הִרְאִישׁוֹנִים – שֶׁל לּוֹחֹחוֹת הִרְאִישׁוֹנוֹת: מָה הֵם בְּרִצּוֹן, אִף אֵלוֹ בְּרִצּוֹן. אֲבָל הָאִמְצָעִים שֶׁעֲמַדְתִּי שָׁם לְהַתְּפִלֵּל עֲלֵיכֶם הֵיוּ בְּכַעַס.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֶךְ לְמַסַּע לְפָנֵי הָעָם וַיָּבֵאוּ וַיִּירָשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם לְתַת לָהֶם:

וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם אֵינִי לְמַטוֹל קָדָם עֲמָא וַיִּיעֲלוּן וַיִּירָתוּן יָת אַרְעָא דְּקִימִיָּת לְאַבְהָתָהוֹן לְמַתָּן לְהוֹן:

וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי וְגוֹמֵר – אִף עַל פִּי שֶׁסָּרַתֶּם מֵאֲחֵרֵי וְטַעֲיַתֶּם בְּעֲגָל, אָמַר לִי: "לֶךְ נַחֵה אֶת הָעָם" וְגוֹמֵר.

חמישי פְּרִשְׁת אֶהְבַת הַשָּׁם

וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֶל־לֵהִיךָ שְׂאֵל מֵעַמְךָ פִּי אִם־לִירָאָה אֶת־יְהוָה אֶל־לֵהִיךָ לְלַכַּת בְּכָל־דְּרָכֶיךָ וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֶל־לֵהִיךָ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

וּכְעַן יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֶלְהֵךָ תְּבַע מִנְּךָ אֶל־לֵהִיךָ לְמַדְחַל קָדָם יְיָ אֶלְהֵךָ לְמַהֵךָ בְּכָל אֹרְחֹן דְּתַקְנֹן קְדָמוֹהֵי וּלְמַרְתֶּם יְתִיָּה וּלְמַפְלַח קָדָם יְיָ אֶלְהֵךָ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ:

וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל – אִף עַל פִּי שֶׁעֲשִׂיתֶם כָּל זֹאת, עוֹדְנוּ רַחֲמָיו וְחַבְתּוּ עֲלֵיכֶם, וּמִכָּל מָה שֶׁחֲטַאתֶם לְפָנָיו אֵינֹו שׂוֹאֵל מִכֶּם פִּי אִם לִירָאָה וְגוֹמֵר. וְרַבּוֹתֵינוּ דְּרָשׁוּ מִכָּאן: הַכֹּל בִּיַּדִּי שָׁמַיִם חוּץ מִירְאַת שָׁמַיִם.

לשמר את מצות י-הוה ואת חקתי אשר אנכי מצוה היום לטוב לך: למטר ית פקודיא דיי וית קימוהי דאנא מפקיד לך יומא דין דייטב לך:

לשמר את מצות ה' – ואף היא לא לחנם, אלא לטוב לך, שתקבלו שכר.

הן לי-הנה א-להיך השמים ושמי השמים הארץ וכל-אשר-בה: הא דיי אלהך שמיא ושמי שמיא ארעא וכל דבה:

הן לה' א-להיך – הכל; ואף על פי כן, רק באבתיך חשק ה' מן הכל.

רק באבתיך חשק י-הוה לאהבה אותם ויבחר בזרעם אתריהם בכם מפל העמים פיום הנה: לחוד באבתיך צבי יי למרחם יתהון ואתרעי בבניהון בתריהון בכון מפל עממיא פיומא הדין:

בכם – כמו שאפתם רואים אתכם חשוקים מפל העמים היום הנה.

ומלתם את ערלת לבבכם ופרפכם לא תקשו עוד: ותעדון ית טפשות לבכון וקדלכון לא תקשון עוד: ערלת לבבכם – אטם לבבכם וכסויו.

פי י-הוה א-להיכם הוא א-להי הא-להים ואדני האדנים האל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד: ארי יי אלהכון הוא אלה דייגין ומרי מלכין אלהא רבא גברא ודחילא דלית קדמוהי מסב אפיו ואף לא לקבלא שותדא:

ואדני האדנים – לא יוכל שום אדון להציל אתכם מידו. לא ישא פנים – אם תפרקו עלו ולא יקח שחד – לפיטו בממון.

עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה: עביד דין ייתם וארמלא ורחים גיורא למתן ליה מזון וקסו:

עשה משפט יתום ואלמנה – הרי גבורה, ואצל גבורתו אתה מוצא ענותנותו. ואהב גר לתת לו לחם ושמלה – ודבר חשוב הוא זה, שכל עצמו של יעקב אבינו על זה התפלל: "ונמן לי לחם לאכל ובגד ללבש".

ואהבתם את-הגר פי-גרים הייתם בארץ מצרים: ותרחמון ית גיורא ארי דירין הניתון בארעא דמצרים:

פי גרים הייתם – מום שבה אל תאמר לתברך.

אתי-הוה א-להיך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע: ית יי אלהך תדחל וקדמוהי תפלח ולדחלמיה תתקרב ובשמיה תקיים:

את ה' א-להיך תירא – ותעבד לו ותדבק בו; ולאסר שיהיו בך כל המדות הללו, אז בשמו תשבע.

הוא תהלתך והוא א-להיך אשר-עשה אתך את-הגדלת ואת-הנוראת האלה אשר ראו עיניך: הוא תושבתתך והוא אלהך דעבד עמך ית רברבתא וית חסינתא האלין דחזאה עינך:

בשבעים נפש ירדו אבתיך מצרימה ועתה שמה י-הוה א-להיך ככוכבי השמים לרב: בשבעין נפשו נחתו אבתיך למצרים וכען שניך יי אלהך ככוכבי שמיא לסגי:

ואהבת את י-הוה א-להיך ושמרת משמרתו וחקתי ומשפטיו ומצותיו פליהימים: ותרחם ית יי אלהך ותטר מטרת מימריה וקימוהי ודינוהי ופקודוהי כל יומיא:

וידעתם היום כי | לא את-בניכם אשר לא-ידעו ואשר לא-ראו את-מוסר י-הוה א-להיכם את-גדלו את-ידו החזקה וזרעו הנטויה: ותדעון יומא דין ארי לא ית בניכון דלא ידעו ודלא תזו ית אולפנא דיי אלהכון ית רבותיה ית ידיה תקיפתא ודרעיה מרמא:

וידעתם היום – תנו לב לדעת ולהבין ולקבל תוכחתי. כי לא את בניכם – אני מדבר עכשו, שיוכלו לומר: אנו לא ידענו ולא ראינו בכל זה.

ואת-אתתי ואת-מעשיו אשר עשה בתוך מצרים לפרעה מלך-מצרים ולכל-ארצו: וית אתותיה וית עובדוהי דעבד בגו מצרים לפרעה מלכא דמצרים ולכל ארעיה:

וְעָבַד לַמִּשְׁרֵית מִצְרָאִי לְסוֹסוֹתָהוֹן וּלְרַתְפִּיהוֹן
דְּאִשְׁיָהּ יָת מִי יִמָּא דְסוּף עַל אִפִּיהוֹן בְּמַרְדְּפָהוֹן
בְּתַרִּיכוֹן וְאַבְיָדוֹן יְיָ עַד יוֹמָא הַדִּין:

וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֵיל מִצְרַיִם לְסוֹסֵיו וּלְרַכְבּוֹ אֲשֶׁר
הִצִּיף אֶת־מִי יַם־סוּף עַל־פְּנֵיהֶם בְּרֹדְפָם אַחֲרֵיהֶם
וַיִּאבְדּוּם יְיָ־הֵן עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

וְעָבַד לְכוֹן בְּמַדְבָּרָא עַד מִיתִיכוֹן עַד אַתְרָא הַדִּין:

וְאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד־בְּאַכְם עַד־הַמָּקוֹם
הַזֶּה:

וְעָבַד לְדָתוֹ וּלְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיאָב בַּר רְאוּבֵן דְּפִתְחַת
אַרְעָא יָת פּוּמָה וּבְלַעֲתָנוֹן וַיִּת אֲנָשׁ בְּתִיהוֹן וַיִּת
מִשְׁכַּנֵּיהוֹן וַיִּת כָּל יְקוּמָא דְעַמְהוֹן בְּגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל:

וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתוֹ וּלְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיאָב בְּנֵי־רְאוּבֵן
אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתַּבְלַעֵם וְאֶת־בְּתִיהֶם
וְאֶת־אֹהֲלֵיהֶם וְאֶת כָּל־הַיְקוּמָא אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב
כָּל־יִשְׂרָאֵל:

בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל – כָּל מְקוֹם שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם בּוֹרֵחַ, הָאָרֶץ נִבְקַעַת מִתְחַתָּיו וּבּוֹלְעָתוֹ; אֵלּוּ דְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי נַחֲמָנְיָה, וְהֲלֹא כָּכָר
נֶאֱמַר: "וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ" וְלֹא 'פִּיּוֹתֶיהָ'! אָמַר לוֹ, וּמָה אָנִי מְקַנֵּם: בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ: שְׁנַעֲשִׂית הָאָרֶץ מְדֻרָן כְּמִשְׁפָּה, וְכָל
מְקוֹם שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם, הָיָה מִתְגַּלְגֵּל וְכָא עַד מְקוֹם הַבְּקִיעָה. וְאֵת כָּל הַיְקוּמָא אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם – זֶה מְמוֹנֵי שֶׁל אָדָם שֶׁמְעַמִּידוֹ עַל רַגְלָיו.

אַרְי עֵינִיכוֹן תּוֹזָה יָת כָּל עוֹבְדָא דִּי רַבָּא דְעָבַד:

כִּי עֵינֵיכֶם הִרְאִית אֶת־כָּל־מַעֲשָׂה יְיָ־הֵן הַגָּדֵל אֲשֶׁר
עָשָׂה:

כִּי עֵינֵיכֶם הִרְאִית – מוֹסֵב עַל הַמְקַרָּא הָאֵמֹר לְמַעַלָּה "כִּי לֹא אֵת בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ" וְגוֹמֵר, כִּי אִם עִמְכֶם, אֲשֶׁר עֵינֵיכֶם הִרְאִית וְגוֹמֵר.

וַתִּטְרוּן יָת כָּל תְּפִקִּידָתָא דְאַנָּא מְפִקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין
בְּדִיל דְתַתְּקֹפוּן וַתִּיעֲלוּן וַתִּירְתוּן יָת אַרְעָא דְאַתוּן
עֲבָרִין לְתַמְן לְמִירְתָּה:

וַיִּשְׁמְרְתֶם אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם
לְמַעַן תִּחְזְקוּ וּבְאַתֶּם יִירָשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם
עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

וּבְדִיל דְתִירְכוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דְקִיִּים יְיָ לְאַבְהָתְכוֹן
לְתַמְן לְהוֹן וּלְבִנְיָהוֹן אַרְעָא עֲבָדָא חֵלֵב וּדְבָשׁ:

וּלְמַעַן תִּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ־הֵן
לְאַבְתֵּיכֶם לְתַת לָהֶם וּלְזֶרְעָם אָרֶץ זָבַת חֵלֵב וּדְבָשׁ:

פְּרִישַׁת שַׁבַּת הָאָרֶץ

שִׁישִׁי

אַרְי אַרְעָא דְאַתָּה עָלִיל לְתַמְן לְמִירְתָּה לֹא כְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם הִיא דְנִפְקָתוֹן מִתַּמְן דְּתַזְרַע יָת זֶרְעָה
וּמִשְׁקִית לִיהָ בְּרַגְלָהּ כַּגִּנַּת יִרְקָא:

כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְּאַרְץ
מִצְרַיִם הִיא אֲשֶׁר יִצְאֶתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת־
זֶרְעָהּ וְהִשְׁקִיתָ בְּרַגְלָהּ כַּגִּן הַיֵּרֶק:

לֹא כְּאַרְץ מִצְרַיִם הִיא – אֵלּוּ טוֹבָה הִימְנָה; וְנֶאֱמַרָה הַבְּטָחָה זֹאת לְיִשְׂרָאֵל בִּיצִיאַתְם מִמִּצְרַיִם, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: שָׁמָּה לֹא נִבּוֹא אֶל אָרֶץ טוֹבָה
וְיִפָּה כְּזוֹ? יְכוּל בְּגִנּוּתָהּ הַפְּתוּב מִדְבַּר, וְכַךְ אָמַר לָהֶם: לֹא כְּאַרְץ מִצְרַיִם הִיא, אֵלּוּ רַעַה הִימְנָה? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "וְתִכְרֹון שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה
לְפָנֶיךָ" וְגוֹמֵר. אָדָם אֶחָד בְּנָאוּ, וְחָם בְּנָה צִעוּ לְמִצְרַיִם בְּנוּ וְתִכְרֹון לְכַנְעוּ. דְרָף אָרֶץ, אָדָם בּוֹנֵה אֶת הַנְּאָה וְאַחַר כִּף בּוֹנֵה אֶת הַגְּרוּעַ, שֶׁפִּסְלָתוֹ
שֶׁל רֵאשׁוֹן הוּא נוֹתֵן בְּשֵׁנָי. וּבְכָל מְקוֹם הַחֲבִיב קוֹדֵם, הָאֵל לְמַדְתָּ שֶׁחֲכָרוֹן יָפָה מִצְעוֹ. וּמִצְרַיִם מִשְׁבַּחַת מְכַל הָאָרְצוֹת, שְׁנֶאֱמַר: "כְּגוֹ ה' כְּאַרְץ
מִצְרַיִם". וְצִעוּ שַׁבַּח מִצְרַיִם הִיא, שֶׁהִימָּה מְקוֹם מַלְכוּת, שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר: "כִּי הָיוּ בְּצִעוּן שְׁרִיּוֹ". וְתִכְרֹון פִּסְלָתָהּ שֶׁל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְכַף הַקְּצוּיָה
לְקַבּוּרַת מַתִּים, וְאַף עַל פִּי כֵן הִיא יָפָה מִצְעוֹ. וּבְכַתְּבוֹת דְרָשׁוּ בְּעֵינֵי אַחַר: אֲכַשְׁרָא אָדָם בּוֹנֵה בֵּית לְבָנוּ הַקָּטָן וְאַחַר כִּף לְבָנוּ הַגָּדוֹל? אֵלּוּ
שְׁמַבְנָה עַל אֶחָד מִשְׁבַּעָה בְּצִעוֹ. אֲשֶׁר יִצְאֶתֶם מִשָּׁם – אִפְלוּ אָרֶץ רַעֲמָסָס אֲשֶׁר יִשְׁבַתֶּם בָּהּ, וְהִיא בְּמִיטַב אָרֶץ מִצְרַיִם, שְׁנֶאֱמַר: "בְּמִיטַב
הָאָרֶץ" וְגוֹמֵר – אִף הִיא אֵינָה כְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְהִשְׁקִיתָ בְּרַגְלָהּ – אָרֶץ מִצְרַיִם הִימָּה צְרִיכָה לְהִבְיָא מִים מִנִּילוּס בְּרַגְלָהּ וְלִהְשָׁקוּתָהּ, צְרִיכָה
אַתָּה לְגַדֵּד מִשְׁנַתָּה וְלַעֲמֵל, וְהַנְּמוּד שׁוֹתָה וְלֹא הַגְּבוּהָ, וְאַתָּה מַעֲלָה הַמִּים מִן הַנְּמוּד לְגְבוּהָ. אָבֵל זֹאת, "לְמַטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה מֵיָם": אַתָּה לְשׁוֹן
עַל מַטָּה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁקָה נְמוּד וְגְבוּהָ, גְלוּי וְשִׁאֵינֵנו גְלוּי כְּאַחַת. כְּגוֹ הַיֵּרֶק – שְׁאִין דִּי לוֹ בְּגִשְׁמִים, וּמִשְׁקִין אוֹתוֹ בְּרַגְלָהּ וּבְכַתְּפָהּ.

וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אָרֶץ הָרִים
וּבְקַעֲת לְמַטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה־מֵיָם:

וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אָרֶץ הָרִים
וּבְקַעֲת לְמַטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה־מֵיָם:

אַרְץ הָרִים וּבְקַעֲת – מִשְׁבַּח הָהָר מִן הַמִּישׁוֹר; שֶׁהַמִּישׁוֹר – בְּבֵית כֹּר, אַבְל הָהָר – בֵּית כֹּר מְמַנּוּ חֲמִשָּׁת כְּרִין; אַרְבַּעָה מֵאַרְבַּעָה
שְׁפוּעִיו, וְאֶחָד בְּרֵאשׁוֹ. וּבְקַעֲת – הֵן מִישׁוֹר.

אַרְעָא דִּי אֵלְהָךְ תַּבַּע יָתָה תְּדִירָא עֵינֵי יְיָ אֵלְהָךְ בַּה
מְרִישָׁה דְשַׁתָּא וְעַד סוּפָה דְשַׁתָּא:

אַרְץ אֲשֶׁר־יְיָ־הֵן אֵל־לְהִיךְ דְרָשׁ אַתָּה תְּמִיד עֵינֵי
יְיָ־הֵן אֵל־לְהִיךְ בְּהָ מְרִישִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה:

אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִרְשׁ אֹתָהּ – נהלא כל הארצות הוא דורש, שנאמר: "להמטיר על ארץ לא איש" ? אלא כפיכח אינו דורש אלא אותה, ועל ידי אותה דרישה שדורשה – דורש את כל הארצות עמה. תמיד עיני ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ – לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזרות, עתים לטובה ועתים לרעה וכוליה, כדאיתא בראש השנה. מרשית השנה – מראש השנה נדון מה יהא בסופה.

וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוָה אֹתְכֶם הַיּוֹם לֹא־הִבֵּה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכָל־לִבְבְּכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:
וְהָיָה אִם קִבַּלְתָּ תִקְבְּלוּן לִפְקוּדֵי דְאַנָּא מִפְקִיד יִתְכּוֹן יוֹמָא דִּין לְמַרְתָּם יִת יִי אֱלֹהֵכּוֹן וּלְמַפְלַח קְדָמוּהֵי בְּכָל לִבְכּוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכּוֹן:

וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ – וְהָיָה מוֹסֵב עַל הָאִמּוּר לְמַעַלָּה, "למטר השמים תשמה מים". **וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ** – **אִם שָׁמַעַתְּ בִּישׁוֹן, תִּשְׁמָעוּ בְּחֻדְשׁ;** וכן: **וְהָיָה אִם שָׁכַח תִּשְׁכַּח**, אם התחלת לשכח – סופך שתשכח כלה, שכן כתיב במגלת חסידים: אם תעזובני יום, יומים אעזובך. **מִצְוָה אֹתְכֶם הַיּוֹם** – שִׁיחֵיו עֲלֵיכֶם חֻדְשִׁים כְּאֵלוֹ שְׁמַעְתֶּם בּוֹ בַּיּוֹם. **לֹא־הִבֵּה אֶת ה'** – שלא תאמר: הרי אני לומד בשביל שאהיה עשיר, בשביל שאקרא רב, בשביל שאקבל שכר; אלא כל מה שתעשה – עשה מאהבה, וסוף הכבוד לך. **וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לִבְבְּכֶם** – עבודה שהיא בלב, וזו היא תפלה. שהתפלה קרויה עבודה, שנאמר: "אלהך די אנת פלח לה בתדירא"; וכי יש פולחן בבבל? אלא על שהיה מתפלל, שנאמר: "וכוון פתיחן לה" וגומר; וכן בידוד הוא אומר: "תכון תפלת קטרת לפניך". **בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם** – נהלא כבר הנהיר: "בכל לבבך ובכל נפשך" ? אלא, אזהרה ליחיד, אזהרה לצבור:

וְנִתְּתִי מִטֵּר־אֶרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ וְאִסְפַּתְּ דְגָנְךָ וּתִירְשֶׁה וּיְצַהֲרְךָ:
וְאִתִּין מִטֵּר אֶרְעֲכוֹן בְּעֵדְנִיָּה בְּפִיר וְלִקִּישׁ וְתִכְנוֹשׁ עֲבוּרְךָ וְסַמְרְךָ וּמִשְׁתְּךָ:

וְנִתְּתִי מִטֵּר אֶרְצְכֶם – עֲשִׂיתֶם מִה שְׁעֲלִיכֶם, אף אני אעשה מה שעלי. **בְּעֵתוֹ** – בלילות, שלא יטריחו אתכם. דבר אחר: **בְּעֵתוֹ**, בלילי שבתות, שהכל מצויין בבתיהם. **יוֹרָה** – היא רביעה הנפלת לאסר הנריעה, שמרנה את הארץ ואת הנריעים. **וּמִלְקוֹשׁ** – רביעה היוצרת סמוך לקציר למלאות התבואה בקשיה. **וּלְשׁוֹן מִלְקוֹשׁ** – דבר המאחר, כדמטר גמין. **וְהָיָה הַעֲטָפִים לְלִבּוֹן**: "לקשיא". דבר אחר: לך נקרא **מִלְקוֹשׁ**, שיורד על המלילות ועל הקשין. **וְאִסְפַּתְּ דְגָנְךָ** – אפה תאספנו אל הבית ולא אויביך, כענין שנאמר: "אם אתן את דגנך" וגומר "פי מאספיו יאכלהו", ולא כענין שנאמר: "וְהָיָה אִם זָרַע יִשְׂרָאֵל" וגומר.

וְנִתְּתִי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ לְבְהִמְתָּךָ וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ:
וְאִתִּין עֵשֶׂבָא בְּחַקְלְךָ לְבַעֲיָרְךָ וְתִיכּוֹל וְתִשְׂבַּע:

וְנִתְּתִי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ – שלא תצטרך להוליכה למדבריות. דבר אחר: שתהיה גזו תבואתך כל ימות הגשמים ומשליך לפני בהמתך, ואפה מונע ידה ממנה שלשים יום קדם לקציר, ואינה פוסחת מדגנה. **וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ** – הרי זו ברכה אחרת, שתהא ברכה מצויה בפת בתוך המעים, ואכלת ושבעת.

הַשְּׁמָרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לִבְבְּכֶם וְסִרְתֶּם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם:
אִסְתְּמְרוּ לָכוֹן דְּלִמָּא יִטְעִי לְבְכּוֹן וְתִסְטוֹן וְתִפְלַחוֹן לְטַעֲוֹת עַמְמִיָּא וְתִסְגְּדוֹן לְהוֹן:

הַשְּׁמָרוּ לָכֶם – כִּיֹּן שִׁתְּהִיו אוֹכְלִים וּשְׂבַעִים, **הַשְּׁמָרוּ לָכֶם** שלא תבעטו; שאין אדם מורד בהקדוש ברוך הוא אלא מתוך שביעה, שנאמר: "פן תאכל ושבעת... ובקרה וצאנה ירבין"; מה הוא אומר אחריו? "ורם לבבך ושכחת". **וְסִרְתֶּם** – לפרש מן התורה. ומתוך כך – "ועבדתם אֱלֹהִים אֲחֵרִים", שכינן שאדם פורש מן התורה, הולך ומדבק בעבודה זרה; וכן דוד אומר: "פי גרשוני היום מהסתפס בנתלת ה' לאמר לך עבד" וגומר. ומי אמר לו כך? אלא כינן שאני מגרש מלעסק בתורה, הריני קרוב לעבד עבודה זרה. **אֱלֹהִים אֲחֵרִים** – שהם אחרים לעובדיהם, צועק אליו ואינו עונה; נמצא עשוי לו כפגרי.

וְחָרָה אַפִּי־הַיְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשְּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וְאִבְדְתֶם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבֵה אֲשֶׁר י־הוּהָ נִתְּן לָכֶם:
וְיִתְקַף רוּגְזָא דִּי בְּכוֹן וְיִיחּוּד יִת שְׁמִיָּא וְלֹא יִהִי מִטְרָא וְאַרְעָא לֹא תִתֵּן יִת עֲלֵלְתָהּ וְתִיבְדוֹן בְּפִרְיַע מֵעַל אֶרְעָא טְבָתָא דִּי יִהִיב לָכוֹן:

אֶת יְבוּלָהּ – אף מה שאפה מוביל לה, כענין שנאמר: "זרעתם הרבה והבא מעט". **וְאִבְדְתֶם מִהָרָה** – על כל שאר היסורין, אגלה אתכן מן האדמה, שגרמה לכם לחטא. משל למלך ששלח בנו לבית המשתה, והיה יושב ומפקדו: אל תאכל יותר מצרף, שתבוא נקי לביתך. ולא השגיח הבן ההוא, אכל ושתה יותר מצרכו, והקיא וטנף את כל בני המסבה. נטלוהו בידי וברגליו וזרקוהו אחורי פלטרין. **מִהָרָה** – אינו נותן לכם ארץ. ואם תאמרו: ונהלא נתנה ארץ לדור המבול, שנאמר: "והיו ימיו מאה ועשרים שנה" ? דור המבול לא היה להם ממי ללמד, ואתם יש לכם ממי ללמד.

וְשִׁמְתֶם אֶת־דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל־לִבְבְּכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
וְתִשׁוּוֹן יִת פְּתַגְמֵי אֱלִין עַל לְבְכּוֹן וְעַל נַפְשְׁכּוֹן וְתִקְטְרוּן יִתְהוֹן לְאֵת עַל יְדְכוֹן וְיִהוֹן לְתַפְלִין בֵּין עֵינֵיכּוֹן:

וְשִׁמְתֶם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי – אף לאסר שתגלו, היו מצנינים במצוות; הניחו תפלין ועשו מזוזות, כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו; וכן הוא אומר: "הציבי לך צנינים".

ולמדתם אתם את-בניכם לדבר בם בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:

ותלפון יתהון ית בניכון למללא בהון במתבך בביתך
ובמהכך באורתא ובמשכבך ובמקימך:

וכתבתם על-מזוזות ביתך ובשעריך:

ותכתובנון על מזוזנון ותקבענון בספי ביתך ובתרעך:

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר
נשבע י-הוה לאבותיכם לתת להם פימי השמים על-
הארץ:

בדיל דיסגון יומיכון ויומי בניכון על ארעא דקיים יי
לאבהתכון למתן להון פיומי שמיא על ארעא:

למען ירבו ימיכם וימי בניכם – אם עשיתם כן, ירבו, ואם לאו – לא ירבו; שדברי תורה נדרשין מקלל לאו הו, ומקלל הו לאו. לתת להם
– 'לתת לכם' אין פתיב כאן, אלא לתת להם; מכאן מצינו למדים תחית המתים מן התורה.

פְּרַשְׁת הַיְרָשָׁה הַשְּׁלֵמָה

שביעי

כי אם-שמר תשמרון את-כל-המצוה הזאת אשר
אנכי מצוה אתכם לעשותה לאהבה את-י-הוה
א-להיכם ללכת בכל-דרכיו ולדבקה-בו:

ארי אם מטר תטרון ית כל תפקידתא הדא דאנא
מפקיד יתכון למעבדה למרחם ית יי אלהכון למהך
בכל אורתו דתקנו קדמוהי ולא תקרבא לדחלתיה:

שמר תשמרון – אזהרת שמירות הרבה, להזהר בתלמודו שלא ישפח. ללכת בכל דרכיו – הוא רחום, ואתה תהא רחום; הוא גומל חסדים,
ואתה גומל חסדים. ולדבקה בו – אפשר לומר כן? והלא אש אוכלה הוא? אלא הדבק בתלמידים ובחכמים, ומעלה אני עליך כאלו נדבקת
בו.

והוריש י-הוה את-כל-הגוים האלה מלפניכם
וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם:

ויתריך יי ית כל עממיא האליון מן קדמיכון ויתרתון
עממיו רברבין ותקיפין מנכון:

והוריש ה' – עשיתם מה שעליכם, אף אני אעשה מה שעלי. ועצמים מכם – אתם גבורים, והם גבורים מכם; שאם לא שישראל גבורים,
מה השבח שהוא שמשבח את האמוריים לומר: ועצמים מכם? אלא אתם גבורים משאר הגוים, והם גבורים מכם.

כל-המקום אשר תדרך בפרגלכם בו לכם יהיה מן-
המדבר ותלבנון מן-הנהר נהר-פרת ועד הים
האחרון יהיה גבלכם:

כל אתרא דתדרוך פרסת רגלכון ביה דילכון יהי מן
מדברא ולבנון מן נהרא נהרא פרת ועד ימא מערבא
יהי תחומכון:

לא-יתצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ו
י-הוה א-להיכם על-פני כל-הארץ אשר תדרכו-בה
כאשר דבר לכם:

לא יתעמד אנש קדמיכון דחלתכון ואימתכון יתין יי
אלהכון על אפי כל ארעא דתדרכון בה פמא דמליל
לכון:

לא יתצב איש וגומר – אין לי אלא איש; אמה ומשפחה ואשה בכשפיה מנין? תלמוד לומר: לא יתצב מפל מקום. אם כן, מה תלמוד לומר
איש? אפלו כעוג מלך הבשן. פחדכם ומוראכם – והלא 'פחד' הוא 'מורא'? אלא פחדכם על הקרובים, ומוראכם על הרחוקים. 'פחד' –
לשון בעינת פתאם; 'מורא' – לשון דאגה מימים רבים. כאשר דבר לכם – והיכן דבר? "את אימתי אשלח לפניך" וגומר.

לב וַיְהִי בַשְּׁמַי עֲשָׂרָה שָׁנָה בַשָּׁנִי-עָשָׂר חֲדָשׁ
בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַיָּה דְבַר-יְ-הוָה אֵלַי לֵאמֹר: בְּ-
אֲדָם שָׂא קִינָה עַל-פְּרָעָה מְלֹךְ-מִצְרַיִם וְאָמַרְתָּ
אֵלָיו כְּפִיר גֹּזֵם נִדְמִית וְאַתָּה פִתְגָּם בַּיָּמִים וְתַגַּח
בְּנִהְרוֹתֶיךָ וְתִדְלַח-מִיָּם בְּרַגְלֶיךָ וְתִרְפָּס נִהְרוֹתָם:
כֹּה אָמַר אֱ-דֹגִי יְ-הוָה וּפְרַשְׁתִּי עָלֶיךָ אֶת-רִשְׁתִּי
בַקֶּהֱל עַמִּים רַבִּים וְהָעֶלְוֶה בְחֶרְמִי: וּנְטַשְׁתֶּיךָ
בְּאַרְצָךְ עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה אֲטִילְךָ וְהַשְׁכַּנְתִּי עָלֶיךָ כֹּל-
עוֹף הַשָּׁמַיִם וְהַשְׁבַּעְתִּי מִמֶּךָ חַיַּת כָּל-הָאָרֶץ:
וְנָתַתִּי אֶת-בְּשָׂרְךָ עַל-הַהָרִים וּמְלֹאתִי הַגְּאִיּוֹת
רְמוֹתָי: וְהַשְׁקִיתִי אֶרֶץ צָפְתָי מִדְּמָךְ אֶל-הַהָרִים
וְאִפְקִים וּמְלֹאוֹן מִמֶּךָ: וְכִסִּיתִי בַכַּבּוֹתָי שָׁמַיִם
וְהַקְדַּרְתִּי אֶת-פְּכֻבֵיהֶם וְשָׁמַשׁ בַּעֲנָן אֲכַסְּנוּ וַיִּרַח
לֹא-יֵאֵר אוֹרוֹ: כָּל-מְאוּרֵי אוֹר בַּשָּׁמַיִם אֶקְדִּירָם
עָלֶיךָ וְנָתַתִּי חֹשֶׁךְ עַל-אֶרֶץ נְאֻם אֱ-דֹגִי יְ-הוָה:
וְהַכְעַסְתִּי לֵב עַמִּים רַבִּים בַּהֲבִיאִי שִׁבְרָךְ בַּגּוֹלִים
עַל-אֶרְצוֹת אֲשֶׁר לֹא-יִדְעֶתֶם: וְהַשְׁמוֹתִי עָלֶיךָ
עַמִּים רַבִּים וּמְלַכֵיהֶם יִשְׁעֲרוּ עָלֶיךָ שֶׁעַר בְּעוֹפְפֵי
חַרְבֵי עַל-פְּנֵיהֶם וְחָרְדוּ לְרַגְעִים אִישׁ לְנַפְשׁוֹ בַּיּוֹם
מִפְּלֹתָי: כֹּה אָמַר אֱ-דֹגִי יְ-הוָה חֲרַב מְלֹךְ-בָּבֶל
תְּבוֹאָה: בְּחַרְבוֹת גְּבוּרִים אֲפִיל הַמוֹנֶה עָרִיצִי
גֹזֵם כָּלָם וְשִׁדְדוֹ אֶת-גְּאוֹן מִצְרַיִם וְנִשְׁמַד כָּל-
הַמוֹנֶה: וְהָאֲבֹדְתִי אֶת-כָּל-בְּהֶמְתָּה מֵעַל מַיִם
רַבִּים וְלֹא תִדְלַחֶם רַגְלֵ-אָדָם עוֹד וּפְרִסוֹת בְּהֶמָּה
לֹא תִדְלַחֶם: אֲזֹ אֲשַׁקִּיעַ מִימֵיהֶם וְנִהְרוֹתֶם כַּשָּׁמֶן
אוֹלֶיךָ נְאֻם אֱ-דֹגִי יְ-הוָה: בְּתַתִּי אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם
שְׁמָמָה וְנִשְׁמָה אֶרֶץ מִמְלָאָה בְּהַפּוֹתִי אֶת-כָּל-
יוֹשְׁבֵי בָהּ וַיִּדְעוּ כִּי-אֲנִי יְ-הוָה: כִּינָה הִיא
וְקוֹנְנוֹהָ בְּנוֹת הַגּוֹזִם תְּקוֹנְנָה אוֹתָהּ עַל-מִצְרַיִם
וְעַל-כָּל-הַמוֹנֶה תְּקוֹנְנָה אוֹתָהּ נְאֻם אֱ-דֹגִי יְ-הוָה:
וַיְהִי בַשְּׁמַי עֲשָׂרָה שָׁנָה בַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַחֲדָשׁ
הַיָּה דְבַר-יְ-הוָה אֵלַי לֵאמֹר: בְּ-אֲדָם נִהָה עַל-
הַמּוֹן מִצְרַיִם וְהוֹרְגָהוּ אוֹתָהּ וּבְנוֹת גֹּזֵם אֲדַרְם
אֶל-אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֶת-יִוְרְדֵי בּוֹר: מִמֵּי נַעֲמַת
רָגָה וְהַשְׁכַּבָּה אֶת-עַרְלִים: בְּתוֹךְ חַלְלֵי-חֲרַב יִפְלוּ
חֲרַב נִתְּנָה מִשְׁכּוֹ אוֹתָהּ וְכָל-הַמוֹנֶה: יִדְבְּרוּ-לוֹ
אֵלַי גְּבוּרִים מִתּוֹךְ שְׂאוֹל אֶת-עֲזָרְיוֹ יִרְדּוּ שִׁכְבוּ
הָעַרְלִים חַלְלֵי-חֲרַב: שָׁם אֲשׁוּר וְכָל-קָהֳלָה

סְבִיבוֹתָיו קִבְּרָתָיו כָּלָם חַלְלִים הַנִּפְלִים בְּחֶרֶב:
אֲשֶׁר נָתַנוּ קִבְּרָתֶיהָ בְּיַרְכְּתֵי-בּוֹר וַיְהִי קָהֳלָה
סְבִיבוֹת קִבְּרָתָהּ כָּלָם חַלְלִים נִפְלִים בְּחֶרֶב אֲשֶׁר-
נָתַנוּ חַתִּית בְּאַרְצָךְ חַיִּים: שָׁם עִילָם וְכָל-הַמוֹנֶה
סְבִיבוֹת קִבְּרָתָהּ כָּלָם חַלְלִים הַנִּפְלִים בְּחֶרֶב אֲשֶׁר-
יִרְדּוּ עַרְלִים | אֶל-אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֲשֶׁר נָתַנוּ חַתִּיתָם
בְּאַרְצָךְ חַיִּים וַיִּשְׂאוּ כָלִמְתָם אֶת-יִוְרְדֵי בּוֹר: בְּתוֹךְ
חַלְלִים נָתַנוּ מִשְׁכָּב לָהּ בְּכָל-הַמוֹנֶה סְבִיבוֹתָיו
קִבְּרָתָהּ כָּלָם עַרְלִים חַלְלֵי-חֲרַב כִּי-נָתַן חַתִּיתָם
בְּאַרְצָךְ חַיִּים וַיִּשְׂאוּ כָלִמְתָם אֶת-יִוְרְדֵי בּוֹר בְּתוֹךְ
חַלְלִים נָתַן: שָׁם מִשְׁךְ תִּבֵּל וְכָל-הַמוֹנֶה סְבִיבוֹתָיו
קִבְּרוֹתֶיהָ כָּלָם עַרְלִים מְחַלְלֵי חֲרַב כִּי-נָתַנוּ חַתִּיתָם
בְּאַרְצָךְ חַיִּים: וְלֹא יִשְׁכְּבוּ אֶת-גְּבוּרִים נִפְלִים
מֵעַרְלִים אֲשֶׁר יִרְדּוּ-שְׂאוֹל בְּכָל-יְ-מִלְחָמָתָם וַיִּתְּנוּ
אֶת-חַרְבוֹתָם תַּחַת רַאשֵׁיהֶם וְתָהִי עֲוֹנָתָם עַל-
עֲצוּמוֹתָם כִּי-חַתִּית גְּבוּרִים בְּאַרְצָךְ חַיִּים: וְאַתָּה
בְּתוֹךְ עַרְלִים תִּשְׁבֵּר וְתִשְׁכַּב אֶת-חַלְלֵי-חֲרַב:
שָׁמָּה אֲדוֹם מְלַכֵיהָ וְכָל-נְשִׂאֶיהָ אֲשֶׁר-נָתַנוּ
בְּגְבוּרָתָם אֶת-חַלְלֵי-חֲרַב הֶמָּה אֶת-עַרְלִים יִשְׁכְּבוּ
וְאֶת-יִוְרְדֵי בּוֹר: שָׁמָּה גְּסִיכֵי צָפוֹן כָּלָם וְכָל-צִדְגֵי
אֲשֶׁר-יִרְדּוּ אֶת-חַלְלִים בְּחַתִּיתָם מִגְּבוּרָתָם בּוֹשִׁים
וַיִּשְׁכְּבוּ עַרְלִים אֶת-חַלְלֵי-חֲרַב וַיִּשְׂאוּ כָלִמְתָם
אֶת-יִוְרְדֵי בּוֹר: אוֹתָם יִרְאֶה פְּרָעָה וְנַחֵם עַל-כָּל-
הַמוֹנֶה חַלְלֵי-חֲרַב פְּרָעָה וְכָל-חִילוֹ נְאֻם אֱ-דֹגִי
יְ-הוָה: כִּי-נָתַתִּי אֶת-חַתִּיתִי בְּאַרְצָךְ חַיִּים וְהַשְׁכַּב
בְּתוֹךְ עַרְלִים אֶת-חַלְלֵי-חֲרַב פְּרָעָה וְכָל-הַמוֹנֶה
נְאֻם אֱ-דֹגִי יְ-הוָה:

לג וַיְהִי דְבַר-יְ-הוָה אֵלַי לֵאמֹר: בְּ-אֲדָם דְּבַר
אֶל-בְּנֵי-עַמּוֹךָ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶרֶץ כִּי-אָבִיא עָלֶיךָ
חֲרַב וְלִקְחוּ עִם-הָאָרֶץ אִישׁ אֶחָד מִקְצֵיהֶם וְנָתַנוּ
אֹתוֹ לָהֶם לְצַפָּה: וַיִּרְאֶה אֶת-הַחֲרַב בָּאָה עַל-הָאָרֶץ
וְתַקַּע בַּשּׁוֹפָר וְהִזְהִיר אֶת-הָעָם: וַיִּשְׁמַע הַשְּׁמַע
אֶת-קוֹל הַשּׁוֹפָר וְלֹא גִזְהַר וַתְּבוֹא חֲרַב וַתִּקְחָהּ
דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ יִהְיֶה: אֵת קוֹל הַשּׁוֹפָר שָׁמַע וְלֹא
גִזְהַר דָּמוֹ בּוֹ יִהְיֶה וְהוּא גִזְהַר נִפְשׁוֹ מִלֵּט: וְהַצַּפָּה
כִּי-יִרְאֶה אֶת-הַחֲרַב בָּאָה וְלֹא-תַקַּע בַּשּׁוֹפָר וְהָעָם
לֹא-גִזְהַר וַתְּבוֹא חֲרַב וַתִּקַּח מֵהֶם נִפְשׁ הוּא בַּעֲוֹנוֹ
נִלְקַח וְדָמוֹ מִיַּד-הַצַּפָּה אֶדְרֹשׁ: וְאַתָּה בּוֹ-אֲדָם

צִפְּהָ גַּתְמִידָה לְבַיִת יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דְבַר
וְהִזְהַרְתָּ אֹתָם מִמֶּנִּי: **בְּאֲמָרֵי לְרָשָׁע רָשָׁע מוֹת
תָּמוּת וְלֹא דִבְרַת לְהִזְהִיר רָשָׁע מִדְּרָכּוֹ הוּא רָשָׁע
בְּעוֹנָו יָמוּת וְדָמוֹ מִיַּד אֲבִקְשׁ: וְאַתָּה פִּי־הִזְהַרְתָּ
רָשָׁע מִדְּרָכּוֹ לְשׁוּב מִמְּנֶה וְלֹא־שָׁב מִדְּרָכּוֹ הוּא
בְּעוֹנָו יָמוּת וְאַתָּה נִפְשֶׁךָ הִצַּלְתָּ: וְאַתָּה בּוֹן־אֲדָם
אָמַר אֶל־בַּיִת יִשְׂרָאֵל כֵּן אָמַרְתֶּם לֵאמֹר פִּי־
פָּשַׁעְנוּ וְחַטָּאתֵינוּ עָלֵינוּ וּבָם אֲנַחְנוּ נִמְקִים וְאִידָה
גַּתְהִיה: **אָמַר אֲלֵיהֶם חִי־אֲנִי | נָאָם | אֶ־דַּגְנִי יִ־הוּהָ
אִם־אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַרָשָׁע פִּי אִם־בְּשׁוּב רָשָׁע
מִדְּרָכּוֹ וְחַיָּה שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדְּרָכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה
תָּמוּתוּ בַיִת יִשְׂרָאֵל: וְאַתָּה בּוֹן־אֲדָם אָמַר אֶל־
בְּנֵי־עַמֶּךָ צַדִּיקַת הַצַּדִּיק לֹא תִצְלַלְנוּ בְּיוֹם פָּשַׁעוֹ
וְרָשַׁעַת הַרָשָׁע לֹא־יִכָּשֵׁל בָּהּ בְּיוֹם שׁוּבוֹ מִרָשָׁעוֹ
וְצַדִּיק לֹא יוּכַל לְחַיֹּת בָּהּ בְּיוֹם חַטָּאתוֹ: **בְּאֲמָרֵי
לְצַדִּיק תְּחִיה יִחְיֶה וְהוּא־בְטַח עַל־צַדִּיקְתּוֹ וְעָשָׂה
עוֹל כֹּל־צַדִּיקְתּוֹ לֹא תִזְכְּרֶנָּה וּבְעוֹלוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה בּוֹ
יָמוּת: וּבְאֲמָרֵי לְרָשָׁע מוֹת תָּמוּת וְשָׁב מִחַטָּאתוֹ
וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה: **חִבֵּל יָשִׁיב רָשָׁע גְּזֵלָה
יִשְׁלֹם בְּחֻקוֹת הַחַיִּים הַלֵּךְ לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת עוֹל חִיו
יִחְיֶה לֹא יָמוּת: **כֹּל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא לֹא
תִזְכְּרֶנָּה לוֹ מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה עָשָׂה חִיו יִחְיֶה: וְאָמְרוּ
בְּנֵי עַמֶּךָ לֹא יִתְכַן דָּרָךְ אֶ־דַּגְנִי וְהִמָּה דַרְכָּם לֹא־
יִתְכַן: **בְּשׁוּב־צַדִּיק מִצַּדִּיקְתּוֹ וְעָשָׂה עוֹל וּמַת
בָּהֶם: **וּבְשׁוּב רָשָׁע מִרָשָׁעוֹ וְעָשָׂה מִשְׁפָּט
וְצַדִּיקָה עֲלֵיהֶם הוּא יִחְיֶה: וְאָמַרְתֶּם לֹא יִתְכַן דָּרָךְ
אֶ־דַּגְנִי אִישׁ כְּדַרְכּוֹ אֲשַׁפוּט אֶתְכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל:
**וַיְהִי בִשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּעֶשְׂרֵי בַחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ
לְגִלוּתֵנוּ בְּא־אֵלֵי הַפְּלִיט מִירוּשָׁלַם לֵאמֹר הִפְתָּה
הָעִיר: **וַיִּדַּ־י־הוּהָ הִיְתָה אֵלֵי בְּעָרְב לִפְנֵי בּוֹא
הַפְּלִיט וַיִּפְתַּח אֶת־פִּי עַד־בּוֹא אֵלֵי בִּבְקָר וַיִּפְתַּח פִּי
וְלֹא נֶאֱלַמְתִּי עוֹד: **וַיְהִי דְבַר־יִ־הוּהָ אֵלֵי לֵאמֹר:
**כֹּ־בּוֹן־אֲדָם יִשְׁבִּי הַחֲרָבוֹת הָאֵלֶּה עַל־אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל
אֲמָרִים לֵאמֹר אֶחָד הִיָּה אֲבָרְתֶם וַיִּירַשׁ אֶת־הָאָרֶץ
וְאֲנַחְנוּ רַבִּים לָנוּ גַתְנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה: **לָכֵן
אָמַר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר | אֶ־דַּגְנִי יִ־הוּהָ עַל־
הַדָּם תֹּאכְלוּ וְעֵינֵיכֶם תִּשְׂאוּ אֶל־גְּלוּלֵיכֶם וְדָם
תִּשְׁפְּכוּ וְהָאָרֶץ תִּירָשׁוּ: **עֲמַדְתֶּם עַל־חַרְבְּכֶם**************************

עֲשִׂיתֶן תּוֹעֵבָה וְאִישׁ אֶת־אִשְׁת רָעָהוּ טַמְאֲתֶם
וְהָאָרֶץ תִּירָשׁוּ: **כֹּ־כֹה־תֹאמַר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֶ־דַּגְנִי
יִ־הוּהָ חִי־אֲנִי אִם־לֹא אֲשֶׁר בְּחֲרָבוֹת בְּחָרְב יִפְלוּ
וְאֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה לְתִיָּה גַתְתִּיו לְאֲכָלוֹ וְאֲשֶׁר
בְּמַצְצוֹת וּבְמַעְרֹת בְּדָבָר יָמוּתוּ: **וַיִּנְתַּמְתִּי אֶת־
הָאָרֶץ שְׁמָמָה וּמִשְׁמָה וּנְשַׁבַּת גְּאוֹן עֵזָה וְשָׁמְמוֹ
הָרִי יִשְׂרָאֵל מֵאִין עוֹבָר: **וַיִּדְעוּ פִּי־אֲנִי יִ־הוּהָ
בְּתַמִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה וּמִשְׁמָה עַל כָּל־תּוֹעֵבְתֶם
אֲשֶׁר עָשׂוּ: וְאַתָּה בּוֹן־אֲדָם בְּנֵי עַמֶּךָ הַגְּדַבְּרִים בְּךָ
אֲצַל הַקִּירוֹת וּבְכַתְחֵי הַבְּתִים וְדַבְּר־תֵּד אֶת־אֲחִיד
אִישׁ אֶת־אֲחִיו לֵאמֹר בֹּאוּ־נָא וְשָׁמְעוּ מָה הַדְּבָר
הַיּוֹצֵא מֵאֵת יִ־הוּהָ: **וַיִּבְאוּ אֵלַי כַּמְבוֹא־עֵם
וַיִּשְׁבוּ לִפְנֵיָי עִמִּי וְשָׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֵיָי וְאוֹתָם לֹא
נַעֲשׂוּ פִי־עַגְבִּים בְּפִיהֶם הִמָּה עֲשִׂים אַחֲרֵי בְצַעַם
לִבָּם הַלֵּךְ: **וְהִנֵּךְ לָהֶם כְּשִׁיר עַגְבִּים יִפָּה קוֹל וּמִטְב
נִגְן וְשָׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֵיָי וְעֲשִׂים אֵינָם אוֹתָם:
וּבְבֹאָה הִנֵּה בָּאָה וַיִּדְעוּ פִּי גַבִּיָּה הִנֵּה בְּתוֹכֶם:**********

לֵד **וַיְהִי דְבַר־יִ־הוּהָ אֵלֵי לֵאמֹר: **כֹּ־בּוֹן־אֲדָם הַנְּבִיא
עַל־רוּעֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּבִיא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְרָעִים כֹּה־
אָמַר | אֶ־דַּגְנִי יִ־הוּהָ הוּי רָעֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִיוּ
רָעִים אוֹתָם הָלוֹא הִצַּאן יָרְעוּ הָרָעִים: **אֶת־הַחֲלָב
תֹּאכְלוּ וְאֶת־הַצֶּמֶר תִּלְבְּשׁוּ הַבְּרִיאָה תִזְבַּחוּ הַצֶּמֶר
לֹא תִרְעוּ: **אֶת־הַנְּחִלוֹת לֹא תִזְקַתֶם וְאֶת־הַחוּלָה
לֹא־רַפֵּאתֶם וְלִנְשַׁבְּרַת לֹא תִבְשַׁתֶּם וְאֶת־הַגְּדֻלַּת
לֹא תִשְׁבַּתֶם וְאֶת־הָאֲבֹדַת לֹא תִבְחַנְקוּ וּבְחַנְקָה
רָדִיתֶם אֹתָם וּבְכַרְךָ: **וַתִּפּוּצִינָה מִבְּלֵי רָעָה
וַתִּהְיִינָה לְאֲכָלָה לְכָל־חַיִּת הַשָּׂדֶה וַתִּפּוּצִינָה:
וַיִּשְׁגּוּ צֹאנֵי בְּכָל־הַהָרִים וְעַל כָּל־גְּבֻעָה רָמָה וְעַל
כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ נִפְצוּ צֹאנֵי וְאִין דוֹרַשׁ וְאִין מִבְּקַשׁ:
לָכֵן רָעִים שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יִ־הוּהָ: **חִי־אֲנִי נָאָם |
אֶ־דַּגְנִי יִ־הוּהָ אִם־לֹא יַעַן הִיוֹת־צֹאנֵי לָבוֹ וַתִּהְיִינָה
צֹאנֵי לְאֲכָלָה לְכָל־חַיִּת הַשָּׂדֶה מֵאִין רָעָה וְלֹא־
דָרְשׁוּ רָעֵי אֶת־צֹאנֵי וַיָּרְעוּ הָרָעִים אוֹתָם וְאֶת־
צֹאנֵי לֹא רָעוּ: **לָכֵן הָרָעִים שָׁמְעוּ דְבַר־יִ־הוּהָ:
כֹּ־כֹה־אָמַר אֶ־דַּגְנִי יִ־הוּהָ הַנְּנִי אֶל־הָרָעִים וְדַרְשַׁתִּי
אֶת־צֹאנֵי מִיָּדָם וְהַשְׁבַּתִּים מִרְעוֹת צֶאֱן וְלֹא־יָרְעוּ
עוֹד הָרָעִים אוֹתָם וְהִצַּלְתִּי צֹאנֵי מִפִּיהֶם וְלֹא־
תִּהְיִין לָהֶם לְאֲכָלָה: **כִּי כֹּה אָמַר אֶ־דַּגְנִי יִ־הוּהָ****************

הַנְּנִי־אֲנִי וְדַרְשֵׁתִי אֶת־צִאֲנִי וּבִקְרָתִים: כַּבְּקָרֶת
רָעָה עָדְרוּ בְּיוֹם־הַיּוֹתוֹ בְּתוֹךְ־צִאֲנוֹ גַּפְרִיּוֹת כִּן
אֲבָקָר אֶת־צִאֲנִי וְהִצַּלְתִּי אֶתְהֶם מִפְּלֵה־מְקוֹמָת
אֲשֶׁר נִפְצוּ שָׁם בְּיוֹם עֲגוֹן וְעַרְפֵּל: וְהוֹצֵאתִים מִן־
הָעַמִּים וּקְבַצְתִּים מִן־הָאָרְצוֹת וְהִבִּיאוֹתִים אֵלַי־
אֲדַמְתֶּם וְרַעִיתִים אֶל־הָרִי יִשְׂרָאֵל בְּאִפְיָקִים וּבְכָל־
מוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: בְּמַרְעָה־טוֹב אֲרַעֶה אֶתְכֶם וּבְהָרֵי
מְרוֹם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה נֹהֵם שָׁם תִּרְפְּצֶנָה בְּנוֹה טוֹב
וּמַרְעָה שָׁמֹן תִּרְעִינָה אֶל־הָרִי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי
אֲרַעֶה צִאֲנִי וְאֲנִי אֲרַפִּיצֶם נְאֻם א־דְגְנִי י־הוֹה:
אֶת־הָאֲבֹדֶת אֲבַקֵּשׁ וְאֶת־הַנִּדְחָת אֲשִׁיב וְלֹנְשֵׁבֶרֶת
אֲחַבֵּשׁ וְאֶת־הַחֹלָה אֲתַגֵּק וְאֶת־הַשְּׂמֵנָה וְאֶת־
הַחֲזָקָה אֲשַׁמֵּיד אֲרַעֲנָה בְּמִשְׁפָּט: וְאֶתְנָה צִאֲנִי כֹה
אָמַר א־דְגְנִי י־הוֹה הַנְּנִי שִׁפְטֵ בֵּין־שֵׁה לְשֵׁה
לְאִילִים וְלַעֲתוּדִים: הַמַּעֲט מִכֶּם הַמַּרְעָה הַטוֹב
תִּרְעוּ וְיִתֵּר מִרַעִיכֶם תִּרְמָסוּ בְּרַגְלֵיכֶם וּמִשְׁקַע־
מַיִם תִּשְׁתּוּ וְאֶת הַנּוֹתָרִים בְּרַגְלֵיכֶם תִּרְפְּשוּן:
וַיִּצְאֲנִי מִרְמָס רַגְלֵיכֶם תִּרְעִינָה וּמִרְפֵּשׁ רַגְלֵיכֶם
תִּשְׁתִּינָה: לָכֵן כֹּה אָמַר א־דְגְנִי י־הוֹה אֲלֵיהֶם הַנְּנִי־
אֲנִי וְשִׁפְטֵתִי בֵּין־שֵׁה בְרִיָּה וּבֵין שֵׁה רָזָה: לַעֲשׂוֹ
בְּצַד וּבְכַתֵּף תִּהְדָּפוּ וּבִקְרַנֵּיכֶם תִּנְגַּחוּ כָּל־הַנְּחֻלּוֹת
עַד אֲשֶׁר תִּפְּצוּתֶם אוֹתְנָה אֶל־הַחֹצֵה: וְהוֹשַׁעְתִּי
לְצִאֲנִי וְלֹא־תִהְיֶינָה עוֹד לִבּוֹ וְשִׁפְטֵתִי בֵּין שֵׁה
לְשֵׁה: וְהַקְּמַתִּי עֲלֵיהֶם רַעָה אֲחַד וְרַעָה אֲתֵלֵן אֶת
עַבְדֵי דָוִד הוּא יִרְעָה אֶתְכֶם וְהוּא־יִהְיֶה לְהוֹ לְרַעָה:
וַיִּצְאֲנִי י־הוֹה אֶתְנָה לְהֶם לֹא־לֵהִים וְעַבְדֵי דָוִד
נִשְׂיֵא בְּתוֹכְכֶם אֲנִי י־הוֹה דְּבָרְתִי: וּכְרַתִּי לְהֶם
בְּרִית שְׁלוֹם וְהִשְׁבַּתִּי מִן־הָרַעָה מִן־הָאָרֶץ וְיִשְׁבוּ
בַּמִּדְבָּר לְבִטָּח וְיִשְׁנוּ בַּיַּעֲרִים: וְנִתְתִי אוֹתְכֶם
וּסְבִיבוֹת גִּבְעֵתִי בְּרַכָּה וְהוֹרַדְתִּי הַגֹּשֶׁם בְּעֵתוֹ
גִּשְׁמֵי בְּרַכָּה יִהְיוּ: וְנִתְּנוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־פְּרִיָו
וְהָאָרֶץ תִּתֵּן יְבוּלָהּ וְהָיוּ עַל־אֲדַמְתֶּם לְבִטָּח וְיִדְעוּ
כִּי־אֲנִי י־הוֹה בְּשִׁבְרִי אֶת־מִטּוֹת עֲלֶם וְהִצַּלְתִּים
מִיַּד הָעַבְדִּים בְּהֶם: וְלֹא־יִהְיוּ עוֹד בֹּז לַגּוֹלִים וְחִתַּת
הָאָרֶץ לֹא תֵאכְלֶם וְיִשְׁבוּ לְבִטָּח וְאִין מִתְרִיד:
וְהַקְּמַתִּי לְהֶם מִטַּע לֶשֶׁם וְלֹא־יִהְיוּ עוֹד אֲסָפִי
רַעַב בְּאָרֶץ וְלֹא־יִשְׁאוּ עוֹד כְּלַמַּת הַגּוֹיִם: וְיִדְעוּ
כִּי אֲנִי י־הוֹה אֶל־לֵהִים אֶתְכֶם וְהִמָּה עֲמַל בֵּית

יִשְׂרָאֵל נְאֻם א־דְגְנִי י־הוֹה: וְאֶתְּנוּ צִאֲנִי צִאֲנוֹ
מִרַעִיתִי אָדָם אֶתְכֶם אֲנִי אֶל־לֵהִיכֶם נְאֻם א־דְגְנִי
י־הוֹה:
לֵה אֲנִי־יִהְיֶה דְּבַר־י־הוֹה אֵלַי לֵאמֹר: בְּיוֹם־אֲדָם שִׁים
פְּנִיךָ עַל־הָר שְׁעִיר וְהִנְבֵּא עָלָיו: וְאָמַרְתָּ לוֹ כֹּה
אָמַר א־דְגְנִי י־הוֹה הַנְּנִי אֶלְיָךָ הַר־שְׁעִיר וְנָטִיתִי
יָדִי עָלֶיךָ וְנִתְתִיךָ שְׂמֵמָה וּמִשְׂמָה: עָרִיךָ חֲרַבָּה
אֲשִׁים וְאֶתְהָ שְׂמֵמָה תִּהְיֶה וְיִדְעַתָּ כִּי־אֲנִי י־הוֹה:
לַעֲשׂוֹת הַיּוֹת לְךָ אֵיבָת עוֹלָם וְתַגֵּר אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
עַל־יַד־חֲרָב בְּעַת אֵיזֶם בְּעַת עֲוֹן קָץ: לָכֵן חִי־
אֲנִי נְאֻם א־דְגְנִי י־הוֹה כִּי־לָדָם אֲעַשֶׂה וְגַם יִרְדְּפוּ
אִם־לֹא גַם שְׂנֵאתָ וְגַם יִרְדְּפוּ: וְנִתְתִל אֶת־הָר
שְׁעִיר לְשִׂמְמָה וּשְׂמֵמָה וְהַכְּרַתִּי מִמֶּנּוּ עֵבֶר וְשָׁב:
וְהַמְּלֵאתִי אֶת־הָרִי חֲלָלִים גִּבְעוֹתֶיךָ וְגִיאוֹתֶיךָ וְכָל־
אִפְיָקֶיךָ תִּלְלֵי־חֲרָב יִפְּלוּ בְּהֶם: שְׂמֵמוֹת עוֹלָם
אֲתַנְּךָ וְעָרֶיךָ לֹא תִשְׁבְּנָה וְיִדְעַתֶּם כִּי־אֲנִי י־הוֹה:
יַעֲשׂוּ אֲמַרְךָ אֶת־שְׁנֵי הַגּוֹלִים וְאֶת־שְׁתֵּי הָאָרְצוֹת לִי
תִּהְיֶינָה וְיִרְשְׁנֶנָּה וִי־הוֹה שָׁם הָיָה: לָכֵן חִי־אֲנִי
נְאֻם א־דְגְנִי י־הוֹה וְעַשִׂיתִי כַּאֲפֹךְ וּכְקִנְיַתְךָ אֲשֶׁר
עַשִׂיתָ מִשְׂנֵאתֶיךָ בָּם וְנִדְעַתִּי בָּם כַּאֲשֶׁר
אֲשַׁפְּטֶה: וְיִדְעַתָּ כִּי אֲנִי י־הוֹה שְׂמֵמָתִי | אֶת־כָּל־
נְאֻצוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ עַל־הָרִי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר שְׂמֵמוֹ לָנוּ נִתְּנוּ לְאֲכָלָה: וְתַגְדִּילוּ עָלַי
בְּפִיכֶם וְהַעֲתַרְתֶּם עָלַי דְּבַרֵּיכֶם אֲנִי שְׂמֵמָתִי: כֹּה
אָמַר א־דְגְנִי י־הוֹה כַּשְׂמַח כְּלֵה־הָאָרֶץ שְׂמֵמָה
אֲעַשֶׂה־לָּךְ: כַּשְׂמַחְתָּ לְנַחֵלַת בֵּית־יִשְׂרָאֵל עַל
אֲשֶׁר־שְׂמֵמָה כִּן אֲעַשֶׂה־לָּךְ שְׂמֵמָה תִּהְיֶה הַר־
שְׁעִיר וְכָל־אֲדוֹם כְּלֵה וְיִדְעוּ כִּי־אֲנִי י־הוֹה:
לוֹ וְאֶתְהָ בְּיוֹם־אֲדָם הִנְבֵּא אֶל־הָרִי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
הָרִי יִשְׂרָאֵל שְׂמֵעוּ דְּבַר־י־הוֹה: כֹּה אָמַר א־דְגְנִי
י־הוֹה יַעֲשׂוּ אֲמַר הָאוֹיֵב עֲלֵיכֶם הָאֵח וּבְמֹת עוֹלָם
לְמוֹרְשָׁה תִּיָּתֶה לָנוּ: לָכֵן הִנְבֵּא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר
א־דְגְנִי י־הוֹה יַעֲשׂוּ בְּלַעַן שְׂמוֹת וְשֵׂאף אֶתְכֶם מִסְבִּיב
לְהִיוֹתְכֶם מוֹרְשָׁה לְשֵׂאֲרֵי הַגּוֹלִים וְתַעֲלוּ עַל־שַׁפַּת
לְשׁוֹן וְדַבַּת־עַם: לָכֵן הָרִי יִשְׂרָאֵל שְׂמֵעוּ דְּבַר־
א־דְגְנִי י־הוֹה כֹּה־אָמַר א־דְגְנִי י־הוֹה לְהָרִים
וּלְגִבְעוֹת לְאִפְיָקִים וּלְגִאֲיוֹת וּלְחֲרָבוֹת הַשְּׂמֵמוֹת

וְלַעֲרִים הַנּוֹעֲזֹבוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לְבוֹז וְלִלְעָג לְשֹׂאֲרֵית
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר מִסְבִּיב: לָכֵן פֶּה־אָמַר אֲ-דֹנִי יְ-הוָה
אִם־לֹא בָּאֵשׁ קִנְיָתִי דְבַרְתִּי עַל־שֹׂאֲרֵית הַגּוֹיִם
וְעַל־אָדָם כִּלְאֵי אֲשֶׁר נִתְּנוּ־אֶת־אַרְצִי לָהֶם
לְמִוְרָשָׁה בְּשֹׂמֶתֶת כָּל־לֵבָב בְּשֹׂאֵט נֹפֵשׁ לְמַעַן
מִגְרָשָׁה לְבוֹז: לָכֵן הִנָּבֵא עַל־אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ לְהָרִים וְלַגְּבֻעוֹת לְאִפְיָקִים וְלַגְּאִיֹּת פֶּה־
אָמַר | אֲ-דֹנִי יְ-הוָה הִנְנִי בְּקִנְיָתִי וּבְחֻמְתִּי דְבַרְתִּי
יַעַן כָּל־מַת גּוֹיִם נִשְׂאָתָם: לָכֵן פֶּה אָמַר אֲ-דֹנִי
יְ-הוָה אֲנִי נִשְׂאָתִי אֶת־יָדֵי אִם־לֹא הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לְכֶם מִסְבִּיב הֵמָּה כָּל־מַתָּם יִשְׂאוּ: וְאַתֶּם הָרִי
יִשְׂרָאֵל עֲנֹפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל
כִּי קָרְבוּ לְבוֹא: כִּי הִנְנִי אֵלֵיכֶם וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם
וְנִעַבְדְתֶם וְנִזְרַעְתֶם: וְהִרְבִּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם כָּל־
בַּיִת יִשְׂרָאֵל כִּלְאֵי וְנִשְׁבּוּ הָעָרִים וְהַחֲרָבוֹת תִּבְנֶינָה:
וְהִרְבִּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם וּבִהְמָה וְרָבוּ וּפְרוּ
וְהוֹשַׁבְתִּי אֶתְכֶם כְּקִדְמוֹתֵיכֶם וְהִיטַבְתִּי
מִרְאֲשֵׁיתֵיכֶם וַיִּדְעֶתֶם כִּי־אֲנִי יְ-הוָה: וְהוֹלַכְתִּי
עֲלֵיכֶם אָדָם אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּךָ וְהִיִּיתָ לָהֶם
לְנַחֲלָה וְלֹא־תוֹסֵף עוֹד לְשַׁכֵּלֶם: כֹּה אָמַר אֲ-דֹנִי
יְ-הוָה יַעַן אֲמַרְיִם לְכֶם אֲכַלְתָּ אָדָם אֶת וּמִשְׁכַּלְתָּ
גּוֹיִךָ הִיִּיתָ: לָכֵן אָדָם לֹא־תֹאכְלִי עוֹד וְגוֹיִיךָ לֹא
תִשְׁכַּל־יַעוֹד נָאִם אֲ-דֹנִי יְ-הוָה: וְלֹא־אֲשַׁמִּיעַ
אֲלֵיךָ עוֹד כָּל־מַת הַגּוֹיִם וְחַרְפַּת עַמִּים לֹא תִשְׂאִי־
עוֹד וְגוֹיִיךָ לֹא־תִכְשַׁלִּי עוֹד נָאִם אֲ-דֹנִי יְ-הוָה:
וַיְהִי דְבַר־יְ-הוָה אֵלַי לֵאמֹר: כִּי־אָדָם בַּיִת
יִשְׂרָאֵל יִשְׁבִּימִם עַל־אֲדָמָתָם וַיִּטְמְאוּ אוֹתָהּ בְּדַרְכָּם
וּבַעֲלִילוֹתָם כְּטַמְאֵת הַנְּדָה הִיִּיתָ דַרְכָּם לִפְנָי:
וְאֲשַׁפֵּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם עַל־הַדָּם אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ עַל־
הָאָרֶץ וּבְגִלּוֹלֵיהֶם טַמְאוּהָ: וַיֹּאפִיץ אֶתְּכֶם בְּגוֹיִם
וַיִּזְרוּ בְּאַרְצוֹת כְּדַרְכָּם וּכְעַלְלִילוֹתָם שְׁפֹטְתִים:
וַיָּבֹאוּ אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם וַיִּתְּלֻוּ אֶת־שֵׁם
קְדָשִׁי בְּאָמַר לָהֶם עַם־יְ-הוָה אֱלֹהֵי וּמֵאַרְצוֹ יֵצְאוּ:
וַיִּתְּמַל עַל־שֵׁם קְדָשִׁי אֲשֶׁר חִלְּלוּ בַיִת יִשְׂרָאֵל
בְּגוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁמָּה: לָכֵן אָמַר לְבַיִת־יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר אֲ-דֹנִי יְ-הוָה לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בַיִת
יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־לְשֵׁם־קְדָשִׁי אֲשֶׁר חִלְּלֶתֶם בְּגוֹיִם
אֲשֶׁר־בָּאתֶם שָׁם: וְקִדְשָׁתִי אֶת־שְׁמִי הַגָּדוֹל

הַמְּחַלֵּל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר חִלְּלֶתֶם בְּתוֹכְכֶם וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם
כִּי־אֲנִי יְ-הוָה נָאִם אֲ-דֹנִי יְ-הוָה בְּהַקְדָּשִׁי בְּכֶם
לְעִינֵיהֶם: וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם וּקְבַצְתִּי
אֶתְכֶם מִכָּל־הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל־
אֲדָמַתְכֶם: וְנִרְקַמְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וַיְטַהַרְתֶּם
מִכָּל טַמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל־גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהַר אֶתְכֶם:
וַיִּנְתַּתִּי לְכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתְּנוּ בְּקִרְבְּכֶם
וְהִסְרֹתִי אֶת־לֵב הָאָבִו מִבְּשַׁרְכֶם וְנִתַּתִּי לְכֶם לֵב
בָּשָׂר: וַיֹּאֲת־רוּחִי אֶתְּנוּ בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת
אֲשֶׁר־בְּחַקִּי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעָשִׂיתֶם:
וַיִּשְׁבַּתֶּם בְּאַרְץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְתֵּיכֶם וְהִיִּיתֶם לִי
לְעָם וְאֲנִכִּי אֶהְיֶה לְכֶם לֹא־לְהִיִּם: וְהוֹשַׁעְתִּי
אֶתְכֶם מִכָּל טַמְאוֹתֵיכֶם וּקְרָאתִי אֶל־הַדָּגָן
וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ וְלֹא־אֶתְּנוּ עֲלֵיכֶם רָעָב: וְהִרְבִּיתִי
אֶת־פְּרִי הָעֵץ וְתִנּוּבַת הַשָּׂדֶה לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ
עוֹד חֲרַפַּת רָעָב בְּגוֹיִם: וַיִּזְכַּרְתֶּם אֶת־דַּרְכֵיכֶם
הָרָעִים וּמַעַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־טוֹבִים וּנְקַטַּתֶּם
בְּפְנֵיכֶם עַל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְעַל תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: לֹא
לְמַעַנְכֶם אֲנִי־עֹשֶׂה נָאִם אֲ-דֹנִי יְ-הוָה יִדְעַע לְכֶם
כּוֹשׁוּ וְהַקְלִמוּ מִדַּרְכֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל: כֹּה אָמַר
אֲ-דֹנִי יְ-הוָה בְּיוֹם טְהַרִי אֶתְכֶם מִכָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם
וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת־הָעָרִים וְנִבְנְנוּ הַחֲרָבוֹת: וְהָאָרֶץ
הַנּוֹשְׁמָה תִעֲבֹד תַּחַת אֲשֶׁר הִיִּיתָ שְׁמָמָה לְעִינֵי כָל־
עוֹבְרִ: וַיֹּאמְרוּ הָאָרֶץ הַלְלוּ הַנּוֹשְׁמָה הִיִּיתָ כְּגוֹר־
עֵדֶן וְהָעָרִים הַחֲרָבוֹת וְהַנּוֹשְׁמוֹת וְהַנְּהַרְסוֹת
בְּצוֹרוֹת יִשְׁבוּ: וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יִשְׂאָרוּ
סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי | אֲנִי יְ-הוָה בְּנִיתִי הַנְּהַרְסוֹת
נִטְעַמְתִּי הַנּוֹשְׁמָה אֲנִי יְ-הוָה דְבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי: כֹּה
אָמַר אֲ-דֹנִי יְ-הוָה עוֹד נָאִת אֲדַרְשׁ לְבַיִת־יִשְׂרָאֵל
לְעֹשׂוֹת לָהֶם אֲרַבָּה אֶתְּכֶם כַּצֹּאן אָדָם: כַּצֹּאן
קְדָשִׁים כַּצֹּאן יְרוּשָׁלַם בְּמוֹעֲדֵיהָ כֵן תִּהְיֶינָה
הָעָרִים הַחֲרָבוֹת מְלֵאוֹת צֹאן אָדָם וַיִּדְעוּ כִּי־אֲנִי
יְ-הוָה:

לֹא הִיִּיתָ עָלַי יְדִי־הוָה וַיּוֹצֵאֲנִי בְרוּחַ יְ-הוָה
וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבְּקָעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת:
וְהָעֵבִירָנִי עֲלֵיהֶם סְבִיב סְבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד
עַל־פְּנֵי הַבְּקָעָה וְהִנֵּה יְבֻשׁוֹת מְאֹד: וַיֹּאמֶר אֵלַי
כִּי־אָדָם הִתְחַיִּינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֲ-דֹנִי

י-הוה אתה ידעת: ויאמר אלי הנבא על-העצמות האלה ואמרת אליהם העצמות היבשות שמעו דברי-הוה: פה אמר א-דגני י-הוה לעצמות האלה הנה אני מביא בכם רוח וחיייתם: ונתתי עליכם גידים והעלתי עליכם בשר וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח וחיייתם וידעתם כי-אני י-הוה: ונבאתי כפאשר צויתי ויהי-קול כהנבאי והנה-רעש ותקרבו עצמות עצם אל-עצמו: וראיתי והנה-עליהם גדים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם: ויאמר אלי הנבא אלי-הרוח הנבא בן-אדם ואמרת אלי-הרוח פה-אמר א-דגני י-הוה מארבע רוחות באי הרוח ופתי בהרוגים האלה ויחיו: והנבאתי כפאשר צויתי ותבוא בהם הרוח ויחיו ויעמדו על-רגליהם חיל גדול מאד-מאד: ויאמר אלי בן-אדם העצמות האלה כל-בית ישראל הגמה הנה אמרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו וגנרנו לנו: לכן הנבא ואמרת אליהם פה-אמר א-דגני י-הוה הנה אני פתח את-קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל-אדמת ישראל: וידעתם כי-אני י-הוה בפתחי את-קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי: ונתתי רוחי בכם וחיייתם והנחתי אתכם על-אדמתכם וידעתם כי-אני י-הוה דברתי ועשיתי גאם-י-הוה: ויהי דברי-הוה אלי לאמר: ואתה בן-אדם קח-לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חברו ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים וכל-בית ישראל חברו: וקרב אתם אחד אל-אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך: ונכאשר יאמרו אליך בני עמך לאמר הלו-אתגיד לנו מה-אלה לך: וידבר אליהם פה-אמר א-דגני י-הוה הנה אני לקח את-עץ יוסף אשר ביד-אפרים ושבטי ישראל חברו ונתתי אותם עליו את-עץ יהודה ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידך: והיו העצים אשר-תכתב עליהם בידך לעיניהם: ודבר אליהם פה-אמר א-דגני י-הוה הנה אני לקח את-בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו-שם וקבצתי אתם מסביב

והבאתי אותם אל-אדמתם: וועשיתי אתם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל ומלך אחד יהיה לכלם למלך ולא יהיו-עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד: וכלא יטמאו עוד בגלוליהם ובשקוציהם ובכל פשעיהם והושעתי אתם מפל מושבתייהם אשר חטאו בהם וטהרתי אותם והיו-לי לעם ואני אהנה להם לא-להים: וועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכלם ובמשפטי ילכו וחקותי ישמרו ועשו אותם: וישובו על-הארץ אשר נתתי לעבדי ליעקב אשר ישבו-בה אבותיכם וישבו עליה המה ובניהם ובני בניהם עד-עולם ודוד עבדי נשיא להם לעולם: ויכרתי להם ברית שלום ברית עולם יהיה אותם ונתתים והרפיתי אותם ונתתי את-מקדשי בתוכם לעולם: והנה משפני עליהם והייתי להם לא-להים והמה יהיו-לי לעם: ויידעו הגוים כי אני י-הוה מקדש את-ישראל בהיות מקדשי בתוכם לעולם:

לח ויהי דברי-הוה אלי לאמר: בן-אדם שים פניך אל-גוג ארץ המגוג נשיא ראש משד ותבל והנבא עליו: ונאמרת פה אמר א-דגני י-הוה הנני אליך גוג נשיא ראש משד ותבל: ושובבתיך ונתתי חצים בלתייך והוצאתי אותך ואת-כל-חילך סוסים ופרשים לבשי מכלול פלם קהל רב צנה ומגן תפשי חרבות פלם: הפרס פוש ופוש אתם פלם מגן וכובע: גמר וכל-אגפיה בית תוגרמה ירפתי צפון ואת-כל-אגפיו עמים רבים אתך: הפך והכו לך אתה וכל-קהלך הנקהלים עליך והניית להם למשמר: מימים רבים תפקד באחרית השנים תבוא אל-ארץ משובבת מחרב מקבצת מעמים רבים על הרי ישראל אשר-היו לתרבה תמיד והיא מעמים הוצאה וישבו לבטח פלם: וועלית פשאה תבוא פענן לכסות הארץ תהיה אתה וכל-אגפיה ועמים רבים אותך: פה אמר א-דגני י-הוה והנה ביום ההוא יעלו דברים על-לבבך ותשבת מחשבת רעה: ונאמרת אעלה על-ארץ פרזות אבוא השקטים ישבי לבטח פלם ישבים באין חומה ובריח ודלתים אין להם: לשלל שלל ולבוז בז להשיב

וַיִּדְעוּ פִּי-אֲנִי יְיָ-הוָה: וְאֶת-שֵׁם קְדוֹשִׁי אֹדִיעַ בְּתוֹךְ
עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְלֹא-אֶתֵּל אֶת-שֵׁם-קְדוֹשִׁי עוֹד וַיִּדְעוּ
הַגּוֹיִם פִּי-אֲנִי יְיָ-הוָה קְדוֹשׁ בְּיִשְׂרָאֵל: הִתְנַה בָּאֵה
וְנִהְיִתָּה נֶאֱמָר אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה הוּא הַיּוֹם אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי:
וַיִּצְאוּ יִשְׂבִּי וְעָרֵי יִשְׂרָאֵל וּבְעָרוֹ וְהַעֲשִׂיקוּ בְּנַשְׁקָה
וּמִגֶּן וּצְנִיָּה בְּקִשְׁתֵּי וּבַחֲצִיִּים וּבַמִּקְלָד וּבַרְמֹחַ
וּבְעָרוּ בָהֶם אִישׁ שֶׁבַע שָׁנִים: וְלֹא-יִשְׁאוּ עֲצִיִּים
מִן-הַשָּׂדֶה וְלֹא יַחֲטִבוּ מִן-הַיְעָרִים כִּי בְנַשְׁקָה
יְבַעְרוּ-אִישׁ וְשִׁלְלוּ אֶת-שִׁלְלֵיהֶם וּבָזְזוּ אֶת-בְּזוּזֵיהֶם
נֶאֱמָר אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה: וְהִנֵּה בַיּוֹם הַהוּא אֶתֶן
לְגוֹג מְקוֹם-שֵׁם קָבֵר בְּיִשְׂרָאֵל גִּי הָעֲבָרִים קְדַמַּת
הַיָּם וְחֹסֶמֶת הִיא אֶת-הָעֲבָרִים וְקָבְרוּ שֵׁם אֶת-גּוֹג
וְאֶת-כָּל-הַמוֹנֵה וְקָרְאוּ גִיא הַמּוֹן גּוֹג: וּקְבְרוּם
בֵּית יִשְׂרָאֵל לַמֶּעַן טַהַר אֶת-הָאָרֶץ שְׁבַע־
חֳדָשִׁים: וְקָבְרוּ כָּל-עַם הָאָרֶץ וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם
יוֹם הַקְּבָדִי נֶאֱמָר אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה: וְאֲנֹשִׁי תָמִיד
יְבַדִּילוּ עֲבָרִים בְּאָרֶץ מִקְבָּרִים אֶת-הָעֲבָרִים אֶת-
הַנּוֹתְרִים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ לְטַהֵרָה מִקִּצָּה שְׁבַע־
חֳדָשִׁים יַחֲקִרוּ: וַעֲבָרוּ הָעֲבָרִים בְּאָרֶץ וַרְאֵה
עַצְמָם אֲדָם וּבְנֵה אֲצִלוּ צִיּוֹן עַד קָבְרוּ אֹתוֹ
הַמְּקַבְּרִים אֶל-גִּיא הַמּוֹן גּוֹג: וְגַם שֵׁם-עִיר
הַמוֹנֵה וַטְהִרוּ הָאָרֶץ: וְאֶתָּה בֶן-אָדָם פֹּה-אָמַר |
אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה אָמַר לְצַפּוֹר כָּל-כַּנָּף וְלִכְלָל | תִּיַת
הַשָּׂדֶה הַקְּבָצוּ וּבֹאוּ הָאֲסָפוּ מִסְבִּיב עַל-זִבְחִי אֲשֶׁר
אֲנִי זִבַח לָכֶם זִבַח גְּדוֹל עַל הָרִי יִשְׂרָאֵל וְאֶכְלֶתֶם
בָּשָׂר וּשְׂתִיתֶם דָּם: בָּשָׂר גְּבוּרִים תֹּאכְלוּ וְדָם-
נְשִׂיאֵי הָאָרֶץ תִּשְׁתּוּ אֵילִים פְּרִים וְעִתוּדִים פְּרִים
מִרִּיאֵי בָשָׂן כָּלֶם: וְאֶכְלֶתֶם-חֶלֶב לְשֶׁבַע־
וּשְׂתִיתֶם דָּם לְשַׁכּוֹן מִזְבְּחֵי אֲשֶׁר-זִבַּחְתִּי לָכֶם:
וּשְׁבַעְתֶּם עַל-שִׁלְחַנִּי סוֹס וָרֶכֶב גְּבוּר וְכָל-אִישׁ
מִלְחָמָה נֶאֱמָר אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה: וְנִתְּתִי אֶת-כְּבוֹדִי
בַּגּוֹיִם וַרְאוּ כָּל-הַגּוֹיִם אֶת-מִשְׁפָּטִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי
וְאֶת-יָדַי אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי בָהֶם: וַיִּדְעוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
כִּי אֲנִי יְיָ-הוָה אֶ-לֵהִיָּהֶם מִן-הַיּוֹם הַהוּא וְהִלָּאָה:
וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי בְעוֹנֵם גָּלוּ בֵּית-יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר
מְעַלּוּ-בִּי וְאֶסְתֵּר פָּנַי מֵהֶם וְאֶתְנַם בְּיַד צָרִיָּהֶם
וַיִּפְּלוּ בַחֲרָב כָּלֶם: כִּי כִּסַּמְתֶּם וּכְפַשְׁעֵיהֶם עָשִׂיתִי
אֶתֶם וְאֶסְתֵּר פָּנַי מֵהֶם: לָכֵן פֹּה אָמַר אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה

יָדָךְ עַל-תְּרָבוֹת נוֹשְׁבוֹת וְאֶל-עַם מְאֹסָף מַגּוֹלִים
עָשָׂה מִקְנֵה וּקְנִיּוֹן יִשְׁבִּי עַל-טַבּוֹר הָאָרֶץ: שָׂבֵא
וְדָדוֹן וְסַחְרֵי תְרַשִׁישׁ וְכָל-כַּפִּירֵיהֶּ יֹאמְרוּ לְךָ
הַלְשָׁלֵל שְׁלָל אֶתָּה בָּא הַלְכּוּ בְּזוֹ הַקְּהֵלֶת קְהֵלָה
לְשִׂאת | כֶּסֶף וְזָהָב לְקַחַת מִקְנֵה וּקְנִיּוֹן לְשָׁלֵל שְׁלָל
גְּדוֹל: לָכֵן הִנְבֵּא בֶן-אָדָם וְאָמַרְתָּ לְגוֹג פֹּה אָמַר
אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה הֲלוֹא | בַּיּוֹם הַהוּא בְּשִׁבְתִּי עַמִּי
יִשְׂרָאֵל לְבַטַח תִּדְעֶ: וְיִבְאֵת מִמְּקוֹמָהּ מִיִּרְפְּתֵי
צַפּוֹן אֶתָּה וְעַמִּים רַבִּים אֶתָּה רַכְבֵּי סוֹסִים כָּלֶם
קָהֵל גְּדוֹל וְתִיל רַב: וְעָלִיתָ עַל-עַמִּי יִשְׂרָאֵל פֶּעֶנָן
לְכַסּוֹת הָאָרֶץ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים תִּהְיֶה וְהַבְּאוֹתֶיךָ
עַל-אַרְצֵי לְמַעַן דַּעַת הַגּוֹלִים אֹתִי בְּהַקְדָּשִׁי בְּךָ
לְעִינֵיהֶם גּוֹג: פֹּה-אָמַר אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה הַאֲתָה-הוּא
אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי בְּיָמִים קְדֻמוֹנִים בְּיַד עֲבַדִּי נְבִיאִי
יִשְׂרָאֵל הַנְּבִאִים בְּיָמִים הָהֵם שָׁנִים לְהִבִּיא אֶתְּךָ
עֲלֵיהֶם: וְהִנֵּה | בַּיּוֹם הַהוּא בַּיּוֹם בּוֹא גּוֹג עַל-
אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל נֶאֱמָר אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה תַּעֲלֶה חֲמַתִּי
בְּאַפִּי: וּבִקְנֹאתִי בְּאִשׁ-עֲבָרְתִי דִבַּרְתִּי אִם-לֹא |
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה רַעַשׁ גְּדוֹל עַל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל:
וְרַעַשׁוּ מִפְּנֵי דָגִי הַיָּם וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְתִיַת הַשָּׂדֶה
וְכָל-הַרְמֵשׁ הַרְמֵשׁ עַל-הָאֲדָמָה וְכָל הָאָדָם אֲשֶׁר
עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה וְנִהְרָסוּ הַהָרִים וְנִפְּלוּ הַמְּדַרְגּוֹת
וְכָל-חֹמֶה לְאָרֶץ תִּפּוֹל: וְקָרְאתִי עָלָיו לְכָל-הָרִי
חָרָב נֶאֱמָר אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה חָרָב אִישׁ בְּאָחִיו תִּהְיֶה:
וְנִשְׁפָּטְתִי אֹתוֹ בְּדָבָר וּבְדָם וּגְשָׁם שׁוֹטֵף וְאֲבַנֵּי
אֶלְגָּבִישׁ אִישׁ וּגְפֹרִית אֲמַטִּיר עָלָיו וְעַל-אֲגָפָיו
וְעַל-עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וְהִתְגַּדְּלַתִּי
וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנִזְדַּעַתִּי לְעִינֵי גוֹיִם רַבִּים וַיִּדְעוּ פִּי-
אֲנִי יְיָ-הוָה:

לֹט וְאֶתָּה בֶן-אָדָם הִנְבֵּא עַל-גּוֹג וְאָמַרְתָּ פֹה אָמַר
אֶ-דְּגִי יְיָ-הוָה הִנְנִי אֹלִיָּה גּוֹג נְשִׂיא רֹאשׁ מִשְׁדֵּךְ
וְתַבֵּל: וְשִׁבַּבְתִּיךָ וְשִׁישְׂאֲתִיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִיִּרְפְּתֵי
צַפּוֹן וְהַבְּאוֹתֶךָ עַל-הָרִי יִשְׂרָאֵל: וְהַכִּיתִי קִשְׁתְּךָ
מִיַּד שִׁמְאוּלָה וְחֲצִיָּיִךָ מִיַּד יְמִינֶיךָ אֶפִּיל: עַל-הָרִי
יִשְׂרָאֵל תִּפּוֹל אֶתָּה וְכָל-אֲגָפָיִךָ וְעַמִּים אֲשֶׁר אֶתָּה
לְעִיט צַפּוֹר כָּל-כַּנָּף וְתִיַת הַשָּׂדֶה גִּתִּיתֶךָ לְאֶכְלָה:
עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נֶאֱמָר אֶ-דְּגִי
יְיָ-הוָה: וְשִׁלַּחְתִּי-אִישׁ בְּמַגּוֹג וּבִישְׁבֵי הָאִיִּים לְבַטַח

עֲתָה אָשִׁיב אֶת־שָׁבוֹת יַעֲקֹב וְרַחֲמֵי כָל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְקִנְיַתִּי לְשֵׁם קְדֹשִׁי: ־וַנִּשׁוּ אֶת־כָּל־מִתְּנֵהֶם
וְאֶת־כָּל־מַעֲלָם אֲשֶׁר מַעַלְוֵי־בִי בַשְּׁבֻתָּם עַל־
אֲדַמְתָּם לְבַטַח וְאִין מִחֲרִיד: ־בְּשׂוֹבְבֵי אוֹתָם מִן־
הָעַמִּים וְקִבְצַתִּי אֹתָם מֵאַרְצוֹת אִי־בִיהֶם וְנִקְדַּשְׁתִּי
בָּם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם רַבִּים: ־וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְיָ הוֹה
אֶ־לְהִיָּהֶם בְּהַגְלוֹתִי אֹתָם אֶל־הַגּוֹיִם וְכִנְסֻתִּים עַל־
אֲדַמְתָּם וְלֹא־אוֹתִיר עוֹד מֵהֶם שָׁם: ־וְלֹא־אֶסְתִּיר
עוֹד פְּנֵי מֵהֶם אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי אֶת־רוּחִי עַל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל נְאֻם א־דְּנִי יְיָ הוֹה:

מֵבַעֲשָׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה
בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עָשָׂרָה שָׁנָה אַחֵר אֲשֶׁר
הִפְתָּה הָעִיר בְּעַצְמָה | הַיּוֹם הַזֶּה הִיָּתָה עַל־יַד־
יְיָ הַזֶּה וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: ־בְּמִרְאֹת א־לְהִים הִבִּיאֲנִי
אֶל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְנִיחֵנִי אֶל־הַר גְּבִיָּה מְאֹד וַעֲלִיו
כְּמִבְנֵה־עִיר מְגֻבָּה: ־וַיָּבִיא אוֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה אִישׁ
מֵרְאֵהוּ כְּמִרְאֵה גִלְיָד וְכַשְׁמֵת וְכַתִּיל־פְּשָׁתִים בְּיָדוֹ וְקִנְיָה
הַמִּדְּבָר וְהוּא עֹמֵד בַּשָּׂעַר: ־וַיִּדְבֹּר אֵלַי הָאִישׁ בְּךָ־
אָדָם רָאָה בְּעֵינָיִךְ וּבְאָזְנוֹיֶךָ שָׁמַע וְשִׁים לְבָבְךָ לְכָל
אֲשֶׁר־אָנִי מֵרְאָה אוֹתְךָ כִּי לִמְעַן הִרְאוֹתְכָה
הַבָּאתָה הַנְּהָה הִגַּדְתָּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֵה לְבֵית
יִשְׂרָאֵל: ־וְהִנֵּה חוֹמָה מִחוּץ לְבֵית סְבִיב סְבִיב
וּבְיַד הָאִישׁ קִנְיָה הַמִּלְחָה שֵׁשׁ־אַמּוֹת בְּאַמְתָּה וְטִפַּח
וַיִּמָּד אֶת־רֹחַב הַבְּנִיךְ קִנְיָה אֶחָד וְקוֹמָה קִנְיָה אֶחָד:
וַיָּבֹא אֶל־שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דְּרָךְ הַקְּדִימָה וַיַּעַל
בְּמַעְלוֹתָיו וַיִּמָּד | אֶת־סָף הַשָּׂעַר קִנְיָה אֶחָד רֹחַב
וְאֵת סָף אֶחָד קִנְיָה אֶחָד רֹחַב: ־וְהִתָּא קִנְיָה אֶחָד אֶרֶץ
וְקִנְיָה אֶחָד רֹחַב וּבֵין הַתְּאִים חֲמִשׁ אַמּוֹת וְסָף
הַשָּׂעַר מְאֻצֵּל אֶלֶם הַשָּׂעַר מֵהַבֵּית קִנְיָה אֶחָד: ־וַיִּמָּד
אֶת־אֶלֶם הַשָּׂעַר מֵהַבֵּית קִנְיָה אֶחָד: ־וַיִּמָּד אֶת־אֶלֶם
הַשָּׂעַר שְׁמֹנֶה אַמּוֹת וְאֵילָו שְׁתֵּים אַמּוֹת וְאֶלֶם
הַשָּׂעַר מֵהַבֵּית: ־וְתָאִי הַשָּׂעַר דְּרָךְ הַקְּדִימָה שְׁלֹשָׁה
מִפְּהָ וְשְׁלֹשָׁה מִפְּהָ מִדְּבָר אַחַת לְשִׁלְשָׁתָם וּמִדְּבָר
אַחַת לְאֵילָם מִפְּהָ וּמִפּוֹ: ־וַיִּמָּד אֶת־רֹחַב פְּתַח־
הַשָּׂעַר עָשׂוּר אַמּוֹת אֶרֶץ הַשָּׂעַר שְׁלוֹשׁ עָשָׂרָה
אַמּוֹת: ־וּגְבוּל לְפָנָי הַתְּאֹת אַמְּהָ אַחַת וְאַמְּהָ־אַחַת
גְּבוּל מִפְּהָ וְהִתָּא שֵׁשׁ־אַמּוֹת מִפּוֹ וְשֵׁשׁ אַמּוֹת מִפּוֹ:
וַיִּמָּד אֶת־הַשָּׂעַר מִגַּג הַתָּא לְגָגוֹ רֹחַב עָשָׂרִים

וְחֲמִשׁ אַמּוֹת פֶּתַח גָּגָד פֶּתַח: ־וַיַּעַשׂ אֶת־אֵילָיִם
שְׁשִׁים אַמְּהָ וְאֶל־אֵיל הַחֲצָר הַשָּׂעַר סְבִיב סְבִיב:
־וַעֲלֵ פָנָי הַשָּׂעַר הָאֵילָוֹן עַל־לְפָנָי אֶלֶם הַשָּׂעַר
הַפְּנִימִי חֲמִשִּׁים אַמְּהָ: ־וְחִלּוֹנוֹת אַטְמוֹת אֶל־
הַתְּאִים וְאֶל אֵלֵיהֶם לְפָנֵיהֶם לְשַׁעַר סְבִיב סְבִיב
וְכֵן לְאַלְמוֹת וְחִלּוֹנוֹת סְבִיב סְבִיב לְפָנֵיהֶם וְאֶל־
אֵיל תְּמָרִים: ־וַיְבִיאֲנִי אֶל־הַחֲצָר הַחִיצוֹנָה וְהִנֵּה
לְשָׁכוֹת וְרֹצְפָה עֲשׂוּי לְחֲצָר סְבִיב סְבִיב שְׁלֹשִׁים
לְשָׁכוֹת אֶל־הַרְצָפָה: ־וְהַרְצָפָה אֶל־כְּתֵף הַשָּׂעַרִים
לְעַמֵּת אֶרֶץ הַשָּׂעַרִים הַרְצָפָה הַתְּחִתוֹנָה: ־וַיִּמָּד
רֹחַב מִלְּפָנָי הַשָּׂעַר הַתְּחִתוֹנָה לְפָנָי הַחֲצָר הַפְּנִימִי
מִחוּץ מֵאַה אַמְּהָ הַקְּדִים וְהַצָּפוֹן: ־וְהַשָּׂעַר אֲשֶׁר
פָּנָיו דְּרָךְ הַצָּפוֹן לְחֲצָר הַחִיצוֹנָה מִדְּבָר אֶרְפוֹ
וְרַחְבוֹ: ־וְתָאוֹ שְׁלוֹשָׁה מִפּוֹ וְשְׁלֹשָׁה מִפּוֹ וְאֵילוֹ
וְאֵלְמוֹ הִלָּה כְּמִדַּת הַשָּׂעַר הָרֵאשׁוֹן חֲמִשִּׁים אַמְּהָ
אֶרְפוֹ וְרֹחַב חֲמִשׁ וְעֲשָׂרִים בְּאַמְּהָ: ־וְחִלּוֹנוֹ וְאֵילְמוֹ
וְתִימְלוֹ כְּמִדַּת הַשָּׂעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דְּרָךְ הַקְּדִים
וּבְמַעְלוֹת שְׁבַע יַעֲלוּ־בּוֹ וְאֵילְמוֹ לְפָנֵיהֶם: ־וְשַׁעַר
לְחֲצָר הַפְּנִימִי גָגָד הַשָּׂעַר לְצָפוֹן וְלִקְדִים וַיִּמָּד
מִשָּׂעַר אֶל־שַׁעַר מֵאַה אַמְּהָ: ־וַיּוֹלְכֵנִי דְּרָךְ הַדְּרוֹם
וְהִנֵּה־שָׂעַר דְּרָךְ הַדְּרוֹם וּמִדְּבָר אֵילוֹ וְאֵילְמוֹ כְּמִדַּת
הָאֵלָה: ־וְחִלּוֹנֵים לוֹ וְלֵאֵילְמוֹ סְבִיב סְבִיב
כְּחִלּוֹנוֹת הָאֵלָה חֲמִשִּׁים אַמְּהָ אֶרֶץ וְרֹחַב חֲמִשׁ
וְעֲשָׂרִים אַמְּהָ: ־וּמַעְלוֹת שְׁבַע עָלוֹתָיו וְאֵילְמוֹ
לְפָנֵיהֶם וְתִמְרִים לוֹ אֶחָד מִפּוֹ וְאֶחָד מִפּוֹ אֶל־אֵילוֹ:
־וְשַׁעַר לְחֲצָר הַפְּנִימִי דְּרָךְ הַדְּרוֹם וַיִּמָּד מִשָּׂעַר
אֶל־הַשָּׂעַר דְּרָךְ הַדְּרוֹם מֵאַה אַמּוֹת: ־וַיְבִיאֲנִי אֶל־
חֲצָר הַפְּנִימִי בַּשָּׂעַר הַדְּרוֹם וַיִּמָּד אֶת־הַשָּׂעַר
הַדְּרוֹם כְּמִדַּת הָאֵלָה: ־וְתָאוֹ וְאֵילוֹ וְאֵילְמוֹ כְּמִדַּת
הָאֵלָה וְחִלּוֹנוֹת לוֹ וְלֵאֵילְמוֹ סְבִיב סְבִיב חֲמִשִּׁים
אַמְּהָ אֶרֶץ וְרֹחַב עָשָׂרִים וְחֲמִשׁ אַמּוֹת: ־וְאֵלְמוֹת
סְבִיב סְבִיב אֶרֶץ חֲמִשׁ וְעֲשָׂרִים אַמְּהָ וְרֹחַב חֲמִשׁ
אַמּוֹת: ־וְאֵילְמוֹ אֶל־חֲצָר הַחִיצוֹנָה וְתִמְרִים אֶל־
אֵילוֹ וּמַעְלוֹת שְׁמוֹנֶה מַעֲלוֹ: ־וַיְבִיאֲנִי אֶל־הַחֲצָר
הַפְּנִימִי דְּרָךְ הַקְּדִים וַיִּמָּד אֶת־הַשָּׂעַר כְּמִדַּת
הָאֵלָה: ־וְתָאוֹ וְאֵילוֹ וְאֵילְמוֹ כְּמִדַּת הָאֵלָה וְחִלּוֹנוֹת
לוֹ וְלֵאֵילְמוֹ סְבִיב סְבִיב אֶרֶץ חֲמִשִּׁים אַמְּהָ וְרֹחַב
חֲמִשׁ וְעֲשָׂרִים אַמְּהָ: ־וְאֵילְמוֹ לְחֲצָר הַחִיצוֹנָה

ותמרים אל-אלו מפו ומפו ושמנה מעלות מעלו:
ויביאני אל-שער הצפון ומדד כמדות האלה:
ותאו אלו ואלמו ותלונות לו סביב סביב ארץ
חמשים אמה ורחב חמש ועשרים אמה: וואילו
לחצר התיצונה ותמרים אל-אילו מפו ומפו
ושמנה מעלות מעלו: וולשפה ופתחה באילים
השערים שם ידיו את-העלה: ובאלם השער
שנים שלחנות מפו ושנים שלחנות מפה לשחוט
אליהם העולה והחטאת והאשם: ואל-הפתח
מחוצה לעולה לפתח השער הצפונה שנים
שלחנות ואל-הפתח האחרת אשר לאלם השער
שנים שלחנות: וארבעה שלחנות מפה וארבעה
שלחנות מפה לכתף השער שמונה שלחנות
אליהם ישחטו: וארבעה שלחנות לעולה אבני
גזית ארץ אמה אחת וחצי ורחב אמה אחת וחצי
וגבה אמה אחת אליהם ויגיו את-הפלים אשר
ישחטו את-העולה בהם והזבח: והשפתים טפח
אחד מוכנים בבית סביב סביב ואל-השלחנות
בשער הקרבן: ומחוצה לשער הפנימי לשכות
שרים בחצר הפנימי אשר אל-פתח שער הצפון
ופניהם דרך הדרום אחד אל-פתח שער הקדים
פני דרך הצפון: ויזבד אלי זה הלשפה אשר
פניה דרך הדרום לפהנים שמרי משמרת הבית:
והלשפה אשר פניה דרך הצפון לפהנים שמרי
משמרת המזבח המה בני-צדוק הקרבים מבני-
לוי אל-י-הנה לשרתו: וימדד את-החצר ארץ ו
מאה אמה ורחב מאה אמה מרבעת והמזבח לפני
הבית: ויביאני אל-אלם הבית וימדד אל אלם
חמש אמות מפה וחמש אמות מפה ורחב השער
שלש אמות מפו ושלש אמות מפו: ארץ האלם
עשרים אמה ורחב עשתי עשרה אמה ובמעלות
אשר יעלו אליו ועמדים אל-האילים אחד מפה
ואחד מפה:

מא ויביאני אל-ההיכל וימדד את-האילים שש-
אמות רחב מפו ושש-אמות רחב מפו רחב האהל:
ורחב הפתח עשר אמות וכתפות הפתח חמש
אמות מפו וחמש אמות מפו וימדד ארפו ארבעים
אמה ורחב עשרים אמה: ובא לפנימה וימדד איל-

הפתח שתיים אמות והפתח שש אמות ורחב
הפתח שבע אמות: וימדד את-ארפו עשרים אמה
ורחב עשרים אמה אל-פני ההיכל ויאמר אלי זה
קדש הקדשים: וימדד קיר-הבית שש אמות ורחב
הצלע ארבע אמות סביב סביב לבית סביב:
והצלעות צלע אל-צלע שלוש ושלשים פעמים
ובאות בקיר אשר-לבית לצלעות סביב סביב
להיות אחוזים ולא-יהיו אחוזים בקיר הבית:
ורחבה ונסבה למעלה למעלה לצלעות פי מוסב-
הבית למעלה למעלה סביב סביב לבית על-כן
רחב-לבית למעלה וכן התחוננה יעלה על-
העליונה לתיכונה: וראיתי לבית גבה
סביב סביב מוסדות הצלעות מלו הקנה שש
אמות אצילה: ורחב הקיר אשר-לצלע אל-החויץ
חמש אמות ואשר מנח בית צלעות אשר לבית:
ובין הלשכות רחב עשרים אמה סביב לבית
סביב סביב: ויפתח הצלע למנח פתח אחד דרך
הצפון ופתח אחד לדרום ורחב מקום המנח חמש
אמות סביב סביב: והבנין אשר אל-פני הגזרה
פאת דרך-הים רחב שבעים אמה וקיר הבנין
חמש-אמות רחב סביב סביב וארפו תשעים
אמה: וימדד את-הבית ארץ מאה אמה והגזרה
והבניה וקירותיה ארץ מאה אמה: ורחב פני
הבית והגזרה לקדים מאה אמה: וימדד ארץ-
הבנין אל-פני הגזרה אשר על-אתריה ואתיקיהא
מפו ומפו מאה אמה וההיכל הפנימי ואלמי
החצר: הספים והתלוננים האטמות
והאתיקים סביב לשלשתם גגד הסף שחיה עץ
סביב סביב והארץ עד-התלונות והתלונות
מכסות: על-מעל הפתח ועד-הבית הפנימי
ולחויץ ואל-פל-הקיר סביב סביב בפנימי ובחיצון
מדות: ועשוי כרובים ותמרים בין-כרוב
לכרוב ושנים פנים לכרוב: ופני אדם אל-
התמרה מפו ופני-כפיר אל-התמרה מפו עשוי
אל-פל-הבית סביב סביב: מהארץ עד-מעל
הפתח הכרובים והתמרים עשויים וקיר ההיכל:
מההיכל מזוזת רבעה ופני הקדש המראה
פמראה: המזבח עץ שלוש אמות גבה וארפו

שְׁתִּים-אֲמוֹת וּמִקְצָעוֹתָיו לֹא וְאָרְפוּ וְקִירְתָּיו עֵץ
וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלֵחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי-יְהוָה: «וּשְׁתִּים
דְּלֵתוֹת לְהִיכָל וְלִקְדָּשׁ: «וּשְׁתִּים דְּלֵתוֹת לְדֵלֶתוֹת
שְׁתִּים מוֹסְפוֹת דְּלֵתוֹת שְׁתִּים לְדֵלֶת אֶחָת וּשְׁתֵּי
דְּלֵתוֹת לְאַחֶרֶת: «וַעֲשׂוּיָה אֲלֵיהֶן אֵלֶיֶן דְּלֵתוֹת
הַהִיכָל פְּרוּבִים וְתַמְרִים פֶּאֶשֶׁר עֲשׂוּיִם לְקִירוֹת
וְעַב עֵץ אֶל-פְּנֵי הָאוֹלָם מִהַחוּץ: «וּחְלוֹנִים אֲטֻמֹּת
וְתַמְרִים מִפּוֹ וּמִפּוֹ אֶל-פֶּתַח־וַת הָאוֹלָם וְצִלְעוֹת
הַבַּיִת וְהַעֲבִיב:

מִב «וַיּוֹצֵאֲנִי אֶל-הַחֲצַר הַחִיצוֹנָה הַזֶּה דָּרָךְ
הַצָּפוֹן וַיְבִאֲנִי אֶל-הַלְשָׁפָה אֲשֶׁר גִּגַּד הַגְּזֵרָה
וְאֲשֶׁר-גִּגַּד הַבְּנִין אֶל-הַצָּפוֹן: «אֶל-פְּנֵי-אֶרֶץ אֲמוֹת
הַמֵּאָה פֶּתַח הַצָּפוֹן וְהִרְחִיב חַמְשִׁים אֲמוֹת: גִּגַּד
הָעֲשָׂרִים אֲשֶׁר לְחֲצַר הַפְּנִימִי וַגִּגַּד רִצְפָּה אֲשֶׁר
לְחֲצַר הַחִיצוֹנָה אֶתִּיק אֶל-פְּנֵי-אֶתִּיק בְּשִׁלְשִׁים:
וּלְפְּנֵי הַלְשָׁכוֹת מִהַלָּךְ עֲשָׂר אֲמוֹת רִחֵב אֶל-
הַפְּנִימִית דָּרָךְ אִמָּה אֶחָת וּפְתַח־הֶם לְצָפוֹן:
«וְהַלְשָׁכוֹת הָעֲלִיוֹנֹת קֶצֶרֹת כִּי-יִוָּכְלוּ אֶתִּיקִים
מִהֵנָּה מִהַתְּחַתְּנוֹת וּמִהַתְּכֹנֹת בְּנִין: «כִּי מִשְׁלֹשׁוֹת
הֵנָּה וְאִין לָהֶן עֲמוּדִים כַּעֲמוּדֵי הַחֲצָרוֹת עַל-כֵּן
נֶאֱצַל מִהַתְּחַתְּנוֹת וּמִהַתְּיַכְנוֹת מִהָאָרֶץ: וַגִּדָּר
אֲשֶׁר-לְחוּץ לְעַמֹּת הַלְשָׁכוֹת דָּרָךְ הַחֲצַר הַחִיצוֹנָה
אֶל-פְּנֵי הַלְשָׁכוֹת אָרְפוּ חַמְשִׁים אִמָּה: «כִּי-אֶרֶץ
הַלְשָׁכוֹת אֲשֶׁר לְחֲצַר הַחִיצוֹנָה חַמְשִׁים אִמָּה וְהֵנָּה
עַל-פְּנֵי הַהִיכָל מֵאָה אִמָּה: «וּמִתְּחַת הַלְשָׁכוֹת
הָאֵלֶּה הַמְּבִיא מִהַקְּדִים בְּבֹאוֹ לְהֵנָּה מִהַחֲצַר
הַחִיצוֹנָה: בְּרִחֵב | גִּדָּר הַחֲצַר דָּרָךְ הַקְּדִים אֶל-פְּנֵי
הַגְּזֵרָה וְאֶל-פְּנֵי הַבְּנִין לְשָׁכוֹת: «וְדָרָךְ לְפְּנִיָּהֶם
כַּמְּרָאָה הַלְשָׁכוֹת אֲשֶׁר דָּרָךְ הַצָּפוֹן כַּאֲרָפֹן כֹּן
רִחֵבֹן וְכֹל מוֹצֵאֵיהֶן וְכַמְשָׁפְטִיהֶן וְכַפְתַּח־הֶן:
«וְכַפְתַּח־י הַלְשָׁכוֹת אֲשֶׁר דָּרָךְ הַדְּרוֹם פֶּתַח בְּרֹאשׁ
דָּרָךְ דָּרָךְ בְּפְּנֵי הַגְּזֵרָת הַגִּינָה דָּרָךְ הַקְּדִים בְּבֹאוֹן:
«וַיֹּאמֶר אֵלַי לְשָׁכוֹת הַצָּפוֹן לְשָׁכוֹת הַדְּרוֹם אֲשֶׁר
אֶל-פְּנֵי הַגְּזֵרָה הֵנָּה | לְשָׁכוֹת הַקְּדָשׁ אֲשֶׁר יֹאכְלוּ-
שָׁם הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר-קְרוּבִים לִי-הֵנָּה קְדָשֵׁי
הַקְּדָשִׁים שָׁם יִגְיָחוּ | קְדָשֵׁי הַקְּדָשִׁים וְהַמְּנַחֵה
וְהַמְּטָאת וְהָאֲשָׁם כִּי הַמְּקוֹם קְדָשׁ: «בְּבֹאֵם
הַכֹּהֲנִים וְלֹא-יֵצְאוּ מִהַקְּדָשׁ אֶל-הַחֲצַר הַחִיצוֹנָה

וְשָׁם יִגְיָחוּ בַגְּדֵיהֶם אֲשֶׁר-יִשְׂרְתוּ בָהֶן כִּי-קָדָשׁ
הֵנָּה וְלִבְשׂוֹ בַגְּדִים אַחֲרִים וְקָרְבוּ אֶל-אֲשֶׁר לְעַם:
«וְכֹלֶּה אֶת-מִדּוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי וְהוֹצִיאֲנִי דָּרָךְ
הַשָּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דָּרָךְ הַקְּדִים וּמִדָּדוֹ סָבִיב סָבִיב:
«מִדָּד רֹיחַ הַקְּדִים בַּקְּנָה הַמִּדָּה חַמְשִׁים-מֵאוֹת קָנִים
בַּקְּנָה הַמִּדָּה סָבִיב: «מִדָּד רֹיחַ הַצָּפוֹן חַמְשִׁים-מֵאוֹת
קָנִים בַּקְּנָה הַמִּדָּה סָבִיב: «אֵת רֹיחַ הַדְּרוֹם מִדָּד
חַמְשִׁים-מֵאוֹת קָנִים בַּקְּנָה הַמִּדָּה: «סָבִב אֶל-רֹיחַ
הַיָּם מִדָּד חַמְשִׁים-מֵאוֹת קָנִים בַּקְּנָה הַמִּדָּה: «לְאַרְבַּע
רֹיחוֹת מִדָּדוֹ חֹמֶה לֹא סָבִיב סָבִיב אֶרֶץ חַמְשִׁ
מֵאוֹת וְרִחֵב חַמְשִׁ מֵאוֹת לְהַבְּדִיל בֵּין הַקְּדָשׁ לְחֵל:
מִג «וַיּוֹלִכֵנִי אֶל-הַשָּׁעַר שָׁעַר אֲשֶׁר פָּנָה דָּרָךְ
הַקְּדִים: «וְהֵנָּה כְּבוֹד אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא מִדָּרָךְ
הַקְּדִים וְקוּלוֹ פְּקוּל מֵיָם רַבִּים וְהָאָרֶץ הָאִירָה
מִכְּבֹדוֹ: «וְכַמְרָאָה הַמְּרָאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי כַּמְרָאָה
אֲשֶׁר-רָאִיתִי בְּבֹאֵל לְשַׁחַת אֶת-הָעִיר וּמְרָאוֹת
כַּמְרָאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶל-גְּהֵר-כְּבֹד וְאֶפֶל אֶל-פְּנֵי:
«וְכַבּוֹד י-הוָה בָּא אֶל-הַבַּיִת דָּרָךְ שָׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו
דָּרָךְ הַקְּדִים: «וַתִּשְׁאַנֵּי רֹיחַ וַתְּבִאֲנִי אֶל-הַחֲצַר
הַפְּנִימִי וְהֵנָּה מִלֵּא כְבוֹד-י-הוָה הַבַּיִת: «וְאֲשָׁמַע
מִדְּבַר אֵלַי מִהַבַּיִת וְאִישׁ הָיָה עֹמֵד אֶצְלִי: «וַיֹּאמֶר
אֵלַי בֶּן-אָדָם אֶת-מְקוֹם כְּסֵאִי וְאֶת-מְקוֹם כְּפֹת
רַגְלֵי אֲשֶׁר אֲשָׁפֹן-שָׁם בְּתוֹךְ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם
וְלֹא יִטְמְאוּ עוֹד בֵּית-יִשְׂרָאֵל שֵׁם קְדָשֵׁי הַמָּה
וּמִלְכִּיָּהֶם בְּזוּזָתָם וּבַפְּגָרֵי מִלְכִּיָּהֶם בְּמוֹתָם: «בְּתַתָּם
סָפֵם אֶת-סִפֵּי וּמְזוּזָתָם אֶצֶל מְזוּזָתֵי וְהַקִּיר בִּינֵי
וּבִינֵיהֶם וְטִמְאוּ | אֶת-שָׁם קְדָשֵׁי בְּתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר
עָשׂוּ וְאָכְלוּ אֹתָם בְּאִפֵּי: «עֲתָה יִרְחַקוּ אֶת-זְנוּתָם
וּפְגָרֵי מִלְכִּיָּהֶם מִמֶּנִּי וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם:
«אֲתָה בֶּן-אָדָם הִגַּד אֶת-בֵּית-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַבַּיִת
וַיִּפְלְמוּ מַעֲוֹנוֹתֵיהֶם וּמִדָּדוֹ אֶת-תְּכֵנִית: «וְאִם-
נִכְלְמוּ מִכָּל אֲשֶׁר-עָשׂוּ צוּרַת הַבַּיִת וּתְכוּנָתוֹ
וּמוֹצְאָיו וּמוֹבְאָיו וְכֹל-צוּרָתוֹ וְאֵת כָּל-חֻקְתָּיו וְכֹל-
צוּרָתוֹ וְכֹל-תוֹרָתוֹ הוֹדַע אוֹתָם וְכָתַב לְעֵינֵיהֶם
וַיִּשְׁמְרוּ אֶת-כָּל-צוּרָתוֹ וְאֶת-כָּל-חֻקְתָּיו וְעָשׂוּ
אוֹתָם: «זֹאת תוֹרַת הַבַּיִת עַל-רֹאשׁ הָהָר כָּל-גִּבְלוֹ
סָבִיב סָבִיב קְדָשׁ קְדָשִׁים הֵנָּה-זֹאת תוֹרַת הַבַּיִת:
«וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמְּזִבַּח בְּאֲמוֹת אִמָּה וְטַפַּח וְחִיק

הַאֲמָה וְאֲמֵה־רַחֵב וְגִבּוֹלָה אֶל־שַׁפְּתֶיהָ סָבִיב זָרַח
הָאֵחָד וְזֶה גֵב הַמִּזְבֵּחַ: וַיִּמְחִיק הָאָרֶץ עַד־הָעֲזָרָה
הַתְּחִתּוֹנָה שְׁתֵּי אַמּוֹת וְרַחֵב אֲמָה אַחַת וּמֵהָעֲזָרָה
הַקְּטָנָה עַד־הָעֲזָרָה הַגְּדוֹלָה אַרְבַּע אַמּוֹת וְרַחֵב
הָאֲמָה: וַיְהִי־רֵאֵל אַרְבַּע אַמּוֹת וּמֵהָאֲרִיאֵל
וּלְמַעַלָּה הַקְּרָנוֹת אַרְבַּע: וַיְהִי־רֵאֵל שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה
אַרְדָּ בַשְּׁתֵּי עֶשְׂרֵה רַחֵב רְבֹוע אֶל אַרְבַּעַת רַבְעֵי:
וַיְהִי־עֲזָרָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אַרְדָּ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רַחֵב
אֶל אַרְבַּעַת רַבְעֵיהָ וְהַגְּבּוֹל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצֵי הָאֲמָה
וְהִמְחִיקָהּ אֲמָה סָבִיב וּמַעֲלֶתְהוּ פְּנוֹת קָדִים:
וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי בְּנֵי־אָדָם כֹּה אָמַר אֱ־דֹנִי יְיָ הִנֵּה אֱלֹהֵי
חַקּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַעֲשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה
וּלְזָרֵק עָלָיו דָּם: וַיִּנְתְּתָה אֶל־הַפְּהָגִים הַלְּוִיִּם אֲשֶׁר
הֵם מִזְרַע צְדוֹק הַקְּרִיבִים אֵלַי נְאֻם אֱ־דֹנִי יְיָ הִנֵּה
לְשִׁרְתָנִי פֶר בּוֹ־בִקָּר לְחַטָּאת: וְלִקְחַתָּ מִדְּמֹ
וְנִתְּתָה עַל־אַרְבַּע קְרָנוֹתָיו וְאֶל־אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֲזָרָה
וְאֶל־הַגְּבּוֹל סָבִיב וְחַטָּאת אוֹתוֹ וְכִפְּרָתְהוּ: וְלִקְחַתָּ
אֶת הַפֶּר הַחַטָּאת וְשָׂרְפוּ בַּמִּפְקָד הַבַּיִת מִחוּץ
לְמִקְדָּשׁ: וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי תִקְרִיב שְׁעִיר־עִזִּים תְּמִים
לְחַטָּאת וְחַטָּאוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ כַּאֲשֶׁר חַטָּאוּ בְּפֶר:
בְּכַלּוֹתֶךָ מִחַטָּא תִקְרִיב פֶּר בּוֹ־בִקָּר תְּמִים וְאֵיל
מִן־הַצֹּאן תְּמִים: וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְיָ הַנֶּחֱשָׁלִיכוּ
הַפְּהָגִים עָלֵיהֶם מִלַּח וְהָעֵלּוּ אוֹתָם עֹלָה לִי־הִנֵּה:
שִׁבְעַת יָמִים תַּעֲשֶׂה שְׁעִיר־חַטָּאת לַיּוֹם וּפֶר בּוֹ־
בִּקָּר וְאֵיל מִן־הַצֹּאן תְּמִימִים יַעֲשׂוּ: שִׁבְעַת יָמִים
יִכְפְּרוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְטִהְרוּ אֹתוֹ וּמִלְאוּ יָדָו: וַיִּכְלּוּ
אֶת־הַיָּמִים וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יַעֲשׂוּ
הַפְּהָגִים עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־עוֹלוֹתֵיכֶם וְאֶת־שְׁלַמֵּיכֶם
וְרִצָּאתִי אֶתְכֶם נְאֻם אֱ־דֹנִי יְיָ הִנֵּה:

מִד וַיִּשָּׁב אֱלֹהֵי דָרָדָד שָׁעַר הַמִּקְדָּשׁ הַחִיצוֹן הַפְּנִיהַ
קָדִים וְהוּא סָגוּר: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְיָ הִנֵּה הַשָּׁעַר הַזֶּה
סָגוּר יְהִי לֹא יִפְתַּח וְאִישׁ לֹא־יָבֹא בּוֹ כִּי יְיָ הִנֵּה
אֶל־לֵהִי־יִשְׂרָאֵל בָּא בּוֹ וְהָיָה סָגוּר: אֶת־הַנְּשִׂיאַ
גְּשִׂיאָהּ הוּא יִשְׁבֹּבּוּ לְאַכְל־לֶחֶם לִפְנֵי יְיָ הִנֵּה מִדָּרָדָד
אוֹלָם הַשָּׁעַר יָבֹא וּמִדָּרָדָד יֵצֵא: וַיִּבְיֵאֵנִי דָרָדָד־
שָׁעַר הַצֹּפוֹן אֶל־פְּנֵי הַבַּיִת וְאָרָא וְהִנֵּה מִלֵּא כְבוֹד־
יְיָ הִנֵּה אֶת־בַּיִת יְיָ הִנֵּה וְאֶפֶל אֶל־פְּנֵי: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי
יְיָ הִנֵּה בְּנֵי־אָדָם שִׁים לִבָּהּ וְרָאָה בְּעֵינֶיהָ וּבְאֲזָנֶיהָ

שָׁמַע אֶת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי מִדְּבַר אֱלֹהֵי לְכָל־חַקּוֹת
בַּיִת יְיָ הִנֵּה וּלְכָל־תּוֹרָתוֹ וְשִׁמְתָה לִבָּהּ לִמְבוֹא הַבַּיִת
בְּכָל מוֹצְאֵי הַמִּקְדָּשׁ: וְאָמַרְתָּ אֶל־מְרִי אֶל־בַּיִת
יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֱ־דֹנִי יְיָ הִנֵּה רַב־לְכֶם מְכַל־
תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל: בַּהֲבִיאְכֶם בְּנֵי־נֹכַח
עַרְלֵי־לֵב וְעַרְלֵי בָשָׂר לְהִיּוֹת בַּמִּקְדָּשׁ לְחַלְלוֹ אֶת־
בַּיִתִּי בַּהֲקָרִיבְכֶם אֶת־לֶחֶמֶי חֶלֶב וְדָם וַיִּפְרוּ אֶת־
בַּרְיָתִי אֶל כָּל־תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: וְלֹא שִׁמְרַתֶּם מִשְׁמַרְתִּי
קִדְשֵׁי וּתְשִׁימוּן לְשִׁמְרֵי מִשְׁמַרְתִּי בַּמִּקְדָּשׁ לְכֶם:
כֹּה־אָמַר אֱ־דֹנִי יְיָ הִנֵּה כָּל־בְּוֹנֵי עָרַל לֵב וְעַרְלֵי
בָשָׂר לֹא יָבֹאוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי לְכָל־בְּוֹנֵי אֲשֶׁר
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי אִם־הַלְּוִיִּם אֲשֶׁר רָחֲקוּ מֵעַלֵי
בְּתַעֲוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר תָּעוּ מֵעַלֵי אַחֲרֵי גְלוּלֵיהֶם
וּנְשָׂאוּ עֹנָם: וְהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ מִשְׁרָתִים פְּקֻדוֹת
אֶל־שַׁעְרֵי הַבַּיִת וּמִשְׁרָתִים אֶת־הַבַּיִת הֵמָּה יִשְׁחַטּוּ
אֶת־הָעוֹלָה וְאֶת־הַזֶּבַח לְעֵם וְהֵמָּה יַעֲמְדוּ לִפְנֵיהֶם
לְשִׁרְתָם: יַעֲזֹר אֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל אוֹתָם לִפְנֵי גְלוּלֵיהֶם
וְהָיוּ לְבַיִת־יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עָוֹן עַל־כֵּן נִשְׂאתִי
יָדַי עָלֵיהֶם נְאֻם אֱ־דֹנִי יְיָ הִנֵּה וּנְשָׂאוּ עֹנָם: וְלֹא־
יַגְּשׂוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלִגְשַׁת עַל־כָּל־קִדְשֵׁי אֶל־
קִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים וּנְשָׂאוּ כָּל־מִתְּם וְתוֹעֲבוֹתֶם אֲשֶׁר
עָשׂוּ: וַיִּנְתְּתִי אוֹתָם שִׁמְרֵי מִשְׁמַרְתִּי הַבַּיִת לְכָל
עַבְדָּתוֹ וּלְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בּוֹ: וְהַפְּהָגִים הַלְּוִיִּם בְּנֵי
צְדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי מִקְדָּשִׁי בְּתַעֲוֹת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵעַלֵי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתָנִי וַעֲמְדוּ
לִפְנֵי לְהַקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם נְאֻם אֱ־דֹנִי יְיָ הִנֵּה:
וְהֵמָּה יָבֹאוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי וְהֵמָּה יִקְרְבוּ אֶל־שַׁלְחָנִי
לְשִׁרְתָנִי וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי: וְהָיָה בְּבוֹאֵם אֶל־
שַׁעְרֵי הַחֲצָר הַפְּנִימִית בְּגָדֵי פִשְׁתִּים יִלְבָּשׂוּ וְלֹא־
יַעֲלֶה עָלֵיהֶם צֹמֶר בְּשָׂרְתָם בְּשַׁעְרֵי הַחֲצָר
הַפְּנִימִית וּבַיִתָּהּ: פִּשְׁתִּים פִּשְׁתִּים יִהְיוּ עַל־רֹאשֵׁם
וּמִכְנָסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל־מִתְּנֵיהֶם לֹא יִתְּגָרוּ בַּיָּנֹעַ:
וּבְצִאתֶם אֶל־הַחֲצָר הַחִיצוֹנָה אֶל־הַחֲצָר
הַחִיצוֹנָה אֶל־הָעַם יִפְשְׁטוּ אֶת־בְּגָדֵיהֶם אֲשֶׁר־
הֵמָּה מִשְׁרַתָּם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁכַּת הַקִּדְשׁ
וְלָבָשׁוּ בְּגָדִים אַחֲרָיִם וְלֹא־יִקְדְּשׁוּ אֶת־הָעַם
בְּבִגְדֵיהֶם: וְרֹאשֵׁם לֹא יִגְלַחוּ וּפְרַע לֹא יִשְׁלַחוּ
כְּסוּם יִכְסְמוּ אֶת־רֹאשֵׁיהֶם: וַיִּיָּן לֹא־יִשְׁתּוּ כָּל־

כִּהְיוּ בְבוֹאֵם אֶל־הַחֶצֶר הַפְּנִימִית: ־וְאֶל־מִנְהַ
וְגֵרוּשָׁה לֹא־יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם־בְּתוּלֹת
מִזְרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהֶאֱלַמְנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אֶל־מִנְהַ
מִפְּהוּ יִקְחוּ: ־וְאֶת־עַמִּי יוֹרוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחֵל וּבֵין־
טָמֵא לְטָהוֹר יוֹדְעִים: ־וְעַל־רִיב הֵמָּה יַעֲמְדוּ
לְמִשְׁפָּט בְּמִשְׁפָּטֵי יִשְׁפֹּטוּהוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי וְאֶת־
חֻקְתִּי בְּכָל־מוֹעֲדֵי יִשְׁמְרוּ וְאֶת־שִׁבְתוֹתַי יִקְדְּשׁוּ:
־וְאֶל־מֵת אָדָם לֹא יָבוֹא לְטָמְאָהּ כִּי אִם־לְאָב וְלְאֵם
וּלְבֶן וּלְבַת לְאִחַ וּלְאִחוֹת אֲשֶׁר־לֹא־הִיָּתָה לְאִישׁ
יִטְמְאוּ: ־וְאִתְּרֵי טָהָרְתוּ שִׁבְעַת יָמִים יִסְפְּרוּ־לוֹ:
־וּבַיּוֹם בָּאוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ אֶל־הַחֶצֶר הַפְּנִימִית לְשֶׁרֶת
בְּקֹדֶשׁ יִקְרִיב תִּטְאֲתוּ נְאֻם אֶ־דְּגִי יִי־הוּא: ־וְהִיָּתָה
לָהֶם לְנִחְלָה אֲנִי נִחְלַתְּם וְאִחֻזָּה לֹא־תִתְּנוּ לָהֶם
בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי אֲחֻזְתְּם: ־הַמִּנְחָה וְהַחֲטָאת וְהַזֶּשֶׁם
הֵמָּה יֵאָכְלוּ וְכָל־חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה:
וְרֵאשִׁית כָּל־בְּפוּרֵי כָל וְכָל־תְּרוּמַת כָּל מִכֶּלֶת
תְּרוּמוֹתֵיכֶם לַפְּהָגִים יִהְיֶה וְרֵאשִׁית עֶרְסוֹתֵיכֶם
תִּתְּנוּ לַכֹּהֵן לְהַגִּית בְּרֶכֶה אֶל־בֵּיתִי: ־כָּל־גִּבְלָה
וּטְרֵפָה מִן־הָעוֹף וּמִן־הַבְּהֵמָה לֹא יֵאָכְלוּ הַפְּהָגִים:
מֵה וּבְהִפְיִלְכֶם אֶת־הָאָרֶץ בְּנִחְלָה תְּרִימוּ תְּרוּמָה
לִי־הִנֵּה קֹדֶשׁ מִן־הָאָרֶץ אֶרֶץ חַמְשָׁה וְעֶשְׂרִים
אֶלֶף אֶרֶץ וְרֹחַב עֲשָׂרָה אֶלֶף קֹדֶש־הוּא בְּכָל־
גְּבוּלָה סָבִיב: יִהְיֶה מִזֶּה אֶל־הַקֹּדֶשׁ חֲמֵשׁ מֵאוֹת
בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת מְרַבַּע סָבִיב וְחַמְשִׁים אֲמָה מִגֶּרֶשׁ לוֹ
סָבִיב: וּמִן־הַמִּדָּה הַזֹּאת תִּמּוֹד אֶרֶץ חַמְשָׁה
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְרֹחַב עֲשָׂרַת אֶלְפִים וּבִוְיִהְיֶה
הַמִּקְדָּשׁ קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים: יִקְדֹּשׁ מִן־הָאָרֶץ הוּא
לַפְּהָגִים מִשְׁרָתִי הַמִּקְדָּשׁ יִהְיֶה הַקְּרָבִים לְשֶׁרֶת
אֶת־יִי־הִנֵּה וְהִנֵּה לָהֶם מְקוֹם לְבַתִּים וּמִקְדָּשׁ
לְמִקְדָּשׁ: וְחַמְשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אֶרֶץ וְעֲשָׂרַת
אֶלְפִים רֹחַב יִהְיֶה וְהִנֵּה לְלוּיִם מִשְׁרָתִי הַבַּיִת לָהֶם
לְאִחֻזָּה עֶשְׂרִים לְשָׁכַת: וְאִחֻזַּת הָעִיר תִּתְּנוּ חַמְשַׁת
אֶלְפִים רֹחַב וְאֶרֶץ חַמְשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף לְעַמַּת
תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ לְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה: וְלְנִשְׂיֵא
מִזֶּה וּמִזֶּה לְתְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְלְאִחֻזַּת הָעִיר אֶל־פְּנֵי
תְּרוּמַת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־פְּנֵי אִחֻזַּת הָעִיר מִפְּאֵת־יָם
לְמֵה וּמִפְּאֵת־קִדְמָה קִדְמָה וְאֶרֶץ לְעַמּוֹת אֲחֵד
הַחֲלָקִים מִגְּבוּל יָם אֶל־גְּבוּל קִדְמָה: ־לְאָרֶץ

יִהְיֶה־לוֹ לְאִחֻזָּה בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא־יוֹנוּ עוֹד נְשִׂיאִי
אֶת־עַמִּי וְהָאָרֶץ יִתְּנוּ לְבֵית־יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְטֵיהֶם:
כֹּה־אָמַר אֶ־דְּגִי יִי־הוּא רַב־לְכֶם נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל
חֲמָס וְשֹׁד הִסִּירוּ וּמִשְׁפָּט וּצְדָקָה עֲשׂוּ הִרִימוּ
גִרְשֹׁתֵיכֶם מֵעַל עַמִּי נְאֻם אֶ־דְּגִי יִי־הוּא: מֵאֲזֵנֵי־
צְדָק וְאִיפַת־צְדָק וּבַת־צְדָק יְהִי לְכֶם: ־הָאִיפָה
וְהַבַּת תִּכּוֹן אֲחֵד יִהְיֶה לְשֵׂאת מַעֲשֵׂר הַחֹמֶר הַבַּת
וְעֲשִׂירַת הַחֹמֶר הָאִיפָה אֶל־הַחֹמֶר יִהְיֶה מִתְּכַנְתּוֹ:
־וְהַשְּׁקֵל עֶשְׂרִים גֵּרָה עֶשְׂרִים שְׁקָלִים חַמְשָׁה
וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה וְחַמְשָׁה שְׁקֵל הַמִּנְחָה יִהְיֶה
לְכֶם: ־זֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תְּרִימוּ שְׁשִׁית הָאִיפָה
מִחֹמֶר הַחֲטָיִם וְשִׁשִּׁיתֶם הָאִיפָה מִחֹמֶר הַשְּׁעָרִים:
־וְחֵק הַשְּׁמֹן הַבַּת הַשְּׁמֹן מַעֲשֵׂר הַבַּת מִן־הַפֹּר
עֲשִׂרַת הַבַּתִּים חֹמֶר כִּי־עֲשָׂרַת הַבַּתִּים חֹמֶר:
־וְשֵׁה־אַחַת מִן־הַצֹּאן מִן־הַמֵּאֲתִיב מִמִּשְׁקָה
יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם
נְאֻם אֶ־דְּגִי יִי־הוּא: ־כָּל הָעֵם הָאָרֶץ יִהְיוּ אֶל־
הַתְּרוּמָה הַזֹּאת לְנִשְׂיֵא בְּיִשְׂרָאֵל: ־וְעַל־הַנְּשִׂיא
יִהְיֶה הָעוֹלֹת וְהַמִּנְחָה וְהַגִּסָּד בַּחֲגִים וּבְחֻדְשֵׁים
וּבְשִׁבְתוֹת בְּכָל־מוֹעֲדֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הוּא־יַעֲשֶׂה
אֶת־הַחֲטָאת וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־הָעוֹלָה וְאֶת־
הַשְּׁלָמִים לְכַפֵּר בְּעֵד בֵּית־יִשְׂרָאֵל: ־כֹּה־אָמַר
אֶ־דְּגִי יִי־הוּא בְּרֵאשׁוֹן בְּאֲחֵד לְחֹדֶשׁ תִּקַּח פַּר־בֶּן־
בָּקָר תָּמִים וְחֲטָאת אֶת־הַמִּקְדָּשׁ: ־וְלִקַּח הַכֹּהֵן
מִזֶּדֶם הַחֲטָאת וְנָתַן אֶל־מִזְבֵּחַ הַבַּיִת וְאֶל־אַרְבַּע
פְּנוֹת הָעֲזָרָה לְמִזְבַּח וְעַל־מִזְבֵּחַ שַׁעַר הַחֶצֶר
הַפְּנִימִית: וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְעָה בַּחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שֹׁגֵה
וּמִפְּתֵי וּכְפָרְתֶם אֶת־הַבַּיִת: ־בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת
עֶשְׂרֵי יוֹם לְחֹדֶשׁ יִהְיֶה לְכֶם הַפֶּסַח חָג שִׁבְעוֹת יָמִים
מִצּוֹת יֵאָכֵל: ־וְעֲשֶׂה הַנְּשִׂיא בַּיּוֹם הַהוּא בַּעֲדוֹ
וּבְעֵד כָּל־עַם הָאָרֶץ פַּר חֲטָאת: ־וּשְׁבַעַת יְמֵי־הַחֵג
יַעֲשֶׂה עוֹלָה לִי־הוּא שִׁבְעַת פָּרִים וּשְׁבַעַת אֵילִים
תָּמִימִם לַיּוֹם שִׁבְעַת הַיָּמִים וְחֲטָאת שְׁעִיר עֲזִים
לַיּוֹם: ־וּמִנְחָה אִיפָה לֶפֶר וְאִיפָה לְאֵיל יַעֲשֶׂה
וְשִׁמֹן תִּין לְאִיפָה: ־בְּשִׁבְעֵי בַּחֲמֵשָׁה עֶשְׂרֵי יוֹם
לְחֹדֶשׁ בַּחֵג יַעֲשֶׂה כְּאֵלֶּה שִׁבְעַת הַיָּמִים כַּחֲטָאת
כַּעֲלָה וְכַמִּנְחָה וְכַשְּׁמֹן:

הלכות מעשה הקרבנות פרק י

נאכלין לשני ימים ולילה אחד, בין חלק הפוחנים בין חלק הפעלים; והוא הדין לבכור ומעשר, שהרי הן קדשים קלים בשלמים.

ו, אכל התודה-אף על פי שהיא קדשים קלים, אינה נאכלת אלא ביום הזביחה עם הלילה: שנאמר בה "ביום קרבנו, יאכל: לא-יניח ממנו, עד-בקר". וכן איל הנזיר וחלחם הפא עמהו, פיזצא בהן-בין חלק הפוחנים, בין חלק הפעלים. והוא הדין לחטאת ולזשמי צבור ולשירי מנחות, שהכל נאכל ליום ולילה- שנאמר "ביום קרבנו, יאכל", כל הקרבנות במשמע: חוץ מן השלמים, שפרש בהן הפתוב; ובכור ומעשר, הדומים להם.

ז, כל אלו הנאכלין ליום ולילה-דין תורה, שהן נאכלין עד שייעלה עמוד השחר; וכדי להרחיק מן העברה, אמרו חכמים שאינן נאכלין אלא עד הצות הלילה.

ח, כל הקרבנות, בין קדשי קדשים בין קדשים קלים-אין אוכלין אותם אלא הטחורים, המולין: אפלו העריב שמשו, ולא הביא בפרתו-אינו אוכל בקדשים. והטמטום אסור לאכל בקדשים, לפי שהוא ספק ערלו; אבל האנדרגינוס, יראה לי שהוא אוכל בקדשים קלים.

יט, ומתיר לאכל את הקדשים, בכל מאכל; אפלו הפוחנים מתרין לאכל חלקם, בין מקדשים קלים בין מקדשי קדשים-בכל מאכל, ולשנות באכילתן, ולאכלם צלויים שלוקים ומבשלים; ולתת לתוכן תבלין שלחלין-אבל לא תבלי תרומה, שלא יבואו את התרומה לידי פסול. והעצמות הנשארות מתרות, ועושה אדם מהם כל פלים שירצה.

י, היתה להם אכילה מועטת-אוכלין עמה חלין ותרומה, כדי שתהיה נאכלת עם השבע;

יא, אכילת החטאת והאשם-מצות עשה, שנאמר "ואכלו אתם אשר פפר בהם": הפוחנים אוכלים, ופעלים מתפפרים. והוא הדין לשאר הקדשים שאוכלין הפוחנים, שאכילתן מצוה. וכן אכילת שירי המנחות-מצות עשה, שנאמר "והנותרת ממונה, יאכלו אהרן ובניו".

יב, ואין חטאת ואשם ושירי מנחות נאכלין אלא לזכרי בהנה, בעזרה; ואם נאכלו בהיכל-נאכלו, שנאמר "לכל-מנחתם ולכל-חטאתם, ולכל-אשמם... בקדש הקדשים, תאכלנו; כל-זכר יאכל אתו". וכן שלמי צבור, הרי הן בחטאת וכאשם כמו שפארנו.

יג, חזה ושוק שלשלמים-נאכל לפוחנים זכרים ונקבות, שנאמר בהם "לך נתתם ולבניך ולבנותיך"; וכן המזרם מתודה והמזרם מאיל נזיר, שנאמר "כל תרומת הקדשים, אשר ירימו בני-ישראל לה-נתתי לך ולבניך ולבנותיך". וכן הבכור, שהרי נאמר בו "ובשרם, יהיה-לך: פחזה התנופה וכשוק הימין". וכל אלו הנאכלים לפוחנות-נאכלים לעבדי הפוחנים ולנשיהם, בתרומה.

יד, וכלן נאכלים בכל העיר, שנאמר "את חזה התנופה ואת שוק התרומה, תאכלו במקום טהור": לא נאמר בהן במקום קדוש, שהיא העזרה; אלא "טהור", שהוא כל מחנה ישראל-שכנגדו לדורות, ירושלים. והוא הדין למעשר ופסה, שהרי הן קדשים קלים בשלמים. והחלונות ועבי החומה, כלפנים.

יה, השלמים-נאכלים ביום הזביחה, וכל הלילה, וכל יום המחרת עד שתשקע החמה: שנאמר "ביום הקריבו את-זבחו, יאכל; וממחרת... ואם האכל יאכל מבשר-זבח שלמיו ביום השלישי". נמצאת למד שהן

היתה להן אכילה מרבה-אין אוכלין עמה חליו ותרומה, כדי שלא תהיה נאכלת עם הגפה. וכן בשירי המנחות.

י,א אין מבשלין חטאת או אשם, עם מורם מתודה או מאיל נזיר-מפני שממעט באוכליהן, ובמקום אכילתן; ולא מורם מתודה ואיל נזיר, עם בכור או עם חזה ושוק שלשלמים-מפני שממעט בזמן אכילתן. ולא מורם מושלמים שלאמש, עם חטאת ואשם שליום-מפני שממעט באוכליהן, ובמקום אכילתן, ובזמן אכילתן. אבל חטאת ואשם, מתבשלין זה עם זה; ותודה ואיל נזיר, זה עם זה; והבכור וחזה ושוק, זה עם זה.

י,ב חתפה שלקדשי קדשים, או שלפגול או נותר, שנתבשלה עם חתפות אחרות-אותן החתפות אסורות לזרים, ומותרות לפוהנים. בשר קדשי קדשים, או בשר קדשים קלים, שנתבשל עם בשר תאווה-הרי בשר התאווה אסור לטמאים, ומותר לטהורים.

י,ג נאמר בעזרה "עזר העלה אשר הקריב, לפהן לו יהיה", ונאמר בחטאת "הפהן המחטא אתה, יאכלנה", ונאמר באשם "לפהן אשר יכפר-בו, לו יהיה", ונאמר בשלמים "לפהן, הזרק את-דם השלמים-לו יהיה", ונאמר במנחה "המקריב אתה, יאכלנה"-אין הפתוב מדבר בכל אלו אלא פראוי: שהפיהן הראוי לעבודה, זה הוא שיש לו חלק לאכל; ומי שאינו ראוי בשעת הקרבן, פגון שהיה טמא-אין לו חלק לאכל, אפלו בשיטהר לערב. אבל לענין חלקה, הכל לאנשי בית אב שמקריבין באותו היום; וכלם חולקים בכל קדשי המקדש, איש פאחיו-בין זה שהקריב, בין אחיו שעמו במקדש שלא הקריב.

י,ד ולמה חלק הפתוב במנחות, בין מנחות האפויות ומנחת הסלת, שהרי באפויות הוא אומר "כל-המנחה, אשר תאפה בתנור... לפהן

המקריב אתה, לו תהיה", ובמנחת הסלת הוא אומר "וכל-מנחה בלולה-בשמן, וחרבה-לכל-בני אהרן תהיה, איש פאחיו":

י,טו שהאפוייה, פשחולקין אותה אנשי בית אב-כל שניגיע לו חלקו, אפלו פזית פת, הרי הוא ראוי לו, שהרי אוכלו מיד; אבל הסלת, אם יחלקו אותה ביניהן-נמצא מגיע לזה מלוא פפו סלת או פחות, שאינו ראוי לא ללוש אותו ולא לאפותו. לפיכך היה עולה על הדעת שיחלקו מנחה פנגד מנחה, ולא יחלקו מנחה זו בפני עצמה על כל אנשי בית אב-הצריך הפתוב לומר בה "לכל-בני אהרן תהיה, איש פאחיו", שיחלקו אותה בפני עצמה. מפאן אמרו חכמים, אין חולקין מנחה פנגד מנחה, אפלו מעשה מחבת פנגד מעשה מחבת, או סלת פנגד סלת; אלא כל אחת ואחת, חולקין שיריה בפני עצמה. וכן אין חולקין עוף פנגד עוף, ולא חטאת פנגד חטאת, ולא חזה ושוק פנגד חזה ושוק; אלא כל חלק וחלק, חולקין אותו ביניהן בשוה.

י,טז אין תקטן חולק אפלו בקדשים קלים, אף על פי שמותר להאכילו קדשי קדשים; וכן אשה ואנדרוניום-אין חולקים להם בקדשי המקדש כלל, שנאמר "איש פאחיו". אבל בעל מום-בין קבוע בין עובר, בין שגדל במומו בין שהיה תמים ונפסל-חולק ואוכל, שנאמר "להם אלהיו, מקדשי הקדשים...": והוא, שיהיה ראוי לאכילה; אבל אם היה טמא, אינו חולק לאכל לערב. וכן פוהן גדול-אוכל שלא בחלקה, אלא נוטל כל מה שירצה.

י,יז כל הראוי לאכילת הקדשים בשעת הקרבן, חולק לאכל; וכל שאינו ראוי לאכל בשעת העבודה-אף על פי שהוא ראוי לעבודה, והרי הוא ראוי לאכל לערב-אינו חולק כדי להניח חלקו לערב. פיצוד: טבול יום, ומחפר פפורים, והאונן ביום הקבורה, בין פוהן גדול בין פוהן

הדייט-אינן חולקין לאכל לערב.

י,יח פל שאינו ראוי לאכל, אינו ראוי לעבד; חוץ מבוהן גדול האנן-שהוא עובד ואינו אוכל, כמו שבארנו. וכל איש שאינו ראוי לעבד, אינו ראוי לאכל-חוץ מפעל מום, שהרי נתפרש בתורה.

י,יט פל שאין לו חלק בבשר, אין לו בעורות. אפלו טמא בשעת זריקת דמים, וטהור בשעת הקטר חלבים-אינו חולק בבשר: שנאמר "המקריב את-דם השלמים, ואת-החלב-מפני

הלכות מעשה הקרבנות פרק יא

אחרן: לו תהיה שוק הימין, למנה" - עד שיהיה טהור וראוי לעבודה משעת זריקה, עד אחר הקטר חלבים.

י,כ נטמא אחר זריקה, וטבל, והרי הוא טהור אף בשעת הקטר חלבים-הדבר ספק אם חולק, או אינו חולק; לפיכך אם תפס, אין מוציאין מיזו. קרבן צבור תבא בטמאה-אף על פי שהטמאים מקריבין, אין חולקין עם הטהורין לאכל לערב: מפני שאינו ראוי לאכילה.

הקדשים, בין קלים בין חמורים. וששה דברים שבתורה, שהם החלב והבשר והפלת והשמון והיין והלחם-פלן מצטרפין לכזית.

יא,ה פל האוכל בזית מבשר קדשי קדשים חוץ לעזרה-לוקה, שנאמר "לא-תוכל לאכל בשעריה, מעשר דגנה... בקרה, וצאנה": מפני השמועה למדו, שזו אזהרה לאוכל בשר העולה, והחלב שלעולה, ובשרה, והפלת והיין והשמון שזלנסביה-המושטן מצטרפין לכזית.

יא,ב וכן האוכל בזית מכל האמורין-בין לפני זריקה בין לאחר זריקה, בין בזהו בין ישראל-לוקה, שהאמורין כליל למזבח בכל העולה, והרי נאמר במנחת פוחנים "כליל תהיה, לא תאכל": כל שהוא כליל למזבח-אכילתו בלא תעשה, ולוקין עליו בכזית.

יא,ג וכן פל האוכל בזית מבשר חטאות הנשרפות-לוקה, שנאמר "וכל-הטאת אשר יובא מדמה אל-אהל מועד... לא תאכל; באש, תשרף".

יא,ד פל האוכל בזית מבשר הקדשים, אפלו קדשים קלים, קדם זריקת דמים-לוקה: שנאמר "לא-תוכל לאכל בשעריה, מעשר דגנה... ונדבתיך" - פלומר לא תוכל לאכל נדבתיך בשעריה, קדם שזרקין דמם בשערי המקום. מפני השמועה למדו שזו אזהרה לאוכל תודה או שלמים, קדם זריקת דמים; והוא הדין לשאר

יא,ו בשר קדשי קדשים שיצא חוץ לחומת העזרה, ובשר קדשים קלים שיצא חוץ לחומת ירושלים-נפסל, ונאסר לעולם. ואף על פי שחזר למקומו, אסור לאכלו; והאוכל מפניו בזית-לוקה, שנאמר "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו": פיון שיצא בשר חוץ למחצתו-נעשה פטרפה, כמו שבארנו בהלכות מאכלות אסורות. נכנס בשר קדשים קלים לחיכל, הרי זה בשר.

יא,ז זר שאכל בזית מבשר קדשי קדשים בעזרה אחר זריקת דמים-לוקה, שנאמר "ואכלו אתם אשר כפר בהם... וזר לא-יאכל,

כי-קדש הם": במקום שהכוחן אוכל, ובקעת שראוי לאכל-אם אכלו שם חזר, לזקה. אבל אם אכל חזר בשר קדשי קדשים בחוץ-לזקה משום אוכלן בחוץ, לא משום זר שאכל קדש: שחרי אינם ראויין שם לכוהנים. וכן אם אכלן בפעולה קדם זריקה-לזקה משום אוכל קדם זריקה בלבד, לא משום זרות.

הלכות מעשה הקרבנות פרק יב

יא, ח זר שאכל פזית מחטאת העוף, לזקה שתיים: אחת משום זר שאכל את הקדש. ואחת משום אוכל נבלה, שכל מלוקח נבלה היא; וכשהתרה-לפוחנים התרה, לא לזרים. וחרי הן שני אסורין תבאין באחד, כמו שפארנו.

יב, ד כל המנחות הקרבנות לגבי המזבח-אין כל אחת מהן פחותה מעשרון, ומעויטו מעטב את פלו; וחמש מנחות הפאות בנדר ונדבה-יש לו להתנדב ולנדר מהן כל שירצה, אפלו אלה עשרון. אבל מנחת העמר, ומנחת חוטא, ומנחת קנאות, ומנחת חנופה, והחבתין-כל אחת מהן עשרון אחד, לא פחות ולא יתר.

יב, א המנחות, הן מן הקרבנות; והמנחות הפאות בפני עצמן, ואינן פאות משום נסכים-מהם מנחת צבור, ומהם מנחת יחיד. וכל המנחות, סלת חטים-חוץ ממנחת סוטה ועמר התנופה, שהם מן השעורים.

יב, ה כל המנחות הקרבנות לגבי המזבח-טעונות הגשה במערב בנדר חדה שלקרון דרומית מערבית, ואינן טעונות תנופה: חוץ ממנחת סוטה, ועמר התנופה-ששתייהן טעונות תנופה והגשה.

יב, ב שלוש מנחות לצבור: עמר התנופה-והוא קרב למזבח, כמו שיתבאר. ושתי הלהם שמביאין פיום עצרת-ואלו נקראו מנחה, ואינן קרבין לגבי המזבח, והן חמין, ועליהם נאמר "קרבן ראשית תקריבו אתם, לה; ואל-המזבח לא-יעלו". והמנחה השלישית-הוא לחם הפנים שעושין בכל שבת, ואינו קרב לגבי המזבח, אלא פלו נאכל לפוחנים, כמו שיתבאר.

יב, ו כל המנחות הקרבנות לגבי המזבח, טעונות שמן ולבונה-לזג שמן לכל עשרון; וקמין לבונה לכל מנחה, בין שהיתה עשרון אחד בין שהיתה ששים עשרון, שאין מביאין בכלי אחד יתר על ששים עשרון, כמו שיתבאר: חוץ ממנחת קנאות ומנחת חוטא, שנאמר "לא-ישים עליה שמן, ולא-יתן עליה לבנה".

יב, ג ותשע מנחות ליחיד, וכלן קרבין למזבח; ואלו הן: מנחת חוטא-והיא המנחה שמקריב העני, בשיתחייב חטאת ולא תגיע ידו. מנחת סוטה-והיא מנחת הקנאות, שפבר נתפרשו מעשיה. המנחה שמקריב כל כוהן תחלה כשיכנס לעבודה, שמקריב אותה בידו; והיא הנקראת מנחת חנופה. המנחה שמקריב כוהן גדול בכל יום, והיא הנקראת חבתין. מנחת הסלת, והיא פאה בנדר ונדבה. מנחת המחבת, והיא פאה בנדר ונדבה. מנחת המרחשת, והיא פאה בנדר ונדבה. מנחת מאפה תנור חלות, והיא פאה בנדר ונדבה. מנחת מאפה תנור רקיקין, והיא פאה בנדר ונדבה.

יב, ז נתן והקריב-לזקה על השמן בפני עצמו, ועל הלבונה בפני עצמה; נתן פלו שיש בו שמן או לבונה על גביה-אינו עובר, ולא פסל. מנחת חנופה והחבתין-מוספין לכל אחת מהן שמן, כמו שיתבאר.

יב, ח כל המנחות הקרבנות לגבי המזבח נקמצות, מקטירין הקמין פלו על גבי המזבח;

והשאַר, נֹאכַל לְפוֹהֲנִים: הוּיָן מִמְנַחַת זְכָרִי כְהֵנָּה—שְׂאִינָה נְקֻמַּצַּת אֲלֵא מִקְטִירִין אוֹתָהּ כְּלָה, שְׁנֵאמַר "וְכָל—מְנַחַת כֶּהֱנָה...". הִנֵּה לְמִדַּת שְׁמִנְחַת חֲנוּדָה, וְהַחֲבִיתִין, וְכוּהִן שֶׁהֵבִיא מְנַחַת חוּטָא אוֹ מְנַחַת גְּרֵבָה—כֵּלֶן נִשְׁרָפוֹת עַל גְּבִי הַמְזֻבָּח, וְאֵינֶן נְקֻמַּצוֹת.

יב, ט הכוונה—מנחתה נקמצת כמנחת ישראל, ושיריה נאכלין. ולדות שנתערבו, וחרו כל אחד מהן ספק בוחן—מנחתם נקמצת כמנחת ישראל, ואינה נאכלת כמנחת פוהנים. כיצד עושים—הקמין קרב בפני עצמו, והשירים מתפזרין על בית הדישן.

יב, י כל הנשואות לפוהנים, בין פוהנת בין ישראלית—אין שירי מנחותיהן נאכלים, מפני חלק הפעל, ואינה פלה לאשים, מפני חלק האשה: אלא הקמין קרב לעצמו, והשירים מתפזרין על בית הדישן.

יב, יא הקמיצה, בכל מקום בעזרה; ואם קמין בחיכל, פשרה. ומקדשין מנחה בכלי שעל גבי קרקע, וקומצין מבלי שעל גבי קרקע; ואין מקדשין הקמין בכלי שעל גבי קרקע. ומאימתי יתרו השירים באכילה, משיצת האור ברב הקמין.

יב, יב כל המנחות הקרבות לגבי המזבח, מצה; וכן שירי המנחות שאוכלין הפוהנים—אף על פי שהן מתרין לאכל אותן בכל מאכל, ובדבש—אין אוכלין אותה חמין, שנאמר "לא תאפה חמין, חלקם": אכלו חלקם, לא יהמיצו. ואם החמין שיריה, לוקה; והמחמין אחר המחמין, חיב.

יב, יג ולוקין, על כל עשיה ועשיה שבה. כיצד: לשה חמין, או ערבה חמין, או קטפה חמין, או אפיה חמין—לוקה: שנאמר "לא תעשה חמין", ונאמר "לא תאפה חמין"—לחיב על כל מעשה יחירי שבה. עשיה חמין מתחלה ועד סוף, לוקה

על כל מעשה מהן. הניח שאור על גבי העיסה, וחרו וישב לו, ונתחמצה מאליה—לוקה, שהנחת השאור הוא המעשה.

יב, יד תכל השירים בקצה, או בשמשמין, ובכל מיני תבלין ושמן—כשרה: מצה היא, אלא שנקראת מצה מתבלת.

יב, טו המחמין מנחה פסולה, פטור: שנאמר "אשר תקריבו לה—לא תעשה חמין"—הכשרה לה, לא הפסולה. המצה כשהיא כשרה, ויצאת לחוין, וחזר וחמצה אחר שנפסלה ביציאתה—אינו לוקה; המצה בראשו שלמזבח—אינו לוקה, שנאמר "אשר תקריבו", וכבר קרבה זו, והיא כשרה.

יב, טז המחמין לחם הפנים—לוקה, שנאמר "כל—המנחה". אבל מנחת נסכים, אין בה מלקות: שאם גבלה במים, חרי נפסלה קדם שתתחמין; ואם גבלה בשמן שלנסכים—מי פרות הן, ואינן מחמיצין.

יב, יז החטים שלמנחות—אין לזתתין אותן, שמא יהמיצו: שהרי בחוין לזתתין אותן, ואין חבל זריזין לשמרן. אבל מנחת העמר—הואיל והיא שלצפור, לזתתין אותה: שהרי הצפור זריזין הן, ומשמרין אותה.

יב, יח כל המנחות הנאפות—נלושות בפזשירין, ומשמרן שלא יהמיצו, הואיל ולישתן ואפיתן בפנים, בעזרה: אנשי פנים זריזין הן. ובמקום שמבשלין קדשי קדשים—שם אופין את המנחות, שנאמר "זה המקום אשר יבשלו—שם הפהנים... אשר יאפו את—המנחה".

יב, יט כל המנחות—טחינתן וחרקדתן בחוין, ולישתן ועריכתן ואפיתן בפנים; וכל מעשיהן פשרים בזר, עד שיבואו לבית הקמיצה. ומחבת ומרחשת היו בעזרה; ושתייהם מבלי השרת, ומקדשין. ותנור שלמקדש, שלמתכת היה.

הלכות מעשה הקרבנות פרק יג

השמן בכלי, ונותן עליו הסלת, ונותן על הסלת שמן אחר, ובולל הסלת; ואחר כך לשה בפושרין, ואופה אותה במחבת או במרחשת כמו שגדר; ופותת אותה פתים, ונותנה בכלי שרת, ויוצק עליה שאר השמן, ונותן לבונתה. יג, מה בין מחבת למרחשת: מרחשת—יש לה שפה, והכצק שאופין אותו עליה רך, שחרי יש לה שפה ואינו יוצא; ומחבת—אין לה שפה, והכצק שאופין אותו בה קשה, כדי שלא יצא מכאן ומכאן.

יג, מנחת מאפה תנור כיצד: אם חלות היא—בולל הסלת בשמן, ולש בפושרין, ואופה ופותת, ונותן בכלי שרת, ונותן עליה לבונתה; ואין בה יציקת שמן, שנאמר "חלות מצת בלולת בשמן".

יג, ואם רקיין היא—לש את הסלת בפושרין, ומושח את הרקיין בשמן, שנאמר "ורקיין מצות משחים בשמן"; ויראה לי, שאחר אפיה מושח אותם. וכיצד מושחין: מביא לוג שמן לכל עשרון, ומושחין; וחוזר ומושחין, עד שיבלה כל השמן שבלוג.

יג, ט כל ארבע מנחות אלו האפניות—כשאופין אותן, אופין כל עשרון עשר חלות; ואם רבה בחלות או חסר, פשרה. וכיצד פותתין אותן: בופל החלה לשנים, והשנים לארבעה, ומבדיל; ואם היתה המנחה שלזכרי פתנה, אינו מבדיל; ופותת. ובלו, פתיתתן בזיתים; ואם הגדיל הפתיתין או הקטינן, פשרה.

יג, לא בלל, לא פתת, לא הגיש, לא מושח את הרקיין—פשרה: לא נאמר: כל הדברים האלו, אלא למנחה—שכך היא מצותה.

יג, יא סדר הבאת המנחה כיצד: מביא אדם סלת מתוך ביתו בקלתות שלכסף, ושלזזהב, או שלשאר מיני מתכות—פלי שהוא ראוי לכלי

יג, א מצות עשה לעשות כל מנחה, במצותה האמורה בתורה. וכיצד עשית חבתי בוחן גדול: מביא עשרון שלם, וחוצהו בחצי עשרון שפמקדש—שאר על פי שהיא קרבה חציין, אינה מתקדשת לחציין; ומביא עמה שלשת לוגין שמן—שנאמר "בשמן תעשה", להוסיף לה שמן כנספי הכבש.

יג, ב ובולל הסלת בשמן, וחולט אותה ברותחין, ולש מפל חצי עשרון, שיש חלות; נמצאו שתיים עשרה חלות. ואחת אחת היו נעשות. וכיצד עושה: מחלק השלשת לוגין ברביעית שפמקדש, רביעית לכל חלה; ואופה החלה מעט, ואחר כך קולה אותה על המחבת בשאר רביעית השמן שלה. ואינו מבשלה חרבה—שנאמר "תפיני", בין בשל ונא.

יג, ג ואחר כך חולק כל חלה וחלה לשנים, באמר—די שיקריב החצי בבקר, והחצי בערב; ולוקח החציין, וכופל כל אחד מהן לשנים, ופותת עד שתמצא כל פתיתה בפולה לשנים. ומקריב החציין עם חצי קמין לבונה, בבקר; והחצי הנשאר עם חצי קמין לבונה, בערב. ואם היתה מנחת חנוך—אינו חוצה אלא מקריבה פלה באחת, עם קמין לבונה. ושתיחן, בליל לאשים.

יג, ד מנחת הסלת כיצד היתה נעשית: מביא עשרון סלת או פמה עשרונות, כפי גדרו, ושמן הראוי לה; ומורד בעשרון שלמקדש, ונותן שמן בכלי, ואחר כך נותן עליו את הסלת, ואחר כך נותן שמן אחר על הסלת, ובולל הסלת בו; ואחר כך נותנה בכלי שרת, וצק לתובה שמן. ושמן שנתן תחלה, עם שמן הבלילה, עם השמן שיצק—הכל לוג לעשרון. ונותן עליה לבונתה.

יג, ה מנחת המחבת והמרחשת כיצד: נותן

שָׂרַת. וְאִם הִיְתָה מְנַחַת הַסֵּלֶת—נֹתְנָה לְכָלִי שָׂרַת, וּמִקְדָּשָׁה בְּכָלִי שָׂרַת; וְאִם הִיְתָה מִן הַמְּנַחֹת הַנֶּאֱפוֹת—אוֹפָה אוֹתָהּ שָׁם בַּמִּקְדָּשׁ, וּפּוֹתֶת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְנוֹתֵן הַסֵּלֶתִיּוֹן לְכָלִי שָׂרַת. וְנוֹתֵן עֲלֶיהָ שְׂמֹנֶה וּלְבוֹנָתָהּ, וּמוֹלִיכָהּ אֶצֶל כּוֹחֵן; וְחַפּוֹתֵן מוֹלִיכָהּ אֶצֶל הַמְּזֻבָּת, וּמְגִיֶּשֶׁה בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִעֶרְבִית כְּנֶגֶד חֲדָה שְׁלֶקְרָן, וְדִיּוֹ.

יג, יב וּמִסֵּלֶק אֵת כָּל לְבוֹנָתָהּ, לְצַד אֶחָד; וְקוֹמֵץ מִמְּקוֹם שְׁנַתְרַבָּה שְׂמֹנֶה, שֶׁנֶּאֱמַר "מִסֵּלֶתָהּ וּמִשְׂמֹנָהּ". וְנוֹתֵן הַקֹּמֵץ לְכָלִי שָׂרַת, וּמִקְדָּשׁוֹ בְּכָלִי שָׂרַת; וְקוֹמֵץ שֶׁחֶלְקוֹ בְּשָׁנֵי כָּלִים, אֵינּוּ קָדוֹשׁ. וְחוֹזֵר וּמְלַקֵּט אֵת כָּל לְבוֹנָתָהּ, וְנוֹתְנָהּ עַל הַקֹּמֵץ שֶׁבְּכָלִי, וּמַעֲלָה אוֹתוֹ עַל גְּבִי הַמְּזֻבָּת,

הַלְבוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרָבָנוֹת פֶּרֶק יד

וּמוֹלְחֹהוּ, וְנוֹתֵן עַל גְּבִי הָאֲשִׁים מִכָּלִי שָׂרַת. וְאִם מְנַחַת כּוֹחֵנִים הִיא—אֵינּוּ קוֹמֵץ, אֲלֹא נֹתֵן מִלַּח עַל כֶּלֶה, וּמוֹשְׁלִיךְ הַכֹּל עַל גְּבִי הָאֲשִׁים.

יג, יג כִּי צִד קוֹמֵצִין מְנַחֹת הַנֶּקְמָצוֹת: כְּדֶרֶךְ שְׁקוֹמֵץ כָּל אָדָם, פּוֹשֵׁט פֶּס יָדוֹ, וְקוֹמֵץ. קוֹמֵץ בְּרֵאשֵׁי אֶצְבָּעוֹתָיו, אוֹ מִן הַצְּדָדִין—לֹא יִקְטִיר; וְאִם הַקְּטִיר, הִרְצָה. וְאִם הוֹסִיף בַּקֹּמֵץ, כְּגוֹן שֶׁחֶרְחִיק אֶצְבָּעוֹתָיו וְקוֹמֵץ—חָרִי זֶה פְּסוּל.

יג, יד אֵין קוֹמֵץ, פְּחוֹת מִכְּשָׁנֵי זֵיתִים; וּמִקְצַת הַקֹּמֵץ, מְעַכֵּב אֵת כֶּלֶה. וְחַקְמֵץ וְחֶלְבוֹנָה, מְעַכְבִּין זֶה אֵת זֶה. הַסֵּלֶת וְחַשְׁמוֹן, מְעַכְבִּין זֶה אֵת זֶה. וּמִקְצַת חַשְׁמוֹן, מְעַכֵּב אֵת כֶּלֶה: אֵין פְּחוֹת מִלּוֹג לְעֶשְׂרוֹן, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

יד, א מה בין נדרים לנדבות: ששהנדר—אם הפריש קרבנו ואבד או נגנב, חייב באחריותו עד שיקריב כמו שנדר; והמתנדב ואמר זו—אם מת או נגנב, אינו חייב באחריותו.

יד, ב האומר דמי שור זה עלי עולה, ודמי בית זה עלי קרבן, ומת השור, ונפל הבית—חייב לשלם; אמר חרי עלי עולה על מנת שלא אתחייב באחריותה, אינו חייב באחריותה.

יד, ג כבר בארנו שהעושה בית חוץ למקדש, להקריב בו קרבנות—אינו בבית עבודה זרה; והאומר חרי עלי עולה שאקריבנה במקדש, והקריבה בבית זה—לא יצא. שאקריבנה בבית זה—אם הקריבה במקדש, יצא. הקריבה באותו הבית, יצא: חרי הוא כמי שנדר עולה, על מנת שלא יהיה חייב באחריותה; וענוש פרת, על העליתה בחוץ.

יד, ד וכן אם אמר חריני נזיר, על מנת שאגלח בבית זה—אם גלח שם, יצא: חרי הוא כמי שנדר לצער עצמו, וחרי צער; ואינה נזירות. יד, ה תפאת ואשם אינן באין אלא על חטא,

יד, א מתנדב אדם ונדר עולה ושלמים, וכל מין שירצה מחמשת מיני מנחות הבאין בנדר ונדבה; ומתנדב או נדר מנחה מןמנחות נסכים לבה, מאיזה מין משלשת מיני מנחות נסכים שבארנו. ומתנדב או נדר יין בפני עצמו, או שמן בפני עצמו, או לבונה בפני עצמה; או עצים למערכה—מפני שהן בקרבן, שנאמר "ולקרבן העצים".

יד, ב שנים מתנדבין או נדרין קרבן אחד, עולה או שלמים; אפלו פרידה אחת שלתורים או בני יונה, מביאין אותה בשתפות. אבל המנחה, אינה באה בשתפות. ודברים אלו, דברי קבלה הן. הניח מנחה לשני בניו, ומת—חרי אלו מביאין אותה.

יד, ג איזה הוא נדר, ואיזה היא נדבה: האומר חרי עלי עולה, או חרי עלי שלמים, או חרי מנחה, או חרי דמי בהמה זו עלי עולה או שלמים—זה הוא הנדר; אבל האומר בהמה זו או דמי בהמה זו עולה או שלמים, או חרי העשרון הזה מנחה—זו היא נדבה.

ואינן באין בנדר ונדבחה. האומר הרי עלי חטאת או אשם, או שאמר הרי זו חטאת או אשם—לא אמר פלום. היה מחיב חטאת או אשם, ואמר הרי זו לחטאתי או לאשמי, או הרי הפועל האלו לחטאתי או לאשמי—דבריו קנינים.

יד, ט האומר קרבן מצרע זה, או יולדת זו עלי—אם היה אותו מצרע או היולדת עניים, מביא הנזדר קרבן עני; ואם היו עשירים, מביא הנזדר קרבן עשיר, אף על פי שהנזדר עני.

ידי, האומר חטאתו ואשמו ועולתו ושלמיו שלפלוגני עלי—אם רצה אותו פלוגני—הרי זה מניחו לחקריבן על ידו, ומתפטר לו. רצה בשעת הפרשתו, ולא רצה בשעת הקרבה אלא חזר בו—בעולה ובשלמים—מקריבן, ומתפטר לו בהן: אף על פי שאינו רוצה עתה, שהרי רצה בשעת הפרשה. אבל בחטאת ואשם—לא נתפטר לו, עד שירצה מתחלה ועד סוף.

ידי, האומר הרי עלי בנדרי רשעים, שמנדריהן נזיר וקרבן ושבועה—חייב בכלן; בנדרי פשרין, לא נתחייב פלום. הרי עלי בנדבות פשרין, הרי זה נדר בנזיר ובקרבן. וכל פנויי קרבן, בקרבן.

ידי, יב אין הנזדר ולא המתנדב חייב, עד שיהיה פיו ולבו שווין. ביצד: המתבונן לומר הרי עלי עולה, ואמר שלמים, או שהתבונן לומר הרי זו עולה, ואמר שלמים—לא אמר פלום. נתבונן לנדר בעולה, ואמר קרבן, לנדר בחרם, ואמר הקדש—דבריו קנינים: שהעולה קרבן, וחרם הקדש. וכן כל פיוצא בזה.

ידי, יג בנדרים ונדבות, אינו צריך להוציא בשפתיו; אלא אם גמר בלבו, ולא הוציא בשפתיו פלום—חייב. ביצד: גמר בלבו שזו עולה, או שביא עולה—הרי זה חייב להביא, שנאמר "כל נדיב לבו, יביאה": בנדיבת הלב, יתחייב להביא. וכן כל פיוצא בזה מנדרי

קדשים ונדבותן.

ידי, יד אחד נדרים ונדבות, עם שאר הדברים שאדם חייב בהן מערכים ודמים ומעשרות ומתנות עניים—מצות עשה מן התורה שביא הכל ברגל שפגע בו תחלה, שנאמר "ובאת שמה. וחיבתם שמה": כלומר, בעת שתבוא לחג, תביא כל מה שאתה חייב בו ותתן כל חוב שעליך, לשם.

ידי, טו הגיע הרגל, ולא הביא—הרי זה בטל מצות עשה; עברו עליו שלוש רגלים, ולא הקריב קרבנותיו שנדר או התנדב, או שלא נתן הערכים והחרמים והדמים—הרי זה עבר בלא תעשה, שנאמר "לא תאחר לשלמו": אינו עובר בלא תעשה, עד שיעברו עליו רגלי השנה בלה. ואין לזקין על לאו זה, לפי שאין בו מעשה.

ידי, טז הקדיש בהמה למזבח, ועברו עליו שני רגלים, ונפל בה מום, ופדיה על גב בהמה אחרת—אינו עובר בלא תעשה, עד שיעברו על האחרת שלוש רגלים. ואחד האיש ואחד האשה, עוברת בכל תאחר; אבל היורש, אינו עובר בכל תאחר.

ידי, יז כל הקרבנות שעברו עליהן שלוש רגלים—לא נפסלו, אלא מקריבן ובשרים; ובכל יום ויום אחר השלוש רגלים, הוא עובר בכל תאחר, ובית דין מצוין לעשותו מיד, עד שיקריב קרבנותיו ברגל שפגע בו תחלה. אף על פי שנאמר "לרצנו", כופין אותו עד שיאמר רוצה אני; בין שנדר ולא הפריש, בין שהפריש ולא הקריב—כופין אותו עד שיקריב.

ידי, יח כל חייבי עולות ושלמים, ממשפכינותן: אף על פי שאין מתפטר לו עד שירצה, שנאמר "לרצנו"—כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. אבל חייבי חטאות ואשמות, אין ממשפכינותן אותן—הואיל והם מעבבי פפרה, אין חוששין להם שמא יפשעו וישחוו קרבנותיהן: הוין

מחטאת נזיר, הואיל ואינה מעפכת אותו
מלשונות יין-שמא יאחר אותה; לפיכך

ממשכנין אותו עליה.

הלכות מעשה הקרבנות פרק טו

טו, א האומר ולדה שלזו עולה, והיא שלמים-
דבריו קנימים. היא שלמים, וולדה עולה-אם
לכך נתכוון, דבריו קנימים; ואם אחר שאמר
בלבו והוציא בשפתיו שתהיה שלמים, חזר בו
ואמר ולדה עולה-אף על פי שחזר בו בתוך
כדי דבור, חרי ולדה שלמים: שאין חזרה
בהקדש, ואפלו בתוך כדי דבור.

טו, ב האומר ידה שלזו עולה, או רגלה שלזו
עולה-תמכר לחיבי עולות, ודמיה חלין חוץ
מדמי אותן האברים: והוא שיהיה זה המחויב
עולה שקנה אותה, נדר עולה בדמים קצובים.

טו, ג האומר לבה או ראשה שלזו עולה-הואיל
והקדיש דבר שהנשמה תלויה בו, חרי פלה
עולה; הקדיש אבר אחד מן העוף, חרי זה ספק
אם נתקדש פלו או לא נתקדש.

טו, ד האומר בהמה זו, חציה עולה, וחציה
שלמים-קדשה, ואינה קרבה; אלא תרעה עד
שיפיל בה מום, ותמכר, ויביא בחצי דמיה
עולה, ובחצי דמיה שלמים. היה מחויב חטאת,
ואמר חציה חטאת, וחציה עולה או שלמים,
או שאמר חציה עולה או שלמים, וחציה
חטאת-חרי זו תמנות, כמו שיתבאר בחטאות
המתות.

טו, ה בהמת השתפין שהקדיש אחד מהן חציה
שלזו, וחזר ולקח החצי האחר והקדישו-חרי זו
קדשה, וקרבה: אף על פי שמתחלתה דחוייה
היתה, כשהקדיש חציה-אין הדחוי מעיקרו
דחוי; ואף על פי שהוא קדשת דמים, הואיל
והוא בעלי חיים, אין בעלי חיים נדחים, וחרי
נראית פלה להקרבה-לפיכך תקרב, ועושה

תמורה.

טו, ו האומר דמי בהמה זו עולה, או חרי זו
לעולה-אם היתה ראויה לקרב עולה-נתקדשה
קדשת הגוף, והיא עצמה תקרב עולה. ואם
אינה ראויה-תמכר, ויביא בדמיה עולה. אמר
על בהמה טמאה, וכיוצא בה מאסורי הקרבן
שאיין קדשה חלה עליהן, חרי אלו עולה-לא
אמר כלום, כמו שבארנו בהלכות אסורי
מזבח; אמר חרי אלו לעולה-ימכרו, ויביא
בדמיהן עולה.

טו, ז האומר דמי פרה זו לעולה פל שלזשים
יום, ולאחר שלזשים יום לשלמים, או שאמר
דמיה לשלמים פל שלזשים יום, ולאחר
שלזשים יום לעולה-דבריו קנימים: ואם הקריב
דמיה בתוך שלזשים יום, מביא בהן כמו
שנדר; ואם הקריבן לאחר שלזשים יום, מביא
כמו שנדר.

טו, ח היתה לו בהמה מעפרת, ואמר אם ילדה
זכר, חרי הוא עולה, ואם נקבה, זבחי שלמים-
ילדה זכר, יקרב עולה; ילדה נקבה, תקרב זבחי
שלמים; ילדה זכר ונקבה-חזכר יקרב עולה,
והנקבה זבחי שלמים. ילדה שני זכרים-האחד
יקרב עולה, והשני ימכר לצריכי עולה, ודמיו
חלין; וכן אם ילדה שתי נקבות-אחת תקרב
שלמים, ושניה תמכר לצריכי שלמים, ודמיה
חלין.

טו, ט ילדה טמטום ואנדרגינום-אינן קדשים,
וחרי הן חלין כמו שבארנו; והמקדיש עבר
במעו בעלת מום, וכיוצא בה-חרי זה קדוש.

הלכות מעשה הקרבנות פרק טז

טז, א הנזיר גדול, והביא קטן-לא יצא; נדר

קטן, והביא גדול-יצא. פיצד: אמר חרי עלי

עולה או שלמים כבש, והביא איל, או שנדר עגל והביא שור, גדי והביא שעיר-יציא. נדר עולה מן הכבשים, או מן האילים, והביא פלגם-הרי זה ספק אם יצא ידי נדרו, או לא יצא; וכן הנדר עולת עוף מן התורים, או מן בני היונה, והביא תחלת הצהוב שבוה ושבוה-הרי זה ספק.

טז, ב נדר שחור והביא לבן, לבן והביא שחור, זכר והביא נקבה, נקבה והביא זכר-לא יצא.

טז, ג הנדר סתם, מביא מן הגדולים שפמין שנדר; ואם אותו המקום רגילין לקרות בסתם לאחד מן המינין, מביא פאנשי המקום. פיצד: נדר עולה מן הפקר, יביא שור. אמר הרי עלי עולה-אם דרו אנשי המקום לקרות עולה סתם, אפלו לעולת העוף-מביא פרידה אחת, תור או בן יונה; ואם דרפן שאין קוראין עולה סתם אלא לעולת בקר, יביא שור. וכן כל פיוצא בזה.

טז, ד מי שנדר שור או איל או כבש או עגל וכיוצא בהם-לא יביא פחוש ביותר שבאותו המין, מפני שדמיו מועטין, ואינו חייב להביא חיפה השמן ביותר, שאין שם למעלה ממהנה; אלא יביא הפינוני. ואם הביא הפחוש, יצא ידי נדרו.

טז, ה האומר הרי עלי שור שווה מנה-יביא שור ששווה מנה באותו מקום, חוץ מנסכיו; הביא שנים במנה, לא יצא.

טז, ו האומר שור זה עולה, ונפל בו מום-אם רצה, יביא בדמיו שנים; ואפלו הביא בדמיו איל אחד, יצא. אמר שני שורים אלו עולה, ונפל בהם מום-אם רצה, יביא בדמיהם אחד. איל זה עולה, ונפל בו מום-אם רצה, יביא בדמיו כבש; וכן אם נדר כבש, ונפסל-אם רצה, יביא בדמיו איל.

טז, ז אמר הרי עלי עולה, והפריש שור, ונגנב-

פז, ח עצמו פשה. אמר שור זה ודמיו עלי עולה, הקבע; ואם נפסל, לא יביא בדמיו אלא שור.

טז, ט האומר אחד מכבשי הקדש, ואחד משורי הקדש, והיו לו שנים-הגדול שבהן הקדש. היו שלושה-הגדול שבהן הקדש, והוששין לפינוני; פיצד יעשה-ומתין לפינוני עד שינפל בו מום, ותחול הקדשה על הגדול לברו. ואם אמר שור שבשורי הקדש-הגדול שבהם הקדש, ואין הוששין לפינוני.

טז, י פירש אחד מהן, ושכח, או שאמר לו אביו, אחד מהן הקדש-הרי זה מקדיש גדול שבהן, ואחר כך יצא ידי חובתו; וכן הנדר עולה מן הפקר, וקבע נדרו, ושכח מה קבע, אם שור אם עגל-הרי זה יביא שור. וכן אם קבע בכבשים, ושכח מה קבע-יביא איל; קבע בעזים, ושכח-יביא שעיר. שכח באיזה מין מן הכהמה קבע עולתו, יביא שור ואיל ושעיר; ואם נסתפק לו שפוא בעוף קבע עולתו, יוסף תור וכן יונה.

טז, יא נדר תודה או שלמים, וקבע נדרו בפקר, ושכח במה קבעו-יביא פר ופרה; וכן אם נסתפק לו בכבשים, יביא איל ורחל; נסתפק לו בעזים, יביא שעיר ושעירה. שכח באיזה מין קבע נדרו-מביא פר ופרה, איל ורחל, שעיר ושעירה.

טז, יב האומר הרי עלי עולת עוף, מביא תור או בן יונה; פירש, ושכח באיזה מין קבע נדרו-מביא תור וכן יונה.

טז, יג האומר הרי עלי למזבח-יביא קמין לבונה, שאין לה דבר שקרב פלו למזבח כמות שהוא אלא לבונה. פירש נדרו, ושכח מה פירש-יביא מכל דבר שקרב פלו למזבח; לפיכך מביא עולת בהמה, ועולת עוף, ומנחת נסכים, ולבונה, ויין בפני עצמו.

טז, יג אמר הרי עלי בסלע למזבח-יביא כבש, שאין לו דבר שיקרב בסלע למזבח אלא כבש; פֶּרֶשׁ, וְשֹׁכַח מִה פֶּרֶשׁ-יָבִיא בְּסֹלֶעַ מִכֵּל דָּבָר וְדָבָר שִׁקְרָב לְמִזְבֵּחַ.

טז, יד האומר הרי עלי לבונה, לא יפחת מקמין. הרי עלי עצים-לא יפחת משני גזרים, עבין כמחוקות וארפן אמה; הרי עלי עץ-מביא גזר אחר, ארפו אמה. ואם רצה להביא דמי העצים, יביא.

טז, טו מי שנדר או התנדב שמן, כיצד עושין בו-קומין כמנו קמין, ונותן עליו מלח, וזרקו על גבי האשים, והשאר נאכל לכוהנים בשירי מנחות. וכיצד עושין בין הבא בפני עצמו-נותן עליו מלח, ומנסכו כלו על גבי השיתין בכל הנסכים. והלבונה הבאה בפני עצמה-נותן עליה מלח, וכלה לאשים.

טז, טז מי שנדר נדר, לא יביאנו ממצעות מעשר שני: שהרי נתחייב בקרבן זה; וכל המחייב

בְּקִרְבָּן, לֹא יָבִיא קִרְבָּנוֹ אֵלָּא מִן הַחֲלִין. אָמַר הָרִי עָלַי תּוֹדָה מִן הַחֲלִין, וְלַחֲמָה מִן הַמַּעֲשֵׂר-לֹא יָבִיא לַחֲמָה אֵלָּא מִן הַחֲלִין: שְׁהָרִי נָדַר בְּקִרְבָּן תּוֹדָה, וְהַתּוֹדָה אֵינָה פָּאָה אֵלָּא עִם הַחֵלֶם.

טז, יז פֶּרֶשׁ וְאָמַר הָרִי עָלַי לְהָבִיא תּוֹדָה מִמַּעֲוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, וְלַחֲמָה מִן הַחֲלִין-יֵשׁ לוֹ לְהָבִיא כְּמוֹ שְׁנָדָר; וְאִם הָבִיא הַכֵּל מִן הַחֲלִין, יֵצֵא. וְכֵן אִם פֶּרֶשׁ וְאָמַר הָרִי עָלַי תּוֹדָה, הִיא וְלַחֲמָה מִן הַמַּעֲשֵׂר-יָבִיא; וְלֹא יָבִיא לַחֲמָה מִחֲטִי מַעֲשֵׂר שְׁנִי-אֵלָּא מִמַּעֲוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, כְּמוֹ הַבְּחֵמָה שֶׁהִיא מִמַּעֲוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי.

טז, יח ואם על פי שפרש שייביא לחמה מן המעשר, לא יביא נסכיה ממצעות מעשר שני, שאין הנסכים באין לעולם אלא מן החלין, כמו שבארנו: לפי שנאמר בהן "והקריב המקריב קרבנו"-עד שיהיו משלם, ולא יהיה בהן צד לגבוה כלל.

<p>18</p>	<p>ראשון</p>	<p>יד 14</p>	<p>עלות השחר _____ 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:24 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:38 בבלי: ב"ב נד • ירושלמי: ביצה כ • תוספתא: כלים מצינא א ב"ר: יחזקאל לב-לג • רמב"ם: מעשה הקרבנות י</p>
<p>19</p>	<p>שני</p>	<p>טז 15</p>	<p>עלות השחר _____ 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:24 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:36 בבלי: ב"ב נה • ירושלמי: ביצה כא • תוספתא: כלים מצינא ב ב"ר: יחזקאל לד-לה • רמב"ם: מעשה הקרבנות יא</p>
<p>20</p>	<p>שלישי</p>	<p>טז 16</p>	<p>עלות השחר _____ 6:08 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:24 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:35 בבלי: ב"ב נו • ירושלמי: ביצה כב • תוספתא: כלים מצינא ג ב"ר: יחזקאל לו-לז • רמב"ם: מעשה הקרבנות יב</p>
<p>21</p>	<p>רביעי</p>	<p>יז 17</p>	<p>עלות השחר _____ 6:09 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:25 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:34 בבלי: ב"ב נז • ירושלמי: ראש השנה א • תוספתא: כלים מצינא ד ב"ר: יחזקאל לח-לט • רמב"ם: מעשה הקרבנות יג</p>
<p>22</p>	<p>חמישי</p>	<p>יח 18</p>	<p>עלות השחר _____ 6:09 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:25 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:33 בבלי: ב"ב נח • ירושלמי: ראש השנה ב • תוספתא: כלים מצינא ה ב"ר: יחזקאל מ-מא • רמב"ם: מעשה הקרבנות יד</p>
<p>23</p>	<p>ששי</p>	<p>יט 19</p>	<p>עלות השחר _____ 6:10 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:25 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:32 בבלי: ב"ב נט • ירושלמי: ראש השנה ג • תוספתא: כלים מצינא ו ב"ר: יחזקאל מב-מג • רמב"ם: מעשה הקרבנות טו</p>
<p>24</p>	<p>שבת הפטרה: ותאמר ציון</p>	<p>כ 20</p>	<p>עקב, פרקה עלות השחר _____ 6:11 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:25 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:30 שקיעה _____ 7:31 בבלי: ב"ב ס • ירושלמי: ראש השנה ד • תוספתא: כלים מצינא ז ב"ר: יחזקאל מד-מה • רמב"ם: מעשה הקרבנות טז</p>

הדלקת הנרות	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
6:33	6:33	6:54	6:45	6:33

מוצ"ש ר"ת	ירושלים	ת"א	חיפה	יבנאל
8:25	7:50	7:53	7:53	7:51
	8:25	8:27	8:27	8:25

בְּשִׁבוּשָׁה בֹא עֲלֶיךָ אִין זֶה אֶלְא בְּשִׁבִיל שְׂתַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל הַעֲוֹנוֹת שְׂאֵתָה דִּשׁ בְּעֵקֵב.

(ספר המדות אות בוששה סימן ו')